

## Plenum

**Torsdag 10.10.2019 kl. 9.59—22.03**

### 2. Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2020

Regeringens proposition RP 29/2019 rd

#### *Remissdebatt*

**Förste vice talman Tuula Haatainen:** Ärende 2 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Ärendet remitteras till finansutskottet, som de övriga utskotten enligt arbetsordningen kan lämna utlåtande till inom 30 dagar från det att propositionen remitterats till finansutskottet. Behandlingen av ärendet avbröts i plenum 9.10.2019.

I anslutning till detta ärende tillåts även debatt om ärende 3—24 på dagordningen.

Vi fortsätter debatten, och nu behandlas frågor som gäller jord- och skogsbruksministeriet. — Minister Leppä, presentationsanförande 5 minuter, var så god.

#### *Debatt*

10.00 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajat! Nyt käsittelyssä oleva talousarvioesityksen maa- ja metsätalousministeriön pääluokka osoittaa, että hallitus edistää sekä maatalouden kannattavuutta että luonnonvarojen kestävää käyttöä ja monimuotoisuutta.

Kannattavuutta kohennetaan lisäpanostuksilla investointeihin ja elintarvikevientiin samalla, kun huolehditaan ihmisten mahdollisuuksista virkistyä luonnossa metsästyksen, kalastuksen ja luonnossa liikkumisen parissa. Vastaamme budjetilla myös korkeaan kunnianhimon tasoon ympäristötoimissa ja ohjaamme maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman toimenpanoon pysyvää ja kertaluontoista rahoitusta yhteensä 19 miljoonaa euroa. Rahoitus suunnataan toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan hiilinielua ja vähennetään maankäyttösektorin päästöjä.

Arvoisa puhemies! Maatilojen investointien turvaaminen on äärimmäisen tärkeää maaseudun elinvoimaisuuden, työllisyyden sekä kannattavuuden näkökulmasta. Maaseudun kehittämisrahasto Makeraa pääomitetaan yhteensä 90,3 miljoonalla eurolla ensi vuonna. Investointiavustusten avulla voidaan käynnistää hankkeita, jotka synnyttävät työpaikkoja muun muassa rakennussuunnittelussa, rakennusteollisuudessa, kaupassa, kuljetuksissa sekä rakennustyömailla. Investoinneilla korvataan vanhentunutta kapasiteettia, parannetaan eläinten ja viljelijöiden hyvinvointia, edistetään ympäristön tilaa sekä lisätään uusiutuvan energian tuotantoa.

Myös vienti on Suomessa keskeinen osa kannattavaa ruokajärjestelmää ja edellytys sen menestykselle. Koska kotimaamme markkinat ovat verrattain pienet, elintarvikealalle on tärkeää hakea kasvumahdollisuuksia maan rajojen ulkopuolelta. Elintarvikeviennin edistämiseen hallitus esittää ensi vuoden budjetissa 2 miljoonaa euroa. Kannattavuuden kannalta yksi merkittävimpiä toimia on maatalouden ympäristökorvausten 88 miljoonan euron va-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

jeen paikkaaminen ensi vuonna, 2020, hallitusohjelman mukaisella tavalla. Hallitus siis turvaa maatalouden ympäristötoimet ja kohdentaa tuet aktiiviseen toimintaan. Hallitus tukee myös ilmastoystävällistä ruuantuotantoa ja lisää kotimaisten luomutuotteiden osuutta ruuantuotannossa. Uusien luomusitoumusten rahoitus vuonna 2020 turvataan. Sitoumusten perusteella maksetaan korvaus luonnonmukaisesta kasvi- ja kotieläintuotannosta.

Maataloustuotannon säilymisen kannalta luonnonhaittakorvauksen merkitys on myös erittäin suuri, sillä luonnonhaittakorvaus mahdollistaa viljelyn pohjoisissa olosuhteissamme. Siksi hallitus paikkaa myös luonnonhaittakorvauksen 42 miljoonan euron vajeen ensi vuonna. Kannattava maatalous säilyttää maatilainvoimaisena ja pitää maaseudun työllisyyttä ja kotimaista ruuantuotantoa yllä.

Arvoisa puhemies! Luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys on hallitusohjelman keskiössä. Osana luonnon monimuotoisuuden turvaamista hallitus suuntaa tukea vaelluskalojen elvyttämishankkeisiin ja vesilinnuille tärkeiden kosteikkojen perustamiseen sekä vieraslajien torjuntaan. Vaelluskalaa, vesistöjen ohitusratkaisuja, vaellusesteiden purkua ja lisääntymisalueiden kunnostusta tuetaan 6 miljoonalla eurolla.

Arvokkaiden lintukosteikkojen kunnostukseen ohjataan 3 miljoonaa euroa. Hallitus lisää vapaaehtoisen metsiensuojeluohjelma Metson rahoitusta metsäluonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Lisärahoituksesta 2 miljoonaa euroa ohjautuu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kautta talousmetsien luonnonhoitohankkeisiin ja määräaikaiseen suojeluun. Metsähallituksen korjausvelkaa puretaan ja luontomatkailemisen edellytyksiä vahvistetaan ostamalla Metsähallituksen luontopalveluiden perusrahoitusta ja kunnostamalla retkeilyalueiden ja kansallispuistojen reitistöjä. Retkeilyalueiden reitistöön osoitetaan miljoona euroa.

Kalataloutta tuetaan talousarvioesityksessä monipuolisesti. Kotimaisen kalan edistämiseen, kaupallisen kalastuksen vahinkojen vähentämiseen, kalastusmatkailuun ja kalavesien hoitoon ja tutkimukseen esitetään 2,3 miljoonan euron lisärahoitusta.

Myös 4H-toiminnalle esitetään lisää rahaa puoli miljoonaa euroa. 4H-toiminnalla edistetään maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen, ja nyt vihdoin viimein tuo lisärahoitus on pohjassa mukana.

Luotettavan ja tarkan paikkatiedon saatavuuden ja käytön edistämiseksi paikkatietopoliittisen selonteon toimeenpanoon osoitetaan puolitoista miljoonaa euroa Maanmittauslaitokselle. Ja tämä rahahan kanavoituu myös monien muiden hallinnonalojen kautta siihen paikkatietoon perustuvan digitaalisuuden edistämiseen, mitä haluamme tehdä. — Kiitoksia.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Ministerin esittelyn jälkeen käymme jälleen debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

**10.06 Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:lla on yhteinen maatalouspolitiikka, mikä tarkoittaa sitä, että tämän vuoksi Suomi on EU-tukien armoilla pitkälti. Valitettavasti nämä EU-tuet ovat vähenemässä Suomen kohdalla entisestään ja viljelijät ovat suuressa ahdingossa.

Tämä budjetti ei lupaa viljelijälle mitään suuria, se on hyvin neutraali — viljelijöille ei suoranaisesti mitään ekstraa tähän ahdinkoon, mikä tällä hetkellä on. Kysynkin ministeri

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Lepältä, että kun nuori viljelijä haluaa astua vaikka perheviljelmän kohdalla isänsä saappaisiin ja haluaa viljellä maata, hoitaa metsiä, niin mitä te sanotte hänelle, koska tällä hetkellä tulevaisuus näyttää todella synkältä.

Myös, jos ajatellaan sitä, mihin Suomi panostaa: se on hyvä, että eläintenkin hyvinvointiin, mutta [Puhemies koputtaa] Suomen sioilla on saparot, kanoilla nokat, ja EU:ssa taistellaan samoista markkinoista. [Puhemies: Aika!] EU-valtioista monet eivät tätä tee.

**10.07 Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. On todella musiikkia korville se, että tämä hallitus ja tämä ministeri ymmärtävät biotalouden arvon. Kun puhumme biotaloudesta, emme puhu mistään pikkujutusta, puhumme 70 miljardin tulosta tälle maalle. Siksi meidän tulee voida käyttää kestävästi meidän metsiämme ja meidän peltojamme.

Oli tärkeää, että kompensoitiin se vaje luonnonhaittakorvauksiin ja ympäristökorvauksiin, mikä oli syntynyt jo ei edellisen vaan sitä edellisen hallituksen aikana ministeri Orpon ollessa maatalousministerinä. Ilman sitä viljelijät eivät olisi selvinneet.

On merkittävää, että maatalouden investoinnit saavat sille kuuluvan rahoituksen ja metsässä päästään toimiin sen kasvun lisäämiseksi, myöskin luonnon hoitamisesta huolehtien. Kysynkin: Kemeran tulevaisuus, herra ministeri, [Puhemies koputtaa] onko siitä jo suunnitelmia?

**10.08 Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä myös yhdyin kiitoksiin ministerille siinä, että tätä maa- ja metsätalouspuolen sektorin rahoitustilannetta on pystytty parantamaan. Kun tämä ruuantuotanto on kuitenkin tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa ja siihen liittyen tietysti ruokaturvallisuus ja maanviljelijät näyttelevät siinä yhtä merkittävää osaa, niin kysyn, millä tavalla on turvattu nyt sitten tulevien nuorten maanviljelijöitten neuvonta, kun näyttää siltä, että vanhempi ikäluokka lopettaa, ja sitten ennen kaikkea vielä tämä lomitustoiminta, ettei väsymystä tulisi sillä tavalla kuin tässä nyt muutamina vuosina on havaittu. Elikkä kysymys on hyvin pitkälle nuorten jaksamisesta ja siitä, että he pääsevät työnsyrjään hyvin opastettuina.

**10.09 Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on erinomaisen hieno asia, että maatalousministeri jatkaa tehtävissään, sen takia, että viime kaudella hän ehti hoitaa kohtuullisen hyvin merimetsojen sijasta hylkeiden kysymyksen kalastajaelinkeinon harjoittamisen jatkuvuuden vinkkelistä. Mutta merimetsot, herra ministeri, jäivät tälle kaudelle hoidettavaksenne. Ja todella toivon, niin kuin olemme keskustelleet, että asiaan saadaan korjaus. Milloin ja miten?

Toinen lyhyt kysymykseni teille, herra ministeri: Tämä paikkatietoselonteko, johon viittasitte omassa puheenvuorossanne, on asia, jossa toivon, että alaisenne hallinto, myös sen selkeästi ymmärtää, että asiassa on myös toinen puolensa. Meillä on yhteiskunnassa sisäisen turvallisuuden tarve. Meillä on ulkoisen turvallisuuden huomioonottamisen välttämättömyys olemassa. Ja toivon, että virkamiehenne eivät päästä tätä unohtumaan silmämäärästään, kun tässä asiassa edetään.

**10.10 Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiilinielujen kasvattaminen sekä pitkällä että lyhyellä aikavälillä on hallitusohjelman tavoite ja tärkeä työ ilmastomuutoksen torjumiseksi ja 2035-hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Hallitusohjelmassa onkin nostettu keinoiksi esimerkiksi maatalousmaan hiilensidonnan edistäminen, soiden ja turvepeltojen päästöjen vähentäminen ja turvepeltojen raivaamisen vähentäminen sekä metsityksen edistäminen. Turvepeltojen päästöt aiheuttavat noin puolet maatalouden päästöistä, ja siksi onkin tärkeää, että ministeri panostaa tähän. Uskoakseni maatalouden hiilipäästöjen vähentäminen lisäisi myös suomalaisen ruuantuotannon menestystä, sillä suomalaiset haluavat suosia sekä kotimaista ruokaa että tehdä ilmastokestäviä valintoja.

Tämä hallitus ottaakin toden teolla maankäyttösektorin osaksi ilmastonmuutoksen vastaista työtä, ja tässä budjetissa onkin osoitettu maankäyttösektorin ilmasto-ohjelmalle merkittävä rahoitus. Siitä iloitsen erityisesti.

**10.11 Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä myöntää, että eipä tuohon paljon ole lisättävää. Hallitusohjelma vastaa ja ministeri kertoi, että asioita ollaan edistämässä tällä sektorilla. Mutta yksi sellainen asia on ollut, ja näyttää edelleen olevan: Byrokratian alle nitistyy monta suomalaista alkutuottajaa. Ja kysyisin ministeriltä, minkälainen toimintasuunnitelma on näiden asioiden kohtuullistamiseksi. Me tarvitsemme uskottavan valvonnan, mutta emme kaipaa maataloussektorille turhaa kyykyttämistä, koska se on osa siitä tulovirrasta, joka menee niihin tarkastusmaksuihin, ja niin edelleen. Joko voitaisiin ajatella, että yksi tarkastaja voisi samalla käynnillä tarkastaa vähän enemmän kuin vain sen yhden asian, mitä varten on lähtenyt liikkeelle?

**10.12 Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Talousarvioletus tuo valopilkkuja monen maataloustuottajan arkeen. Paikataan ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksien reikiä, edistetään vientiä, luodaan tulevaisuudenuskkoa pääomittamalla Makeraa, ja niin pois päin.

Värderade talman! Lönsamhetskrisen inom lantbruket är ingalunda över med det här, men regeringen och ministern ska ha ett stort tack för att man presenterar en budget som beaktar såväl lönsamhet som miljö.

Värderade talman! Också när det gäller fisket och yrkesfisket finns det många positiva saker, bland annat finns det medel för sälskador och så vidare.

Arvoisa ministeri! Merimetson aiheuttamat vahingot ovat kuitenkin paikallisesti merkittäviä ammattikalastukselle. Onko niihin tulossa mitään vahingonkorvausta, ja milloin ratkaistaan tämä merimetso-ongelma?

**10.13 Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli mukava kuulla ministeri Lepältä, että Makeran pääomitus ja myöskin ruuan viennin edistäminen on tässä budjetissa hyvin otettu huomioon, samoin myöskin luonnonhaittakorvauksen korvaaminen ja luonnon monimuotoisuuteen panostaminen, eli nämä ovat äärimmäisen tärkeitä.

Ja on hyvä, että olette erään hallituskumppaninne pään saaneet käännettyä, he viime kaudella vielä puhuivat navettanäpertelystä, kun puhuttiin näistä Makeran rahoista. On äärimmäisen tärkeää, että me ymmärrämme, että biotalous on koko suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden vahvoja kivijalkoja. Siinä mielessä kyllä nämä panostukset ovat tarpeellisia.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Mutta, ministeri Leppä, olisin kysynyt kuitenkin siitä kaikkein suurimmasta huolesta eli tästä EU:n rahoituskehyksestä: Jos siellä epäonnistutaan maatalouden rahoituksen puolustamisessa, niin näilläkään budjettirahoilla ei sitten loppujen lopuksi ole kuin pieni merkitys. Onko hallitus varautunut siihen, että jos näissä neuvotteluissa käy huonosti, niin täysimääräisesti pystymme korvaamaan kansallisella tuella ne menetykset — hallitusohjelman mukaisesti, pidättekö kiinni siitä?

**10.14 Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siitä alkaa olla viisi vuotta, kun oli kunnia toimia maa- ja metsätalousministerinä, ja niistä päivistä olen odotellut tätä hetkeä, että olen oppositiossa [Naurua] ja ministeri Leppä on täällä, kysyäkseni, milloin ministeri Leppä poistaa byrokratian ja hoitaa maatalouden kannattavuuden kuntoon, mutta en kysy sitä, koska ministeri Lepän kanssa tehtiin hyvää yhteistyötä viime kaudella ja arvostan kovasti sitä työtä, mitä teette.

Haluaisin kysyä myöskin tästä rahoituskehyskaudesta ja neuvotteluista, eli mikä tilanne tällä hetkellä on? Ja myöskin haluaisin uudistaa saman kysymyksen kuin edustaja Essayah kysyi, eli miten meidän tulisi tulkita hallitusohjelman kirjausta siitä perälaudasta, eli miten hallitus reagoi, jos tulee takapakkia CAP-neuvotteluissa?

**10.15 Mikko Lundén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeri Leppää alustuksesta.

Tahtoisin kysyä yhden kysymyksen hallitusohjelman kirjauksesta: mitä te, arvoisa hallitus, ajatte takaa tällä kirjauksella, että ”hillitään päivittäistavarakauppojen ylivoimaista neuvotteluasemaa lainsäädännön toimin, muun muassa private label -tuotteet”? Olenko ymmärtänyt oikein, että teidän tarkoituksenne on kauppojen omia, hinnaltaan halvempia tuotteita päästä karsimaan? Jos on näin, niin oletteko, arvoisa hallitus, tietoinen siitä, että valtaosa kuluttajista menee kauppaan hinnan vuoksi?

Monen, varsinkin pienen, kaupan myynnistä voi jopa puolet tai yli tulla omista tuotteista. Pienillä kaupoilla on muutenkin äärimmäisen haastavaa, kiitos muun muassa vapautuneiden aukioloaikojen. Hintojen mahdollinen nousu ei ainakaan tue heitä yhtään eikä auta, päinvastoin, asiakkaat voivat siirtyä isompiin kauppoihin.

Minä haluaisin kysyä, miten tämä sopii hallitusohjelmaan, kun olette päivittäin täälläkin sanoneet, että tämä hallitus on kaikkien pienituloisten puolella. Jos te rupeatte jo määräämään, mitä kaupat saavat myydä, ja tulette lainsäädännöllisin keinoin rajoittamaan edullisempia tuotteita, niin jäävätkö pienituloiset ilman ruokaa?

Lisäksi, tässä ei ainakaan suomalainen maatalous tule olemaan voittaja, koska näillä kirjauksilla, mikäli olen ymmärtänyt asian oikein, ajatte ihmiset ostamaan entistä enemmän esimerkiksi saksalaista lihaa, jota myydään jo nyt Suomessa, vielä äärimmäisen edullisesti.

Kuten mainitsin, kuluttajat ovat äärimmäisen [Puhemies koputtaa] hintatietoisia. [Puhemies: Aika!] Eli missä tämä säädännöllinen toimi menee, vai oletteko luopuneet tästä? — Kiitos.

**10.17 Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hienoa, että tämä hallitus panostaa luonnon monimuotoisuuteen ja sillä tavalla resursoi asioita.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Tärkeää on myös, että tuonne luontomatkailuun — on pikkusen viestejä tullut Itä- ja Pohjois-Suomesta, että siellä ovat infra ja resurssit vähissä — ollaan nyt sitten laittamassa lisää panostuksia.

Iloisin asia ehkä nyt itselle on tämä vaelluskalahankkeen jatkorahoittaminen. Tärkeintä olisi, että niitä käynnissä olevia, hienoja hankkeita — ne ovat käynnistäneet kymmenien miljoonien hankkeita kokonaisuutena liikkeelle ja aktivoineet paikallista väkeä sitten kunnostamaan jokiuomia ja muita — viedään loppuun, rahoitetaan, mutta saadaan myös pieniä uusia hankkeita liikkeelle. Hienolla tiellä ollaan.

**10.18 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maatalouden kannattavuus on se kaikkein keskeisin asia. Sen takia on hyvä, että näitä paikkauksia ympäristökorvaukseen ja luonnonhaittakorvaukseen tässä budjetissa pystytään tekemään. Kuitenkin se tulevaisuudenusko pitää tuottajilla olla, ja jotta sitä on, jotta meillä maatalous kehittyi, niin investointeja täytyy tehdä. Sen takia Makeran pääomittaminen on äärimmäisen tärkeä ja hyvä asia.

Kysyisin teiltä, herra ministeri, kun ruokavientiin panostetaan myös tässä budjetissa — 2 miljoonaa euroa ei sinänsä ole iso raha, mutta oikein käytettynä sillä saadaan paljon aikaan: Kuinka teillä koordinaatio pelaa hallituksen sisällä vienninedistämismministerin kanssa, ulkomaankauppaministerin kanssa? Jos meitä verrataan esimerkiksi naapurimaahamme Ruotsiin, heillä on tuplamiehitys, heillä on hyvin voimakas intressi viedä omia tuotteitaan ulos. Heidän suurlähetystönsä on valjastettu markkinointiorganisaatioiksi hyvässä mielessä. Kuinka me pystymme vastaavaan, ja kuinka saamme suomalaista brändiarvoa nostettua ulkomailla?

**10.19 Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan lisätään julkisissa hankinnoissa ja ruokapalveluissa kasvisruuan osuutta. Tämä on ilmaston, luonnon, ympäristön ja huoltovarmuudenkin kannalta tärkeää ja jopa välttämätöntä. Meillä on nähty kuntakentällä ja myös yksittäisissä kuluttajissa siirtymää kohti tällaista kestävämpää ruokavaliota. Olisin kysynyt siitä, miten ikään kuin luodaan edellytykset suomalaisille tuotteille olla mukana tässä muutoksessa ja siirtyä vastaamaan tähän kasvavaan kysyntään uudennlaisille kasvisruokavalioidille. — Kiitos.

**10.19 Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilmastopoliitiikan päästövähennysten taakanjako edellyttää maankäyttösektorilta toimia, ja saatavilla olevan peltopinta-alan käyttöön tämä asettaa omat haasteensa.

Arvoisa ministeri, miten me varmistamme, että sekä tuet että peltopinta-alan käyttö ohjautuvat jatkossa entistä vahvemmin aktiiviviljelijöiden toimintaan?

Toisena kysymyksenä rohkenen kysyä petopolitiikasta tämän verran: Kainuussa ja Lapissa meillä on isona haasteena ihmisten pihapiiriin tulevat karhut, sudet ja ahmat, niin sanotut häirikköyksilöt. Toivoisin, että sille puolelle pystyttäisiin tekemään toimenpiteitä, jottei myöskään salametsästys lisääntyisi sitä kautta, että ihmiset ovat pettyneitä, kun eivät saa apua omassa arkisessa hädässään ja huoleissaan kotieläinten ja lasten osalta. — Kiitos.

**10.20 Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalous ei voi olla kannattavaa, jos Suomi ulkoistaa ruoantuotantonsa — eikö näin, ministeri?

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Maamme suurin päivittäissanomalehti kuulutti viime vuoden lokakuussa viitaten tutkijoihin, että länsimaalaisten pitäisi vähentää lihansyöntiä 90 prosenttia, muuten ilmastonmuutoksen hillintä ei onnistu, ja sen jälkeen uutisia lihansyönnin vaaroista on tullut lähes viikoittain.

Luonnonvarakeskuksen tutkimuspäällikön Arto Latukan kaksi vuotta sitten tekemien laskelmien mukaan 1 100 lypsykarjatilaa lopettaa maidontuotannon vuoteen 2020 mennessä eli 16,5 prosenttia lypsykarjataloista. Vaikka kuinka haluaisimme pysäyttää ilmastonmuutoksen, emme voi kokonaan lopettaa syömistä. Meidät on yritetty saada ajattelemaan niin, että liha kannattaa vaihtaa soijaan, suomalainen sokeri Perusta tuotuun intiaanisokeeriin, kotimaiset viljat hirssiin ja maissiin ja perunat bataattiin.

Miten te, arvoisa ministeri, näette Suomen maatalouden tulevaisuuden [Puhemies ko-puttaa] tässä ajankohtaisessa keskustelussa?

**10.22 Jenna Simula ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on hyvin kunnianhimoiset ilmastotavoitteet, mutta pelkään pahoin, että ne iskevät suoraan maa-seudullemme ja suomalaiseen ruuantuottajaan. Kyse on kuitenkin Suomen kannalta myös turvallisuudesta ja huoltovarmuudesta, emmekä voi ilmastotoimien kustannuksella riskeerata maa- ja metsätalouttamme.

Kysyisin: Miten hallitus aikoo estää sen, ettei ilmastotavoitteilla ja tiukennuksilla lyödä kirvestä maanviljelijän polveen? Ja miten aiotaan varmistaa, että ne, joille turvemaiden viljely on välttämätöntä, saavat käyttää ja raivata peltoja myös jatkossa? Ja miten, arvoisa ministeri, varmistetaan, että esimerkiksi maataloustuottajille saadaan kotimaista työvoimaa, sillä suomalaisia he haluaisivat edelleen mielellään työllistää?

**10.22 Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ruuantuotanto on yksi isoisimmista kasvihuonepäästöjen aiheuttajista, joten onkin ilahduttavaa huomata, että hallitus aikoo monin tavoin edistää ilmastotavoitteiden toteutumista myös ruuantuotannossa. Ruokahävikin vähentäminen on yksi niistä asioista, joilla voimme lisätä ruokajärjestelmän kestävyyttä. Minua kiinnostaisikin tietää, mitä ministeri Leppä aikoo tehdä ruokahävikin vähentämiseksi.

**10.23 Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pitkällä aikavälillä ilmastonmuutos voi johtaa tuotantoedellytysten heikkenemiseen tällä hetkellä tärkeillä ruuantuotantoalueilla. Hallituksen tavoitteena on tehdä lisäpanostuksia biotalouden tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Tavoitteena on myös lisätä biokaasun tuotantoa ja kulutusta ja synnyttää markkinat kierrätyslannoitteille. Kuinka on ajateltu varmistaa maatalojen investointihalukkuus ja -mahdollisuudet? Koska kansallinen biokaasuohjelma laaditaan, ja salliiko se sekä pienempiä että suurempia investointeja tässä sektorissa ympäri Suomea?

**10.24 Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan, pitää paikkansa, että tässä talousarvioesityksessä on maatalouden kannalta hyviä elementtejä, muun muassa ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksen osalta vuodelle 2020. Se ei kuitenkaan muuta sitä, että tämä on kertaluontoinen erä ja vuodesta 2021 ei ole tietoa.

Tuossa mainittiin, että on musiikkia korville tämä maa- ja metsätalousministeriön esitys. No, kyllä mollivoittoisuutta on myös vahvasti mukana tässä kappaleessa ottaen huo-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

mioon maatalouden kannattavuustilanteen. Maatalous on, niin kuin tiedetään, kannattavuuskriisissä, ja tämä tukijärjestelmä muodostaa tietyllä lailla sen betonin sinne alle, mutta myös tuotteesta saatava hinta on merkittävä asia.

Ongelmahan meillä maataloudessa on se, että sellaiset tilat, jotka ovat panostaneet nyt viime vuosina merkittävässä määrin ja tehostaneet tuotantoaan, ovat nyt pulassa. [Puhemies koputtaa] Ja kysyisinkin ministeriltä tässä yhteydessä: mikä lähestymiskulma hallituksella on niistä [Puhemies koputtaa] tiloja kohtaan, jotka ovat vastanneet tähän tehostamishaasteeseen?

**10.25 Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä alkio-laisen punamultahallituksen hallitusohjelma maa- ja metsätaloudenkin osalta on hyvä, samoin tämä budjettiesitys. Se on oikein, koska suomalainen ruoka on kestävästi tuotettua ja puhdasta kansainvälisesti ja on tärkeää, että me pidämme huolta oman elintarviketalouden tilanteesta. Kansallinen yksimielisyys tarvitaan myöskin suhteessa Euroopan unionin suuntaan neuvotteluissa. Nyt ei ole se aika, että kysytään ”entä jos?” Entä jos -kysymys ei ole nyt aiheellinen, eikä siihen kannata vastata, koska nyt pitää antaa ministerille työrauha ja hallituksen neuvotella hyvä sopimus.

Viljelijät tekevät erittäin arvokasta työtä ruoantuotannossa, ja pitää muistaa, että maatalous ei ole kvartaalitaloutta, siellä on satavuotisia perinteitä tilojen jatkuvuudesta seuraaville sukupolville. Sen takia pitää huolehtia siitä, että tämä kannattavuus pystytään mahdollisimman hyvin turvaamaan jatkossakin. Pitää myös panostaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen, innovaatioihin, neuvontaan ja koulutukseen, jotta meidän maataloutemme on huipputasoa myöskin näissä tekijöissä kansainvälisessä kilpailussa.

**10.26 Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on liittovaltio maatalouspolitiikan osalta. Yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistetaan paraikaa, ja taas tulee uutta vallansiirtoa, muun muassa ekojärjestelmän kautta, komissiolle. Eli komission virkamiehet päättävät lähes kaikesta meidän maataloudestamme, ja tämä on vaarallinen kehitys. Aina joka seitsemäs vuosi, kun on tämä vaihtuva aika näissä kausissa, on suomalaista maataloutta lyöty. Pyydänkin ministeriä arvioimaan tämän ekojärjestelmän merkitystä. Rahoituskehityksessä, EU:n komission kehysehdotuksessa, on 1,17 miljardin euron leikkaus maataloustukiin ja maaseudun kehittämiseen. Tällaista iskua ei suomalainen maatalous ja suomalainen maaseutu enää kestä. Tällä hetkellä tilanne on erittäin vaikea sekä maatalouden että koko kuntakehityksen osalta, tai maaseudun osalta. Pidättekö, ministeri, varmasti loppuun asti kiinni — kun yksimielisiä päätöksiä neuvostossa tehdään, Suomen maaseudun ja maatalouden puolesta?

**10.27 Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu, että tästä muodostuu jo perinne, että tässä vaiheessa käytän puheenvuoron siitä, että täytyy saada eläinsuojeluvaltuutetun virka, ja siksi on äärimmäisen miellyttävää ja mukavaa, että nyt päätös tästä on tehty ja tämä virka ollaan jälleen täyttämässä. Tässä oli neljän vuoden katkos, sitä ennen se oli, ja nyt se on ollut omalle puolueelleni SDP:lle erittäin tärkeä tavoite hallitusohjelman neuvotteluissa — olen oikein iloinen, että se on nyt saavutettu.

Samoin, ministeri, toivotan teille voimia, ja kiirehdin eläinsuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta, niin kuin varmaan tiesittekin, eli on hyvin tärkeää, että pääsemme tästä eteenpäin ja saamme meille edistyksellisen ja eettisesti korkeatasoisen eläinsuojelulain.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Puhemies! Haluan myös nostaa tästä maa- ja metsätalouden kokonaisuudesta minusta tärkeän tulevaisuuskirjauksen, ja se on se, minkä ministerikin tuossa mainitsi, että edistetään luomutuotantoa kaikinensa ja nostetaan luomutuotteiden osuutta, [Puhemies: Aika!] ja mielestäni nämä jos mitkä asiat ovat niitä, mitä meidän täytyy voimakkaasti tehdä.

**10.28 Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä, näin erämiehen sydäntä kyllä lämmittävät nämä panostukset lintukosteikkoihin sekä vaelluskaloihin — erittäin tärkeitä tulevaisuusinvestointeja.

Näen myös, että tässä budjetissa kotimainen ruoka on erittäin vahvasti keskiössä, ja tällaisena vegaanihumputuksen aikakautena meidän on kyllä syytä muistaa, että suomalainen ruoka, se on aina ilmastoteko, oli sitten kyseessä liha, kala, maito tai kasvikset. Ja keskustassa kanta on selvä: keskusta ei tule sanelemaan kenellekään, mitä täällä saa syödä. Ainoastaan kannustamme, totta kai, käyttämään kotimaisia elintarvikkeita.

Olen huolissani siitä, että Suomen kuntakentässä on nyt tehty sellaisia päätöksiä — kookomuskin näyttää ajavan Helsingissä jo sitä — että maito kokonaan pois, [Välihuutoja perussuomalaisen eduskuntaryhmästä] ja liha- ja maitotuotteiden kulutusta halutaan puolittaa, vaikka tosiasiaa se aito ilmastopäätös kunnissa olisi se, että siirrytään käyttämään kotimaista lähiruokaa. Haluaisinkin kysyä ministeriltä: miten voisimme tätä edistää?

**10.29 Janne Heikkinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden talousarvioesityksen mukaan Suomi tulee käyttämään myös ensi vuonna miljoonia euroja kalakantojen hoitovelvoitteisiin. Samaan aikaan valtio omilla päätöksillään hankaloittaa tai jopa estää kokonaan vaelluskalojen luontaisen kiertokulun ja siten lisääntymisen. Siksi kysyn teiltä, ministeri Leppä: Miksi olette päättäneet aikaistaa kaupallista lohien kalastusta Suomen rannikoilla, vaikka on yleisessä tiedossa, että tämä johtaa lohikantojen kannalta tärkeiden suurten yksilöiden poistumiseen? Tietääkö hallituksen oikea käsi, mitä vasen tekee?

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Nyt annetaan ministerille vastauspuheenvuoro. Tässä tuli paljon kysymyksiä, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

**10.30 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia keskustelusta ja kiitoksia kysymyksistä, valtava määrä. Yritetään vastata mahdollisimman moniin.

Aloitetaan siitä maatalouden tilanteesta. Yhdyn kaikkiin niihin puheenvuoron käyttäneiden ajatuksiin siitä, että maatalous on poikkeuksellista pitkäjänteisyyttä vaativa ala ja sen pitää näkyä harjoitettuna politiikkana, ja sitä me olemme kaikin tavoin pyrkineet myöskin tähän budjettiesitykseen rakentamaan, että viljelijöillä olisi tieto tulevasta. Me emme voi tietää varmasti, mitä tulee tapahtumaan CAP-uudistuksessa, mutta on aivan selvää, että meillä on hyvät, yksiselitteiset tavoitteet niin rahoituksen osalta säilyttää se ennallaan kuin myöskin yksinkertaistamisen osalta ja kannustamisen osalta, mitä tulee säädöksiin, ja sen osalta, että se tukee eurooppalaista ja sitä kautta suomalaista ruuantuotantoa ja niin, että sitä on mahdollista harjoittaa myöskin täällä pohjoisilla alueilla. Se on se kaiken lähtökoh-  
ta.

Tuohon rahoituskehysasiaan en voi mennä kovinkaan syvälle, koska se ei kuulu minun rooteliini, vaan se kuuluu pääministerille, se on pääministerin asia. Mutta totta kai omalta

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

puoleltani — koska sen kautta Suomeen ylivoimaisesti eniten rahoitusta ja rahoituspalautusta EU:n suunnasta tulee, sillä on erittäin suuri merkitys — voin vakuuttaa, että siitä kylä varmasti huolta pidetään.

Ja vastuullisuuskysymykset, jotka ovat nousseet yhä vahvemmin esille — oli kysymys sitten ilmastosta, ympäristöstä, eläinten hyvinvoinnista, sosiaalisista ulottuvuuksista — ovat ne, jotka tukevat suomalaista ruuantuotantoa, meidän tapaamme toimia, tuottaa maailman parasta ruokaa täällä. Aina ulkomaisen ruuan valinta vie asiaa huonompaan suuntaan näistä näkökulmista. Siksi yhdyin myöskin niihin ajatuksiin, joilla halutaan kannustaa julkisia hankkijoita kotimaisen ruuan hankintaan. Me olemme tehneet paljon sen eteen töitä, me olemme ohjeistaneet julkisia ruokahankkijoita tämän osalta, me olemme viime kaudella tehneet periaatepäätöksen valtion ruokahankintojen osalta, sitä samaa olemme myöskin kannustaneet kuntia tekemään, olemme alkuperämerkintäasioita vieneet eteenpäin, ja niin edelleen, ja tätä meidän pitää jatkaa. On aivan selvä, mikä tämä tilanne tältä osin on myöskin hallituksen tahdon osalta. Ja myöskin kun kulutustottumukset muuttuvat, niin totta kai on selvää, että silloin suomalaiset tuottajat ryhtyvät tuottamaan sellaisia tuotteita, mitkä kaupaksi menevät — se on ihan selvä asia — ja siihen myöskin halutaan kannusteita laittaa.

Kaiken kaikkiaan kaikki ne toimet, joita tehdään, tähtäävät siihen, että myös se kannattavuus vihdoinkin viimein lähtisi nousuun. Me olemme kaikki tässä salissa siitä huolissamme. Me olemme kaikki omana aikanamme sitä eteenpäin vieneet. Emme ole varmasti saavuttaneet sitä, mitä on haluttu, ja siksi se on edelleenkin meidän pöydällämme. Ja siihen liittyy myöskin tämä kysymys siitä, mitä tarkoitetaan näillä kirjauksilla, jotka liittyvät tähän oikeudenmukaisempaan, reilumpaan elintarvikeketjuun — se ei ole tällä hetkellä reilu. Yksiselitteisen selvästi kaikki selvitykset osoittavat siihen suuntaan, ja siksi ne kirjaukset ovat tuonkaltaiset hallitusohjelmassa. Valmistelutyö näiden asioiden osalta on käynnissä, mutta se, että me vaikuttaisimme jollain tavalla siihen hintaan, joka kaupassa sitten on kulluttajille, ei pidä paikkaansa — ei tietenkään vaikuteta siihen hintaan vaan siihen, millä tavoin tuo kakku jakautuu. Se on se asia, jonka me viime kaudella ja myös edellisellä kaudella teimme — siitä pitää antaa tunnustusta myös edelliselle hallitukselle. On tehty monenlaisia toimenpiteitä tämän asian osalta, ja siihen tarvitaan toimenpiteitä yhä edelleenkin.

Kemeran tulevaisuudesta kysyttiin. Se on joka tapauksessa uudistumassa ensi ohjelmakauden alussa, ja sen eteen töitä tehdään. Valmistelu on tällä hetkellä käynnissä, ja siitä pitää tehdä entistä kannustavampi myöskin niiden tavoitteiden osalta, mitä olemme yleisesti esittäneet.

Merimetsoasia kuuluu ympäristöministeriölle. Me käymme keskusteluja ministerikollegan kanssa tästä asiasta. Tämä on selvä ongelma, sen ratkaisemiseksi täytyy meiltä joku ratkaisu löytyä. Merimetsokanta on lisääntynyt erittäin voimakkaasti, ja silloin meidän täytyy myöskin uusia toimenpiteitä pystyä tekemään, ja näitä käymme nyt lävitse sitten yhdessä ympäristöministerin, kollegan, kanssa.

Paikkatietoselontekoasia: Juuri näin, niin kuin täällä sanottiin — edustaja Kanerva täällä totesi ja itsekin totesin — että se on monen hallinnonalan keskiössä ja nimenomaan turvallisuuden näkökulmasta. Ja se otetaan huomioon, se on sisäänkirjoitettuna sinne. Se ei voi olla erillisenä millään muotoa. Se liittyy sekä meidän sisäiseen turvallisuuteen että ulkoiseen turvallisuuteen. [Ilkka Kanerva: Täsmälleen, oikein!] Tässä tehdään hyvää työtä.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

No sitten, puhemies, jos ihan lyhyesti vielä sallitte: Turvemaat, uudet viljelymenetelmät, kasvivalinnat, kasvipeitteisyys, uudet viljelytekniikat, vesien uudenlainen hallinta ovat niitä keinoja, joilla me myöskin vahvasti haluamme vähentää niitä päästöjä, joita eittämättä noilta eloperäisiltä mailta tulee. Se on mahdollista, ja sen me haluamme tehdä. Viljelijät ovat tässä ottaneet uusia toimia käyttöön, ja me haluamme niihin kannustaa. Ja on ihan selvä, että me tarvitsemme ne pellot meidän omaan ruuantuotantomme tulevaisuudessa. Me haluamme turvata Suomelle erityisesti sen, että meillä on ruoka omalle maalle, mutta myös kun kysyntää on maailmalla, niin viennin edistäminen on äärimmäisen tärkeää. Ja me emme vain voi sille maantieteelle mitään, sille, että osa meidän maistamme on eloperäisiä maita. Me emme vain voi sille mitään. Me löydämme kyllä sen win-win-tilanteen siihen, että meillä on hyötyä sekä ympäristölle, ilmastolle että myös viljelijöille sen toiminnan tehostumisen myötä, kilpailukyvyyn kohentumisen myötä.

Ja, puhemies, lopetan tähän — en muistanut sanoa tätä — että se oma periaatteeni EU-rahoituksen ja CAPin uudistamisen osalta, yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen osalta, on se, että vaatimusten ja rahoituksen pitää olla tasapainossa. [Puhemies koputtaa] Ei voi olla niin, että vaatimus kasvaa, rahoitus pienenee. Näin ei voi olla, vaan [Puhemies koputtaa] niiden pitää olla tasapainossa. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Jatketaan debattia.

**10.37 Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on pitkä ja hieno maa, ja suomalaiset ovat osanneet hyödyntää tärkeintä luonnonvaraansa, meidän tärkeintä pääomaamme metsiä viisaasti ja kestävästi jo vuosisatoja. Varmasti metsiä on hoidettu erittäin tehokkaasti viime vuosikymmenet niin että voimme tänäkin päivänä nauttia siitä, että metsät muodostavat pohjan tärkeimmälle vientitoimialllemme. Metsät ovat myös tärkein primäärienergiälähteemme.

Arvoisa puhemies! Metsät muodostavat meille suomalaisille kodin ja sielunmaiseman, ja metsien käyttö tässä mielessä myös elinkeinotarkoituksiin vaikkapa kasvavan matkailun kautta on tietysti kasvanut viime vuosina valtavasti. Siksi onkin aivan kriittisen tärkeää Suomen tulevaisuuden menestymisen kannalta, että metsiin liittyvä päätöksenteko myös tässä ilmastopolitiikan paineessa säilyy kansallisissa käsissä. [Puhemies koputtaa] Tästä haluaisin kuulla ministeriltä vakuutuksen, että tekeehän Suomen hallitus kaikkensa tämän päämäärän saavuttamiseksi.

**10.38 Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka maatalouden rahojen suhteen onkin yleisesti ottaen tiukkaa, niin silti joihinkin asioihin sitä rahaa tuntuu löytyvän. Uutistietojen mukaan juuri on alkamassa viiden ja puolen miljoonan euron hanke, joka tähtää susien ja ihmisten yhteiselön parantamiseen ja konfliktien lievittämiseen. [Naurua] Mitähän tämä kenties koskaan sutta näkemätön porukka menee sanomaan tilalliselle, jonka karjan ovat sudet raadelleet? Mitähän he sanovat perheelle, jonka lemmikki-koira löytyy pihasta puoleksi syötynä? Eiköhän tämäkin energia ja raha olisi syytä käyttää siihen, että ihmisille ja kotieläimille vaaralliset suurpedot vain hävitettäisiin ja jo tapahtuneita vahinkoja korvattaisiin.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**10.39 Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että ensi vuoden dramaattinen ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksen vaje saadaan nyt tässä hallituskokoonpanossa hoidetuksi ja paikatuksi.

Erittäin tärkeää on tietysti siirto Maatilatalouden Kehittämisrahastoon: koko tämän hallituskauden aikana 100 miljoonaa euroa.

Ainakin Varsinais-Suomesta ja muista etelän maakunnista on kantautunut tietoa, että investointirahat ovat loppumassa, ja nyt on hakukierros käynnissä. Ihan kysyisin ministeriltä: onko nämä rahat jaettu alueellisesti sillä tavalla, että mahdollisimman suuri osa hakemuksista voitaisiin hyväksyä?

**10.40 Tuula Väättäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnitän ministerin huomiota maatilayrittäjiin ja erityisesti maidontuottajien hyvinvointiin. Odotan mielenkiinnolla vastausta edustaja Piiraisen kysymykseen koskien esimerkiksi lomituspalveluja, koska olen ymmärtänyt, että tässä on paljon vaihtelua eri puolella Suomea.

Kysyn vielä, millä tavalla erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen maatilayrittäjien toimintaa ministeriön toimesta voitaisiin tukea. Suomessa me olemme sään armoilla yleisesti, mutta erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa nämä säänvaihtelut kyllä tuntuvat toiminnassa. Kuopiota tämä tietysti kiinnostaa erityisesti, siitä syystä, että olemme suurin maidontuottaja-alue.

**10.40 Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minunkin täytyy kiittää ministeri Leppää. Täytyy sanoa, että Suomen maa- ja metsätalouspolitiikka lepää vakaissa ja osaavissa käsissä eliikkä ministeri Lepän käsissä. Tämä budjetti on tulevaisuusbudjetti myös suomalaisen maatalouden näkökulmasta katsottuna.

Täytyy myös kiittää edustaja Kalmaria siitä, että HAMA-työryhmän raportti on saatu valmiiksi ja huomenna luovutetaan ministeri Lepälle. Toivottavasti sillekin saadaan jatkoa.

Myös Suomen Kylät ry kiittää siitä, että kylien ja asukasyhdistysten toiminta ymmärretään ja sille on annettu oma painoarvonsa myös budjetissa. Nähdään, että jos halutaan pitää koko Suomi asuttuna ja myös maatalous, metsätalous elinvoimaisena, niin tarvitaan myös näitten yhdistysten ja järjestöjen voimaa. Se nyt näkyy myös tässä budjetissa.

Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeri Lepältä kuitenkin myös tästä suurpetopolitiikasta. Me tiedämme, että tuolla Lapissa ja Kainuussa on valitettavasti läheltä piti -tilanteita joka päivä. Ihmiset pelkäävät, ja lapsia ei oikein uskalleta enää kohta kouluun laittaa. [Puhemies koputtaa] Mitä tälle petopolitiikalle voidaan tehdä?

**10.42 Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys kotimaasta ja kysymys ulkomailta:

Ensinnä kotimaasta: Maatalouden ravinnepäästöt vesistöihin aiheuttavat rehevöitymistä. Onko budjetissa, arvoisa ministeri, varattu varoja tätä ongelmaa varten?

Toinen kysymykseni liittyy Brasiliaan, joka on tärkeä lihantuottajamaa. Näyttää siltä, että Brasilia ei ole osoittanut sitoutumistaan ilmastotavoitteisiin. Olette henkilökohtaisesti itse ottanut kantaa siihen, että Brasilian lihaa ja mahdollisesti soijaakin pitäisi välttää käytästä. Kuitenkin ongelma ovat WTO-säännökset ja se, mihin Suomi on sitoutunut. Mitä suosittelette, että Suomen kannattaisi tehdä? Esimerkiksi Saksa ja Ranska suhtautuvat vähän kielteisesti, eikä ihan vähänkään kielteisesti, Mercosur-sopimuksen ratifiointiin. Miten Suomen kannattaisi toimia tässä suhteessa?

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**10.43 Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnen sympatiaa ministeri Leppää kohtaan, koska tämä keskustelu vaikuttaa vellovan enemmän ympäristöministeriön kuin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Kuitenkin se oli entinen ympäristöministeri Tiilikainen, joka halusi lisätä turpeen energiakäyttöä. Hän halusi, että valmiiksi ojitettuja soita, joilla puuntuotanto ei ole elpynyt, voisi käyttää turvetuotantoon. Tätä maareserviä mainostettiin löytyvän miljoona hehtaaria. Ajatus oli, että osa liikenteen polttoaineesta valmistettaisiin öljyn sijasta kotimaisesta turpeesta. Nyt olen kuitenkin ihmeissäni. Tiilikainen on keskustan ministeriryhmän valtiosihteeri, ja te, ministeri Leppä, olette nyt maaseudun asioiden päällä, ja nyt turvetuotanto kuitenkin ajetaan alas. Edustaja Rantakangas kertoi äänestäjilleen Pudasjärvellä, että kokoomuksen ja vihreiden turvekanta näivettää maaseudun. Rantakangas sanoi, että vaihtotase heikentyy ja velkaantuminen ulkomaille lisääntyy tämän johdosta, ja kritisoi silloista valtiovarainministeriä. Ministeri Leppä, nyt kun te olette tuossa asemassa, [Puhemies koputtaa] Tiilikaisen osaaminen on ryhmässä ja Lintilä on valtiovarainministeri, miten voitte heikentää turvetuotantoa? Onko niin, että edustaja Rantakangas ei ollutkaan alkioalaisten vaan vihreiden asialla? [Eduskunnasta: Ohhoh!]

**10.44 Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hallitusohjelmassa hyvä kirjaus. Keskusta piti huolen siitä, että sinne ei tule kirjausta, että turvetuotannosta luovutaan, mutta meillä on yhteinen näkemys, että turpeen käyttö vähenee päästökaupan seurauksena. Se on tosiasia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Mutta me tarvitsemme turvetta edelleenkin seospolttoaineena puupolttoaineen osalta, ja me tarvitsemme turpeelle uutta käyttömuotoa, aktiivihiltä, kasvuturvetta ja niin edelleen. Elikkä turve ei tule katoamaan lähivuosikymmenenä meidän keinovalikoimistamme, mutta sen käyttö tulee alenemaan markkinaehtoisesti.

Pitää panostaa myöskin sitten uusiin tuotantomuotoihin. Me pidämme tärkeänä, että todellakin haetaan lisää käyttöä puupolttoaineelle ja biotalouden muille elementeille ja sillä tavalla varmistetaan, että maaseudun kannalta työllisyysnäkökymät ja talousnäkökymät pysyvät kunnossa mutta samalla huolehdimme ilmastopolitiikasta kestäväällä tavalla. [Toimi Kankaanniemi: Ovatko vihreät samaa mieltä?]

**10.45 Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä turvemaista keskustellaan, niin palautan vielä keskusteluun nämä eloperäiset peltomaat, jotka ovat tärkeitä Tampereen pohjoispuolella viljelyssä. Pieni muistikuva, jonka ministerikin hyvin muistaa: Silloin 2012—2013, kun tätä nykyistä CAPia käytiin lävitse, puhuttiin tämänmoisesta turvemaiden kyntökieltoasiasta. Hyvin ministerikin sen muistaa, ja jos muistetaan, niin kokoomus sen asian hoiti — tyylipisteitä en voi kyllä hirveästi antaa, mutta joka tapauksessa hoiti.

No nyt kun katsotaan tätä nykyistä hallituskoalitiota ja puhutaan eloperäisten maiden käytöstä, jotka ovat ehdottomasti tarpeellisia tietyissä osin Suomea, niin minkä vastauksen ministeri antaa, kun lähdetään tuonne Euroopan kentille neuvottelemaan? Onko tämän kierroksen jälkeen edelleen mahdollisuus siellä edustaja Rantakankaankin kotiseudulla raivata peltoa, jos se on tarpeen? Toki pitää myös miettiä [Puhemies koputtaa] muita vaihtoehtoja lannan levitystä varten, mutta kysyn: mitenkä tässä tullaan menettelemään?

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**10.46 Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvetta tarvitaan edelleen esimerkiksi 4H-yrittäjien puutarhoissa. Harkinta, harjaannus, hyvyys ja hyvinvointi — head, hands, heart and health — näistä muodostuu hieno sana, 4H, useissa maissa toimiva lasten ja nuorten järjestö, joka tekee upeaa työtä. Suuret kiitokset ministeri Lepälle ja hallitukselle, kun huolehditte järjestön rahoituksen sille kuuluvalla tasolla puolen miljoonan lisäyksellä kehykseen.

Vanhana puutarhayrittäjänä, 4H-yrittäjänä, pidän tärkeänä, että tämä monipuolinen kerhotoiminta jatkuu ja laajenee eri puolille Suomea niin maalla kuin kaupungeissa. Nuoret oppivat tekemällä vastuun kantamista, yrittävää asennetta ja yhdessä toimimista. He ovat tulevaisuuden rakentajia.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten harrastustoimintaan kannattaa satsata. Kysynkin ministeriltä: tuleeko tämä raha jakautumaan tasaisesti eri puolille Suomea?

**10.47 Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuohon turvepeltojen raivaukseen liittyen haluaisin muistuttaa, ettemme tekisi samoja virheitä uudelleen: Edellisen kerran kun CAP-uudistusta neuvoteltiin, meille tuli järjestelmä, jossa vaadittiin lisää lannanlevitysalaa, annettiin suojavyöhykkeisiin ja luonnonhoitopeltoihin, sanoisinko, vähän hövelikätisesti rahaa, jolloin ne aktiivilijelijät, joitten oli pakko saada peltokiristyneiden ympäristövaatimusten takia, eivät niitä saaneet, kun toisille oli kannattavampaa olla viljelevinä. Meidän tulee huolehtia siitä, että aina kun teemme tukiratkaisuja, teemme ne ruoantuotanto edellä, vaikka otamme nämä muut tärkeät ympäristönäkökulmat huomioon.

Haluaisin nostaa keskusteluun myös asian, minkä täällä on julkisissa ruokahankinnoissa edustaja Kärnä jo erittäin ansiokkaasti nostanut. Kun ostamme suomalaista ruokaa, saamme kaikki ne liitännäisvaikutukset myös pysymään Suomessa. Suomalainen maidontuotanto ja naudanlihantuotanto eivät käytä soijaa grammaakaan.

**10.49 Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus vähentää ruokahävikkiä ja edistää budjetissa terveys-suositukset täyttävää ja ilmastokestävää ruokavaliota. Planetaarinen ruokavaliot esiteltiin Lancetissa 2016. Sen tavoitteena on ruokkia maailman kymmenen miljardia ihmistä vuonna 2050, vähentää huonon ruokavaliot aiheuttamien sairauksien ja kuolemantapauksien määrää maailmanlaajuisesti ja olla ympäristön kannalta kestävä ruokavaliot. Punaisen lihan ja maitotuotteiden käytön vähentäminen ruokavaliotissa on merkittävä teko sekä kansanterveyden että ilmastot puolesta. Mitään ei siis olla kieltämässä kokonaan, vaan ohjataan ihmisten ruokavaliota terveellisempään ja ilmastoystävällisempään suuntaan kotimaan huoltoturvallisuus huomioiden. [Leena Meri: Mikä se linja nyt on? — Perussuomalaisten ryhmästä: Se on vihreiden linja!]

**10.49 Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Soijan syönnistä vielä: Soijaa käytetään 250 grammaa per tuotettu sianlihakilot. Suomalainen syö 34 kilogrammaa sianlihaa per vuosi, siis tällainen tyyppillinen sekasyöjä, eli 8,5 kiloa soijaa. Vegetaristi syö soijaa keskimäärin 50 grammaa päivässä eli 18 kiloa vuodessa. Jos haluamme suojella Brasilian sademetsiä, ei kannata kieltäytyä syömästä suomalaisia elintarvikkeita vaan kannattaa kieltäytyä syömästä soijaa. [Leena Meri: Kyllä nyt on linja hakusessa!]

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**10.50 Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on viime kuukausina uutisoitu useista tehtaiden sulkemisista, ja omassa maakunnassani suljettiin saha Kiteellä, Uimaharjussa lomautettiin henkilöstöä. Metsäteollisuuden heikentynyt markkinatilanne kohdistuu erityisesti niihin maakuntiin, joissa työpaikat ovat vähissä ja työllisyystilanne on jo ennaltakin ollut heikko. Pohjois-Karjalassa on Suomen hankalin työttömyystilanne. Metsäteollisuuden työpaikkojen menetyksen seurauksena monen kunnan tilanne heikkenee merkittävästi kerrannaisvaikutusten vuoksi. Kysyisinkin: onko hallitus valmis toimenpiteisiin, joilla lisätään innovaatio- ja tutkimus- ja kehittämissuhteiden kehittämiseksi ja viennin edistämiseksi, jotta saadaan uutta yritystoimintaa ja työpaikkoja varsinkin työttömyyden kurittamaan Itä-Suomeen?

**10.51 Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näin EU-puheenjohtajamaana Suomi on erityistarkkailun alla monelta suunnalta ja monessa asiassa. Meitä pidetään sivistysvaltiona, jolla on korkea moraali ja viisaat aatteet. Kuitenkin valitettavasti olemme erityisesti eläinsuojeluasioissa jääneet jälkeen niin Pohjoismaista kuin useista Euroopan maistakin.

Täällä on eläinsuojeluasioita jo kiitettävästi nostettu keskustelussa esiin, mutta kaikki tiedämme, että edellinen hallitus ei valitettavasti saanut suuresta tarpeesta, isoista odotuksista huolimatta uudistettua eläinsuojelulakia. Uudistuksella on suuri tarve, on huutava pulka, ja laki pitää mitä pikimmiten päivittää vastaamaan muuta pohjoismaista tasoa. Kysyisin ministeriltä: mikä on aikataulu tämän eläinsuojelulain uudistuksen suhteen, ja koska uudistusta voimme todella odottaa?

**10.52 Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Luontomatkailu on kasvanut merkittävästi, ja Suomen luonto on rikasta. Metsähallituksella on olemassa koko valtakunnan alueella tietynlainen verkosto, missä on hyvä harjoittaa matkailua ja luontomatkailua, ja siihen liittyvät myös kalastus ynnä muut, mutta siellä on nyt vähän velkaa syntynyt, eli siellä on näitä reittejä todella huonossa kunnossa. Kävin Ylläksellä viime syksynä, ja siellä on korjauksia tehty, mutta rahanpuute on kyllä merkittävä. Nythän tuli rahaa lisää siihen, mutta miten ministeri näkee, riittääkö se tähän kaikkeen korjaamiseen, mitä tällä hetkellä siellä on tarvetta?

**10.53 Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on ainutkertainen maaseutu ja maaseudulla suuren sydämen omaavia toimijoita. Ajattelen, että niin alueista kuin ihmisistä pitäisi meidän kaikkien yrittää pitää huolta, ainakin yhtä suurella intensiteetillä kuin yritämme terveydenhuollossa löytää hyviä ratkaisuja.

Harvaan asutun seudun, maaseudun, parlamentaarinen työryhmä aloitti työnsä viime kaudella, ja meillä oli kovasti hyvät kokoukset. Saimme loppuraportin valmiiksi, ja se luovutetaan ministeri Lepälle huomenna. Olemme iloisia siitä, että käsittääkseni noin 70 prosenttia ehdotuksistamme siirtyi hallitusohjelmaan, mutta kysyisin ja pyytäisin, voisiko ministeri Leppä tutustua tarkasti myös niihin loppuihin hyviin ehdotuksiin, voisiko niitä myös jollakin tapaa viedä eteenpäin.

Sitten maaseudun toimijoiden hyvinvoinnista: Byrokratiaa vähemmäksi, ja kun tarkastajat käyvät, niin voisiko heillä olla tietyllä tavalla tällainen tukea antava ote, että samalla tarkasteltaisiin ja keskusteltaisiin myös maaseudun toimijoiden hyvinvoinnista? [Puhe-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

mies koputtaa] Siinä olisi saman tien väylä seuraavaan etappiin ja [Puhemies koputtaa] tukeen ja parempaan hyvinvointiin.

**10.54 Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän keskusteluun liittyy aivan oleellisesti myös eläinten hyvinvointi. Ylivoimaisesti suurin osa, 90 prosenttia, suomalaisista haluaisi, että eläinten asema olisi nykyistä parempi. Ja hallitusohjelmassa eläinten hyvinvointi tosiaan nostettiin nyt ihan omaksi kokonaisuudeksi ja tämän hallituksen tavoitteeksi. Minä haluaisin kysyä ministeri Lepältä siitä, miten ja millä keinoin hallitus nyt ensi vuoden aikana edistää eläinten hyvinvointia.

Sitten tämä kestävä ruokajärjestelmä. Se tosiaan on nyt noussut ilmastopolitiikassa yhä merkittävämpään rooliin, viimeksi elokuussa IPCC peräänkuulutti sitä, että ruokajärjestelmän on yksinkertaisesti muututtava. Yhtenä keskeisenä keinona tähän on nimenomaan kasvisruuan lisääminen. Edustaja Östmanille ja Kärnälle toteaisin, että tähän lopputulokseen ovat tulleet myös valtioneuvoston omat selvitykset. Ja tähänhan me olemme myös hallitusohjelmassa sitoutuneet. Eli me olemme sitoutuneet tekemään tämän ilmastoruokaohjelman. Me olemme sitoutuneet lisäämään kasvisruokaa julkisissa hankinnoissa. [Puhemies koputtaa] Kysyisin ministeriltä: miten nämä [Puhemies koputtaa] tavoitteet nyt edistyvät?

**10.55 Hussein al-Taeed** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Lepälle esittelystä ja kysymyksiin vastaamisesta.

Suomi haluaa olla kokoaan suurempi maailmalla, ja nämä tulevaisuuden haasteet ovat hyvin moninaiset. Toimialallanne on osia, joihin me suomalaiset voimme vaikuttaa, ja toisia, joihin emme. Yksi tietenkin, mihin me emme voi vaikuttaa, on tämä globaali markkinatalous. Mutta sitten kestävä kehitys, ilmastomuutokseen liittyvät kysymykset, teknologinen kehitys, näihin voimme vaikuttaa.

Kysymys teille, ministeri: Cleantech-asiat, maanmittausasiat, nämä ovat sellaisia juttuja, missä suomalaiset ovat todella hyviä. Miten me voimme olla kokoamme suurempia maailmalla siten, että kehitysavun kautta voisimme Afrikassa varmistaa ruokavarmuutta niin, että siirtolaisten ei tarvitsisi lähteä ilmastomuutoksen myötä kotoaan pois? — Kiitoksia.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Ja nyt annetaan ministerille vastaus, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

**10.57 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä:** Rouva puhemies! Aloitetaan vähän sekalaisessa järjestyksessä, mutta yritetään kahlata lävitse.

Eli tuo byrokratia-asia, palaan siihen vielä vähän tarkemmin, sitä täällä kysyttiin. Se on kaiken lähtökohta, että hallinto on sujuvaa, hallinnollinen taakka on mahdollisimman pieni, erityisesti kaikille viljelijöille ja yrittäjille ja totta kai meille kaikille kansalaisille. Ja se meidän mottomme on, että valvojasta valmentajaksi — valvojasta valmentajaksi. Ja tämä periaate menee läpi kaiken sen toiminnan, jota me teemme, ja se on meillä koko ajan myöskin agendalla. Yksi asia, mikä tähän auttaa, on se, että meillä digitaalisuus lisääntyy, ja sitä kautta valvonnasta tulee myöskin entistä sujuvampaa ja helpompaa. Sitä me haluamme vahvasti myöskin edistää.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Luontomatkailusta kysyttiin. Äsken jäi siihen vastaamatta. Muistamme kaikki, että reilu kuukausi sitten Suomi valittiin maailman parhaaksi luontomatkailumaaksi. Valitettavan vähän näin tästä otsikoita missään. Pidetään nyt yhdessä huoli siitä, että tästä myöskin kerrotaan ja viestitetään ympäri maailmaa ja meille suomalaisille. Suomi on maailman paras luontomatkailumaa. Se kertoo muuten jotakin meidän toiminnastamme, meidän luonnostamme ja siitä mahdollisuudesta, joka tähän sisältyy, ja myöskin siitä, että siihen halutaan panostaa reittien osalta, toimintaedellytysten osalta, mutta on selvää, että me tarvitsemme vieläkin enemmän, vivuttamalla lisää varoja siihen, että me pystymme kaikkia niitä rakenteita ylläpitämään ja pitämään hyvässä kunnossa ne, mitä meillä on.

Ruokaviennin osalta meillä tavoite on ja sen pitää olla ensin Ruotsin taso ja sitten se viihoviimeinen tavoite on Tanskan taso. Kun verrataan Suomea, Ruotsia ja Tanskaa ruokaviennin osalta, niin me olemme auttamattomasti jäljessä muita Pohjoismaita. Tässä on meillä kirittävää, koska meidän tuotantomme kestää minkä tahansa vertailun, myöskin näiden maiden kanssa. Se on ihan selvä asia.

Kun puhutaan ruuasta — ja täälläkin tuli esille se — että hintaintensiteetti on se kaikkein tärkein asia. Muistutan siitä, että halvan ruuan maksaa aina joku. Sen maksaa aina joku. Mikä se joku on? Se on viljelijä, se on eläinten hyvinvointi, se on ympäristö, se on ilmasto. Sen se maksaa, nämä maksavat halvan ruuan. Eli ruualla on sekä arvo että hinta, ja tämä asia pitää meidän saada paremmin kohdalleen ehdottomasti. Ja siinä tämä suomalainen toimintatapa — vastuullinen, kestävä toimintatapa — on erittäin, erittäin hyvä.

No sitten petopolitiikka. Me olemme tehneet voimakkaasti töitä kaksi ja puoli vuotta tuolla Euroopassa, jotta me saamme joustavuutta meidän petopolitiikkaamme koko Euroopassa ja sitä kautta myöskin Suomessa. Se työ jatkuu edelleenkin, ja me olemme tällä hetkellä, varmaan tässä ihan lähietkinä, saamassa tietoon EU:n tuomioistuimen päätöksen meidän kannanhoidollisesta metsästyksestä. Sen myötä me sitten teemme johtopäätöksiä, miten me toimimme tämän asian osalta. Tällä hetkellä tuo kannanhoidollinen metsästys suden osalta ei ole mahdollista, koska me olemme siellä tuomioistuimessa, Suomi on siellä. Mutta meillä on ne kaksi linjaa, poliisilinja eli se, että eläin poistetaan — häirikköeläin, vahinkoa ja vaaraa aiheuttava eläin, poistetaan — ja toinen linja on se, että me saamme vahinkoperusteisia lupia, jotka riistahallinto myöntää. Me toivomme toki, että me saamme joustavuutta lisää. Sen eteen me teemme töitä ja olemme tehneet vahvasti töitä, samoin kuin kaikkien muidenkin maatalouteen, maaseutuun, metsäpolitiikkaan liittyvien asioiden eteen tuolla Euroopan unionissa.

Me emme suinkaan nyt puheenjohtajamaana ole aloittaneet Suomen edunvalvontaa, vaan me olemme tehneet sitä vahvasti ennen tätä. Se on se meidän velvollisuutemme, ja niin me olemme myöskin toimineet. Ja sen voin aivan varmasti sanoa, että sitä on tehty ja sitä on tehty paljon, jotta nämä pohjoiset olosuhteemme, meidän olosuhteemme täällä, mahdollistavat järkevän, kannattavan kilpailukykyisen toiminnan.

Ja vielä yksi yksityiskohta tästä CAP 2027:stä: Ei voi olla niin, että valtaa siirtyy enemmän komissiolle — ei voi olla niin. Ja komissio itse ehdottaa myöskin tuossa omassa tiedonannossaan, että jäsenmaat saisivat nykyistä enemmän liikkumatilaa uudessa CAPissa. Tämä on meille hyvä asia, ja tästä me pidämme myöskin kiinni puheenjohtajamaana, se on ihan selvä.

Eläinten hyvinvointilaki, aikataulu. Ensi vuoden aikana pitää päästä siinä eteenpäin pitkälle. Minä en vielä osaa sanoa tarkkaa päivämäärää sille alalle, mutta ensi vuoden aikana meidän pitää olla todella pitkällä sen asian kanssa, ja me haluamme sen eteenpäin viedä.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Ja viimeinen havainto, arvoisa puhemies — harvaan asutun verkoston ehdotuksista. Ne ovat erittäin hyviä, ja ne loputkin 30 prosenttia, kyllä niitä tarkastellaan erittäin myönteisellä tavalla. Se oli erittäin hyvä paperi, minkä parlamentaarisesti olette saaneet aikaan, kiitos myöskin siitä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitokset maa- ja metsätalousministeri Lepälle. Vaihdetaan sektoria sinne opetus- ja kulttuuripuolelle. — Ministeri Andersson, 5 minuuttia.

**11.02 Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Riippumatta siitä, käsitelläänkö eriarvoisuuden vähentämistä, työllisyyden edistämistä vai tarvetta lisätä ymmärrystä ja vuorovaikutusta yhteiskunnassa, keskustelu palautuu aina koulutukseen ja sen valtavan suureen merkitykseen. Nyt tehtävät panostukset koulutukseen tekevät hyvinvointivaltioistamme vahvemman ja valmistavat sitä tulevien vuosikymmenien haasteisiin.

Koulutus on myös täsmävastaus niihin haasteisiin, joita Suomi tällä hetkellä kohtaa. Teknologinen kehitys nostaa osaamisvaatimuksia alalla kuin alalla ja tehtävässä kuin tehtävässä. Samalla osaamisvajeesta tulee yhä vahvemmin työttömyydelle altistava tekijä. Yritykset kärsivät tällä hetkellä osaajapulasta ja vaikeuksista löytää osaavaa työvoimaa ennaktykselliseen määrään avoimia työpaikkoja. Samaan aikaan Suomen koulutustason nousu on kuitenkin pysähtynyt niin, että 70-luvun loppupuolella syntyneiden arvioidaan jäävän maamme koulutetuimmaksi sukupolveksi. Yhtä lailla huolestuttavaa on koulutuksen eriarvoisuuden kasvu. Eriarvoisuus näkyy alueellisten, sukupuolten välisten sekä oppilaan kotitaustasta johtuvien oppimiserojen kasvuna.

Rinteen hallitus on asettanut sivistys- ja koulutuspolitiikan tavoitteeksi, että koulutus- ja osaamistaso nousee kaikilla koulutusasteilla, että oppimiserot kaventuvat ja että koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Vuoden 2020 talousarvioesitys tuo vihdoin kaivatun suunnanmuutoksen koulutuspolitiikkaan. Liian pitkään jatkuneiden koulutusleikkausten jälkeen tilanne näyttää nyt valoisammalta kuin pitkään aikaan.

Jokaisen lapsen tasa-arvoinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen palautetaan koko maahan. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei ole enää riippuvainen siitä, missä hän asuu tai ovatko hänen vanhempansa töissä vai työttöminä. Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2020 elokuussa, ja muutoksen mahdollistamiseksi kuntien valtionosuutta lisätään 7,1 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja siitä eteenpäin 17 miljoonalla eurolla vuosittain.

Myös varhaiskasvatuksen lapsiryhmien kokoja pienennetään lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseksi. Jatkossa yhtä kasvattajaa kohden voi olla yli kolmevuotiaita lapsia enintään seitsemän nykyisen kahdeksan sijaan. Myös tämä muutos kasvattaa kuntien valtionosuutta.

Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan varataan yhteensä 125 miljoonaa euroa kolmelle vuodelle. Ohjelmassa kehitetään muun muassa kolmiportaisen tuen mallia, pilotoidaan kaksivuotista esiopetusta ja laajennetaan viisivuotiaiden maksuttoman osaikaisen varhaiskasvatuksen kokeilua.

Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan varataan yhteensä 180 miljoonaa euroa vuosille 2020—2022. Tämän ohjelman tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, tukea opettajuutta ja vahvistaa perusopetuksen laatua. Hanke pyrkii puuttumaan op-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

pimistulosten eriytymiseen, vahvistamaan oppimisen tukea ja koulutuksen laatua sekä tukemaan joustavia ja yksilöllisiä siirtymiä varhaisina vuosina.

Myös toiselle asteelle tehdään tärkeitä panostuksia koulutuksen laadun ja tasa-arvon edistämiseksi. Esitämme ammatilliseen koulutukseen opetuksen ja ohjauksen resurssien lisäämistä 80 miljoonalla eurolla. Tämä lisämääräraha voidaan käyttää uusien opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä nykyisten tuntiopettajien opetustuntimäärän lisäämiseen sekä tarvittavan opetuksen tukihenkilöstön palkkaamiseen. Näillä panostuksilla haluamme turvata opiskelijoiden oikeuden riittävään lähiopetukseen, samalla kun luodaan kokonaisten opiskelupäivien ja -viikkojen malli yhteistyössä koulutuksenjärjestäjien kanssa. Lukiokoulutuksen yksikköhintaa vahvistetaan vuodesta 2020 lukien 18 miljoonalla eurolla, josta valtionosuutta on 7,5 miljoonaa euroa ja kuntien rahoitusosuutta 10,5 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Nopeasti muuttuvassa maailmassa Suomen vahvin kilpailuvaltti on korkea osaamistaso [Puhemies koputtaa] ja koulu, joka antaa kaikille mahdollisuuden oppia elämässä tarvittavat taidot. Sen eteen tämä hallitus on sitoutunut tekemään väsymättä töitä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ministeri Kosonen, myös 5 minuuttia.

**11.08 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen:** Arvoisa puhemies! Vuoden 2020 talousarvioehdotukseen sisältyy useita korkeakoulutukseen ja tieteeseen, kulttuuriin ja taiteeseen, urheiluun, liikuntaan, nuorisotyöhön sekä opintotukeen liittyviä lisäyksiä. Näillä toimilla nostetaan suomalaisten osaamista sekä tuodaan korkeakoulujen toimintaan vakautta ja kehittämisrauhaa.

Taiteen ja kulttuurin rahoituksella tuetaan luovaa työtä ja tuotantoa sekä niiden tasa-arvoista saavutettavuutta. Liikuntaan ja nuoriin suunnatulla rahoituksella edistetään liikunnallista elämäntapaa, hyvinvointia ja terveyttä — liikuntaa kaikille.

Korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen rahoitus nousee vuonna 2020 yhteensä 144 miljoonaa euroa. Nousu aiheutuu indeksikorotuksista sekä perusrahoituksen kasvusta, josta yliopistojen osuus on 40 miljoonaa ja ammattikorkeakoulujen 20 miljoonaa euroa. Tämän rahoitustason nosto on pysyvä. [Jukka Gustafsson: Vihdoinkin!]

Korkeakoulutuksen sisältöjä ja digitaalista palveluympäristöä kehitetään yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Avoimia oppimisympäristöjä, joustavia opiskelumahdollisuuksia kehitetään siten, että työurat pitenevät ja osaaminen kasvaa. Lisäksi korkeakoulutetun työvoiman määrää kasvatetaan korkeakoulutuksen tarjontaa lisäämällä, läpäisyä parantamalla ja joustavia opiskelumahdollisuuksia kehittämällä.

Tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa tuetaan panostamalla tutkimusympäristöihin ja infraan. Suomi varautuu isännöimään ja rahoittamaan yhtä eurooppalaisen suurteholaskennan EuroHPC-yhteisyrityksen supertietokonetta.

Tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta edistetään. Esimerkiksi aineistojen digitointiin osoitetaan vuosittain 1,5 miljoonaa euroa, Kansallisarkiston toimintamenoja nostetaan myös 1,5 miljoonalla eurolla tasokorotuksena.

Opintotukeen tulee 31 miljoonan euron korotus. Vuoden 2020 alusta opintorahan huoltajakorotus korottuu 25 eurolla, ja opintorahan määrät sidotaan kansaneläkeindeksiin elokuusta 2020.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Taiteen ja kulttuurin määrärahataso kasvaa 32 miljoonalla eurolla, josta 54 prosenttia katetaan rahapelitoiminnan voittovaroista. Viime kaudella tehtiin hyvää työtä muun muassa esittävän taiteen vapaan kentän rahoituksen uudistamisen suhteen, ja tämä työ tehdään tällä kaudella valmiiksi. Myös uusi museoiden rahoitusjärjestelmä otetaan käyttöön. Vuonna 2020 museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin varatut määrärahat kasvavat 10,2 miljoonalla eurolla.

Taiteen perusopetukseen tulee lisää yhteensä 4 miljoonaa euroa, kun otetaan indeksikorotus huomioon, ja täten suomalaiset lapset ja nuoret pääsevät musiikin, sirkuksen, tanssin, sanataiteen, arkkitehtuurin, mediataiteen, teatterin ja kuvataiteen aloille paremmin harrastamaan ammattilaisten johdolla. Taiteilija-apurahoja nostetaan 1,4 miljoonalla eurolla vuonna 2020 tässä ehdotuksessa.

Viimeinkin saadaan Kansallisteatteri korjattua. Kehyskaudella on varauduttu 50 miljoonan euron rahoitukseen. Ja yksityisen kopioinnin hyvityksen määräraha pysyy vuoden 2019 tasolla. Sitä ei täällä eduskunnassa teidän tarvitse korjata, se on jo hallituksessa tuonne 11 miljoonaan euroon nyt nostettu.

Liikuntapoliittisen selonteon toimenpiteet ovat käynnistymässä. Niihin on tuntuja sat-sauksia tulossa. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, että liikunta on kokonaisuus, josta löytyy määrärahoja muun muassa tuossa Jari Lepänkin esittelemällä alalla, eli kansallisuustoimien reitistöihin laitetaan lisää panoksia.

Käydään näitä loppuasioita sitten tuossa keskusteluosuudessa läpi. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja nyt niille edustajille, jotka haluavat näiden sektoreiden asioihin esittää näitä lisäkysymyksiä: nousette seisomaan ja painatte V-painiketta. — Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

**11.13 Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Kiitoksia ministereille. Tässä budjetissahan on tosi paljon hyvää asiaa täällä koulutussektorilla, ja palaan tuohon tutkimukseen sitten vähän myöhemmin.

Mutta näin pitkällä opettajakokemuksella ja aika paljon tätä asiaa tutkineenakin: kun aina puhutaan siitä, ja myös hallitusohjelma satsaa siihen, että tutkittuun tietoon pitäisi luottaa, niin nyt kun taloustieteilijöiltä tai muilta asiantuntijoilta on kysytty, mihin pitäisi satsata, he sanovat, että pitäisi satsata varhaisiin vuosiin.

Meillä on ongelmia nivelvaiheissa. 10 prosentilla on suuria ongelmia opintojen eri vaiheissa — 6 000 nuorta päättää peruskoulun ilman luku-, kirjoitus- tai laskutaitoa.

Ja mitä tapahtuu toisella asteella? Siellä 10 prosenttia on myöskin se keskeyttämisprosentti. Meillä on paljon etäopetusta, opettajilla ei ole resursseja olla käytännön ohjauksessa, taidot hiipuvat — ja nyt satsataan [Puhemies koputtaa] oppivelvollisuuden pidentämiseen, miksi?

**11.15 Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeisen 30 vuoden aikana Suomesta on kadonnut yli puoli miljoonaa sellaista työpaikkaa, joihin on riittänyt perusasteen koulutus. Samaan aikaan pelkän peruskoulun varaan jää peräti 16 prosenttia ikäluokasta. Vain alle puolet, 41,6 prosenttia, pelkän peruskoulun varassa olevista on töissä.

Täällä talousarviokeskustelussa on peräänkuulutettu suuria rakenteellisia uudistuksia, ja niitä on nyt tulossa. Yksi niistä on, että kun muuttuvassa maailmassa 9-vuotinen peruskou-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

lu ei enää riitä, niin hallitus on nyt pidentämässä oppivelvollisuutta, jotta voidaan taata jokaiselle riittävä koulutus ja parantaa ihmisten mahdollisuuksia saada työpaikka. Jos muistetaan aikaa, kun suomalainen menestystarina peruskoulu luotiin, niin silloin oikeisto vastusti peruskoulua suurin piirtein samoin argumentein kuin nyt oppivelvollisuuden pidentämistä, vaikka on nimenomaan siitä kysymys, että koko kansakunta saa riittävän koulutuksen. Arvoisa ministeri Andersson, milloin tuotte esityksen oppivelvollisuuden pidentämisestä tänne eduskuntaan?

**11.16 Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit! Koulutukseen tuleva lisärahoitus on todella tärkeää ja juuri sitä ennalta ehkäisevää työtä. Kiitos siitä.

Ammattikorkeakouluihin on tulossa 20 miljoonaa lisäpanostusta. Kumminkin tutkintomäärät ovat nousussa, ja tämä johtaa siihen, että panostustenkin jälkeen yhteen koulutukseen käytettävät varat jatkavat laskuaan.

Varhaiskasvatuksen kertapanostukset ovat jäämässä hallitusohjelman lukuja reilusti pienemmiksi. Eikö varhaiskasvatukseen panostaminen enää kiinnosta?

Mitä tehdään opettajien jaksamiselle?

Ja kuten, ministeri Andersson, olette itse todennut, sinne koulun seinien sisälle pitäisi myöskin rakentaa semmoista moniammatillista yhteistyötä, joka vastaa erityisesti sitten niiden haastavien oppilaiden tarpeisiin: ihmisiä, joilla on heille aikaa.

Näitä petettyjä lupauksia ei mielellään haluaisi enää kuulla — kuten tämä, että lähes kaikki hallituspuolueet lupasivat ennen vaaleja yli 18-vuotiaiden itsenäisesti asuvien ei-huoltajien [Puhemies koputtaa] opintorahaan lähes 100 euron korotuksen. Totuus tässä on 2 euroa 46 senttiä.

**11.17 Hilikka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa tähän ajankohtaiseen keskusteluun, että olen erittäin ilahtunut siitä, että koulutus- ja sivistysasiat kiinnostavat laajasti.

Toinen asia, jonka haluan sanoa, on, että nähdäkseni suomalainen peruskoulu ja suomalainen koulutusjärjestelmä ovat edelleen maailman huippuluokkaa, ja on upea asia, että siihen on investoitu tässä hallitusohjelmassa näin selkeästi ihan vauvasta vaariin.

Mitä tulee tähän varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan, niin nähdäkseni se on juuri oikea tapa, että lähdemme täältä varhaisesta vaiheesta lisäämään tukea. Tässä on noussut useita huolia esimerkiksi ammatillisen koulutuksen tuen tarpeesta, ja allekirjoitan ne täysin.

Kysyisinkin ministeri Anderssonilta, millä tavalla tämä kolmiportaisen tuen kehittäminen ja ylipäätään laadun ja tasa-arvon parantaminen varhaiskasvatuksessa nivoutuvat tähän tehtyyn lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman työhön. [Puhemies koputtaa] Nähdäkseni on erittäin tärkeää, että nimenomaan monialaisesti kehitämme lasten ja perheiden asioita.

**11.18 Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministereille hyvistä esittelyistä.

Minä itse ajattelen, että se tärkein arvo tässä maassa on se, että oikeus yhdenvertaiseen, hyvään lapsuuteen ja tasa-arvoiseen koulutukseen kuuluu täällä joka ikiselle lapselle. Ja ensi syksystä alkaen jokainen lapsi tässä maassa saa jälleen sen tasa-arvoisen oikeuden

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

osallistua varhaiskasvatukseen eikä lapsia enää jaeta heidän vanhempiansa perusteella niihin, jotka jätetään ulkopuolelle, ja niihin, jotka saavat olla mukana. Samaan aikaan ryhmäkokoja pienennetään ja laatua parannetaan. Tämä on teko lasten luokkayhteiskuntaa vastaan. Viime hallituksen huonot päätökset perutaan, ja sen lisäksi laatua lähdetään parantamaan, koska, juuri niin kuin täällä on sanottu, ne oppimispolun ensimmäiset askeleet, ne ovat ne kaikista tärkeimmät askeleet. Varhaiskasvatuksessa kyllä joka ikinen euro tulee kiipeään tarpeeseen. Tämä budjetti, jos joku, on kyllä tasa-arvoisen koulutuksen ja tasa-arvoisen lapsuuden budjetti.

**11.19 Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan niin, että koulutuspolitiikassa suunta kääntyy radikaalisti, ja se on hieno asia.

Niin kuin ministeri Andersson nosti puheenvuorossaan esille, iso huoli liittyy oppimiseröjen kasvamiseen, erityisesti lasten taustan, yhteiskuntaluokan, mukaan. Sen lisäksi osaamistaso ja koulutustaso laskevat. Me olemme paljon puhuneet varhaiskasvatuksen matalasta osallistumisasteesta, ja olisinkin kysynyt ministeri Anderssonilta, mitkä ovat ne keinot, joilla tätä lähdetään nyt parantamaan, ja mikä on se taso, johon konkreettisesti pyritään, ja mitkä ovat ne pitkän aikavälin kustannusvaikutukset, joita ajatellaan tällä muutoksella olevan.

Viime kaudella leikattiin koulutuksesta 940 miljoonaa, ja kuulisinkin mielelläni molemmilta ministereiltä, että miten te arvioitte, miten nämä leikkaukset ovat vaikuttaneet koko laajaan koulutuskenttään. [Puhemies koputtaa] Me tiedämme, että luottamusputa esimerkiksi tiedeyhteisön kentällä on suuri tällä hetkellä.

**11.20 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinteen hallitus on saanut ruusutarhallisen kehuja koulutukseen panostamisesta. Minulla soikin nyt korvassa Vera Teleniuksen hieno laulu ”miljoona, miljoona, miljoona ruusua”. Tämä on totta, nimittäin nyt suunta kääntyy, hallituspuolueet pitivät lupauksensa palauttaa koulutukseen kunnianpalautus.

Menisi koko lyhyt puheenvuoro, jos lukisin kaikkien kiittävien tahojen kannanotot. Kaksi esimerkkiä: ”Ammattikorkeakoulut ovat tyytyväisiä hallituksen esitykseen”, toteaa Arenen toiminnanjohtaja Petri Lempinen. ”Hallitus ansaitsee OAJ:n Heljä Misukan mielestä kiitokset siitä, että se halusi panostaa osaamiseen, vaikka talousnäkymät eivät ole parhaat mahdolliset.”

Sivistysvaliokunta oli aamupäivällä puolitoista tuntia OAJ:n vieraana, ja siellä nousi erityisesti tämän ammatillisen koulutuksen [Puhemies koputtaa] tilanne. Lapsilla ja nuorilla ei saa kokeilla. Mitä nyt hallitus tekee erinomaisen hallitusohjelman toteuttamisessa, [Puhemies koputtaa] jotta tämä ammatillinen reformi saadaan sille laadulliselle tasolle, mitä me kaikki uskoakseni haluamme?

**11.22 Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikilla tasoilla suomalaisessa koulutusjärjestelmässä on panostettava oppilaiden ja opettajien työskentely-ympäristön terveellisyyteen, henkilökunnan jaksamiseen, ryhmäkokojen kohtuullisuuteen, kuljetusmatkojen inhimillisyyteen ja kiusaamisen kitkemiseen.

Arvoisa puhemies! Kiusaamisesta koituu tutkitusti vakavia sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Kiusaaminen voi tehdä lapselle koulunkäynnistä todellista helvettiä. Se ajaa jopa lapsia ja nuoria itsemurhiin. Valtion on hyödynnettävä kaikki mahdolliset keinot kiu-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

saamisen kitkemiseksi. Kysyisinkin: mitä opetusministeri Andersson aikoo tehdä kiusaamisen kitkemiseksi? Ja kysyisin vielä: pitääkö teidän mielestänne, ministeri Andersson, kiusaajan vaihtaa koulua? — Kiitos.

**11.23 Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt vaikuttaa siltä, että näiden hallituksen koulutusruusujen seassa on kovasti piikkejä. Lisäopettajien palkkaaminen ammatilliseen koulutukseen on hyvä ja erittäin kannatettava asia, mutta opettajien palkkaaminen vain väliaikaisesti on hallitukselta suorastaan sumutusta. [Välihuutoja] Millaiseen työnantajapolitiikkaan te oikein kannustatte? Hallitus tekee kertaluonteisia lisäyksiä, jotka on tarkoitettu rahoittaa valtion omaisuutta myymällä. Opettajien palkat pitäisi kuitenkin pystyä maksamaan senkin jälkeen kun myynnistä saadut tulot on käytetty. Tästä syystä ennen pysyviä menolisäyksiä pitää aina varmistaa pysyvät tulot. Tämän vuoksi on huolestuttavaa, että hallitukselta ei löydy työllisyystoimia, jotka takaisivat sen, että meillä on vielä seuraavillakin vuosikymmenillä laadukasta koulutusta [Puhemies koputtaa] ja varaa meidän opettajiemme palkkoihin.

**11.24 Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä hämmästelen joidenkin oppositioedustajien puheita tästä sivistysbudjetista, joka on oikeastaan kaikkien aikojen sivistysbudjetti. Olen itse tehnyt noin 20 vuoden ajan töitä juuri tuolla ruohonjuuritason etulinjassa ja voin vakuuttaa teille, että ruohonjuuritaso kiittää tästä budjetista. Se on hyvinvointivaltion tason nostoa kirkkaasti ja konkreettisesti.

Ensinnäkin kiittäisin ministeri Kososta siitä, että tässä on poikkeuksellisen voimakkaat kohotukset suomalaisen korkeakoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen puolesta, siis määrärahakohennukset ovat lähes 130 miljoonaa euroa. Miten varmistetaan tällainen alueellinen oikeudenmukaisuus ja määrärahojen vaikutus opetuksen tason [Puhemies koputtaa] nostamisessa ja toisaalta myöskin osajapulan taklaamisessa?

**11.25 Pirkka-Pekka Petelius vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit! Varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus. Kahden vaalikauden mittaisen koulutusleikkausten aika on nyt ohi, suunta on kääntynyt.

Hallitus ensi töikseen palauttaa subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden jokaiselle lapselle ja pienentää ryhmäkokoja. Tutkimusten mukaan nimenomaan laadukas varhaiskasvatus on erinomainen sijoitus, koska se kaventaa oppimiseroja jo varhaisessa vaiheessa sekä ehkäisee syrjäytymistä. Yhtäkään lasta ei saa syrjäyttää. Tämän vahvistamiseksi hallitus on sitoutunut kolmiportaiseen tukeen, jotta jokainen lapsi saa tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista tukea jo varhaiskasvatuksessa.

Lapsemme ansaitsevat parasta, ja meidän aikuisten tehtävänä on tarjota heille parhaimmat mahdolliset rakennuspalikat elämänpituiselle matkalle. [Puhemies koputtaa] Iloitsen siitä, että tämä hallitus tekee aidosti lapsi- ja perhemyönteistä politiikkaa.

**11.26 Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomessa peruskoulu on maailmanlaajuisesti ollut menestystarina: jokaiselle lapselle on tarjottu mahdollisuus opiskeluun. Toivoisi peruskoulun olevan maailman paras peruskoulu myös jatkossa, mutta siihen liittyy suuria huolia, ja tässä haluaisin nostaa meidän lastemme luku-, las- ja kirjoitustaidon.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Luku-, lasku- ja kirjoitustaito oli huolena jo viime kaudella. Meillä tulee suuri määrä lapsia ja nuoria, peruskoulun päättäviä, jotka eivät osaa kunnolla lukea, laskea tai kirjoittaa, ja itse näkisin, että jos meidän lapsemme pääsevät peruskoulun alaluokkien läpi ilman kunnollisia perustaitoja, niin se on karhunpalvelus. Nyt kysyisinkin: millä tavalla te ministeriössä aiotte toimia niin, että jatkossa meiltä peruskoulusta ei tulisi ulos yhtään lasta, jolla ei ole hyvät tai vähintäänkin kohtalaisen hyvät luku-, lasku- ja kirjoitustaidot?

**11.28 Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysyisin opetusministeriltä nyt kun tätä toisen asteen reformia ruvetaan konkreettisesti tekemään — kun sitä viime kaudella aloitettiin sillä, että leikattiin ja vietiin mahdollisuudet järkevälle valmistelulle: kuinka me voimme turvata erilaisten oppijoiden ammatillisesta koulutuksesta valmistumisen?

Voin itse lukihäiriöisenä sanoa, että polku olisi tällä hetkellä todella kivinen. Kun ammattikoulun aikanaan keskeytin, ei ollut niin paljon lukuhaluja mutta työhaluja oli.

Tällä hetkellä nuorilla ei ole polkuja ammattiin. Millä lailla tässä kohdassa toimivat ne nuoret, pojat ja tytöt, jotka haluavat tehdä töitä mutta joille tulee esteeksi toisen asteen koulutuksen todistuksen tai lukiotodistuksen puuttuminen? Monessa tapauksessa oppisopimuspolkukaan ei aukea, koska työnantajat edellyttävät kuitenkin tutkintopohjaa. On se hätähuuto, että me emme halua [Puhemies koputtaa] syrjäyttää nuoria. Kuinka tämä estetään, [Puhemies koputtaa] jotta heillä on mahdollisuus siirtyä työelämään?

**11.29 Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jokaisella lapsella tulee olla oikeus oppia. Valitettavasti nyt tilanne ei ole näin, ei ole varhaiskasvatuksessa, ei ole myöskään perusopetuksessa eikä toisellakaan asteella.

Erityisopetuksen tarve on kasvanut kaikkialla Suomessa. Erityisopettajista on huutava pula. Me olemme varmaan kaikki kuulleet siitä ja saaneet palautetta siitä. Kyse ei ole pelkästään yksittäisestä lapsesta tai nuoresta, joka tarvitsee erityistä tukea, vaan kyse on koko oppimisryhmästä ja -ympäristöstä, missä kaikki lapset voisivat oppia, ja sen takia erityisopettajien merkitys yksilöllisen opetuksen tarpeessa mutta myös sen koko ryhmän oppimisessa on äärettömän tärkeä. Nyt kysyisin ministeriltä: mitä hallitus tulee tekemään, jotta meidän erityisopettajiemme saatavuus tulisi paranemaan sekä varhaiskasvatuksessa että myös perusopetuksessa?

**11.30 Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson! Lukuisat opetusalan ammattilaiset kritisoivat tätä oppivelvollisuusiän nostoa 18 vuoteen ja sanovat, että paukkuja pitäisi sen sijaan satsata perusopetukseen. Sen olen kuullut myöskin monen edustajan suusta täällä, että se ongelma on siellä, ei suinkaan siellä toisen asteen opetuksessa. Nyt kun kuitenkin sitä ollaan viemässä lakiin, niin oletteko te huomioineet sen, että se yksilöllisen tuen tarve siellä toisen asteen opetuksessa tulee kasvamaan aivan valtavasti, koska sieltä perusopetuksesta tulee oppilaita, joiden perustaidot eivät riitä siihen toisen asteen koulutukseen?

**11.31 Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitokset, koska niitä on ehdottomasti annettava. On hienoa, että koulutukseen panostetaan ja esimerkiksi varhaiskasvatukseenkin tulee nyt panostuksia.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Haluaisin kuitenkin kysyä myös tästä, kun nyt tutkimusten mukaankin on vaikuttavaa panostaa juuri sinne varhaisiin vuosiin ja meillä muihin Pohjoismaihin verrattuna osallistumisaste varhaiskasvatuksessa edelleen on alhaisimmalla tasolla: onko teillä jossain tässä budjetissa nyt jatkoa osallistumisasteen nostolle eli esimerkiksi kaksivuotisen esiopetuksen pilotteihin, 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun jatkolle, maksujen alennukselle ylipäätään?

Toinen asia, josta haluaisin kysyä: Viime hallituskaudella todella alkuvaiheessa leikattiin toki paljon rahaa — myös palautettiin koulutukseen — mutta yksi asia, josta huolehdittiin koko ajan, oli se, että julkiset panostukset, suorat panostukset tutkimustoimintaan pysyivät jatkuvasti kasvavalla uralla. Nyt Suomen Akatemian myöntövaltuuksista ollaan leikkaamassa 31 miljoonaa. [Puhemies koputtaa] Miksi?

**11.32 Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän hallitusta koulutukseen panostamisesta. Sivistys on yhteiskuntamme vahva perustus. Oppivelvollisuusikä on nyt nousemassa, ja oppivelvollisuuden sisään rakennetaan erilaisia opintoja, tukimuotoja, jotka voidaan sitten sisällyttää toisen asteen tutkintoihin. Nuorista halutaan ottaa koppi. Nuorilla on kolme polkua perusopetuksen jälkeen: ammatillinen koulutus, lukio ja kolmas polku eli kansanopistot, kymppiluokat, työpajat, kuntoutus ja valmentava koulutus. Oppivelvollisuustehtävään liittyvät kustannukset korvataan koulutuksen järjestäjille täysimääräisesti. On hienoa, että nuorille on tarjolla useita polkuja, koska emme ole samasta puusta, olemme oppijoina erilaisia. Nuorten joukossa on myös käden taitajia, joiden on vaikea istua koulunpenkillä. Heille sopii hyvin oppisopimuskoulutus. Kysyn ministeri Anderssonilta: [Puhemies koputtaa] miten oppisopimuskoulutus soviteetaan osaksi tätä kolmatta polkua?

**11.33 Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus lisää liikunnan rahoitusta, hyvä niin, mutta on harmaita pilviä tietysti siinä päällä, koska näyttää siltä, että Veikkaus tulouttaa vastaisuudessa — ainakin lähitulevaisuudessa — entistä vähemmän tuloja, jotka vaikuttavat suoraan myös liikunnan ja urheilun rahoitukseen. Erityisesti se saattaa näkyä liikuntapaikkarakentamisessa tai kansalaisjärjestöjen tukemisessa ja näin edespäin. Olisiko liikunnan ja muiden Veikkauksen rahoituksen varassa olevien edunsaajien resurssit jatkossa turvattava vahvemmin valtion budjetista kuin Veikkaukselta? Vai onko esimerkiksi arpajaislain kiirehtimisellä ja sen lain myötä uusilla mahdollisuuksilla positiivisempi vaikutus näihin resursseihin, mitä näillä edunsaajilla on tulevaisuudessa? Näkemystä tähän. — Kiitos.

**11.34 Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsin palauttaminen lukion kirjoituksiin pakolliseksi on semmoinen asia, joka herättää hyvin monenlaisia tunteita poikien keskuudessa, ja tiedetään, että pojilla on huomattavia ongelmia tässä. Lisäksi suomenkielisten keskuudessa voidaan katsoa, että ruotsin kielen opiskeleminen ei ole sillä lailla tasa-arvoista, että suomenkieliset asuvat pääosin kunnissa, joissa ei ruotsia puhuta lainkaan, ja taas heidän, jotka puhuvat ruotsia pääsääntöisesti, kunnissaan tai lähiseudulla on valtavan paljon suomenkielisiä, joten heidän on huomattavasti helpompi opiskella tätä kieltä. Arvoisa opetusministeri, palaako [Puhemies koputtaa] ruotsi pakolliseksi kirjoituksiin?

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**11.35 Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan antaa kiitosta siitä, että koulutukseen voidaan nyt jälleen hieman panostaa. Se on tärkeää, sillä kyllä siellä varhaisissa vuosissa, peruskoulussa, toisella asteella luodaan ne edellytykset, joilla sitten menestytään tulevaisuudessa myös työelämässä.

Peruskoulun erityisopetuksessa aika usein törmätään siihen, että resurssit eivät ole sellaisia, että esimerkiksi kolmiportaiseen tukeen riittäisi opettajilla aikaa; hallinnolliset paperit vievät liian paljon tästä panoksesta. Toivoisin, että ministeri voisi hivenen avata ajatuksiaan tästä, miten voisimme esimerkiksi opettajamitoituksella tai muulla vahvistaa myös peruskoulua.

Pidän hyvänä myös sitä, että liikunnan rahoitus on päätetty turvata jatkossakin, vaikka veikkausvoittovarot vähenisivät. Mutta kysyn, arvoisa puhemies, sitä, että kun vihreät tulivat hallitukseen, niin Suomen Akatemialta nyt leikataan: oliko se vihreiden idea, vai mistä tällainen ajatus tuli, että nyt halutaan kuitenkin lopulta jatkaa näitä [Puhemies koputtaa] koulutusleikkauksia ja sivistysleikkauksia? [Välihuutoja]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt molemmat ministerit ovat pyytäneet mahdollisuutta vastata. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — Nyt on ministereiden vastauspuheenvuorot. — Ministeri Andersson, 5 minuuttia.

**11.36 Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Paljon kysymyksiä [Hälinää — Puhemies: Hiljaisuus saliin!] monista teemoista. Lähdetään liikkeelle tästä varhaisesta tuesta ja oppivelvollisuudesta. Meidän näkemyksemme on se, että me tarvitsemme panostuksia sekä—että.

Tämä hallitus panostaa varhaiseen tukeen muun muassa panostamalla varhaiskasvatukseen, palauttamalla subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden, pienentämällä ryhmäkokoja. Näillä on positiivista vaikutusta myöskin osallistumisasteen näkökulmasta ja sen lisäksi tämän varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen kautta, jonka puitteissa tosiaankin on tarkoitus jatkaa maksuttomuuskokeiluja sekä pilotoida tätä kaksivuotista esiopetusta. Varhaiskasvatushankkeen puitteissa tehdään myöskin Lape-yhteistyötä, ja erityisesti siinä halutaan tarkastella varhaiskasvatuksen ja neuvoloiden välistä yhteistyötä ja mahdollisuuksia muun muassa palveluohjauksen parantamiseen, sitä, mitä sitä kautta olisi mahdollista saada aikaiseksi.

Myöskin joustava alkuopetus on äärimmäisen tärkeää tämän varhaisen tuen näkökulmasta. Tavoitteena siinä olisi se, että lapset pystyisivät etenemään omassa kehitystahdissaan silloin oppimisen ensimmäisinä vuosina, jolloin myöskin on helpompaa ikään kuin päästä kiinni, mikäli havaitaan, että perustaidot eivät ole vielä riittävän vahvoja eteenpäin siirtymiselle.

Tämän lisäksi tarvitaan myöskin muutoksia meidän oppivelvollisuuteen. Syy on oikeastaan se, että perusasteen varassa olevien työllisyysaste, kuten tässä jo todettiin, tällä hetkellä Suomessa on siinä 40 prosentin paikkeilla, kun toisen asteen tutkinnon suorittaneiden kohdalla se nousee yli 75:n. Kaikki se, mitä suomalaisessa työelämässä, työmarkkinoilla tällä hetkellä tapahtuu, vie kasvavien osaamisvaatimusten suuntaan, ja me emme ole pystyneet hyvistä, tärkeistä, perustelluista hankkeista huolimatta tällaisilla hankepohjaisilla ratkaisuilla riittävän hyvin pääsemään kiinni tähän toisella asteella tapahtuvaan keskeyttämiseen. [Sari Sarkomaan välihuuto] Eli tästä syystä tarvitaan laajempi koulutuspoliittinen uudistus, ja tästä syystä oppivelvollisuutta nyt lähdetään pidentämään. Tavoitteena on, että

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

lakiesitys voidaan tuoda eduskuntaan ensi vuoden syysistuntokauteen. [Sari Sarkomaa: Väärä lääke!]

Oppivelvollisuutta laajennettaessa on äärimmäisen tärkeää, että huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Siinä on tarkoitus ottaa huomioon myöskin oppisopimuskoulutuspolku, ja meillä on tässä samanaikaisesti käynnissä yhteistyössä TEMin kanssa hanke, jonka yhtenä tavoitteena on pohtia keinoja, joilla me voisimme tehdä oppisopimuskoulutuksesta nykyistä paremmin nuorille sopivan kouluttautumismuodon esimerkiksi tämän ammatillisissa oppilaitoksissa tapahtuvan 2+1-työn kautta.

Erityinen tuki ja perustaidot: Kannamme huolta siitä tilanteesta, jossa monissa suomalaisissa peruskouluissa ollaan tällä hetkellä. Tästä syystä hallitusohjelmassa on linjaus siitä, että tämän erityisen tuen toimivuutta ja nykyistä toteutumistapaa käydään läpi. Minun nähdäkseni ongelma on se pitkään jatkunut säästökierre, mikä on ollut käynnissä monissa suomalaisissa kunnissa, mikä valitettavasti on näkynyt siinä, että myöskin sivistystoimen resursseista on nipistetty eikä ole riittävän hyvin pystytty huolehtimaan siitä, että kun yleisopetuksen luokissa on paljon oppilaita erityisen tuen päätöksillä, niin silloin myöskin se resurssi seuraisi mukana. Tämän perusopetushankkeen puitteissa on tarkoitus siis sekä suoraan kohdentaa lisää tukea erityisopetukseen että käydä läpi nykytilannetta ja pohtia, tarvitaanko muutoksia lainsäädäntöön vai millä tavalla voitaisiin nykyistä paremmin ohjata tätä järjestelmää niin, että se toteutuu, niin kuin lainsäätäjät on alun perin tarkoittanut. [Sari Sarkomaa: Tämä ei luenut hallitusohjelmassa!]

Lasten perustaitojen vahvistamisen osalta painottaisin taas kerran itse asiassa tätä joustavaa alkuopetusta, koska ajatus siinä on se, että voidaan huolehtia siitä, että kaikki oppilaat saisivat riittävän vahvat lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen perustaidot mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Parhaillaan luodaan myöskin yhdenmukaiset arviointikriteerit perusopetuksen päättöarvosanoille, jotta voidaan huolehtia siitä, että se arviointi olisi nykyistä tasaisempaa eri kouluissa eri puolilla Suomea.

Palaan vielä kiusaamiseen ja ammatilliseen koulutukseen sitten seuraavassa kommenttipuheenvuorossani.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ministeri Kosonen.

[Hälinää] Ja jälleen hiljaisuus saliin, ministeri puhuu.

**11.42 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen:** Arvoisa puhemies! Edustaja Koposen kysymykseen AMK-koulutuksen tutkintotavoitteista tai aloituspaikkalisäyksistä: Meillä on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken neuvottelut käynnissä tuonne kevääseen asti, ja yhdessä pohdimme näitä tavoitteita, voidaanko niitä minkäkin yliopiston, ammattikorkeakoulun suhteen nostaa vai pysytäänkö nykyisissä tavoitteissa. Nousutiellä olemme siksi, koska nimenomaan tämä toive on tullut sieltä korkeakoulukentältä.

Erittäin hyvä kysymys myös opettajien koulutuksesta: Meillä on vetovoimasta tulossa selvitys, lähdössä juuri käyntiin, eli mietitään oikeasti niitä tarpeita ja myös syitä siihen, minkä takia se vetovoima on tällä hetkellä hieman laskussa. Täytyy tähän puuttua samantien.

Edustaja Honkasalolle vastauksena näitten leikkausten vaikutuksista: Hallitusohjelmatyössä teimme hyvän linjauksen siitä, että tärkeintä on korkeakoulupuolelle palauttaa työrauha. Tästä ehkä merkittävin teko — korkeakoulujenkin suusta — on se, että indeksit on nyt palautettu koko hallituskaudeksi ja lisäksi perusrahoitusta lisättiin merkittävästi. [Sari

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Sarkomaa: Se on kehyksissä, edellinen hallitus huolehti siitä!] Tämä perusrahoituksen lisääminen nimenomaan antaa heille mahdollisuudet tehdä itse valintoja rahoituksen kohdistamisen suhteen.

Edustaja Vikman kyseli työllisyystoimien perään. Minusta me olemme nyt äärimmäisen hyvien työllisyystoimien äärellä tässä koulutuskeskustelussa. Meillä on vahvat satsaukset osaamistason nostamiseen kaikilla koulutusasteilla, ja myös osaajapulaan vastataan.

Edustaja Kivisaari kysyi alueellisen vaikuttavuuden toteutumisesta ammattikorkeakoulujen rahoituksen osalta. Niin kuin sanoin, neuvottelut ovat käynnissä, ja hallitusohjelmassa on hyvä kirjaus siitä, että pyritään vastaamaan tarpeisiin alueittain ja aloittain. Tällä hyvällä kirjauksella etenemme noissa neuvotteluissa.

Edustaja Kiljunen oikeastaan jatkoi tätä osaajapulakysymystä nimenomaan erityisopettajien osalta. Siellä on haasteita saatavuudessa. Me olemme kartoittaneet näitä osaajapualaaloja, ja niitä on juurikin siellä erityisopettajien puolella, varhaiskasvatuksen ammattilaisista on pula, oppilashuollossa, opiskelijahuollossa noin yleisestikin, tekniikan alalla. Tietenkin meidän täytyy myös olla uskollisia hiilineutraaliustavoitteellemme, eli silloin meillä täytyy olla uusia osaajia energia-alalla nimenomaan energia-alan digitalisoitumisen ja sähköistymisen myötä.

Edustaja Heinonen ja Multala kysivät Suomen Akatemian rahoituksesta. Kokoomuksessa on selvästi luettu nyt tarkkaakin tarkemmin momenttikohtaisesti näitä asioita. Se, että siellä Suomen Akatemian kohdalla on nyt vähemmän rahaa ensi vuodelle käytössä kuin tänä vuonna, johtuu kolmesta asiasta:

Ensiksikin vuosina 18—19 oli käynnissä viime hallituksen opetusministeri Sanni Grahn-Laasosen määräaikainen rahoitus lippulaivahankkeelle, joka loppui nyt sitten kahteen vuoteen. Tämä oli nimenomaan siemenrahaa, eli nämä hankkeet jatkuvat vielä 6—7 vuotta tästäkin lähtien. Mikään toiminta ei siis lopu.

Toinen asia on se, että Kajaanin supertietokoneeseen on korvamerkitty tuosta kokonaisuudesta 20 miljoonaa euroa ensi vuodelle, mikä tuottaa 152 miljoonaa euroa eurooppalaista tutkimusrahaa, joka tulee valtioilta ja Euroopan unionilta. Tämä on nimenomaan ponninraha siihen, ja se ei näy tuossa Suomen Akatemian momentilla nyt. [Jukka Gustafsson: Erinomainen päätös!]

Kolmantena [Puhemies koputtaa] kohtana vielä: Toivoisin, että katselemme kokonaisuutta. Tki-rahoitus tulee nousemaan tällä kaudella laskennallisesti 95 miljoonaa euroa. Ensi vuodelle siellä on [Puhemies koputtaa] Business Finlandin rahaa selvästi lisää, tki-rahaa lisää, ja tuohon yhtälöön ei ole edes laskettu yliopistojen indeksin palautusta. Eli todella, [Puhemies koputtaa] tämä hallitus ei leikkaa tutkimuksesta ja kehityksestä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt jatketaan debateja, ja kierroksen aloittaa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

11.47 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vielä tarkentaisin ministeri Kososelta: Minä olen todella tyytyväinen siitä, että saitte sen, ettei jaksoista tullut tähän korkeakoulujen perusrahoitukseen. On hieno asia, että saadaan jo tulevana vuonna aloitettua nämä lisäykset. Mutta aloituspaikoista kysyisin, että tuleehan aloituspaikkoihin vielä erikseen rahat, ja kysyisin ihan sitä, että mitkä aloituspaikat nyt oikeasti nousevat. Erityisenä kysymyksenä, että miten on esimerkiksi sote-alalla, kun me sinne tarvitsemme paljon uusia henkilöitä. Kerrotteko ihan lyhyesti ne?

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Sitten tästä t&k-rahoituksesta: Tavoitehan on, että 4 prosenttia bruttokansantuotteesta jossain vaiheessa saataisiin siihen. Elikkä minkälainen suunnitelma teillä on siihen polkuun?

**11.48 Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämän budjettiesityksen tärkein asia on se, että nyt toteutetaan koulutuksen ja tutkimuksen kunnianpalautus vuosien ja vuosien leikkausten jälkeen. Suunta muuttuu, ja se on tärkeää. Mutta jos yksi päätös täältä pitäisi nostaa esiin, jos vain yksi päätös, niin kyllä tämän sektorin tärkein päätös on se, että ensi elokuusta lähtien yhtä ainutta lasta päiväkodista ei lähetetä ennen ruokailua kotiin vain sen vuoksi, että vanhemmat ovat työttömiä — vain sen vuoksi, että vanhemmat ovat työttömiä. [Paula Risikko: Ei kai ketään ole lähetettykään?] Se on yhdenvertainen varhaiskasvatusoikeus, ja voi sanoa, että siinä kiteytyy paljon sitä, mikä Suomessa on hyvää tasa-arvon maana, jossa kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa. Siihen kiteytyy myös se osallistumisasteen nousu ja nimenomaan tämä varhainen puuttuminen. Ja arvoisa puhemies, vetoaisin, että tämän päätöksen eduskunta voisi tehdä yksimielisesti, [Puhemies koputtaa] koska se on asia, joka vahvistaa sitä, mikä Suomessa on hyvää.

**11.49 Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutusasioissa monet tärkeät asiat ovat näiden varsinaisten rahamääräisten tekijöiden ulkopuolella, toimintaperiaatteiden tasolla. Perusopetuksessa jo ihan arkijärjellä ajatellen tärkeää on turvata koulurauha, mikä vaatii opettajien auktoriteetin palauttamista. Oppimisessa on tärkeää seurata ja mitata oppimista sekä asettaa oppilaille vaatimuksia, joista myös pidetään kiinni. Ilmiöpohjaista oppimista ei pidä viedä liian pitkälle, vaan perusasioiden hallintaan on kiinnitettävä riittävästi huomiota ensin. Kouluissa tapahtuva inkluusio ei ole saadun palautteen perusteella toiminut. Näissä asioissa Suomi on liikkunut huonoon suuntaan. Samaan aikaan, kun Suomea hehkutettiin kaikissa kansainvälisissä vertailuissa mallimaana vuosituhannen vaihteessa, olemme alkaneet itse matkia muualta tulleita trendejä liiaksi, omaksi vahingoksemme.

Hyvä ministeri, onko teillä aikomusta tarkastella edellä esiin nostamiani periaatteellisia asioita aidosti virheiden korjaamiseksi, oppimisen edellytysten ja suomalaisen koulun mahdollisimman korkean tason vaalimiseksi?

**11.51 Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden päivää kaikille!

Tälläkin hetkellä tuhannet opettajat ja koululaiset ovat työnsä ääressä, ja opettajilta on kantautunut paljon viestiä siitä, miten moni on väsynyt. Kun tekee sitä työtä päivittäin, niin huomaa, miten erilaisia tarpeita oppilailla on. Yksi tarvitsee eriyttämistä lukihäiriön takia, toinen vasta kehittyvän suomen kielen takia, yksi kaipaa syliä ja hellyyttä, sillä opettaja saattaa olla se ainoa aikuinen päivän arjessa. Opettaja saattaa huolehtia diabeetikko-oppilaan sokereista, vaikka hänellä ei ole minkäänlaista alan koulutusta siihen. Toisaalta on tilanteita, joissa oppilas joutuu pelkäämään vanhempia ja heidän kohtaamistaan. Eli moni kokee sen uupumuksen työssään, ja tämähän on juuri näkynyt myös hakijatilastoissa. Kysyisinkin, millä tavalla hallitus aikoo parantaa koululaisten ja koulun henkilöstön arkea panostaa siihen, ja millä tavalla me panostamme ennen kaikkea koulujen johtamiseen.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

11.52 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisten vuosien koulutusleikkaukset ja poukkoileva koulutuspolitiikka ovat nakertaneet luottamusta, laatua ja tasa-arvoa koulutuskentällä, ja se onneksi muuttuu nyt. Koulutusleikkausten tie on kuljettu loppuun, ja kaikkiin koulutusasteisiin aina varhaiskasvatuksesta alkaen panostetaan. Joudumme toki aloittamaan takamatkalta siivoamalla viime kauden rajujen leikkausten jälkiä.

Ehkä edellisiin täällä kuultuihin puheenvuoroihin viitaten on hyvä todeta, että vihreät ovat johdonmukaisesti tehneet hartiavoimin töitä aivan jokaisen koulutukseen kohdenneetun euron puolesta. On todella hienoa, että Suomeen on saatu nyt sivistyshallitus, jossa näitä asioita voidaan yhdessä edistää. Liekö se kokoomusedustajien kolkuttava omatunto, joka pakottaa etsimään syypäitä omiin virheisiinsä muualta?

Hallitus on hyvästä syystä asettanut tavoitteeksi, että yhä useampi lapsi pääsee varhaiskasvatuksen piiriin, ja tämän toteutuminen edellyttää sekä esteiden poistamista että uudenlaista kannustamista.

Näiden leikkaustenperumisten lisäksi on hienoa, että laatu- ja tasa-arvo-ohjelma [Puhemies koputtaa] myös käynnistyy, ja siitä olisi hienoa kuulla [Puhemies koputtaa] ministeriltä lisää.

11.53 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kyllä sanoisin näin, että kyllä tämä on viiden puolueen tekemä työ ja hallitusohjelma. Ja kiitän ministereitä, kiitän koko hallitusta ja kaikkia osallisia siitä, että vihdoinkin ja viimein suomalainen peruskoulujärjestelmä saa sen kunnianpalautuksen, mikä sille kuuluu. Se on brändi maailmalla, sitä ihaillaan. Kouluruokailu on ilmainen, sitä ei ole monessa muussa maassa täällä maailmassa, ja myös se on erittäin tärkeä asia. Kouluterveydenhuoltoon pitää edelleen panostaa ja näihin erityisnuorten tarpeisiin, erityisen tuen tarpeeseen. Se on varmasti sellainen resurssi, mihin ei voi koskaan liikaa panostaa, mutta nyt tämä hallitus tekee siihenkin satsauksia, mikä on erittäin tärkeää.

Subjekttiivinen päivähoito-oikeushan on lapsen oikeus varhaiskasvatukseen, ja on tärkeää, että se palautetaan. Viime hallitus — perussuomalaiset ja kokoomus — [Välihuuto] leikkasi lapsilta. Te leikkasitte myös ammatillisesta koulutuksesta, tuhannet opettajat jäivät vaille työtä, lähiopetuksesta leikattiin. Nyt te täällä hurskastelette, kun tämä hallitus vihdoinkin ja viimein palauttaa kunnian koulutukselle. Ja tämä [Puhemies koputtaa] oppivelvollisuusiän pidentäminen on kyllä koulutushistoriallinen panostus, [Puhemies koputtaa] ja tämä on, jos jokin, tasa-arvoteko.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt on muutamassakin puheenvuorossa kokoomus ja perussuomalaiset mainittu, niin annetaan sinne puheenvuoro.

11.54 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta totuus ei unohtuisi, nyt on kuitenkin rehellistä sanoa se, että ilman Sipilän hallituksen aikaansaamaa työllisyyden parannusta tänään ei tehtäisi niitä korotuksia koulutuksen määrärahoihin. Ei kukaan halua koulutuksesta leikata. Toiset olivat vain sellaisen tilanteen edessä silloin, ja nyt on helpompi puhua, kun toiset ovat asian hoitaneet. [Jukka Gustafssonin välihuuto]

Mutta varsinainen kysymykseni [Hälinää — Puhemies koputtaa] liittyy siihen — ministeri Kososelle, teiltä ei vielä tullut siihen vastausta — että tämä Veikkauksen tilanne huolestuttaa aika paljon. On tietysti ihan järkevää, että Veikkaus tekee niitä toimenpiteitä, joil-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

la peliongelmiä vähennetään, mutta se on todella iso asia näille edunsaajille. On hyvä, että siitä on nyt kirjattu, että esimerkiksi liikunnan osalta tämä asia hoidetaan, mutta siinä on niin isosta asiasta kyse, että minusta olisi hyvä vielä tätä asiaa avata. Ja tämä on tärkeää ennen kaikkea nuorten ja lasten harrastusmahdollisuuksien kannalta, kyllä huippu-urheilu tulee pärjäämään. Tähän asiaan haluaisin vielä tarkempaa vastausta.

**11.55 Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitkä ovat perusteet, joilla hallitus toteaa Veikkauksen yksinoikeuden turvaamisen hillitsevän rahapelihaittoja? Kun hallitus korostaa Veikkauksen toimintaedellytysten turvaamista, niin miksi hallitus ei samaan aikaan halua vaatia pelihaittojen asiantuntijoiden lisäämistä Veikkaus Oyj:n päättävissä elimissä? Millä tavoin hallitus aikoo puuttua siihen, että yhteiskunnallisesti tärkeiden kohteiden rahoittaminen Veikkauksen kautta kierrätetyillä pikavipeillä saataisiin minimoitua? Ja kuinka hallitus aikoo turvata rahapeliongelmaisille sellaisen julkisen ympäristön sekä fyysisesti että verkossa, jossa he eivät jatkuvasti altistu aggressiivisille rahapelimainoksille?

**11.56 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): On pakko palata edustaja Vikmanin puheeseen. Siinä oli oikeastaan kaksoisvirhe. Te kritisoitte sitä, että hallitus on poikkeuksellisesti päättänyt näistä investointimäärärahoista viideksi vuodeksi palkata opettajia, ohjaajia ammatilliseen koulutukseen. Voin luvatta teille, että jos ja kun demarit ovat seuraavien vaalien jälkeen hallituksessa, niin näitä työsuhteita jatketaan, totta kai. [Välihuutoja kokoomuksen ja perussuomalaisten ryhmistä] Totta kai jatketaan, ammatillinen koulutus tarvitsee ne opettajansa. Miksi sanoin kaksoisvirhe? Te samat edustajat [Hälinää — Puhemies koputtaa] olette kritisoineet voimakkaasti pysyvien menojen lisäystä, sitä 1,3:a miljardia. Se ei kelpaa teillekään. [Sebastian Tynkkynen: Vappusataspuheita!] Ja totta kai me olisimme halunneet hallitusohjelmaneuvoittelussa, varmaan kaikki puolueet, nimenomaan lisätä [Puhemies koputtaa] pysyviä menoja, mutta tässä taloustilanteessa päädyttiin siihen tasoon, mille ne tulivat. Ja sitten näillä investointien määrärahoilla, mitä ilman muuta ammatillinen koulutus on, [Puhemies: Edustaja Gustafsson, aika!] tehdään nämä merkittävät opettajamäärälisäykset. Te poistitte [Puhemies koputtaa] 2 000 opettajaa ammatillisesta koulutuksesta. Me palautamme nämä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Edustaja Gustafsson, aika on täynnä. Edustaja Laihon vuoro.

**11.58 Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisella nuorella pitäisi olla mahdollisuus tasa-arvoisesti opiskella, niin peruskoulussa kuin jatko-opiskelussakin, varsinkin jatko-opiskelussa, jos siihen on edellytyksiä ja motivaatiota. Korkeakoulupaikkojen määrä on jäänyt selkeästi jälkeen muista OECD-maista, ja Suomi on tässä jäljijunassa. Samaan aikaan meillä on huutava pula esimerkiksi sosiaalityöntekijöistä lastensuojelussa, lasten varhaisissa palveluissa, ja heitä koulutetaan nimenomaan yliopistossa. Lisäksi lastentarhanopettajista, puheterapeuteista ja sairaanhoitajista on huutava pula. Tässä budjettiesityksessä on kuitenkin vain 1 miljoona, joka on ilmeisesti tarkoitettu ammatikorkeakoulupaikkoihin. Tämähän on aivan häviävän vähän, ihan naurettavan vähän, suoraan sanottuna. Kuinka paljon te aiotte lisätä korkeakoulu- ja ammattikorkeakoulupaikkoja ja millä aloilla, voisitteko kertoa näitä aloja? [Puhemies koputtaa] Ja onko näihin rahoit-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

tusta, vai onko tarkoitus vain lisätä [Puhemies koputtaa] ilman rahoitusta, mikä olisi kyllä näitten koulujen pettämistä?

**11.59 Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Li Andersson, te olette tilaamassa mielenosoitusta tuonne eduskunnan eteen. Me olemme puhuneet tässä salissa paljon siitä, että nuoria ei saa syrjäyttää, ja eniten viestejä olen saanut nuorilta pakkoruotsiin liittyen. 16—19-vuotiaat nuoret ovat huolissaan siitä, että hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti te olette kirjoittaneet: ”Hallitus asettaa tavoitteeksi toisen kotimaisen kielen palauttamisen pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa.” Oletko te laskeneet kustannukset sille, että kun nuorten jatko-opintomahdollisuudet heikenevät, varsinkin pojilla, niin mitä siitä seuraa? Siinä syrjäytyy, syrjäytetään, nuoria. Ja minä pyydän, että ette, hallituspuolueet, ole paikalla sitten siinä miekkarissa, niin kuin olitte tuossa ilmastomiekkarissa osoittamassa mieltä omaa politiikkaanne vastaan. Edustaja Suomela, edustaja Ovaska, edustaja Kemppi, älkää olko sitten paikalla, kun se mielenosoitus tuolla eduskunnan edessä järjestetään pakkoruotsia vastaan.

**12.00 Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän se nyt on niin, että tämä hallituksen ensimmäinen budjettiesitys ansaitsee niitä ruusunkukkia, niin kuin arvostamani sivistyspoliitikko Gustafsson täällä totesi. [Timo Heinosen välihuuto] — Sinisiä tai punaisia ruusunkukkia, aivan kuten haluatte, niitä tämä budjettiesitys todella ansaitsee. — Ja kyllä minä sen ymmärrän, että kokoomusta kismittää, kun te ette oikein nyt voi näitä lisäyksiä kritisoidakaan.

Mitä tähän Suomen Akatemiaan tulee, niin ministeri Kosonen tässä hyvin totesi, että nämä muutokset ovat teknisiä. Ja kun katsotaan hallituksen ja talousarvioesityksen korkeakoulupoliittista linjaa, niin kyllähän tämä perusrahoituksen vahvistaminen on se päälinja.

Jos, arvoisa kokoomus, kävisitte keskustelua tutkimuksen ja tieteen ammattilaisten kanssa siellä korkeakouluissa, niin kyllähän se on nimenomaan se perusrahoituksen vahvistaminen, mitä siellä on vuosikausia, siis vuosikausia, toivottu päättäjiltä, ettei tarvitse niin paljon keskittää huomiota siihen jatkuvaan rahoituksen hakemiseen, [Puhemies koputtaa] vaan se perusrahoitus on kunnossa. Siihen pitää jatkossakin panostaa. Eikö näin, arvoisat ministerit?

**12.01 Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kielitaidon merkitystä ei voi koskaan korostaa liikaa. Useissa tutkimuksissa on todettu selkeästi se, että mitä varhaisemmin kielten opiskelun aloittaa, sitä helpompaa kielten opiskelu myöskin on, ja kielten opiskelulla on merkittävä rooli myöskin koulutuksellisen eriarvoistumisen estämisessä.

On erittäin hienoa, että Sipilän hallituksen toimeenpanema tärkeä hanke astuu voimaan ensi vuoden alussa — A1-kielen opiskelu alkaa siis ensimmäiseltä luokalta, ja on erittäin hienoa, että pidätte tätä yllä.

Kiitosta antaisin hallitukselle panostuksista maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen koulupäivän yhteydessä eli Suomen Islannin-mallin luomisessa. Ja kysyisin tähän liittyen tarkemmasta aikataulusta: koska tämän Suomen Islannin-mallin on tarkoitus astua voimaan? Jos siitä voitte kertoa enemmän.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**12.02 Riikka Slunga-Poutsalo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan on tosiaankin kirjattu, että ”tarkastellaan erityisopetuslainsäädännön ja siihen liittyvän inklusion toimivuutta ja näihin kohdennettujen resurssien riittävyyttä”.

Heinäkuun alussa ministeri Andersson lupasi omassa blogikirjoituksessaan ryhtyä toimenpiteisiin nimenomaan erityisopetuksen kohentamiseksi. Inklusion toimivuuden osalta on jo aikaa sitten todettu, että se ei toimi. Erityisluokkia ja pienryhmiä on lakkautettu sen nimissä. Nämä lakkautukset eivät kuitenkaan ole siirtäneet erityisluokkiin käytettyjä resursseja näitten lasten mukana sinne isoihin luokkiin.

Budjettikirjasta ei löydy opetuksen puolelta sanaakaan tehostetun tuen oppilaiden resursseista, erityisopetuksesta saati luokkakokojen pienennyksestä. Kysyisinkin ministeriltä konkreettisempia toimia ja euroja erityisoppilaiden tehostetun tuen riittävyyden varmistamiseksi. — Kiitos.

**12.03 Noora Koponen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen Tilastokeskuksen teettämän selvityksen mukaan noin 15 prosenttia kaikista peruskoululaisista sai vuonna 2015 tehostettua tai erityistä tukea oppimiseen, siis noin joka kuudes lapsi tai nuori. Samaan aikaan kuitenkin varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ryhmäkoot ovat viime vuosina nimenomaan kasvaneet ja erityisryhmiä on lakkautettu. Tämä hallitus haluaa vihdoin korjata tätä ja muun muassa pienentää varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja. Yhtä vahvasti tulisi huomioida myös aistien kuormittumisesta eli aistiylherkkyydestä kärsivien lasten ja nuorten esteettömyyden turvaaminen ja toteutuminen, sillä tällä myös on perustavanlaatuinen vaikutus lapsen ja nuoren kykyyn oppia. Erityisryhmiä tulee kolmiportaisuutta ajatellen olla saatavilla jatkossakin, ja myös siitä tämä hallitus haluaa huolehtia. Kysynkin nyt ministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä, jotta myös aistiesteettömyyttä alettaisiin tunnistaa, ymmärtää ja toteuttaa nykyistä paremmin? — Kiitos.

**12.04 Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen saatavuus puhuttaa ympäri maata. Samaan aikaan kun etelässä tuskailaan koulutuspaikkojen suhteen, ollaan maakuntakeskusten ulkopuolella erittäin huolissaan ammatillisen koulutuksen saatavuudesta. Kysynkin ministereiltä: mitä hallitus tekee, että ammatillisen koulutuksen tarjonta olisi maantieteellisesti tasavertaista?

**12.05 Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluaisin sanoa uusille hallituspuolueille, että kannattaa myös muistaa se, missä tilanteessa neljä vuotta sitten Sipilän hallitus aloitti. Ellei Sipilän hallitus olisi laittanut taloutta ja työllisyyttä omilla toimillaan kuntoon, emme voisi täällä hehkutella sillä, mihin kaikkeen laitetaan määrärahoja.

Sitten kysyisin ministeri Anderssonilta: Viime vuodet me olemme puhuneet nimenomaan sotien yhteydessä perustuslaista ja yhdenvertaisuudesta, ja minä itse ainakin ajattelen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta, että meillä tulee olemaan suuria ongelmia siinä, miten lasten ja nuorten sivistykselliset oikeudet turvataan, kun meillä on niin paljon myös laaja-alaisia haja-asutusalueitten kuntia. Kun tiedätte hyvin, että meidän 90 kunnassa jo nyt tällä hetkellä syntyy vähemmän kuin 20 lasta, niin haluaisin kuulla, ovatko hallitus ja ministeri jo miettineet tässä erityisiä asioita. [Puhemies koputtaa] Kuntaliitokset eivät laajoilla alueilla ratkaise tätä.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

12.06 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että niin iso ongelma oikeasti tässä maassa kuin on koulukiusaaminen, niin budjetista ei löydy mitään koulukiusaamiseen suunnattavia rahoja muuta kuin sellaisella yleismallisella ”edistetään oppijoiden hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja jatketaan toimia koulukiusaamisen vähentämiseksi”. Kaikki tietävät, miten ovat aikaisemmat toimet toimineet. Eivät mitenkään. Oikeasti, eikö hallituksesta löydy yhtään jäsentä, jota on koulussa kiusattu? Eikö oikeasti ole yhtään? Teitä on yli toistasataa. [Vasemmalta: Löytyy, löytyy!] — No miksei se näy tässä budjetissa? — Toivottavasti ministeri Andersson vastaisi. [Leena Meri: Meni avustajien palkkaamiseen ne rahat!]

12.07 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oppivelvollisuusasiassa on erittäin hyviä asioita, jos mietitään kokonaisuutta, tätä varhaiskasvatusta ja oppivelvollisuuden pidentämistä. Se on lapsille ja nuorille tasa-arvoinen teko, mikä mahdollistaa sen, että pystyy hankkimaan ammatin tulopohjasta riippumatta... [Eduskunnasta: Nyt hiljensi!] — Mikki hajosi.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ei hajonnut.

— Selvä. [Eduskunnasta: Sanotko uudestaan?] — No, minä jatkan vain tästä nytten.

Olen urheiluseura- ja muussa järjestötoiminnassa mukana ja tiedän sen, että veikkausvoittovarot tulevat pienentymään johtuen siitä, että pelihaittojen estämisen vuoksi Veikkaus tiukentaa pelimahdollisuuksia ja sieltä kautta rahojen käyttömahdollisuudet tulevat väheneeseen. Jäin miettimään sitä, miten hoidetaan sitten loppuun tämä asia. Kun järjestöt tekevät erittäin hyvää työtä meidän yhteiskuntamme eteen — ne tekevät tutkimustyötä, ne tekevät liikuntatyötä ja kaikkea tällaista vastaavaa — niin kysyisin ministeriltä, miten aiotaan vastata tähän rahoitukseen. Hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että tämä valmistellaan, tähän haasteeseen vastataan ja tätä valmistellaan. [Puhemies koputtaa] Missä vaiheessa ollaan menossa siinä?

12.09 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On iloinen asia, että todelliset sivistyspuolueet ovat nyt hallituksessa, ja se näkyy koulutuksen määrärahoissa. [Välihuutoja] Mutta, puhemies, haluan kiinnittää huomiota siihen, että... [Hälinää — Puhemies koputtaa — Paula Risikko: Ylimielinen!]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Hiljaisuutta saliin!

Sanoiko täällä joku ”ylimielinen”? Puhemies, minusta tuntuu kyllä nyt siltä, että minä en ole ainoa suomalainen, ketä nämä kokoomuksen tietynlaiset moitteet eivät nyt vakuuta. Eivät ne tunnu kovin uskottavilta. Te, arvoisa kokoomus, olette se puolue, joka ensin leikkasi koulutuksesta, sitten antoi tämän koulutuslupauksen, ja sen jälkeen te leikkasitte miljardin koulutuksesta. Nyt te täällä moititte, kun tehdään kunnianpalautus. Määrärahoja lisätään, te moititte. [Välihuutoja] Tekisi mieli melkein kysyä, että kuinka te kehtaatte. [Välihuutoja]

Puhemies! Minulla oli tarkoitus puhua kulttuurista, [Puhemies: Nyt se meni tässä!] mutta näiden välihuutojen vuoksi vaihtui tässä puheenaihekin.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

12.10 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksen panostukset ovat tervetulleita, mutta todelliset sivistyspuolueet huolehtivat siitä, etteivät omat teot johda leikkausten tielle, [Välihuutoja] ja, arvoisa hallitus, te jätätte työllisyystoimet tekemättä. Te elätte tulevien sukupolvien kustannuksella ja te ajatte Suomea siihen, että edessä on koulutusleikkauksia. Toivon, että te muutatte suuntaa.

Korkeakoulujen työrauha on tärkeä. Edellinen hallitus huolehti siitä, että korkeakoulujen indeksi palautetaan. Se oli hyvä työ. Te olette nyt panostaneet korkeakoulujen perusrahoitukseen. Se on hyvä asia. Toivon, että me yhdessä voisimme eduskunnassa löytää määrärahat myöskin korkeakoulujen aloituspaikkoihin. Erityisesti sosiaali- ja terveysalalla on huutava pula, hoitajia ei kuulu eikä näy. Toivon, että täällä ministerit vastaavat sivistysvaliokunnan puheenjohtajan kysymykseen, että minkälaisia panostuksia tulee niihin aloituspaikkoihin.

Ja sitten opettajat. Ilman opettajia [Puhemies koputtaa] meillä ei olisi mitään. Kysyn: Miksi juuri ammatillisen koulutuksen aloituspaikat ovat määräaikaista? [Puhemies koputtaa] Onko tämä henkilöstöpolitiikan muutos? Edessä on massairtisanoutumiset, [Puhemies koputtaa] jos ei lisää rahaa löydy. Olen tästä hyvin huolissani.

12.11 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttaa monin tavoin myös se, millaista sosiaalista pääomaa lapset voivat hankkia vapaa-ajallaan. Viime vuosina onkin keskusteltu siitä, kuinka lasten harrastaminen on polarisoitunut perheiden varallisuuden mukaan: toiset harrastavat paljon, ja toisilla ei ole siihen varaa ollenkaan.

Tämä hallitus tarttuu tähän epätasa-arvotekijään ja panostaa lasten harrastusmahdollisuuksien edistämiseen koulupäivän yhteydessä, kuten oppositiossa nostettiin esille, Islannin mallin mukaisesti. Hallitus panostaa mallin luomiseksi 5 miljoonaa euroa vuonna 2020. Tämän lisäksi hallitus lisää aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitusta sekä koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastamisen rahoitusta 14,5 miljoonalla eurolla vuodesta 2021 alkaen. Nämä panostukset ovat erittäin tärkeitä ja osoittavat sen, että tämä hallitus ottaa lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tarvittavalla vakavuudella.

12.12 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson, yritysten näkökulmasta ammattiin valmistuvien keskeiset ongelmat liittyvät asenteeseen ja elämänhallintaan. Yritysten kannalta oppivelvollisuuden laajennus onkin turhaa, koska ne, joita siinä yritetään auttaa, tarvitsevat ihan muuta, esimerkiksi psykososiaalisia palveluita. Toisella asteella ilmenevien ongelmien alkusyyt juontavat lapsuuteen ja varhaisnuoruuteen.

Miten hallitus valitessaan nyt väärän painopisteen koulutuksen lisäpanostuksille aikoo varmistaa, että opetuksen esi- ja perusaste sekä perhetyö saavat riittävän lisärahoituksen? Miten hallitus varmistaa, että kunnat kohdistavat nyt suunnitellun lisärahoituksen täysimääräisesti aiottuun tarkoitukseen? Hankkeet eivät ongelmia ratkaise.

12.13 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen Pankki on pitkään kiinnittänyt huomiota kotitalouksien velkaantumisen vaaroihin. Ylivelkaantuminen on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Hallitusohjelmassa luvataan, että talouden hallinnan parantamiseksi talousosaamisen opetusta lisätään eriasteisessa koulutuksessa velkaantumisongelmaa ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Kysyn ministeri Anderssonilta: millä tavalla hallitusohjelman kirjausta on tarkoitus toimeenpanna, ja onko tämä otettu huomioon jo vuoden 2020 talousarvioesityksessä?

Sitten kysyisin vielä molemmilta ministereiltä, että kun nyt koulutukseen lisätään merkittävästi resursseja, niin kohdistuvathan nämä resurssit tasapuolisesti koko maahan ja näkyhän resurssien vahvistuminen myös koulutuksen aloituspaikkoina maan eri osissa?

**12.14 Heidi Viljanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus panostaa kautta linjan eriarvoisuuden vähentämiseen, ja tässä työssä varhaiskasvatukseen ja koulutukseen panostaminen on erityisen tärkeää, varsinainen tulevaisuusinvestointi vailla verta. Subjekttiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen ja työ oppivelvollisuuden laajentamiseksi ovat merkittäviä tekoja lapsillemme, ja niistä hyötyvät myös heidän lapsenlapsensa.

Tällä viikolla vietetään Nuorisotyön viikkoa. Tässä salissa kukaan ei ole vielä nostanut esiin nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä. Nämä ovat tärkeitä nuorille, joilla on tarvetta tukeen arjen taidoissa sekä opiskelu- tai työelämätaidoissa. Haluaisin kysyä ministeriltä: minkälaista tukea nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön on luvassa?

**12.15 Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kokoomus on tyytyväinen siihen, että koulutukseen panostetaan, se on ihan selvä. Ehkä erilaisia painotuksia meillä voisi olla, mutta se on sen ajan murhe.

Tässä nyt puhutaan esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentämisestä ja subjekttiivisen päivähoito-oikeuden poistamisesta. VM tekee tietyt arviot siitä, kuinka paljon tämä maksaa, ja Kuntaliitto tekee eri arviot. Minulla on pieni huoli siitä, että vaikka hallitus on täysimääräisesti nämä luvannut korvata kunnille, niin siellä tulee kyllä painetta, ja yleensä nämä luvut ovat vaan niin eri juttuja, että pelkään sitä, että kunnat joutuvat tästä ehkä heikkoon tilanteeseen.

Toinen asia on tämä perusrahoituksen nosto, joka on äärimmäisen hyvä juttu, mutta nyt taas jos sitten aloituspaikkoja lisätään eikä sinne anneta rahaa, se on käytännöllisesti katsoen leikkaus. Toivoisin nyt sitä tietoa, että todellakin näihin aloituspaikkoihin jatkossa tulee myös rahaa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja nyt ministerit pääsevät vastaamaan. — Ministeri Andersson. Riittääkö 4 minuuttia? [Li Andersson: Katsotaan! — Naurua]

**12.16 Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Lähdetään liikkeelle ammatillisesta koulutuksesta, joka on nostettu esille monissa puheenvuoroissa. Haluan vielä keran tuoda esille, että vuodesta 2013 vuoteen 2018 ammatillisen koulutuksen perusrahoituksesta on lähtenyt 400 miljoonaa. On aivan päivänselvää, että näin isot leikkaukset näkyvät sekä aloituspaikoissa eri puolilla Suomea että ennen kaikkea ammatillisen koulutuksen laadussa, ja siksi ne lisäpanostukset, mitä tämä hallitus nyt tekee ammatillisen koulutuksen, opetuksen ja ohjauksen lisäämiseen, ovat erittäin kaivattuja, erittäin tervetulleita. Tämän vuoden osalta 20 miljoonaa, ensi vuoden osalta 80 miljoonaa, eli jo 100 miljoonalla päästään liikkeelle heti tämän vaalikauden alussa. [Jukka Gustafsson: Erinomaista!]

Koulutuksen järjestäjät päättävät itse, millä tavalla he käyttävät tämän opetukseen ja ohjaukseen tarkoitetun resurssin, eli opettajien lisäpalkkaamisen lisäksi he voivat esimerkik-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

si käyttää sen siihen, että lisäävät jo palkkalistoilla olevien tuntiopettajien tuntimääriä. Eli tältäkin osin voidaan lähiopetuksen määrän lisäämisestä huolehtia.

Totean myöskin sen, että hallitus ei ole valinnut oppivelvollisuuden laajentamisen ja varhaisen tuen välillä vaan me teemme sekä—että. Ymmärrämme hyvin, että ne ongelmat, joista monet nuoret kärsivät toisella asteella — mielenterveyteen liittyen, päihteiden väärinkäyttöön liittyen — ovat sellaisia, joihin on helpompaa päästä kiinni silloin varhaisemmassa vaiheessa, ja siksi teemme myöskin mittavia panostuksia varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen.

Sitten edustaja Laakso, mitä koulukiusaamiseen tulee: Koulukiusaaminen, siihen puuttuminen on äärimmäisen korkealla prioriteetilla minulla, se on korkealla prioriteetilla opetus- ja kulttuuriministeriössä, ja se on myöskin ollut sellaista työtä, mitä kaikki puolueet Suomessa yhdessä ovat tehneet. Minä toki toivon ministerinä, että olisi sellainen budjettimomentti tai sellainen laki, minkä minä voisin säätää ministerinä, joka poistaisi koulukiusaamisen Suomesta. Todellakin toivon, että näin olisi, mutta maailma ei ole ihan niin yksinkertainen, ja siksi minun nähdäkseni tärkeintä työtä, mitä me voimme tehdä koulukiusaamisen estämiseksi, on se, että me tuemme niitä oppilashuollon ammattilaisia, opettajia, jotka sitä päivittäistä työtä koko ajan tekevät ja siitä vastaavat suomalaisissa oppilaitoksissa. Sitä tehdään tämän tulevan vuoden ja tulevien vuosien aikana muun muassa tämän perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeen kautta, jossa on 180 miljoonaa, sekä vahvistamalla oppilas- ja opiskelijahuoltoa niin toisella asteella kuin peruskoulun puolella. 29 miljoonaa on siihen varattuna.

Minä aion myöskin kutsua kaikki eduskunnassa istuvat puolueet keskusteluun, jossa yhdessä voimme asiantuntijoiden kanssa pohtia, millä keinoilla ja minkätyyppisillä toimintamalleilla me haluamme yhdessä edistää koulukiusaamisen vastaista työtä. Minä en halua, että siitä tulee puoluepolitiikkaa, vaan minä haluan, että kaikki suomalaiset puolueet ja poliitikot seisovat rinta rinnan tässä kysymyksessä, tätä työtä tekemässä yhdessä. [Jukka Gustafsson: Loistavaa — Välihuutoja]

Syntyvyyskeskusteluun liittyen: Toki opetus- ja sivistystoimialalla tämä tulee näkemään jo tulevien vuosien aikana, ja me olemme linjanneet, että kun lähdetään valmistelemaan koulutuspoliittista selontekoa, jonka me annamme eduskunnalle ensi vuoden lopussa, niin siellä tämä syntyvyys tullaan käsittelemään ja pohtimaan, miten se vaikuttaa suomalaiseen opetukseen ja koulutukseen. Oletaisin itse, että se tarkoittaa sitä, että me tulemme näkemään paljon enemmän kuntien välistä yhteistyötä jo perusopetuksen osalta kuin mitä tällä hetkellä. Se voi tarkoittaa tarvetta uudentyyppisille etäopetuksen malleille ja järjestelyille, ja omasta mielestäni on luonnollista, että tätä käsitellään ikään kuin tämän laajan koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä, jossa on tarkoitus hahmottaa suomalaisen koulutuspolitiikan suuntaviivoja tuleville vuosille.

**12.21 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen:** Arvoisa puhemies! Edellisellä kierroksella tuli jo kysymyksiä Veikkauksesta edustaja Asellilta ja nyt Satoselta. Tämä Veikkauksen järjestelmään on yhteinen järjestelmä, jota kaikki puolueet ovat olleet luomassa vuosien saatossa. Nyt on tullut se hetki, kun selvästi on nähtävissä, että Veikkauksen tulot tulevat laskemaan, jolloin meidän on todella välttämätöntä miettiä, kuinka me hoidamme tämän asian toisella tavalla kuin aikaisemmin. Siksi meillä on budjettiriihestä hyvä kirjaus, jolla varmistamme sen, että tästä lähtee työ, jossa katsomme, kuinka sieltä budjettirahoituksesta voimme sitten ottaa myös näille lakisääteisillekin toimille, joita ajan

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

kuluessa on sinne Veikkauksen tuloista riippuvaisiin momentteihin siirretty, ja voimme siirtyä sinne puolelle. Se on ihan ehdotonta, jotta meidän liikuntakulttuuri, nuoriso, saa sen rahoituksensa, joka sille todella kuuluu.

En oikeastaan vastaa niihin kysymyksiin, jotka kuuluvat Ohisalon ja Paateron alalle, mutta sen verran sanon, että Paatero on käynnistänyt yhdessä Veikkauksen kanssa mittavan vastuullisuusohjelmatyön, jossa myös moneen pulmaan vastataan. Ja STM:n puolella on sitten rahapeliongelmien liittyen lähdössä oma hankkeensa käyntiin, joten siihenkin on liikkeitä luvassa.

Sitten mennään edustajien Risikko, Laiho, Wallinheimo kysymyksiin aloituspaikkojen rahoituksista. Yhteensä korkeakouluille tulee siis 144 miljoonaa euroa lisää, ja korkeakoulujen opiskelijahuolto saa myös lisää, ja tämä varmasti auttaa siinä, että virtaus paranee opiskelijoilla, heillä on paremmat mahdollisuudet, laadukkaampaa opetusta, paremmat mahdollisuudet suorittaa tutkintoja valmiiksi. Me nyt tarkastelemme näitä tutkintotavoitteita neuvotteluissa yhdessä korkeakoulujen kanssa, ja katsomme, millä tavalla niitä voidaan sitten nostaa. On myös olemassa niitä keinoja, joihin ei tarvita rahaa, jotta voidaan tutkintotavoitteita nostaa, ja niitä ovat muun muassa joustavat siirtymät korkeakoulujen sisällä ja välillä. Ja ihan suoraan aloituspaikkoihin rahoitusta myös etsitään tietysti hallituksen sisällä kaiken aikaa.

Tki-rahoituksen nostosta sen verran, että kaikki puolueet ovat sitoutuneet tähän 4 prosentin tavoitteeseen vuoteen 2030 mennessä, myös tämä hallitus. Ja julkinen rahoitushan on hyvällä tasolla Suomessa OECD-maihin verrattuna. Yritysyhteistyö on yksi semmoinen asia, joka meidän todella pitää kammata tarkasti läpi; kaikkien keinojen tulee olla käytössä, että korkeakoulut ja yritykset alkavat tehdä vielä enemmän yhteistyötä kuin tähän mennessä. Ja tästä on luvassa muun muassa pyöreän pöydän keskustelu minun ja ministeri Kulmunin ja yritysten ja muiden tahojen kesken.

Tuli kyselyä Islannin mallista, joka tulee olemaan siis Suomen malli — edustaja Pelkonen ja edustaja Forsgrén kysymyksiä esittelivät. Aikatauluna tulee olemaan se, että nyt ensi vuonna tutkitaan, mietitään tarkasti, millä tavalla tämä Suomen malli tulisi toteuttaa, otetaan ne parhaat käytännöt käyttöön, mitä Suomessa on jo tosi paljon olemassa, harrastamisen lisäämisestä koulupäivään. Ja sitten vuoden päästä olisi tarkoitus startata täysillä. Huomaan vielä tässä, että todella taiteen perusopetus saa jo nyt 4 miljoonaa lisää ensi vuodelle, eli silloin käynnistyy jo monella tavalla se harrastamisen mahdollisuus monelle lapselle ja nuorelle ihan uudella tavalla.

Moni kysymys jäi vastaamatta, mutta edustaja Honkoselle sanon vielä, että kyllä näin on.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Näin on, ja jatketaan puolisen tuntia vielä tätä debattia. — Sivistysvaliokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Eloranta.

**12.25 Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä hienoa, että hallitus on ihan heti aloittanut muutoksen, koulutuksen ja tutkimuksen kunnianpalautuksen, sillä kyllä se on niin, että me suomalaiset pärjäämme vain korkealaatuisella edelläkävijäosaamisella. Tärkeä edellytys tälle on tietenkin se, että korkeakouluilla on vakaa ja ennustettava toimintaympäristö, jossa ne voivat keskittyä tähän tärkeään ydintehtäväänsä, ja tälle tielle on nyt vihdoinkin päästy, kun jo tässä Rinteen hallituksen ensimmäisessä talousarviossa yliopistojen perusrahoitusta korotetaan 40 miljoonalla ja ammat-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

तिकorkeakoulujen vastaavaa 20:llä — ja tosiaan nämä hallitusohjelmassa luvut korotukset saadaan heti voimaan ja myöskin ne korkeakouluindeksit palautetaan, eli 67 miljoonaa euroa tulee sieltäkin lisää.

Kysyisin kuitenkin ministeriltä liikunnasta. Kaikenikäisten suomalaisten liikkumisen lisääminen on tärkeää. Mitä vaikutuksia tämän tavoitteen saavuttamiseksi arvioitte Liikkuva Suomi -hankkeen edistämällä olevan?

**12.26 Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme viime aikoina kuulleet huolestuttavia viestejä siitä, että osaamisen tason lasku matematiikassa on aivan valtava, ja erityisesti tämä hätähuuto kuuluu ammattikorkeakoulun tekniikan alojen opettajilta. Nyt koulutukseen on tulossa lisäraha, mikä on hyvä asia, mutta millä tavalla te takaatte sitä lisärahoitusta nimenomaan matemaattisten aineiden opetuksen lisäämiseen ja sen opetuksen kehittämiseen eli se se lisärahoitus menee nimenomaan tähän, ainakin osa siitä rahoituksesta menee tähän?

**12.27 Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainvälisissä tutkimuksissa on vahvaa näyttöä taiteen ja taiteellisen toiminnan positiivisista vaikutuksista mielenterveyteen sekä mielen sairauksista paranemiseen ja toipumiseen. Myös positiivisten vaikutusten pitkäaikaisuudesta on saatu hyviä viitteitä. Tutkimuksessa on myös todettu, että nuorilla osallistuminen yhteisölliseen taidetoimintaan auttaa vähentämään yksinäisyyttä ja sosiaalista eristäytyneisyyttä ja se tukee nuorten kykyä rakentaa positiivisia suhteita sekä rohkaisee nuoria osallistumaan tiiviimmin yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Tällä on merkittäviä syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia, ja aihe on jälleen kerran hyvin ajankohtainen Kuopion tapauksen jälkeen. Haluaisinkin kysyä kulttuuriministeriltä: onko tätä huomioitu ministeriössä millään tavalla?

**12.28 Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän minäkin hallitusta niistä vahvoista panoksista koulutukseen ja sivistykseen, joita nyt näemme. Osaaminen ja sivistys on, toden totta, se pohja, jolta Suomen menestys tulevaisuudessakin ponnistaa. Erityisesti kiitän siitä, että korkeakoulutukseen tehtävät lisäpanostukset astuvat voimaan täysimääräisesti jo ensi vuodesta alkaen. Kiitos myös siitä, että yliopistokeskukset mainitaan nyt erikseen hallitusohjelmassa. Kuten tiedämme, yliopistokeskukset ovat tärkeitä elinvoiman ja sivistyksen lähteitä omassa ympäristössään ja takaavat kansainväliset verkostot luontevasti niillekin seuduille, joilla se muutoin ei olisi mahdollista. Kysynkin ministeri Kososelta: miten yliopistokeskusten asema turvataan?

**12.29 Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! Budjetissa on kyse arvovalinnoista. Koulutus on myös yksi parhaista työllisyyskeinoista, ja viime kaudella se valitettavasti laiminlyötiin. Tämän hallituksen koulutuspoliittisen ajattelun taustalla on sekä osaamistason nosto että koulutuksen tasa-arvon toteutuminen. Kiitos siitä, että molemmat näkyvät tässä budjettiesityksessä.

Viimeisimmät tutkimukset osoittavat, että valitettava suunta vanhempien koulutustautan vaikutuksista lasten ja nuorten osaamiseroissa on nousussa. Jätin aiheesta viikko sitten kirjallisen kysymyksen, joka erityisesti kysyy erityisen tuen riittävyydestä ja ryhmäkoosta tai opettaja—oppilas-suhdeluvuista ja näistä varhaiskasvatuksen toimista, johon ministeri

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

jo hyvin vastasi. Näen, että ryhmäkoot ja opettajien määrä suhteessa oppilaiden määrään ovat myös parhaita vastauksia kiusaamisen vastaisiin toimiin, joita täällä perättiin.

Aleksis Kiven päivän kunniaksi kysyn vielä toisen kysymyksen, joka liittyy [Puhemies koputtaa] suomen kielen osaamiseen ja maahanmuuttajataustaisten tukemiseen suomen kielen oppimisessa. Kuinka se turvataan riittävästi?

**12.30 Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus ja tämä ensimmäinen talousarvio palauttaa tasa-arvoisen sivistyspolitiikan Suomeen, hieno asia. Yksi, mikä muutamassa puheenvuorossa on tullutkin esille, on viime aikoina aika paljon uutisoitu asia vähävaraisten lasten perheiden lasten harrastamisesta. Hienoa, että nyt tätä Suomen mallia ruvetaan rakentamaan, ja se 5 miljoonan budjetissa oleva raha menee kyllä tärkeään. Se on myös sitten aika iso tasa-arvoteko. Se on teko myös suomalaisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen eteen. Alle 14-vuotiaista lapsista puolet tällä hetkellä liikkuu tarpeeksi, yli 14-vuotiaista yksi kolmasosa, ja on äärimmäisen tärkeätä, jotta tällä pyritään myös sitten tukemaan nuorten ja lasten liikkumista.

**12.31 Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP tuossa aikaisemmin antoi ymmärtää, tai ainakin siitä tuli sellainen kuva, että lasten ei ole hyvä olla kotona ja nyt he palauttavat subjektiivisen päivähoito-oikeuden. Nyt tarkennus kaikille kuulijoille, että tälläkin hetkellä lapsi pääsee 20 tuntia viikossa ja myös tarpeen mukaan päivähoitoon. Meillä Hyvinkäällä se toimii todella hyvin, olemme kuulleet siitä meidän toimialajohtajia. Ja kun edustaja Lindtman sanoi, että lapsia ei saa potkia tarhasta pois, niin toivottavasti teidän vahtivuorollanne ei kesken päivää ole lapsia Vantaalla laitettu pois. Olette valtuuston puheenjohtaja, ja toivottavasti ette puhunut omasta kunnastanne, koska se kuulosti aika huolestuttavalta. Lastensuojelun Keskusliitto teki vuonna 2013 tutkimusta ja lastentarhanopettajat olivat huolissaan myös siitä, että subjektiivinen päivähoito-oikeus ei saa kääntyä vanhempien oikeudeksi, vaan se on ennen kaikkea lapsen asia, eikä siihen tule [Puhemies koputtaa] suhtautua niin, että se on aikuisten oikeus varastoida lapset. Nyt teidän täytyisi puhua vähän rehellisemmin näistä. [Jukka Gustafsson: Oikein!]

**12.32 Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On oikeastaan erittäin hyvä, että edustaja Meri käytti tämän puheenvuoron. Eihän tässä ole kyse siitä, että — kuten te käytitte aika karkeaa ilmaisua — ”lapsia varastoidaan”. Siis ikinä en laadukkaasta varhaiskasvatuksesta Suomessa itse tohtisi tuollaista termiä käyttää. Kyse on siitä, onko jokaisella lapsella yhdenvertainen oikeus täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen riippumatta siitä, ovatko heidän vanhempansa esimerkiksi työttömyyden vuoksi kotona vai ei. Ja hallitus on nyt esittänyt, että jokaisella lapsella on yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen riippumatta vanhempien taustasta. Ja kyllä, edustaja Meri, minunkin kotikunnassani tätä kokeiltiin vuoden verran — itse sitä tietenkin vastustin — ja sen vuoden kokeilun jälkeen tämä päädyttiin palauttamaan. Mutta on kuntia, on päiväkoteja, joissa toiset lapset lähetetään aikaisemmin kotiin [Puhemies koputtaa] sen vuoksi, että heidän vanhempansa ovat eri asemassa kuin toisten, ja se ei ole oikein. Vetoan eduskuntaan, että hyväksytään [Puhemies koputtaa] tämä tasa-arvouudistus yksimielisesti.

**12.34 Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon sitten, että todellakin huolehditte siitä, että ne rahat sataprosenttisesti tulevat kunnille. Tässähän on tähän

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

asti ollut niin, että kunnat voivat itse päättää, mutta tähän ette ilmeisesti luota siihen, että kunnissa osataan asioita päättää.

Mitä tulee näihin erilaisiin vertauksiin: Te itse sanoitte aikaisemmin, että ”lasta ei potkita ulos ruokailun jälkeen”, se oli teidän omaa puhettanne. Ja lisäksi oli tämä ”varastointi” — tämä tulee Lastensuojelun Keskusliiton teettämästä kyselystä, jossa lastentarhanopettajat ovat itse käyttäneet tämäntyyppistä kieltä. Olen pahoillani, jos se on teille liikaa, jos te ette kestä sitä. [Välihuutoja] Täällä todetaan juuri niin, että ”se ei ole positiivinen asia silloin, jos lapsia pidetään hoitopaikassa aamusta iltaan ja ilman loma-aikoja, vaikka vanhemmat olisivat lomalla tai kotona”. Myös tästä minä haluan keskustella, että näin ei saa missään tapauksessa käydä. [Eduskunnasta: Ei tietenkään!] — Niin. — Teidän mielestänne [Puhemies koputtaa] täällä käytetään rumaa kieltä, kun lastentarhanopettajat näin puhuvat.

**12.35 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ryhmämme puheenjohtaja Lindtmanin puheenvuoro oli niin erinomainen, että jokainen valistunut kuulija ymmärsi sen perusasian oikein.

Itse asiassa minä pyysin puheenvuoron koskien tuota edustaja Sarkomaan puheenvuoroa, joka kertoo sen, kuinka vaikea asia nyt on kokoomukselle, että tämä hallitus, sivistyshallitus, laittaa osaamiseen näin paljon rahaa. [Sari Sarkomaa: Muunneltua totuutta!] Te lähditte liikkeelle puheenvuorossanne työllisyydestä, [Hälinää — Puhemies koputtaa] siten jonkun koukeron kautta palasitte siihen, että lapset joutuvat maksumiehiksi tulevaisuudessa. Nämä päätökset tehdään juuri lasten ja nuorten hyväksi, jotta he pärjäisivät tulevaisuuden yhteiskunnassa, kahdessakin mielessä: he voisivat osallistua yhteiskunnan rakentamiseen, ja se rikastuttaisi heidän [Puhemies koputtaa] elämäänsä, koska koulutuksella ja sivistyksellä on myöskin itseisarvo. Eli [Puhemies koputtaa] me teemme nämä päätökset ja rahanlisäykset lasten parhaaksi ja [Puhemies koputtaa] hyväksi. [Emma Kari: Juuri näin!] Älkää vääristelkö sitä.

**12.36 Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Totuus kolahtaa kipeimmin, edustaja Gustafsson. [Jukka Gustafsson: Kyllä kolahti!] Älkää muunnelko totuutta. Totesin sen, että koulutuspanostukset ovat sivistyspuolue kokoomukselle tervetulleita, mutta totesin, että se on se aito ja oikea sivistyspuolue, joka ei riskeeraa koulutusta sillä tavalla, että jättää tekemättä ne työllisyystoimet, jotka turvaavat sen, että meillä on verorahoja ensi vuonna ja tulevaisuudessa. Sivistyspuolue ei elä tulevien sukupolvien kustannuksella. [Pia Viitanen: Voi hyvänen aika!] Kun valtiovarainministeriön virkamiehet huutomerkeillä varoittavat, että meillä ei ole varaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoihin, jos teidän linjanne jatkuu, niin silloin teidän pitäisi uskoa — jos te ette usko kokoomusta.

Sitten niistä opettajista. Kokoomus ehdottaa, josko tekisimme sellaista sivistyspolitiikkaa, ettemme lisäisi määräaikaisten opettajien määrää. Me olemme huolissamme siitä, onko linja muuttunut nyt henkilöstöpolitiikassa: kun koulutukseen panostetaan, niin minä takia opettajille ei riittänyt rahaa? Miksi juuri siellä ammatillisessa koulutuksessa on niin [Puhemies koputtaa] — me tiedämme, että se on saanut kokea kovia — että laitetaan sinne rahaa ja opettajat pätkätyihin? [Timo Heinonen: Pätkätyöt eivät ole hyväksi!] Tämä ei [Puhemies koputtaa] ole hyvä juttu. Voisimmeko yhdessä saada tähän muutoksen eduskunnassa? Olemme siihen valmiita.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

12.37 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän ovat kyllä sekä ministeri että ex-ministeri Gustafsson hyvin selkeästi vastanneet. Olen liikkunut teidän huolestanne ammatillisesta koulutuksesta. [Sari Sarkomaa: Se on aitoa!] Missä se huoli oli silloin, kun te leikkasitte siitä 200 miljoonaa euroa, edustaja Sarkomaa? [Timo Heinen: Te esitte vielä enemmän!] Missä se huoli oli silloin, kun teillä oli valta? [Välihuutoja] Nyt kun te olette oppositiossa, niin nyt te vaaditte, että panostukset ovat liian pieniä.

Mutta, edustaja Sarkomaa, te olette keskeinen kokoomuksen talousajattelija, valtiovarainvaliokunnan jäsen, ja puhutte tästä, että eletään velaksi. Nyt ensinnäkin, tähän nyt moittitte näitä panostuksia liian pieniksi, tai haluaisitte muuttaa määräaikaiset pysyviksi, eli hyväksytte samat menot, jotka hallitus esittää. Ja sen lisäksi, tämän päälle, olette esittäneet miljardin veronkevennyksiä, [Sari Sarkomaa: Ei pidä paikkaansa!] ja kaiken tämän jälkeen moittitte hallitusta liiasta velkaantumisesta. [Puhemies koputtaa] Miten tämä menee peruskoulun matikalla yhteen? Kertokaa.

12.39 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi sinällään tosi hienoa, että me saisimme täällä vastauksia nyt tämän hallituksen tekemiin budjettikirjauksiin, kun olen muutamista niistä kysynyt.

Täällä ministeri Kosonen hyvin selvitti Suomen Akatemian määrärahan kokonaisuutta, mutta teidän omassa budjettikirjassanne lukee näin t&k-menojen suhteesta bruttokansantuotteeseen eli t&k-intensiteetistä: ”Hallitus esittää, että intensiteetti pysyy samalla tasolla myös vuonna 2020.” Eli teillä ei ole polkua siihen, kuinka tämä nousisi sinne 4 prosenttiin vähitellen. Täällä myös todetaan, että vuodesta 2016 alkaen t&k-rahoituksen volyymi on jatkuvasti noussut. Eli nyt me tarvitsisimme sen polun sinne, kuinka tutkimus- ja tuotekehitysrahat tulevina vuosina saadaan vähitellen nousemaan kohti sitä 4:ää prosenttia. Siihen toki tarvitaan myös yksityistä sektoria. Tiedämme sen, että pelkästään tällä se ei hoidu.

Toivoisin myös, että sitten pohtisitte tätä Islannin mallia siltä kannalta — Islannissahan se on toteutettu, ja [Puhemies koputtaa] siellähän se lähtee siitä kysyntälähtöisyydestä — mitä lapsi itse haluaa harrastaa. [Puhemies koputtaa] Oletteko jo pohtineet tätä? Miten se toteutetaan?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt vähän muitakin puolueita mukaan.

12.40 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan oikaista yhden väärinkäsityksen. Yli puolet, eli 60 prosenttia, erityistä tukea tarvitsevista oppilaista opiskelee edelleen pienryhmissä — eivät ne kaikkialta ole kadonneet. Ja kunnat ovat lähteneet myöskin uudelleen perustamaan näitä ryhmiä.

Minulla on kokemus vapaan sivistystyön kansanopistosta, jossa erityistä tukea ja joskus vaativaakin erityistä tukea tarvitsevat opiskelivat omassa kotiryhmässään mutta osallistuivat tuettuna ja avustettuna mahdollisuuksien mukaan myös muihin ryhmiin, ja oppilaskunnan toiminnassa he osallistuivat tasavertaisina lautakuntiin. Juuri tämän erityisnuoret kivat tärkeäksi kansanopistovuoden aikana.

Inklusion ajatus on sinänsä hyvä, kaikkien mukaan ottaminen, mutta toteuttaminen ei ole onnistunut resurssipulan ja ehkä osaamisvajeenkin vuoksi, mutta on myös onnistuneita tapauksia.

Kiitän hallitusta, että [Puhemies koputtaa] tämä toimivuus selvitetään, ja kysyn, kuinka nopeasti tämä tehdään, koska sillä on kiire.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

12.41 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tämä keskustelu on tärkein keskustelu työllisyyden kannalta, kuten täällä on todettu, ja myöskin sen myötä talouden kannalta. On hienoa, että hallitus panostaa nyt osaamiseen sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien.

Täällä todettiin aiemmin, että oppiminen alkaa jo peruskoulussa, mutta tosiaankin se alkaa kyllä siitä lähtien, kun lapsi syntyy ja sitä ennenkin, joten varhaiset vuodet ovat ihan kriittisiä. Olisin kysynyt, miten varhaisten vuosien oppimispotentiaalia kielten osalta vahvistetaan. Onko sen osalta suunnitelmia? Se on tärkeää niin ruotsin kuin minkä tahansa muun kielen oppimisen kannalta.

Kulttuurin osalta olisin kysynyt vielä, miten varmistetaan toiminnan jatko. Olemme toki yhdessä sitoutuneet siihen, että rahapelitoiminnan lasku ei heikennä kulttuurin, liikunnan tai nuorisotoimen asemaa, mutta sehän ei voi olla niin, että tämä kompensatio tapahtuu sitten OKM:n muista menoista, [Puhemies koputtaa] joten tästä pitää ottaa yhteisvastuu koko budjetin tasolla. — Kiitoksia.

12.42 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä näihin varhaiskasvatuspalveluihin ja haluan kiittää hallitusta ja ministeriä siitä, että lasten subjektiivinen oikeus nyt palautetaan ja ryhmäkokoja pienennetään. Tämä subjektiivinen oikeushan säädettiin aikanaan 80—90-lukujen taitteessa ensin koskemaan alle 3-vuotiaita lapsia ja sitten laman jälkeen vuonna 96 koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia. Tiedostettiin näiden palveluiden syrjäytymistä estävä merkitys, jota tuolla oikealla laidalla ei tunnuta ymmärrettävän.

Tämä Sipilän hallituksen leikkaus olikin siis historiallisestikin hyvin dramaattinen. Se aiheutti kunnissa rahoitusvaikeuksia näitten varhaiskasvatuspalveluiden suhteen. Monet kunnathan pitivät palvelut edelleen samantasoisina kuin ennen tätä heikennystä, ja siitä aiheutui paljon taloudellisia ongelmia. Se johti varhaiskasvatuspalveluiden yksityistämiseen monissa kunnissa. [Puhemies koputtaa] Yksityistämiskehitys oli jo menossa, mutta tämä Sipilän heikennys silloin edelleen kiihdytti yksityistämiskehitystä. Nyt toivonkin, [Puhemies koputtaa] että hallitus osoittaa riittävät rahat tämän palvelutason parantamiseen, että tämä yksityistämiskehitys [Puhemies: Aika!] saadaan päättymään. — Kiitoksia.

12.44 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme täällä puhuneet tällä viikolla paljon hallituksen työllisyystavoitteista, ja tänäkin päivänä tässä keskustelussa olemme niihin viitanneet. Lisäresurssien kohdentaminen ammatilliseen koulutukseen on erityisen tärkeää työllisyyspolitiikkaa, ja erityisesti voimavarojen liisääminen perustutkintojen ohjaus- ja opetushenkilöstöön on tärkeää. Työllisyydenhoidolta nimittäin menee ihan varmasti pohja pois, jos hukkaamme nuoret jo alkumetreillä eikä ammatillisen koulutuksen aikana saavuteta sellaista ammattitaitoa, jolla työllistyy.

Viime kaudella tehdyt säästöt heikensivät pahasti opetuksen laatua, ja monesta oppilaitoksesta tuli minullekin viestiä, että siellä eletään kaaoksen keskellä. Sen takia olen niin iloinen ja tyytyväinen, että nyt nämä tarpeelliset korjaukset tehdään. Tämä on todella ison kiitoksen paikka. [Antti Lindtman: Ei muuten ihme, ettei Grahn-Laasonen ole paikalla!]

12.45 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan tästä, mihin edellinen puheenvuoronpitäjä jäi. Itsekin olen äärimmäisen kiitollinen siitä, että hallitus lisää resursseja ammatilliseen koulutukseen. En usko, että kaikkia ammatillisessa koulutuk-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

sessä olevia ongelmia tällä pystytään korjaamaan, mutta tämä on hyvä alku. Mielestäni valtion tehtävä ja velvollisuus on tuottaa sellaista koulutuspolitiikka, että esimerkiksi oikeilla aloilla on oikea määrä ihmisiä työssä. Tämä ei tarkoita pelkkiä aloituspaikkoja vaan myös muun muassa sitä, että ammattikoulutuksesta valmistuu nuoria, jotka kykenevät tekemään sitä työtä, johon heidät on koulutettu.

Tässä yhteydessä haluaisin nostaa esille sen, että viime vuodet varsinkin ollaan puhuttu korkeakoulutetuista ja siitä, kuinka kaikkien pitää mennä korkeakouluun ja niin edelleen. Mielestäni meillä on vähän unohdettu se, miten tärkeää työtä tekevät ne ihmiset, jotka valmistuvat ammattikouluista, ja mielestäni meidän pitäisi yhteiskuntana arvostaa näitä ihmisiä hieman enemmän, kuten esimerkiksi Saksassa, missä ammattikoulutuksen rooli ja asema ovat ihan eri luokkaa kuin Suomessa. Haluaisin kysyä: onko hallituksella jotakin toimia tähän, että ammatillisen koulutuksen ja sieltä tulevien ihmisten ja nuorten [Puhemies koputtaa] asemaa ja roolia ymmärrettäisiin paremmin?

**12.46 Anna-Kaisa Ikonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että osaamiseen panostetaan.

Olemme puhuneet paljon nuorten tuentarpeesta, ja ministeri Andersson kertoi täällä, että oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistamiseen perusopetuksessa ja toisella asteella ollaan lisäämässä rahoitusta. Mutta kun tätä kirjaa luin, niin näyttäisi siltä, että vuoden 2020 budjetissa lisäyksiä ei vielä ole tulossa, ja kysyisin: miksi ei vielä ensi vuonna?

Sitten korkeakoulujen osalta todettakoon, kun täällä on puhuttu näistä indekseistä, että korkeakouluindeksien palauttamisesta on päätetty jo keväällä edellisen hallituksen toimesta julkisen talouden suunnitelman yhteydessä. Tämä on jälleen kerran hyvä muistuttaa miehiin.

Mitä hallituksen tekemiin lisäyksiin tulee, niin selkeänä epäkohtana on otettukin esiin se, että aloituspaikkojen lisäämistä ei ole huomioitu riittävällä tavalla ja sitten Akatemian tutkimusvaltuudet ovat vähenemässä. Liikkumavaran kasvu on siis rajallinen.

Epäselväksi kuitenkin jää, onko budjetissa huomioitu korkeakoulujen fuusioiden kustannukset. Tämä on kriittinen kysymys esimerkiksi uuden Tampereen yliopiston rakentamisen kannalta. [Puhemies koputtaa]

Kannustan hallitusta rohkeuteen ja pitkäjänteisiin ratkaisuihin. Tehkää tulevaisuusinvestointeja yliopistojen pääomitukseen.

**12.47 Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä ollaan minusta ministeri Kososen toimesta vastattu tosi hyvin tähän Suomen Akatemiaa koskevaan asiaan, joten siihen en enempää tässä puutu. Mutta muuten käytän tämän lyhyen puheenvuoroni nimenomaan tiede- ja tutkimuspolitiikasta.

Suomessa oltiin jo aikanaan tasolla 3,75 prosenttia bruttokansantuotteesta. Sitten se putosi alimmilleen 2,17:ään. Käännös tapahtui jo pari vuotta sitten seitsemän vuoden laskun jälkeen, ja nyt on selvästi lisäpanostuksia tulossa tiede- ja tutkimuspolitiikkaan. Ongelma on se, että teknisesti nämä näkyvät budjetissa kovin monessa kohdassa. Esimerkiksi eilen käsitellyssä STM:n pääluokassa oli merkittävä lisäpanostus terveystieteelliseen tutkimukseen. Se nousi vuoden 18 tilinpäätöstiedoista peräti 20 prosentilla 20 miljoonasta 25 miljoonaan. Vuoden 2030 tavoite lienee tämä 4 prosenttia bkt:stä. [Puhemies koputtaa] Haluaisin, että sitä polkua vielä selkeytettäisiin.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

12.48 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoiset ministerit, kysymyksenäni koskee taiteen perusopetusta antavien pienten yksiköiden toimintaedellytyksiä. Nämähän ovat käytännössä sellaisia yhden yrittäjän firmoja, jotka antavat esimerkiksi musiikin, taiteen perusopetusta, ja koulutuspohjana on konservatorion D-tutkinto. Nyt on kuitenkin olemassa esitys, että myös näihin yksiköihin pitäisi palkata rehtoriksi maisteritutkinnon suorittanut henkilö. Onko mahdollista tehdä näillä pienillä yksiköillä poikkeama tässä tilanteessa, koska kulurakenne ei yksinkertaisesti millään kestä tällaisen rehtorin palkkaamista kyseisiin yksiköihin? — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

12.49 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ensiksi tästä keskustelun tasosta kyllä sanon sen, että muistan, kun istuin viime kaudella tuolla, kuinka monta kertaa te, edustaja Lindtman, huusitte täällä kitarisat pitkällä, että ei saa vedota edelliseen hallitukseen, tämä hallitus tekee päätöksiä, [Antti Lindtman: Päinvastoin!] kuinka monta kertaa sanoitte esimerkiksi Grahn-Laasoselle tästä asiasta kyselytunnilla.

Toinen on se, että niissä hallituksissa, missä minä olen istunut, ei ole koskaan haukuttu omaa hallituskumppania. Tehän koko ajan keskustaa mollaatte täällä nyt, eliikka todella törkeää. [Pia Viitanen: Voi voi voi! — Leena Meri: Pata kattilaa soimaa!]

Mutta itse asiaan: Minä haluaisin tietää ministereitten kannan siitä, mitä mieltä olette opettajan työn vetovoimaisuuden vähenemisestä. Mitä aiotaan tehdä? Ja opettajien täydennyskoulutuksen osalta toivoisin, että pohdittaisiin yhdessä, miten voitaisiin sitä edistää. — Kiitos. [Antti Lindtman pyytää vastauspuheenvuoroa]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ajattelin, että tämä olisi ollut viimeinen puheenvuoro ja sitten ministerit, mutta pakko antaa kyllä nyt vastaus edustaja Lindtmanille.

12.50 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan kyllä sen tai olen samaa mieltä, mitä tulee sivistysvaliokunnan puheenjohtajan huoleen tästä keskustelun tasosta, mutta en tiedä, mihin suuntaan loppupuheenvuoro sitä vei. [Naurua — Leena Meri: Meni aika sanattomaksi!]

Puhemies! Viime vaalikaudella tilanne oli se, että vaaleissa jokainen puolue oli todennut, tunnustanut sen — me mukaan lukien ja myös te — että nyt koulutukseen tehdyt säästöt on tehty piripintaan eikä tehdä enempää. Sen jälkeen te teitte vielä tuplat päälle, siitä oli kysymys.

Arvoisa puhemies! Katsotaan eteenpäin. Nyt tehdään koulutukseen kunnianpalautus, ja toivon vielä kerran, että tämän tärkeän symbolin, yhdenvertaisen varhaiskasvatusoikeuden, joka nyt ensi vuonna palaa, eduskunta voisi yksimielisesti hyväksyä. Sillä olisi iso symbolinen vaikutus Suomessa, jonka menestys perustuu [Puhemies koputtaa] tasa-arvoon, siihen, että täällä kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa. [Sari Sarkomaa: Vastaus hallituspuolueiden väitteisiin!]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt jäi monta hyvää puheenvuoroa pitämättä, mutta vielä ministerit. 5 minuuttia molemmille.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**12.52 Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Vastaan edelleen niihin kysymyksiin, joihin en ole ehtinyt vastata aikaisemmissa puheenvuoroissa, ja lähdetään nyt liikkeelle tästä toisen kotimaisen kielen palauttamisesta pakolliseksi aineeksi ylioppilas-kirjoituksissa. Ajattelen itse tästä asiasta niin, että tämä hallituksen tahtotila on ikään kuin selvästi ilmaistu hallitusohjelmassa mutta asian osalta edetään niin, että ensin selvitetään perinpohjaisesti, mitä tällainen muutos tarkoittaisi, ja arvioidaan myöskin tarkkaan tammöisen muutoksen vaikutuksia koulutukselliseen tasa-arvoon, aivan kuten edustaja tuossa itse painotti, erityisesti ottaen huomioon, että lukiokoulutuksen osalta on tehty aika paljon muutoksia viime vaalikauden aikana ja ihan vaalikauden lopussa päätettiin nostaa kirjoitettavien aineiden vähimmäismäärä neljästä viiteen. Me emme tiedä vielä, miten se muutos vaikuttaa esimerkiksi kaksoistutkinnon suorittaneiden asemaan tai aikuisopiskelijoiden asemaan, joten ennen kuin tehdään vielä uusia muutoksia, niin pitäisi minun mielestäni perinpohjaisesti arvioida tilannetta, erityisesti koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta.

Monet edustajat ovat omissa puheenvuoroissaan nostaneet esille myöskin tämän kysymyksen oppimiseröjen kasvusta ja sen, mitä sille voi tehdä. Tämän on tarkoitus olla ikään kuin koko tämän perusopetushankkeen yksi keskeisin lähtökohta, ja sen puitteissa tullaan jatkamaan tätä hyväksi todettua käytäntöä tasa-arvorahöjen jakamisen osalta, jöiden kautta voidaan suunnata rahoitusta sellaisille kouluille, jotka ovat erityisen suuressa tarpeessa saada lisäresursseja. On myöskin päivänselvää, että varhaiskasvatuksen osallistumisas-teen nostaminen on yksi tehokkaimpia keinoja, mitä meillä on oppimiseröjen kaventamiseksi, erityisesti jos on kyse lapsista, jöiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Jos silloin aloittaa sen opinpolun vasta esiopetusvaiheessa, niin ei yksinkertaisesti ehdi saada riittävän vahvaa kielellistäkään pohjaa niin että pärjäisi sitten läpi tämän perusopetuspolun eteenpäin, eli tämä on ihan keskeisen tärkeä tavoite myöskin tästä näkökulmasta.

Sitten monissa tutkimuksissa, mitä tulee oppimistuloksiin Suomessa, on todettu, että erityisesti heikoimmin pärjäävien osuus on ollut kasvussa, ja siksi kaikki ne toimenpiteet, mitä nyt on tarkoitus tehdä tämän joustavan alkuopetuksen, varhaiskasvatuksen osallistumisas-teen sekä erityisopetuksen osalta, tavoittelevat myöskin sitä, että me pääsisimme tähän ongelmaan kiinni.

Edustaja Kinnunen piti erittäin hienon puheenvuoron inklusiosta, ja aivan kuten edustaja totesi, inklusiöhan on siis todellisuutta ja sitä tehdään koko ajan Suomessa, ja se perusajatus siitä, että myöskin erityisen tuen tarpeessa olevilla oppilailla on oikeus saada opetusta omassa lähikoulussaan, on äärimmäisen tärkeä ja se on äärimmäisen kannatettava. Eli ongelma tässä on se, että me emme ole riittävän hyvin pystyneet huolehtimaan siitä, että koulutuksenjärjestäjäresurssit olisivat riittävällä tasolla, jotta tätä inklusiöta voidaan toteuttaa niin oppilaiden kuin opettajien kannalta hyvällä tavalla ja samanaikaisesti huolehtia siitä, että myöskin sitä pienryhmäopetusta on silloin, kun opiskelijat ja oppijat sitä tarvitsevat.

Edustaja Purra nosti esille ammatillisen koulutuksen arvostuksen. Myöskin erittäin tärkeä, hyvä huomio. Itse ajattelen niin, että ne lisäpanostukset, mitä nyt tehdään rahoituksen osalta ammatilliseen koulutukseen, ovat osaltaan osoitus ammatillisen koulutuksen arvostuksesta. Myöskin ammatillisen koulutuksen osalta tullaan tekemään tammöinen laadun ja tasa-arvon kehittämishanke, ja sen puitteissa ammatillisella puolella minun mielestäni olisi erityisen tärkeää päästä kiinni ehkä jo nuorten kohdalla nähtävillä oleviin tammöisiin elämäntapaeroihin, jotka alkavat jo varhain, eli huolehtia siitä. Myöskin ammatillisilla

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

opiskelijoilla on oikeus riittävään oppilas- ja opiskelijahuoltoon, siihen, että meillä on Liikkuva opiskelu -hanketta myöskin siellä ja että huolehditaan amistenkin hyvinvoinnista ja oikeudesta laadukkaaseen koulutukseen.

Ja mitä tulee meidän kansallisiin tavoitteisiin koulutustason nostosta, niin taas kerran tarvitsemme sekä—että, tavoitteena pitäisi olla se, että kaikki nuoret Suomessa suorittavat toisen asteen tutkinnon, sen lisäksi, että me vielä pystymme nostamaan niiden nuorten aikuisten osuutta, jotka suorittavat korkeakoulututkinnon. Ja tässäkin toivon, että voimme tehdä puolueiden kesken hyvää yhteistyötä, koska tässä koulutustason nostossa on kyse meidän maamme hyvinvoinnista ja meidän maamme hyvinvoinnin tulevaisuudesta.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitokset opetusministerille. Tämän jälkeen ministeri Kosonen, myös 5 minuuttia.

**12.57 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen:** Arvoisa puhemies! Tuli kysymyksiä nuorisotyöstä. Siihen on tulossa työpajatoimintaan 2 miljoonaa euroa lisää vuosittaisella lisämäärärahalla, ja sitten vielä digitaalisten järjestelmien kehittämiseen 1,2 miljoonaa euroa, jotta helpotetaan etsivän nuorisotyön toimintaa. Tämä kaikki linkittyy myös oppivelvollisuusiän nostamiseen, eli meidän hallituksella on vahva tahto siitä, että nuorten polku sieltä lapsesta nuoreen aikuisuuteen asti tulee yhtenäiseksi, ja tätä vahvistetaan muun muassa ministeri Anderssoninkin mainitsemilla opiskelija- ja oppilashuoltotoimenpiteillä.

Edustaja Ikoselle vastaus fuusiorahoitukseen. Tampere on saanut rahoitusta fuusioon viime kaudella, ja tämän hallituksen lähtökohta sinänsä ei ole fuusioiden tukeminen, vaan tavoitteena on nimenomaan laadukas koulutus ja tutkimus siten, että jokainen korkeakoulu voi löytää oman vahvuutensa. Emme ole keskittäjähallitus.

Edustaja Risikolle: Opettajankoulutus on todella suomalainen kruununjalokivi, ja siitä meidän on huolehdittava. Olemme huomanneet opettajankoulutuksen vetovoimaisuuden pienen laskun, ja sen takia tästä on käynnissä selvitys, jotta saamme selville oikeat syyt, minkä takia se ei ole enää niin vetovoimainen kuin aikaisemmin, ja kuinka voisimme sitä vetovoimaa lisätä.

Edustaja Elorannalle Liikkuvasta Suomesta: Siinä on todella korkealla meillä tavoitteet, jotta saisimme jokaisen suomalaisen liikkumaan ja aktivoitumaan. Hyvä hanke viime kaudella oli perusasteella Liikkuva koulu -hanke, ja tämän hankkeen myötä aiomme ulottaa Liikkuvaa koulua myös varhaiskasvatukseen, toiselle asteelle ja korkeakoulutukseen, näiden asteiden ehdoilla, ja näistähän oli jo viime kaudella myös kokeiluja. Nyt tätä mallia viedään pysyväksi. Tämä meidän mallimme on myös maailmalla hyvin haluttu ja kysytty, niin että siitä voimme kyllä kaikki olla ylpeitä. Ja sitten myös muille ikäryhmille on tulossa toimia.

Edustaja Kiviranta kysyi talous- ja työelämätaitojen edistämisestä, ja itse asiassa tässä on jo olemassa hanke opetus- ja kulttuuriministeriössä, josta voidaan näitä opintoja tukea. Hyvä kirjaus hallitusohjelmassa todella tästä on, ja sillä tiellä ollaan.

Edustaja Kilpi piti hyvän puheenvuoron taiteen yhteisöllisestä voimasta. Meillä tässä meidän hallitusohjelmassamme se tärkein kulttuurin sana oikeastaan on saavutettavuus, jotta kaikilla suomalaisilla olisi pääsy sinne kulttuurin ja taiteen äärelle. Tätä on lasten ja nuorten puolelta tutkittu muun muassa ArtsEqual-hankkeessa, ja tästä saamme taas tietoa, kuinka voimme parantaa sitten sitä saavutettavuutta myös. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista on tehty vuosikausia töitä, olen itsekin saanut aikaisemmassa elämässä olla

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

siinä työssä mukana, ja tämä hyvä työ yhteistyönä STM:n ja OKM:n kesken jatkuu edelleen.

Edustaja Kallille vastaus yliopistokeskusten asemaan: Hallitusohjelmasta löytyy jälleen erinomainen kirjaus yliopistokeskusten asemasta ja siitä, että siitä pidetään huolta. Tämä liittyy myös yliopistojen välisiin neuvotteluihin, jotka jatkuvat sinne kevääseen asti.

Edustaja Multala ja edustaja Lindén puhuivat tutkimus-, kehitys- ja innovaatio- ja tutkimus- ja tutkimus-, ja kuten sanoin, tämä hallitus lisää 90 miljoonaa euroa tki-rahoitusta. Meillä on valmisteilla t&k&i-ohjelma 4 prosentin tavoitteen saamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Eli valmistelemme tiekarttaa sen suhteen, ja yksityiskohdista kerrotaan sitten lisää myöhemmin.

Edustaja Multalalle vielä tästä harrastamisesta ja tavallaan harrastamisen toiveista: tietenkin tässä pyritään ottamaan myös sitten huomioon ne nuorten ja lasten toiveet ja tarjoamaan sellainen kirjo, että olisi mahdollista vastata heidän toiveisiinsa. Tästä on myös tutkimusta koulukohtaisestikin olemassa, ja niitä voidaan hyvin kouluissa sitten käyttää, että mitä siellä lapset haluavat. Valokuvaus ja tanssi muun muassa ovat sellaisia, joita nuoret haluaisivat harrastaa enemmän.

**Andre vice talman Juho Eerola:** Tack, minister Kosonen. — Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Detta plenum avbryts likaså och det fortsätter klockan 16.

Riksdagen avbröt debatten klockan 13.03.

---

Riksdagen fortsatte debatten klockan 17.01.

**Förste vice talman Tuula Haatainen:** Nu fortsätter behandlingen av ärende 2 på dagordningen som avbröts klockan 13.

Debatten fortsätter och minister Kaikkonen presenterar försvarsministeriets förvaltningsområde. — Presentationsanförande 5 minuter, minister Kaikkonen, var så god.

**17.01 Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Puolustusvoimien tärkein tehtävä on vastata isänmaan puolustamisesta. Uskottavan puolustuskyvyn edellytyksiä ovat korkea maanpuolustustahto, osaava ja laaja reservi sekä ajanmukainen, toimiva kalusto. Kyse on paitsi tahdosta myös rahasta. Se ymmärrettiin hallitusohjelmaa tehtäessä. Uskon, että asialle löytyy ymmärrystä myös oppositiosta. Uusi punamultahallitus vahvistaa Suomen puolustusta päätöksillä, joiden vaikutus ulottuu pitkälle tulevaisuuteen ja joita on aiemmin jo hyvin pohjustettu. Merivoimien ja Ilmavoimien merkittävien hankkeiden vaikutus tulee näkymään tulevien vuosien budjeteissa. Ensi vuoden osalta puolustusministeriön pääluokassa muutokset aiempaan ovat varsin maltillisia.

Arvoisa puhemies! Tällä vaalikaudella satsaamme varusmiesten koulutukseen, reserviläisten kertausharjoituksiin, Maa-, Meri- ja Ilmavoimien kalustoon, johtamisjärjestelmiin ja kyberpuolustukseen. Suurimmat panostukset ovat neljän Pohjanmaa-luokan aluksen hankkiminen Merivoimille sekä HX-hanke, jonka myötä valitsemme Hornet-hävittäjille seuraajan. Molemmille hankkeille tuntuu olevan varsin laaja tuki yli hallitus—oppositio-rajojen. Siitä eduskunnalle kiitos.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Alushankinnasta teimme päätöksen muutama viikko sitten. 1,3 miljardin euron arvoisen hanke tarkoittaa neljän huippumodernin aluksen rakentamista Raumalla. Uuden Pohjanmaa-luokan aluksilla on ratkaiseva merkitys merialueidemme puolustamisessa 2050-luvulle saakka. On tärkeää, että laivat rakennetaan kotimaassa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oikein!] Kyse on puolustuskyvyn ylläpitämisestä ja huoltovarmuudesta mutta myös suomalaisesta työstä ja yrittäjyydestä. Päätöksemme merkitys Rauman seudulle ja laajemminkin on suuri. Työ ja turvallisuus voivat kulkea myös tällä tavoin käsi kädessä.

Hävittäjähankinnassa yhtenä reunaehtona on teollinen yhteistyö, jonka osuuden on oltava vähintään 30 prosenttia hankkeen arvosta. Tämä merkitsee osaamista ja työtä Suomeen. Selvää kuitenkin on, että ratkaisu tehdään suorituskykyä painottaen. Ensi vuoden aikana viittä hävittäjävaihtoehtoa testataan ja vertaillaan. Lopullinen ja sitova tarjouspyyntö lähetetään ensi vuoden syksyllä, ja itse valinta tehdään vuonna 2021.

Hyvät kansanedustajat, muutama avainluku: Vuoden 2020 talousarvioesitys sisältää puolustusministeriön pääluokan määrärahoja 3 158 miljoonaa euroa. Pääluokan osuus valtion budjettitalouden menoista on ensi vuonna noin 5,5 prosenttia, bruttokansantuotteesta noin 1,27 prosenttia. Etenemme Ilkka Kanervan johtaman parlamentaarisen työryhmän vuonna 2014 viitoittamaa tietä ja teemme puolustusmateriaalin hankintaan pienen tasokorotuksen. Tämä on jatkoa viime vuodet tehdyille työlle pahimpien materiaalivajeiden paikkaamiseksi. Tavoitteena on, että meillä on joukoillemme nykyaikaiset varusteet sekä riittävät ampumatarvikkeet, varaosat ja johtamisjärjestelmät. Samalla luomme uuden tiedustelulain edellyttämät suorituskyvyt.

Puolustusvoimien henkilökunnan työ ei saa jäädä kalustotarpeiden varjoon. Päivittäiseen tekemiseen tarvitaan riittävät voimavarat. Kyse on myös työntekijöidemme jaksamisesta. Siksi onkin hyvä, että pystymme maltillisesti kasvattamaan henkilöstön määrää ensi vuonna.

Suomen puolustus nojaa paitsi reservin laajuuteen myös sen osaamiseen. Kyse on yleiseen asevelvollisuuteen pohjautuvan mallimme uskottavuudesta. Ensi vuonna kertausharjoituksissa käyvien reserviläisten määrää nostetaan 1 200 reserviläisellä. [Ilkka Kanerva: Hyvä!] Tavoitteena on, että kertausharjoitusten määrää tullaan nostamaan hieman myös tulevana vuosina.

Arvoisa puhemies! Puolustuskyvyn rakentaminen on pitkäjänteistä työtä. Siksi on hyvä, että puolustuspolitiikassa olemme tottuneet hakemaan yhteistä näkemystä ja jatkuvuutta. [Ilkka Kanerva: Juuri näin!] Pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen toiminta on Suomen etu. Kaikista tehtävistä pitää selvittää määrärahoilla, joita eduskunta osoittaa. Esitys vuoden 2020 budjetiksi antaa Puolustusvoimille edellytykset suoriutua näistä tehtävistä. — Arvoisa puhemies, tältä pohjalta.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Tältä pohjalta mennään keskusteluun, ja avataan debatti. Pyydän edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

17.07 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mieluisaa kuulla, millä tavoin puolustuspolitiikasta vastaava ministeri asiat täällä näkee ja esittelee. Yhdyn siihen hänen puheensa ydinosaan, jonka mukaan Suomi tulisi tekemään historiallisen luokan virheen, mikäli me tekisimme puolustuspolitiikkaa yhtä lailla kuin ulkopolitiikkaakin hyvin suhdanneherkästi vain yksiä hallitus- tai eduskuntakausia ajatellen. Se on luonut

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Suomelle nyt sen, että meillä on vahva yhteinen kansallinen näkemys harjoittamastamme puolustuspolitiikasta. Se on luonut mahdollisuuden sille, että noin puoli vuosikymmentä takaperin tapahtunut turvallisuusympäristömme muutos Euroopassa on ollut senkaltainen, johon on osattu Suomessa reagoida valtioviisaalla tavalla ulkopolitiikan ja puolustuspolitiikan keinoin. Toivon, että ministeri tältä osin tulee tätä hienoa perinnettä jatkamaan, ja tähän on tietysti kaikki syy uskoa ja luottaa.

**17.08 Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ilahduttavaa nähdä, että puolustusmäärärahat on vakiinnutettu ja niitä on jopa hieman kasvatettu edellisenkin hallituksen tasoon verrattuna. Suunta on täysin oikea, sillä turvallisuusympäristö, niin lähialueella kuin globaalistikin, on käynyt yhä epävarmemmaksi.

Yleinen asevelvollisuus on puolustuksemme selkäranka. Uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen vaatii reserviläisarmeijan osaamisen jatkuvaa kehittämistä kertausharjoituksissa. Nämä taas vaativat rautaisen, ammattilaisten muodostaman kantahenkilökunnan. Ministeriön arvio henkilöstön lisätarpeista on noin 600 henkilöä, ja talousarviossa on kuitenkin esitetty vain 40 htv:n lisäystä. Kysynkin ministeriltä: tulisiko tätä henkilöstökysymystä tarkastella vielä uudelleen tai ainakin pitkässä juoksussa?

**17.09 Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn edellä puhuneiden mielipiteeseen ja näkemykseen parlamentaarisen yksituumaisuuden ei pelkästään tarpeesta vaan välttämättömyydestä, kun puhutaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta tässä isossa kentässä. Suomen kiistaton etu pienenä maana on se, että meillä on yhteinen näkemys omasta roolistamme maailmalla mutta myös siitä, millä tavalla tätä omaa kotimaatamme puolustamme. Ministerin lista hallituksen toimista oli oikein hyvä ja myös kuvaa sitä pitkäjänteisyyttä, jota puolustuspolitiikan osalta tulee noudattaa.

Kertausharjoitusten määrän nostaminen hallituskaudella mahdollisesti jopa yli 21 000:een nykyisen reilun 18 000:n sijaan on oikea suunta asevelvollisuuteen perustuvan puolustuskykymme kehittämiseksi. Kysyisinkin ministeriltä näkemyksiä tästä asevelvollisuuden kehittämiseksi suunnitellusta komiteatyöstä. Miten näette tämän komiteatyön merkityksen?

**17.10 Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsinkin täällä pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla tulee aina silloin tällöin kysymyksiä kansalaisilta varuskuntien rakennusten kunnosta. Esimerkiksi Upinniemiessä on havaittu homeongelmia, ja siellä varusmiehet ovat sairastuneet. Onko mitään suunnitelmaa siitä, millä tavalla näiden rakennusten kuntoa kartoitetaan tai minkälaisia korjaussuunnitelmia niille ollaan tekemässä?

**17.11 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on erinomainen maanpuolustusjärjestelmä Suomessa, yleinen asevelvollisuus, joka pohjautuu reserviläisistä koostuviin sodan ajan joukkoihin, ja se tarkoittaa sitä, että armeijamme on Euroopan suurin. Tämä on tietysti se, mitä me tarvitsemmekin oman uskottavan puolustuskykymme pitämiseksi, ja tätä pitää ehdottomasti vaalia, ja siitä pitää pitää kiinni.

Tämä budjettihan satsaa erinomaisesti maanpuolustukseen. Puolustusmäärärahat nousevat, isot hankinnat toteutetaan, myös Maavoimiin satsataan, ja muun muassa laki vapaaeh-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

toisesta maanpuolustuksesta toteutetaan, ja tämän toteuttamiseksi lisävirkoja tulee, ja kertausharjoitusmääriä niin ikään nostetaan.

Oikeastaan kysyisin ministeriltä: Jotta meillä on hyvin tasapainossa oleva maanpuolustus ja puolustuksen hallinnonalan budjetti, niin sekä henkilöstön, toiminnan että materiaalihankintojen tulisi olla tasapainossa. Kuinka näette tämän tasapainon tällä vaalikaudella kehittyvän, tämän niin sanotun kolmasosa—kolmasosa—kolmasosa-ajattelun?

**17.12 Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelystä. Olen erityisen iloinen siitä, että hallitusohjelmassa on puolustuspolitiikan osalta vahva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspainotus, ja tähän liittyen esittäisin muutaman kysymyksen.

Suomessa on perinteisesti maanpuolustustahto ollut todella korkealla tasolla, mutta viime aikoina nuorten parissa tehtyjen tutkimusten mukaan siinä on tullut pieni notkahdus, ja nuorten näkökulmasta ilmeisesti erittäin tärkeää olisi tämä yhdenvertaisuuden näkökulman huomioiminen asevelvollisuuden kehittämisessä. Ja kun nyt hallitusohjelmassakin on kirjattu, että tätä asevelvollisuusjärjestelmää lähdetään kehittämään, niin olisin nyt kysynyt: millä aikataululla tätä kehittämis- ja selvitystyötä ollaan nyt tekemässä?

Sen lisäksi hallitus on kirjannut sen, että pyritään edistämään naisten vapaaehtoisen asevelvollisuuden kehittämistä, mahdollisuuksia. Kuinka tämä nyt on etenemässä? Lisäksi, kun tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä myös sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa ja meillä on ollut tavoitteena, että 7 prosenttia kriisinhallintahenkilöstöstä on naisia, niin mikä on tämä tilanne tällä hetkellä?

**17.13 Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on ammattitaitoinen upseerikunta, ja minäkin arvostan heidän osaamistaan, ja he ovat myös erityisen taitavia lobbareina. Ihmettelen, miten tämä Suomen historian suurin hankinta, asehankinta, juoksutetaan tällä tapaa: juuri kun tarkentavat tarjoukset ovat lähdessä, niin silloin tehdään päätös, että kun hallitusohjelmassa ja selonteossa oli tämä kolmen miljardin euron liikkumavara — ja se olisi pitänyt säilyttääkin vielä — niin jo tässä vaiheessa, lähtökohtatilanteessa nostetaan hinta siihen suurimpaan mahdolliseen. Se on ihan sama tilanne kuin jos vaikka jossakin pienessä kunnassa laitetaan seuraavan vuoden talousarvioon, että homekoulun tilalle rakennetaan uusi koulu, niin on aivan varma, että se koulu maksaa vähintään sen hinnan, mitä sinne talousarvioon on laitettu. Ja on se aika kuvaavaa, että kun ollaan kaksi päivää kuunneltu, kuinka paljon puutteita meillä on yhteiskunnassa, niin tämän julkisen talouden suunnitelmakauden aikana Puolustusvoimien määrärahat nousevat 56 prosenttia neljän vuoden aikana.

**17.14 Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen suorituskyvyn yksi merkittävä seikka on tietysti yksilön elikkä sotilaan suorituskyky, ja kuitenkin tiedämme, että varusmiesten testattu fyysinen kunto on vuosikymmenten kuluessa heikentynyt aika, voi sanoa, dramaattisesti.

Meillä hallitusohjelmassa on nyt kirjaus Liikkuvasta Suomesta, elikkä kaikilla sektoreilla ja kaikilla tavoilla edistetään liikunnan lisäämistä ja sitä kautta myöskin kunnon — fyysisen ja psyykkisen kunnon — parantamista. Kun kunto paranee, suorituskyky paranee, ja se näkyy myös armeijan jälkeen työelämässä. Elikkä Puolustusvoimilla on tässä aika iso rooli olla vaikuttamassa nuorten miesten ja myöskin niitten naisten, jotka armeijan käyvät,

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

elämäntapoihin ja liikuntaan ja kunnon parantamiseen. Näkyyhän Liikkuva Suomi myös Puolustusvoimissa tällä kaudella?

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Ja ministerin vastauspuheenvuoro. Riittääkö 3 minuuttia näin alkuun?

**17.15 Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Tiukkaa voi tehdä, arvoisa puhemies, mutta koetan kommentoida mahdollisimman montaa.

Kiitoksia hyvistä puheenvuoroista, näkemyksistä ja kysymyksistä. Muun muassa edustajat Kanerva ja Kari painottivat tätä puolustuksen kehittämisen pitkäjänteisyyttä, ja se on juuri näin: uskottavan puolustuskyvyn ja suorituskyvyn rakentaminen ja kehittäminen ovat pitkäjänteistä työtä. Sen voi sanoa, että sen voi kyllä romuttaa nopeasti mutta sen uudelleen nostaminen on hyvin hidasta. [Ilkka Kanerva: Juuri näin!] Meillä on eurooppalaisiakin esimerkkejä siitä, että on ajettu viimeisten 15 vuoden sisällä puolustuskyyä alas ja sen nostaminen ylös on osoittautunut sitten aika haastavaksi. Suomi on toiminut tässä pitkään viisaasti hallituksen väleistä riippumatta, ja näin pitää jatkossakin toimia.

Sitten: Edustajat Ronkainen ja Kari muun muassa viittasivat tähän yleiseen asevelvollisuuteen, sen merkitykseen ja parlamentaariseen komiteaan, ja itse asiassa myös edustaja Holopainen taisi tähän viitata. Tässä on tarkoitus asettaa todella parlamentaarinen komitea yleistä asevelvollisuutta kehittämään, pohtimaan sen kehittämistarpeita. Tämä asettamistyö on vielä kesken, myös aikataulu on vielä avoin. Mitään erityistä kiirettä tässä ei ole, mutta todennäköisesti vielä tämän syksyn aikana kuitenkin tämä työ laitetaan liikkeelle.

Kysymys on siitä, että yleisen asevelvollisuudenkin pitää elää ajassa. Muun muassa yhdenvertaisuuden vaatimus ja sukupuolten välisen tasa-arvon vaatimus ovat kasvavia toiveita varsinkin sieltä nuoresta ikäluokasta mutta yhteiskunnasta laajemminkin. En ole aikeissa asettaa mitään erityisen tarkkaa työlistaa, vaan pikemminkin aika avoimesti työryhmä voi lähteä pohtimaan näitä kehittämistarpeita ottaen huomioon tietysti sen kaiken työn, mitä maassa on tehty aikaisemmin, esimerkiksi varusmiesten Koulutus 2020 -ohjelmassa.

Olen julkisuudessakin esittänyt, että tässä yhteydessä voisi kyllä pohtia, olisiko kehitysmässä jonkinlainen kansalaispalveluksen malli, joka koskisi nuorten naisten ikäluokkaa ja josta olisi hyötyä yhteiskunnalle laajemminkin ja näille nuorille naisille itselleenkin. [Ilkka Kanerva: Täsmälleen näin!] Samalla kuitenkin pidettäisiin kiinni nykyisestä yleisestä asevelvollisuudesta nuorille miehille. [Ilkka Kanerva: Juuri näin!] En sano heti, että tässä on järkeä. Tämmöinen malli on löydettävissä. Mutta sen sanon, että asiaa kannattaa kyllä selvittää. Sen jälkeen olemme siinä sitten viisaampia ja voidaan johtopäätöksiä vetää.

Edustaja Ronkainen kysyi vielä tästä henkilöitten lisäämisestä. Todella nelisenkymmentä henkilöä voidaan palkata ensi vuoden aikana. Siitä suuri osa menee vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen asettamiin tarpeisiin. Tällä hallituskaudella hallitusohjelman mukaan voidaan perustaa sata uutta tointa, virkaa. [Ilkka Kanerva: Koko hallituskaudella sata?] — Kyllä, koko hallituskaudella sata. — Tarve olisi varmasti suurempaankin, sen voin puolustusministerinä sanoa, mutta sekin on hyvä, että suunta on tässä tapauksessa oikea. Varmaan sitten tätä keskustelua tullaan jatkamaan ja jatketaankin siitä, mitä ne tulevaisuuden tarpeet sitten ovat, mutta oikeaan suuntaan otetaan mielestäni askelia tässä suhteessa.

Edustaja Kauma otti esille kysymyksen rakennusten kunnosta. Useita kasarmeja on korjattu viime vuosien aikana, mutta on kyllä korviinikin kantautunut, että näitä ongelmia on edelleen. Niihin pitää suhtautua vakavasti, koska sekä varusmiehillä että henkilökunnalla

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

pitää olla asianmukaiset olosuhteet toimia. Eli tähän asiaan täytyy kiinnittää jatkossakin huomiota, ja rakennusten pitää olla asianmukaisessa kunnossa.

Edustaja Savolan kysymykseen voin todeta, että tärkeitä huomioita esimerkiksi maavoimien roolista, vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen roolista. Mitä kysytte tästä kolmasosa—kolmasosa—kolmasosa-ajattelusta, niin voin sanoa, että kehitys on menossa parempaan suuntaan verrattuna aikaisempiin vuosiin.

Sitten vielä edustaja Holopaiselle: Kysytte tästä maanpuolustustahdosta, viittasitte siihen myöskin. Se on tärkeä kysymys, koska se on osa meidän uskottavaa maanpuolustustamme, että me haluamme puolustaa maatamme. Vuosi sitten tuli notkahdusta alaspäin tässä suhteessa, ei hälyttävää mutta kuitenkin sellainen, mikä on syytä noteerata. Mielenkiinnolla odotan tämän vuoden ja ensi vuoden tuloksia tässä asiassa sitten myöskin, koska trendi on tässä oleellinen. Pitää miettiä keinoja, [Puhemies koputtaa] joilla pidämme tätä maanpuolustustahtoa korkealla.

Vielä, puhemies, aivan lyhyesti edustaja Mustajärvelle: Mielestäni on perusteltua, että hintakatto on. Myös hinnasta huolestuneille: ainakaan siitä se hinta ei saa enää nousta. Nämä sitovat tarjoukset, tarjouspyynnöt, [Markus Mustajärven välihuuto] pannaan sitten ensi vuoden syksyllä liikkeelle, ja valinta tehdään vuonna 2021.

Ja viimeisenä ehkä vielä, arvoisa puhemies, jos sallitte: Edustaja Asell korosti fyysistä kuntoa ja liikuntaohjelman lisäämistä ja kysyi, näkyyhän se Puolustusvoimissa. Voidaan sanoa, että tämä liikunnan merkitys näkyy päivittäin Puolustusvoimissa. Armeija tekee tässä hyvää työtä. Tämä on tärkeä kysymys, minkä nostitte esille, mutta toisaalta ajattelen kyllä vähän niinkin, että meidän kyllä pitäisi voida suorittaa armeija niinkin, [Puhemies koputtaa] että myös semmoiset henkilöt, joilla kunto ei aivan niin huipussa ole, voisivat sen kuitenkin kunnialla suorittaa. Tähänkin pitää esittää väyliä. Mutta huomionne liikunnan yleisestä merkityksestä on ilman muuta oikea ja tärkeä.

**17.21 Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hyvästä esittelystä, ja tuntuu, että aika paljon tässä on konsensusta, kun turvallisuudesta puhutaan, ei pelkästään hallituksen taholla vaan koko eduskunnassa, ja se on tärkeä asia.

Viime vaalikaudella tehtiin merkittävää työtä eduskunnassa. Saimme sotilastiedustelulainsäädännön ja siviilitiedustelulainsäädännön valmiiksi. Perustuslakiakin piti siinä nopealla aikatahdilla muuttaa, ja se muutos tehtiin. Kysyn ministeri Kaikkoselta: Miten omasta näkökulmastanne näette tämän lainsäädännön toimeenpanon? Riittävätkö talousarvioesityksessä olevat varat lainsäädännön asialliseen toimeenpanoon? Miten organisointi etenee Tiedustelulaitoksella ja Pääesikunnassa? Onko teillä henkilökohtaisesti yhteistyö alkanut hyvin tiedusteluvalvontavaliokunnan, tiedusteluvalvontavaltuutetun ja kaikkien niiden tahojen kanssa, joitten [Puhemies koputtaa] kanssa teidän pitää tässä suhteessa työtä tehdä?

**17.22 Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa puolustusministeri! Puolustusvoimien Senaatti-kiinteistöille maksamat pilviin nousseet ja jatkuvasti nousevat vuokratulot ovat poissa Puolustusvoimien muusta toiminnasta. Pelkästään Senaatti-kiinteistöjen johtokunnan ja toimitusjohtajan palkkiot vuodessa ovat yli 2,5 miljoonaa euroa. Puolustusvoimat ei saa olla tuon bisneksen maksaja. Myöskään tilalle ehdotettu uusi Senaatti-kiinteistöjen tytäryhtiö Puolustuskiinteistöt ei ole hyvä ratkaisu.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Arvoisa puolustusministeri, miksi Puolustusvoimille ei luoda sen omaa kiinteistöjä ylläpitävää sisäistä yksikköä, joka ei tee bisnestä kiinteistöillä?

**17.23 Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Kaikkoselle hyvästä esittelypuheenvuorosta ja vastauksista, joita jo olemme saaneet. Haluan vielä erikseen kiittää hallitusta ja ministeri Kaikkosta Laivue 2020 -päätöksestä, joka oli erinomaisen viisas. Päätös rakentaa monitoimikorvetit Raumalla on monesta näkökulmasta arvioituna erittäin hyvä, ajatellaan sitä sitten turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta, koko suomalaisen meriklusterin kehittymisen ja osaamisen näkökulmasta tai elinkeinopolitiikan ja työllisyyden näkökulmasta.

Varsinainen kysymykseni koskee kuitenkin kansainvälistä harjoitustoimintaa: miten arvioitte kansainväliseen harjoitustoimintaan osoitettavien määrärahojen tasoa, kun sitä verrataan edeltäviin vuosiin?

**17.24 Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvistä esittelyistä ja vastauksista tähän asti.

Kuten ehkä kyselytunnillakin huomattiin tai sivuttiin, maailma ei valitettavasti ole menossa vakaampaan suuntaan, vaan voimapolitiikka nousee, sopimuskehikot natisevat ja ilmastomuutos etenee, ja tällaisessa tilanteessa on tärkeätä, että meillä on myös tavallaan se kova turvallisuuskoneisto kunnossa. Tämän talousarvion mukainen panostaminen osaamiseen, valmiuteen ja materiaaliin resursseihin on siitä näkökulmasta perusteltua.

Olisin kysynyt vähän tähän laajempaan turvallisuuteen liittyen — turvallisuuskuvaan ja uhkiin liittyen — semmoista asiaa, että kun hallitusohjelmassa on mainittu erikseen keinoja esimerkiksi kyberturvallisuuteen ja tämmöiseen niin kuin hybridivaikuttamiselta suojautumiseen liittyen, niin miten näkisitte: onko tässä roolitus kunnossa sen suhteen, että mikä on Puolustusvoimien rooli ja mikä muiden ja miten tässä yhteistyö sujuu saumattomasti? Tästä näkemys kiinnostaisi. — Kiitos. [Ilkka Kanerva: Good question!]

**17.25 Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sodankäynti ja uhat muuttavat muotoaan koko ajan. Suomi satsaa isolla rahalla kalustoon monella eri osa-alueella. Näin teki myöskin Saudi-Arabian kuningaskunta pistäen yli 25 prosenttia koko valtion budjetistaan maanpuolustukseen. 220 000 komppaniaa maan puolustusvoimissa, 300 taistelusiivikkokonetta ja niin edelleen — siitä huolimatta drone-isku lamautti koko alueen öljyntuotannon.

Kun olen tämän drone-teknologian ja sen kehityksen kanssa ollut viime vuodet aika vahvasti tekemisissä, niin olen huolissani siitä mallinnuksesta, että miten käy suomalaisessa maanpuolustuksessa meidän ilmatorjuntavalmistautumisen. Vastaako se muuttuvan sodankäynnin muotoihin myöskin pidemmällä ajanjaksolla? Ei pelkästään nyt, seuraavan viiden tai kymmenen vuoden vaan myös pidemmällä ajanjaksolla, mihin myös tähdätään näillä kalustohankinnoilla, mitä nyt on tehty.

**17.26 Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerin vastauksesta.

Vähän koputtelen vielä ja nyt vähän syvemältä tätä parlamentaarisen komitean työtä, joka tässä jossain hetkessä käynnistyy.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Mainitsitte kansalaispalveluksen ja mainitsitte myös viisaasti sen, että kansalaispalvelus ei käsitteenä tarkoita meille kaikille samaa asiaa, vaan voi sanoa, että meille jokaiselle hieman eri asiaa. Se nähdään tasa-arvonäkemyksenä ja nähdään myös samalla ehkä uudenlaisen suorituskyvyn luomisen näkökulmasta.

Samaan aikaan kun hallitus pystyy nyt, pitkältä aikaa, lisäämään kantahenkilökunnan määrää, kouluttajien määrää, niin miten näette ministerinä, tulisiko tämä kansalaispalveluskysymys tuoda osaksi asevelvollisuusjärjestelmän uudistamisesta käynnistyvää komiteatyötä, ikään kuin yhtenä uutena elementtinä tähän asevelvollisuuden kehittämiseen? [Puhemies koputtaa] Onko kansalaispalvelus yksi osa sitä?

**17.27 Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristömme on viime vuosina heikentynyt, ja kun haluamme elää rauhassa, niin valmistaudumme puolustautumaan niin uskottavasti, että kenenkään ei kannata Suomea aseellisesti uhata. On tärkeää, että tästä periaatteesta pidetään kiinni.

Hallitusohjelmassa sanotaan: ”Hornet-kaluston suorituskky korvataan täysimääräisesti. Hankintasopimus solmitaan vuonna 2021.” Tämä on hyvä ja oikea linjaus, koska Hornetien poistuvan suorituskvyn korvaaminen on tärkeä, olennainen osa Suomen uskottavaa puolustuskvyn, etenkin kun ajattelemme kehitystä aina 2060-luvulle saakka, ja tätä hankinta koskee.

Kysyn kuitenkin: Voimmeko nyt varmasti luottaa siihen, että hallituksella on tästä asiasta yksimielisyys, kun hallituksen riveistä esimerkiksi vasemmistoliitosta kuitenkin tätä hankintaa on vahvasti kyseenalaistettu? Eli pystyykö hallitus yksimielisesti hoitamaan [Puhemies koputtaa] tämän tärkeän hankinnan? Voimmeko siihen luottaa? [Eduskunnasta: Pystyy hoitamaan, hallitukseen voi luottaa!]

**17.28 Riikka Slunga-Poutsalo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asepalveluskoulutus ylipäänsä on muuttumassa. Olemme kesän aikana saaneet kuulla mediankin kautta siitä, että on tulossa uusia järjestelmiä, joiden kautta virtuaalikoulutusta vahvistetaan. Virtuaalikoulutus asevoimissa on kuitenkin ollut jo pitkäaikaista, mutta siellä ovat it-järjestelmät ja lisenssiapuoli olleet kymmeniä vuosia suunnilleen jäljessä siviilipuoleen nähden. Tämä on hyvin detaljitasonen kysymys, mutta onko budjetissa huomioitu se, että olemassa olevat it-järjestelmät ja lisenssit päivitetäisiin edes vastaamaan siviilipuolen järjestelmien tasoa?

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Haluaako ministeri välillä vastata? Josko nyt 3 minuuttia riittäisi.

**17.29 Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Edelleen hyviä kysymyksiä.

Edustaja Kiurulle: Kysytte näistä resursseista ja siitä, ovatko ne riittäviä lainsäädännön toteuttamiseen. Käsitkseni mukaan ovat. Näistä tulevista uusista viroista osa osoitetaan juuri tähän. Tiedusteluvalvontavaliokunnan kanssa yhteistyö on vasta alkumetreillä, ja koko uuden lainsäädännön kanssakin ollaan aika lailla alkumetreillä tässä vaiheessa, mutta minä sanoisin, että me olemme kyllä viisaampia tässä asiassa vasta vuoden kahden päästä, kun saadaan kokemuksia, ja silloin nähdään myös, onko vielä resurssitarpeita lisää. Minä

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

uskon, että tässä salissa on kyllä aika laaja yhteinen näkemys siitä, että tämä uusi lainsäädäntö pitää saada kunnolla pelaamaan resursseineen päivineen.

Edustaja Niemi kysyi Puolustuskiinteistöistä ja kiinteistöasiasta. Tämä asia on kesken ja valmistelussa, mutta puolustusministerinä kyllä aion katsoa sen perään, että lopulta saadaan hyvä malli, mikä on Puolustusvoimien ja maamme puolustuksen kannalta hyvä ratkaisu. Asia on kesken.

Edustaja Kalli, kysyitte kv-harjoitustoiminnan määrärahoista. No, siinä arvioni on, että lähivuosina tuskin tulee isoja muutoksia nykyiseen, mutta nämähän aina vuosittain katsotaan, se kansainvälisen harjoitustoiminnan kokonaisuus. Se katsotaan TP-UTVAssa vielä tässä vuoden lopulla ja sitten käydään läpi tämän talon puolustus- ja ulkoasiainvaliokunnissa. Arvioni on, että mitään dramaattisia muutoksia suuntaan tai toiseen ei ensi vuoden osalta ole tulossa, mutta parempi, etten ennako enempää ennen kuin asia on asianmukaisella tavalla poliittisella tasolla käsitelty. Meillä on valtaosa harjoittelusta tapahtuu sinänsä kotimaassa täysin kotimaisin voimin, mutta tämä kansainvälinen harjoittelu on osa, merkityksellinen osa, meidän kokonaisuuttamme. Katsomme, että se palvelee meidän puolustustarpeitamme ja sen kehittämistä.

Edustaja Harjanne kysyi tästä kyber-, hybridipuolesta. Ajankohtainen kysymys: onko työnjako kunnossa? Käsitykseni mukaan on. Meillä on toimiva kokonaisturvallisuuden malli, mutta tämä jos mikä on semmoinen alue, mikä kehittyy jatkuvasti ja vaatii erityistä ajan tasalla olemista tai jopa vähän sen edelläkin, jos mahdollista.

Edustaja Kyllönen, todella Suomi käyttää puolustukseen paljon vähemmän kuin Saudi-Arabia, noin viitisen kertaa vähemmän suhteellisesti ja absoluuttisesti varmasti vielä paljon, paljon enemmän vähemmän. Kyllä tietysti voi sanoa, että Puolustusvoimat elää ajassa. Jatkuvasti tietysti puolustustarvike- ja aseellisuus kehittää uusia välineitä, ja se on jatkuvaa kilpajuoksua, missä pyrimme pysymään ajan tasalla. Käsitykseni mukaan olemmekin varsin hyvin, mutta kyllä se edellyttää sitä, että näitä investointeja tehdään aina aika ajoin. Tietysti reservin ilmatorjuntaupseerina pidän ilmatorjuntaa hyvin tärkeänä osana tätä meidän puolustustamme. HX-hanke on siinä yksi osa, mutta ilmatorjunta tarkoittaa paljon muutakin, millä pystymme vastaamaan tämälapsiaisiin uhkiin, mihin viittasitte.

Edustaja Kari, näkisin että tämä kansalaispalveluksen selvittäminen voisi olla juuri osa tätä yleisen asevelvollisuuden kehittämistä pohtivan parlamentaarisen komitean työtä. Se olisi luonteva paikka pohtia sitä ja katsoa, onko löydettävissä malli ja onko sille löydettävä paikka tässä meidän kokonaisuudessamme. Se vaatii myös laajaa kansalaiskeskustelua paitsi täällä eduskunnassa niin varmasti myöskin laajemminkin.

Edustaja Vikman, hallitusohjelmaan ovat kaikki puolueet sitoutuneita tässä HX-hankkeessa, ja hallitusohjelman kirjaus on varsin selkeä. Varmasti poliittista keskustelua käydään tässä talossa ja laajemminkin, mutta uskon, että vuonna 2021, kun lopullisia päätöksiä tehdään, niistä löytyy lopulta yksituumaisuus.

Ja edustaja Slunga-Poutsalolle it-järjestelmien suhteen: tämäkin vaatii jatkuvia panostuksia, ja varmasti parantamisen varaa tässä suhteessa on, mutta en ole erityisen huolissani, että tämä asia ei olisi saatavissa asianmukaiseen kuntoon, [Puhemies koputtaa] ja pääosin se sitä onkin. — Kiitoksia.

**17.33 Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Turkki on tänään uhannut laukaista uuden siirtolaiskriisin. Toivoisin puolustusministeriltämme kannanottoa, että mi-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

käli kansainvaellus käynnistyy, onko Suomen armeija tällä kertaa valmistautunut pysäyttämään vierasmaalaiset Suomen rajalle. [Mika Karin välihuuto]

**17.34 Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ministerille lämpimät kiitokset Laivue-hankkeen viemisestä maaliin ja siitä, että asia on saatu ratkaistua. Rauman seutu kiittää tästä lämpimästi.

Herra ministeri, kysyisin teiltä aivan toisesta asiasta, nimittäin diabeetikkojen vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Puolustusvoimat teki viime vuonna päätöksen siitä, että ykköstyypin diabeetikkojen vapaaehtoinen asepalvelus päättyy. Tällä hetkellä tosiaan palvelukseen hakeutuminen ei ole enää ollenkaan mahdollista. Tällöin perusteltiin päätöstä muun muassa sillä, että tämä diabetesosaajaresurssi on poistunut Puolustusvoimien käytöstä. Kysyisinkin teiltä: Kun kyse ei ole suuresta summasta — puhutaan 1—2 henkilötyövuodesta — niin oletteko valmiita arvioimaan tätä päätöstä uudelleen? Tämä on itselleni tärkeä asia, koska olen ykköstyypin diabeetikkona, reservin vänrikkinä täällä salissa seisomassa ja todiste siitä, että jokainen nuorimies pystyy asepalveluksen suorittamaan, mikäli motivaatio on kohdillaan.

**17.35 Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille siitä tarmosta, jopa sotilaallisesta tarmosta, jolla olette näitä tehtäviä lähtenyt hoitamaan.

Meille keskustassa on tärkeää, että isänmaasta pidetään huolta, ja olen varsin tyytyväinen tästä hallitusohjelmasta ja tästä budjetista, jolla isänmaan asioita ja Puolustusvoimia ja tämän maan puolustusta tullaan hoitamaan.

Haluan myös kertoa siitä hyvästä hengestä, joka hallitusneuvotteluissa oli liittyen tähän puolustuspoliittiseen ohjelmaan, ja siitä parlamentaarisesta yhteistyöstä ja sen tärkeydestä. Keskustalle on tärkeää, että esimerkiksi tämä HX-hanke toteutetaan täysimääräisesti, ja me kyllä luotamme tuohon hallitusohjelmaan.

Haluaisin kysyä teiltä, arvoisa ministeri, työaikalakiin. Jonkun verran tulee viestiä tuolta Puolustusvoimien henkilöstöltä liittyen harjoituksiin tai merityöhön ja siihen problematiikkaan, mikä liittyy työaikalakiin. Kuinka te näette tämän asian, ja mitä teidän mielestänne tälle pitäisi tehdä?

**17.36 Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimien henkilöstön uupumuksesta on puhuttu jo pitkään, ja uupumus on tullut esiin niin työnantajan kuin eri järjestöjenkin tekemissä kyselyissä. Henkilöstöä on yksinkertaisesti liian vähän jatkuvasti lisääntyneeseen työmäärään ja työtehtäviin nähden. Myös puolustusvaliokunta on ilmaissut huolensa tähän aiheeseen liittyen useaan otteeseen kuluneina vuosina, ja toivon, että ministeri myös ottaa tämän viestin vakavasti.

Toinen huomioni kiinnittyy kriisinhallintaan. Halutessamme olla kokoamme suurempi toimija rauhanturvaamisessa ja kriisinhallinnassa meidän olisi syytä käydä laajempi pohdinta toiminnastamme. Suomen kymmenen vuotta vanha kriisinhallintastrategia kaipaa päivitystä, ja kysyisin: koska tällainen päivitys tullaan tekemään?

**17.37 Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan itsekkin vielä tähän ajankohtaiseen Turkin tilanteeseen. Tilannehan on tietenkin aivan kestävä. Kyse on ennen kaikkea ihmisistä, lukemattomista siviileistä, jotka ovat jäämässä sotatoimien jal-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

koihin. On hyvä, että hallitus on linjannut tiukasti näistä asevientikysymyksistä ja arvioi myös näitä tehtyjä päätöksiä uudestaan, mutta kysyisin ministeriltä: miten varmistetaan, että jatkossa tämänkaltaisiin riskimaihin ei myöskään tehdä asevientipäätöksiä?

**17.37 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Puolustusteollisuus on meillä tärkeä osa huoltovarmuutta, ja eilen te, herra ministeri, linjasitte, että asevientiturburkiin keskeytetään. Ja mikäli olen ymmärtänyt oikein, niin Suomi ei ole vienyt niinkään raskaita aseita, on viety suojausterästä, on viety muita tarvikkeita. Mutta sehän ei yksin riitä, että Suomi tämän aseviennin keskeyttää. Se on paljon isompi tekijä, että mikä on EU:n linja tässä asiassa. Yhtenäistä linjaa kaivataan. [Eduskunnasta: Venäjä kanssa!]

Oikeastaan kysyisinkin, kuinka nyt Euroopan unionin sisällä sitten vaikutetaan ja onko teillä tietoa, mikä se linja on. Eli tullaanko asevientikieltoa noudattamaan laajemmin? Olen tämän suhteen vähän epäileväinen, koska valtaosa EU-maista on myös Nato-jäsenmaita ja Turkki on niin ikään Nato-jäsenmaa. Eli tuleeko tämmöistä massiivista vientikieltoa olemaan? Mutta mikä teidän analyysinne tästä asiasta on?

**17.39 Janne Heikkinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sekä valtiovarain- että puolustusministeriö ovat ottaneet hallituskauden alussa tavoitteeksi siirtää Puolustusvoimien toimitilojen hallinta Senaatti-kiinteistöiltä Puolustuskiinteistöille. Toivottavasti tällä hankkeella päästään tarttumaan yhteen viheliäisimpään ongelmaan varusmiespalveluksen arjessa elikkä kasarmirakennusten sisäilmaan. Ikävää on se, että muun muassa eilisessä Kauppalehdessä kertomistaan korulauseista huolimatta Senaatti-kiinteistöt ei ole asiaan tarttunut sillä vakavuudella, minkä se aihe ansaitsi.

Myöskään vuoden 2020 talousarvioesityksessä tähän ei olla nähdäkseni yksityiskohtaisemmin puuttumassa. Täten kysynkin teiltä, puolustusministeri Kaikkonen: minkälaisilla toimenpiteillä olette tarttumassa tähän maanpuolustustahtoonkin nakertavaan seikkaan? Ja vastaukseksi ei riitä, että otatte sen huomioon, koska luotamme siihen kysymättäkin.

**17.39 Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän HX-hankkeeseen ja ihmettelen ihan samaa kuin edustaja Mustajärvi täällä aikaisemmin, että tällaisessa hankintaprosessin kriittisessä vaiheessa ilmoitetaan, että kyllä meiltä vähintään sen 10 miljardia voi pyytää. Eikö tässä tilanteessa tarjoajille pitäisi antaa ihan toisenlaista signaalia? [Mikko Savolan välihuuto — Markus Mustajärvi: Maksimi on minimi!]

Tuntuu, että nämä puolustushankinnat ovat tässä maassa musta aukko. Sitä ei ole kukaan kontrolloimassa, paljonko niihin rahaa menee. Juuri meni Laivue 2020 -hankkeeseen 100 miljoonaa euroa ylimääräistä — melkein 10 prosentin kustannusnousu siinä. Sitten samaan aikaan meillä on paljon tarpeita, esimerkiksi sosiaaliturvassa. Nyt esimerkiksi 20 miljoonaa tarvittaisiin toimeentulotuen tasokorotukseen, jotta toimeentulotukiasiakkaat saisivat saman korotuksen, jota perusturvaetuuksien saajat saavat. Mutta tätä rahaa ei löydy mistään. Sen sijaan tuolla budjetissa on 20 miljoonaa HX-hankkeen hallintokuluihin ensi vuodelle. Siellä on konsulttitoimeksiantoja, ostopalveluita, määräaikaisten henkilökunnan palkkaamista tähän hankintaorganisaatioon. [Puhemies koputtaa] Ja kuitenkin tämä hankinta hoidetaan aivan hullussa järjestyksessä, ilmoitetaan tuonne, että 10 miljardia voi ainakin pyytää. — Kiitos.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

17.41 **Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen puolustuksen keskeinen kulmakivi on tietysti yleinen asevelvollisuus, jonka pohjalle pystytään kouluttamaan laaja reservi ja jolla koko maata voidaan kaikissa tilanteissa puolustaa. Suomi omalla kyvyllään luo vakautta Pohjolaan.

On hienoa, että ensi vuonna reservin kertausharjoitusten määrää lisätään: 1 200 reserviläistä koulutetaan enemmän kuin tänä vuonna. Mielestäni tätä määrää pitäisi pystyä kestävästi kasvattamaan tulevina vuosina vielä huomattavasti, paljon enemmän, jotta reservin osaamistaso saadaan pidettyä korkeana. Kysynkin arvoisalta puolustusministeriltä sitä, ovatko nämä nyt tehtävät lisäykset, jotka sinänsä tulevat tarpeeseen virkojen osalta, vaikkapa tuolla vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa, riittäviä siihen, että reservin kertausharjoitusten määrä pystytään nostamaan oikeasti sille tasolle, mitä Suomen uskottavan puolustuksen ylläpitäminen edellyttää.

17.42 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kahden viimeisen vuoden aikana, jolloin varusmiehiltä puuttui lisävuokusturva, tapahtui Suomessa vakavia onnettomuuksia, muun muassa Uudellamaalla Raaseporin tasoristeysonnettomuus ja Rovajärvellä mönkijäonnettomuus. Onnettomuuksien tutkinta kiinnitti huomiota moniin eri asioihin, ja kysyisin teiltä, hyvä ministeri: Kuinka turvallisuutta on parannettu varuskunnissa ja armeijan palveluksessa? Voisiko tällaisia onnettomuuksia myös jatkossa tapahtua? Ja sitten kysyisin näistä korvauksista: Olisi kohtuullista, että näille nuorukaisille ja heidän edunsaajilleen olisi mahdollista edelleen korvata näistä vakavista tapaturmista johtuvat korvaukset. Mitä mieltä olette, voisiko se olla mahdollista vielä, voisiko tähän asiaan palata? Tein lakialoitteen viime kaudella, ja asiasta keskusteltiin täällä paljon, ja silloin se kyllä meitä kaikkia kosketi ja pidimme sitä tärkeänä, mutta olisiko mitään mahdollisuutta? Meidän lainsäädännössämme oli kahden vuoden pimento, jolloin varusmiehiltä puuttui lisävuokusturva.

17.43 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron edustaja Yrttiahon puheenvuoron jälkeen. Kun aikaisemmin sanoin, että puolustuspolitiikan tulee olla pitkäjänteistä, niin itselläni on käsitys — ja toivon, että laajemminkin on yhteinen käsitys — siitä, että viime kauden puolustusselonteon linjaukset ohjaavat isossa linjassa myös tämän hallituksen toimia, ja tässä erityisesti tarkoitan HX-hanketta, Laivue 2020:aa. Vaikka tässä nyt puhutaan tästä 10 miljardista ja tästä on tullut tämmöinen hintakatto, meidän on kaikkien hyvä muistaa, että meillä on hinnalle myös lattia. Edellisen hallituksen ja myös tämän hallituksen toimesta on esitetty se 6—10 miljardin haarukka, johonka tämän hankkeen tulee mahtua. Mutta eihän tässä kai käsittääkseni vielä ole määriteltä sitä loppuhintaa: se tulee vuoden 21 aikana, kun hallitus, valtioneuvosto tästä ratkaisun tekee. [Puhemies: Aika!]

Sanoisin vielä lyhyesti, jos puhemies sallii: Eikö niin, ministeri, että meillä on puolustustarvikevientiä, ei asevientä? Ei pelkästään semantiikkaa?

17.44 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella tapahtui paljon muutoksia ymmärrettävistä syistä, turvallisuusympäristön muutosten vuoksi. En käy niitä tässä luettelemaan. Mutta samalla on aihetta tietysti ymmärtää, että puolustuspolitiikan ja ulkopolitiikan pitää Suomessa olla yhdestä puusta veistettyä. [Markus Mustajärvi: Juuri niin!] Niillä ei voi olla ristiriitaisia perusfilosofisia lähtökohtia. Tässä

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

mielessä kysyn, jotta ei tulisi äkkipysähdystä siinä kehittämisessä, joka meillä puolustuspolitiikassa on kansainvälistä yhteistyötä koskien: minkälaisia näkemyksiä ministerillä on siitä, miten varsin laajasti levinnyttä kansainvälistä yhteistyötä tullaan jatkossa viemään eteenpäin puolustuspolitiikkaa koskien niin, että se on synkroniassa ulkopoliittisen peruslinjamme kanssa?

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Vielä kaksi puheenvuoroa, ja sitten ministeri vastaa.

**17.45 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllähän se niin on, että maassa on aina armeija. Jos se ei ole oma, niin se on jonkun muun, ja sen takia meillä pitää myös olla pitkäjänteisesti kalustohankinnat tehty, aivan kuten edustaja Kari kuvasi. Me olemme parlamentaarisesti sopineet niistä tietyistä peruslinjoista, joita mennään ja joita myös tämä hallitusohjelma toteuttaa. Sen lisäksi, muuten, Laivue 2020 tuo aika paljon kotimaista työtä. Se tuo aika paljon suomalaista työtä: siellä Rauman telakalla taitavat tilauskirjat olla pitkälle vuoteen 2026 asti voimassa. Se tuo huoltovarmuutta. Se tuo myös muita laivatilauksia, joten senkin takia tämä on erinomainen hanke, puhumattakaan siitä huoltovarmuudesta, jonka se meille suo. Eli ilman näitä hankintoja, ilman pitkäjänteistä puolustuspolitiikkaa ei meillä voi olla uskottavaa puolustustakaan. Sen takia näitä hankintoja puolustan, ja kyllä hallitus näissä hallitusohjelmakirjauksien mukaan etenee.

Mitä tulee vielä tähän 10 miljardiin, niin se on katto. Se on katto, se ei ole mikään lattia, edustaja Mustajärvi. [Markus Mustajärvi: Se on myös minimi! — Oikealta: Ei se ole!]

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Tämä virittikin nyt useampia vastauspuheenvuoroja. Otetaan nyt muutama, ja sitten ministeri vastaa lopuksi. Edustaja Ronkainen ensin.

**17.46 Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä, että nostitte tämän kansalaispalvelusasian keskusteluun. Itse voisin jopa nähdä niin, että naisilla olisi kutsunnat ja jonkunäköinen kurssiluontoinen palvelusmalli, mutta ainakin kannattaa ehdottomasti selvittää tämä asia. Sille voi olla hyvinkin kiinnostusta ja tarvetta.

Mutta sitten tästä varuskuntien määrästä on käyty aika ajoin vilkastakin keskustelua, ja puolustusvoimauudistuksen yhteydessä varuskuntaverkkoa karsittiin aika kovalla kädellä. Edellinen puolustusministeri katsoi, että uudistuksen jälkeen varuskuntien määrää on syytä tarkastella uudelleen. Varuskuntien lakkauttaminen ei johtanut kuitenkaan niihin odotettuihin säästöihin. Miten ministeri näkee, onko meillä tällä hetkellä varuskuntien määrä oikealla tasolla, onko mahdollisesti tarvetta jopa lisätä tai vähentää?

**17.47 Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kyseltiin vasemmiston kantojen perään, niin enhän minäkään väkäämisen riemusta vänkää. Minähän olen päinvastoin ollut jo monta kuukautta hallituksen uskollinen sotilas. Tosin sen roolin opetteleminen kesti 16 vuotta.

Mutta itse tähän asiaan: Kyllä minä sen uskallan sanoa, että vasemmalla laidalla ollaan aivan yhtä maanpuolustushenkisiä ja isänmaallisia kuin jossain muuallakin puolella salia. Me vain ajattelemme jotkut asiat toisella tapaa, ja minä viime kaudella yhdessä valiokun-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

nassa ja tällä kaudella kolmessa eri valiokunnassa ihan oikeasti yritän perehtyä ja oppia nämä asiat, ja minun kriittisyyteni on vain kasvanut koko ajan.

Ensimmäiseksi nostan henkilöstön tilanteen, joka pitää hoitaa, sekä siviili- että sotilas-henkilöstön tilanne. He kamppailevat vakavien jaksamiso ongelmien kanssa.

Toisena ja aivan ehdottomana tekijänä se, että yleisestä asevelvollisuudesta ei pidä luopua eikä sitä pidä edes horjuttaa millään lailla. Ruotsissa meillä on hyvä tai paremminkin huono esimerkki siitä, kuinka voi käydä.

Ja sitten tulee se, mitä kalustoja me tarvitsemme, ja silloin pitää kyllä pystyä myöskin kritiikkiin ja myöskin käymään paitsi ammattitaitokeskustelua myöskin arvokeskustelua siitä, [Puhemies koputtaa] mikä on välttämätöntä ja mikä on tarpeen. Jos katto ja lattia ovat samassa tasossa, niin siinä välissä on aika hankala hengittää.

**17.49 Petri Huru ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tärkeä kommentti edustaja Savolalta, joka otti esille tämän Laivue 2020 -hankinnan, mikä siis Raumalle kohdistuu, työllisyysvaikutukset. Ne eivät ehkä ihan ole teidän hallinnonalaanne, herra ministeri, mutta hallitukselle kuitenkin: olisi hyvä, että ne saataisiin maksimaalisesti kohdistumaan nimenomaan sinne paikallisiin ja mahdollisesti jopa tuleviin työttömiin, kun paperikone pistetään kiinni, ja että ne kohdistuisivat suomalaisiin haalarimiehiin. [Mika Kari: Ja naisiin!] — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Käytetään tämä kaikki aika, mikä on, tehokkaasti.

**17.50 Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mustajärvihän on reservin upseeri taustaltaan, ja hänetkin tunnetaan tietysti maanpuolustus-henkisenä ihmisenä.

Tosiaan mielestäni Suomessa on aivan täysi yksimielisyys siitä, että yleinen asevelvollisuus tulee säilyttää, ja oikeastaan päinvastoin nythän kaikkialta maailmaltakin halutaan tulla katsomaan Suomeen, kuinka me olemme melkeinpä profeettallisessa mielessä osanneet nähdä, että tässä ajassa tämä on juuri oikea puolustusratkaisu.

Kannan juuri samasta asiasta huolta kuin edustaja Mustajärvi tuossa, että Puolustusvoimien henkilöstö on tiukilla. Toki tietysti nyt kun on tullut tämä suuri muutos, että pelkästä koulutusorganisaatiosta on siirrytty myös valmiutta ylläpitäväksi organisaatioksi, se on varmaan lisännyt myös työmotivaatiota ja samalla resurssilla tehdään paljon enemmän työtä.

Mutta myös tämä, että näitä kansainvälisiä oppijoita tulee tänne niin paljon, kuormittaa Puolustusvoimia, ja olen ymmärtänyt, että näiltä [Puhemies koputtaa] kansainvälisiltä vierailtamme ei voi periä mitään hintaa siitä, että he tulevat opiskelemaan tätä Suomen maailman parasta järjestelmää. [Puhemies: Aika!] Pitäisikö, puolustusministeri, itse asiassa Suomen ottaa rahaa muilta mailta, kun he oppivat meiltä?

**17.51 Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ja todellakin, mitä tulee tähän maanpuolustushenkeen tai näihin elintärkeisiin hankkeisiin, niin olen kyllä ylpeä siitä yksituumaisuudesta, jolla pääsemme eteenpäin, ja arvostan kyllä myös siitä, sanotaan, rakentavaa kritiikkiä, jota myös toisinaan esiintyy, mutta kyllä meidän yksituumaisesti pitää isänmaan puolustusta ja turvallisuutta kehittää.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Olisin vielä ministeriltä kysynyt kahta kysymystä, ehkä jopa tämmöistä laajempaa kysymystä tästä aseviennistä tai puolustustarvikeviennistä:

Onko mahdollista ajatella, että EU:ssa olisi tulevaisuudessa ehkä yhtenäisempi linja siitä, mihin maihin saa viedä ja mihin maihin ei saa viedä, kun siinä jonkun verran EU-maissa on eroavaisuuksia, enkä puhu pelkästään nyt tästä Turkista?

Ja toisaalta sitten toinen kysymys liittyen hankintoihin, arvoisa ministeri: kuinka ja millä keinoilla voisimme lisätä omille puolustusvoimille tehtäviin hankintoihin suomalaista, kotimaista osuutta, kun sitä eittämättä pystyisi vielä nostamaan?

**17.52 Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ranskan presidentti Macron kävi vuosi sitten Suomessa ja esitteli täällä Ranskan interventiohanketta Euroopassa, jonka tarkoituksena on eurooppalaisen puolustuksen kehittäminen tai ainakin sen pohtiminen, mitä se voisi olla. Tässä on taustalla pitkälti muun muassa se, että Euroopan eteläpuolisilta alueilta osoittautuu Eurooppaa kohtaan tietynlaisia uhkia.

Ja Afrikkahan on nyt myöskin uuden komission agendalla aika vahvasti. Esimerkiksi Mali on alue, jonne Ranska on satsannut aika paljon rahaa johtuen siitä, että siellä on sellaisia voimia liikkeellä, että syrjäytyneet nuoret miehet värväytyvät terroristiorganisaatioon ja aiheuttavat sitä kautta turvallisuushukkaa sekä omassa maassaan että myöskin Euroopassa.

Onko Suomi arvioinut tätä Ranskan interventiohanketta sen jälkeen, kun presidentti kävi täällä, ja millä tavalla suhtaudumme ylipäättäänkin kansainvälisten [Puhemies koputtaa] kriisinhallintaoperaatioiden joukossa tähän Malin tilanteeseen?

**17.53 Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut tosi mielenkiintoista seurata tätä keskustelua tästä yleisestä asevelvollisuudesta. Kuulostaa tosi hyvältä, että täällä on näin voimakas yhteinen tahtotila sen kehittämiseksi, jotta tämä maanpuolustustahto edelleen säilyy korkealla tasolla. Ja se antaa hyvän pohjan sitten tälle parlamentaarille työlle, kun se alkaa. Että tästä lähtökohdasta sitten lähdetään jatkamaan.

Nostaisin vielä kysymyksen toisesta asiasta, joka liittyy yhdenvertaisuuteen ja alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Tulen itse tuolta Kaakkois-Suomesta, jossa Puolustusvoimien näkökulma on ollut se, että tuulivoimatuotantoa ei sinne ole voitu kaavoittaa isosta tahtotilasta huolimatta. Ja kysyisinkin nyt, mikä on linja jatkossa ja kuinka tähän tullaan kiinnittämään huomiota, koska muualla maailmassa on löydetty semmoisia teknisiä ratkaisuja, joilla tutkajärjestelmiä ja muita on voitu kehittää niin, että tuulivoimaloita silti voidaan sijoittaa myös sellaisille alueille, joissa tämä tutkavalvonta on tärkeässä asemassa. Ja tämä on tosiaan alueellisesta näkökulmasta tosi tärkeä kysymys.

**17.54 Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä tähän parlamentaariseen komiteaan, joka pohtii yleisen asevelvollisuuden kehittämistä. Yleistä asevelvollisuutta ehdottomasti tarvitaan jatkossakin. Ja samalla vapaaehtoisen asepalveluksen suorittavien naisten määrää pitää pystyä lisäämään. Se on tärkeää, koska tiedämme, että nykyaikaisessa armeijassa tarvitaan sellaisia taitoja, joita naisilla on kyky oppia siinä missä miehilläkin.

Haluaisin vielä varmistua siitä, että tässä ei nyt käy perinteiset eli sillä tavalla, että asia lykätään komiteaan sillä tuloksella, että mitään ei tapahdu. Hyviä keinoja, kehittämis ehdotuksia onkin jo esitetty, ja kysyisin ministeriltä, miten suhtaudutte esimerkiksi siihen, että

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

naisille lähetettäisiin kutsuntakirje mahdollisuudesta suorittaa vapaaehtoinen asepalvelus — näin varmistettaisiin oikea-aikainen [Puhemies koputtaa] tiedonsaanti — ja miten suhtaudutte siihen, että naiset otettaisiin mukaan kutsuntoihin.

**17.55 Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi konkreettinen näkemys meidän sotilaallisen suorituskykymme näkökulmasta tälle hallituskaudelle: Tiedämme, että paitsi että jännitys Itämeren piirissä on muuttunut tavalla, jonka hyvin tiedämme, niin potentiaalisesti se saattaa myöskin realisoitua arktisella alueella. Tiedämme, mitä se tarkoittaa, eikä Suomi voi tietenkään katsoa sen sivuun, ikään kuin olla noteeraamatta sitä. Pyytäisin ministeriä nyt tässä yhteydessä lyhyesti kuvaamaan sitä, että onko tämän vaalikauden aikana teidän tarkoitus kiinnittää Puolustusvoimissamme sen suorituskykyä ajatellen huomiota myöskin niihin kehittämistarpeisiin, joita arktinen ulottuvuus luo Suomelle.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Ja edustaja Savola, ja sitten ministeri.

**17.56 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Herra ministeri, teidän edeltäjäanne Jussi Niinistö piti varsin tiivistä yhteyttä ruotsalaiseen kollegaan, ja he tapasivat useita kertoja ja kehittivät Suomi—Ruotsi-yhteistyötä eteenpäin, kuten koko viime hallitus teki. Kysyisinkin oikeastaan teidän näkemyksiänne tästä kansainvälisestä yhteistyöstä, mihin edustaja Kanervakin useassa puheenvuorossa viittasi. Kun tämä vaalikausi on loppusuoralla, mikä on Suomi—Ruotsi-yhteistyön tila? Kuinka tiiviissä yhteistyössä me olemme? Ja kun on puhuttu varsinkin aiemmilla vaalikausilla, että meillä ei tässä yhteistyössä ole perälahtaa, niin kuinka tiivistä Suomi—Ruotsi-yhteistyö voi ensi vuosikymmenellä olla? Voidaanko puhua jopa sotilasliittoon saakka menevästä yhteistyöstä? [Markus Mustajärvi: Ei missään nimessä!]

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Ja ministeri Kaikkonen, vastauspuheenvuoro, 5 minuuttia.

**17.57 Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Olisiko mahdollista saada 20 minuuttia? [Puhemies kommentoi] — Selvä, koetetaan olla tiiviitä sitten.

Edustaja Holopainen kysyi tuulivoimakysymyksestä Itä-Suomessa. Puolustusvoimat perustelee näitä esteitä tuulivoiman rakentamiselle sillä, että nämä tuulivoimalat lyhentävät tutkien kantamaa ja muodostavat katveja ja heikentävät maalien, esimerkiksi lentokoneiden, havaitsemiskykyä, eliikkä tällä on ihan tämmöinen meidän puolustuspoliittikaamme liittyvä peruste. Emme vastusta ja puolustushallinto ei vastusta lisätuulivoiman rakentamista alueilla, joilla se ei vaaranna aluevalvonnan edellytyksiä. Ja sen vielä voi sanoa, että Puolustusvoimat on antanut lausunnon yli kymmenestä tuhannesta tuulivoimalasta, ja niistä kielteisiä on ollut noin kymmenesosa eliikkä noin tuhat, eliikkä suurimpaan osaan on kyllä sinänsä suhtauduttu myönteisesti. Mutta tätä keskustelua on syytä jatkaa. Ymmärrän kyllä Itä-Suomen toiveita tässä asiassa, mutta puolustushallinnon täytyy katsoa asiaa puolustushallinnon näkökulmasta aika lailla kuitenkin.

Edustaja Tavio kysyi tästä mahdollisesta pakolaiskriisistä. No nyt täytyy tietysti vaikuttaa siihen, että sitä ei tule. Rajavalvonnasta vastaa ensisijaisesti Rajavartiolaitos. Toki Puo-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

lustusvoimat antaa virka-apua, jos semmoista pyydetään, mutta en halua lähteä nyt vielä kauheasti spekuloidaan ihan tällaisilla skenaarioilla.

Edustaja Marttinen kysyi diabeetikoista armeijassa. Olen pannut tämän epäkohdan merkille, minkä otitte esiin, ja haluan vielä kerran selvittää, onko tälle asialle jotakin tehtävissä, koska voisin kuvitella, että moni diabeetikko pystyisi sinänsä tämän varusmiespalveluksen aivan hyvin suorittamaan. Tämä asia katsotaan vielä kerran.

Ainakin edustaja Könttä kysyi työaikalaista, henkilöstön jaksamisesta, myös edustaja Mustajärvi, pari muutakin viittasi siihen. Työryhmä on pohtimassa tätä työaikalakikysymystä. Sen voi todeta, että lainsäädäntö on aika vanhaa tässä asiassa. Työryhmä saa työnsä ilmeisesti aika pian valmiiksi, niin että odotetaan sitä ja jatketaan sen jälkeen keskustelua tästä asiasta.

Hankintojen kotimaiseen osuuteen kiinnitetään tietysti jatkuvasti huomiota, ja esimerkiksi tässä HX-hankkeessa asetetaan ehdoksi, että siitä merkittävän osan, 30 prosenttia, on oltava kotimaista teollista yhteistyötä.

Edustaja Pelkonen, kriha-strategian päivityksestä on parlamentaarinen komitea tulossa, eli mikä työ on alkamassa tämän tematiikan tiimoilta.

Sitten: Edustaja Hyrkkö kysyi aseviennistä ja puolustustarvikeviennistä edelleen, kuten edustaja Kari huomautti tässä näin. Täytyy sanoa nyt kuitenkin ihan se peruslinja, että mitä tahansa ei viedä minne tahansa, eli kyllä nämä aina katsotaan tapauskohtaisesti, tässä on tapauskohtainen harkinta. Ulkoministeriössä tuo pohjatyö tehdään. Ja esimerkiksi niiden kohdalta, mitä Turkkiin on viety, ei voi sanoa, että olisi raskasta aseistusta viety sinne, ja nyt tietysti on se linja, että nyt ei viedä tässä tilanteessa yhtään mitään. Kaikki on kyllä tarkasti arvioitu.

EU-linja, mihin edustaja Savola viittasi: Näissähän pyritään tietysti pääsääntöisesti yhtenäisiin käytäntöihin EU-alueella, ja YK:n suositukset otetaan tietysti aina mukaan. Tässä tilanteessa tietysti katsotaan, minkälaista keskustelua EU-maissa tästä asiasta käydään, ja en lähde sitä vielä ennakoimaan.

Sisäilmaongelmat on vakava asia. Tulen tekemään kyllä voitavani, että näitä asioita pannaan paremmalle tolalle.

HX-hankinnan hinta, edustajat Yrttiahjo ja Mustajärvi: Ei ole niin, että nyt olisi vähintään 10 miljardia tämä hinta vaan enintään. Se on siis katto. [Markus Mustajärven välihuuto] Ja näillä näkymin se hinta tietysti pannaan lopullisesti kiinni ensi vuoden syksyllä, eli mikä silloin sitten on viimeinen taisto [Markus Mustajärven välihuuto] siitä asiasta. Sen voi tietysti todeta, että nämä isot hankinnat eivät ole kuitenkaan pysyviä menoja vaan investointeja, ja niitä ei onneksi joka vuosikymmen tarvitse tehdä eikä joka toinen vuosikymmen, vaan näillä pärjätään sitten monta kymmentä vuotta eteenpäin. Isoja ne ovat, se on aivan totta, mutta onneksi vain harvoin tarvitsee tämän mittaluokan hankintoja tehdä.

Edustaja Autto kysyi, ovatko virkalisäykset riittäviä kertausharjoituksen lisäämiseen. Käsitykseni mukaan ensi vuonna kyllä pärjätään, pystytään tuo nosto toteuttamaan, mutta tämä on arvio, mikä pitää joka vuosi tehdä, kun tavoitteena on edelleenkin nostaa kertausharjoitusten määrää maltillisesti ylöspäin.

Edustaja Juvoselle näistä varusmiesten korvauksista: Valtiokonttori hoitaa näitä korvauksia voimassaolevan lainsäädännön mukaan. En oikein pysty muulla siinä asiassa spekuloidaan.

Edustaja Vikman kysyi kutsunnoista naisille. Oma suhtautumiseni siihen on myönteinen, mutta sekä tämän asian suhteen että tämän mahdollisen kansalaispalveluksen suhteen

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

minusta siinä tarvitaan nyt aika laajaa poliittista keskustelua ja mahdollisimman laajaa yhteisymmärrystä, eli millään kapealla enemmistöllä tämäntyyppisiä ratkaisuja ei pitäisi tehdä, vaan koko salin tai ainakin melkein koko salin pitäisi löytää mielestäni yhteinen näkemys siitä, mihin suuntaan näissä asioissa mennään, ja se sitten löytyy tai ei löydy.

Sitten kansainvälinen yhteistyö. Sitähän arvioidaan jatkuvasti TP-UTVAssa ja totta kai tässäkin talossa, että se on linjassa meidän yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Suomi on monissa turvallisuusaloitteissa mukana tällä hetkellä. Aika näyttää, mikä niitten kantokyky on. Ja toisaalta ne on rakennettu sillä tavalla, että jos niissä poliittinen vaikeuskerroin lisääntyy, niin meillä on mahdollisuus tehdä aina tilanteen mukaan päätöksiä sitten. Tämä koskee myös Suomi—Ruotsi-yhteistyötä, josta voin sanoa, että aika paljon tällaisia helpompia asioita on jo tehty, mutta aina kun syvemmälle mennään, niin vaikeuskerroin kasvaa.

Edustaja Kaumalle: Malin suhteen ei ole tehty vielä poliittista harkintaa.

Edustaja Ronkainen kysyi varuskuntien määrästä. Käsitykseni mukaan se on oikealla tasolla, ja itse lähdän siitä, että tällä vaalikaudella ei varuskuntia lakkauteta vaan tällä menään.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä edustaja Mustajärvelle sanoa, että uskon, että hän edustaa maanpuolustushenkistä vasemmistoa — hän poistui, ei kun onkin siellä — kuten varmasti vasemmisto laajemminkin, en ole siitä huolissani. Ja yleisestä asevelvollisuudesta ei pidä luopua, kuten tekin tässä linjasitte. Sitä tarvitaan jatkossakin.

Viimeisenä, arvoisa puhemies, haluan lämpimästi kiittää [Puhemies koputtaa] koko salia tästä keskustelusta. Tässä tuli hyviä kysymyksiä, teräviä huomioita, mutta tämä henkii kuitenkin sitä, että tässä puhutaan meidän kaikkien yhteisestä asiasta, isänmaan asiasta. Jatketaan hyvää yhteistyötä tällä sektorilla. — Kiitoksia.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitokset, puolustusministeri Kaikkonen. Ja sitten vaihdetaan sektoria. Ministerit Haavisto, Skinnari, Blomqvist, kukin 5 minuuttia, minkä jälkeen debatti.

**18.04 Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti ensi vuoden talousarvio vahvistaa Suomen kansainvälistä näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. Talousarvioesityksessä painottuvat Suomen edustustoverkon toimintaedellytysten parantaminen, osallistuminen kansainväliseen konfliktinestoon ja rauhanvälitykseen sekä kehitysrahoituksen tason varmistaminen. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Erityistä huomiota kiinnitetään nyt sopimuspohjaiseen maailmanjärjestykseen.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään 235 miljoonaa euroa. Kasvua vuoden 2019 talousarvioon on 10 miljoonaa euroa lähinnä hallitusohjelman mukaisina määrärahalisäyksinä. Edustustoverkkoa vahvistetaan kaiken kaikkiaan neljällä uudella edustustolla tämän hallituskauden aikana. Tänä syksynä avataan Irakissa Bagdadissa uudelleen meidän suurlähetystömme.

Työperäisen maahanmuuton pullonkauloja puretaan myös ulkoministeriön toimialalla. Tavoitteena on mahdollisimman sujuva ja nopea hakuprosessi, joka palvelee niin hakijoita kuin suomalaista elinkeinoelämää ja myös meidän oppilaitoksiamme. Talousarvioesityksessä esitetään tähän tarkoitukseen yhteensä 4,5 miljoonan euron erillistä määrärahaa. Täs-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

tä 2,5 miljoonaa euroa on pysyvää lisäystä erityisesti edustustojen resurssien turvaamiseksi. Samalla jatketaan muun viisumitoiminnan kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Päivähoidon maakohtaiset korkeat kustannukset ovat vaikeuttaneet diplomaattien hakeutumista tiettyihin edustustoihin. Tähän talousarvioesitykseen sisältyy ministeriön lähetettyä henkilökuntaa koskeva päivähoitokorvausuudistus, joka parantaa perheiden asemaa ulkomaan edustuksessa turvaamalla lasten oikeuden varhaiskasvatukseen ja edistämällä puolison työskentelymahdollisuuksia.

Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset lisäävät edelleen Suomen edustustoverkon tietoturvaan ja turvallisuuteen liittyviä menoja. Tähän myös eduskunta on kiinnittänyt huomiota. Talousarvioesitykseen sisältyy myös määrärahalisäys ulkoministeriön turvallisen tiedonvälityksen kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Konfliktinesto, rauhavälitys ja -rakennus ovat Suomen ulkopoliittikan vahvistuva painopiste. Suomen tavoitteena on edistää rauhanvälitystä ja -rakentamista. Tuemme rauhanvälitykseen liittyviä vuoropuheluprosesseja sekä edistämme käynnissä olevien konfliktien ratkaisua. Rauhanvälitykseen esitetään 2,5 miljoonaa euroa, josta 1,5 miljoonaa euroa kertaluontoisena lisäpanostuksena.

Hallitus vahvistaa myös siviilikriisinhallinnan resursseja. Pysyvää lisärahoitusta ehdotetaan ulkoministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloille yhteensä 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2020 nousten 4,5 miljoonaan euroon vuoden 2023 tasolla. Tämä mahdollistaa hallitusohjelman mukaisen 150 asiantuntijan tason. Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaan osallistumisesta suuntautuu erilaisiin EU:n operaatioihin.

Suomi jatkaa aktiivista osallistumista myös kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Suomen kansainvälisten kriisinhallintatehtävien painopisteet ovat Libanonissa, Irakissa ja Afganistanissa, mutta Suomi osallistuu operaatioihin myös Kosovossa ja Afrikassa. Suomalaisen kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoihin esitetään ulkoministeriön määrärahoihin 53 miljoonan euron määrärahaa vuosittain. Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan olevan enimmillään noin 500 henkilötyövuotta vuonna 2020.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Talousarvioesityksessä ehdotetaan Itämeren ja Barentsin arktisen alueen yhteistyön määrärahoiksi 3 miljoonaa euroa, josta 1 miljoona euroa kertaluontoisena panostuksena. Yhteistyö on tärkeä keino edistää lähialueiden vakautta ja turvallisuutta, kestävä kehitystä ja taloudellisia toimintamahdollisuuksia. Tärkeänä osana alueellista yhteistyötä Suomi edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sopeutumista ilmastomuutokseen.

Aivan lopuksi yhteenvetona totean, että tämä talousarvioesitys vahvistaa Suomen näkyvyyttä ja toimintaedellytyksiä maailmalla. Tämä on erityisen tärkeää nyt, kun elämme aikaa, jolloin kansainvälisten tapahtumien ennustaminen on vaikeaa.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitokset, ulkoministeri Haavisto. Seuraavana ministeri Skinnari. Myös 5 minuuttia.

**18.09 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari:** Arvoisa puhemies! Suomi tunnetaan maailmalla osaavana toimijana ja vaikuttavana toimijana. Suomalainen kehityspolitiikka ja suomalainen kauppapolitiikka ovat molemmat osaavia ja vaikuttavia ja — kuten hallitusohjelmassakin on todettu — myös osa osaavaa ja vaikuttavaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Suomi on mukana ratkaisemassa merkittäviä globaaleja ongelmia kehitysyhteistyön, humanitäärisen avun ja kansainvälisen ilmasto- ja kehitysrahoituksen kautta. Vahvempaa kansainvälistä yhteisöä ja yhteistyötä tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. Hyvinvoiva, vakaampi ja tasa-arvoisempi maailma on myös suomalaisten etu. Yrityksemme tarvitsevat kehitysyhteistyön kautta aukeavia markkinoita. Ilmasto- ja ympäristöhaasteet ratkaistaan vain kansainvälisellä yhteistyöllä. Oma turvallisuutemme on yhä enemmän riippuvainen muusta maailmasta.

Valtion kehitysyhteistyömenojen arvioidaan vuonna 2020 olevan yhteensä reilu miljardi euroa. Tämä on noin 0,41 prosenttia bruttokansantulosta. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön esitettävät määrärahat ovat noin 674 miljoonaa euroa ja kasvavat noin sadalla miljoonalla eurolla vuodesta 2019. Rahoitusta lisätään Suomen painopistealueille, kuten naiset ja tytöt, ilmastonmuutoksen vastainen työ, laadukas koulutus, demokratia ja oikeusvaltiokehitys sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Monenkeskinen yhteistyö, kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö ja humanitäärisen apu saavat lisäpanostusta. Kertaluontoinen 10 miljoonan euron potti vuosina 20–21 kohdennetaan YK:n projektipalvelutoimisto UNOPSille, joka perustaa Suomeen sosiaalisen vaikuttavuussijoittamisen toimiston. Tämä tarjoaa suomalaiselle elinkeinoelämälle ja innovaatioille uusia verkottumismahdollisuuksia YK:ssa ja kehittyvillä markkinoilla.

Kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpano maksaa triljoonia eli noin 2 300 miljardia. Pelkkä julkinen kehitysapu ei tähän riitä, tarvitaan sekarahoitusta yhdessä julkisen ja yksityisen sektorin kanssa sekä yksityisen sektorin aitoa sitoutumista. Tätä työtä me teemme. Kehitysyhteistyön rooli on luoda markkinoita köyhiin kehitysmaihin tilanteissa, joissa kansalliset tai kansainväliset yksityiset rahoitusmarkkinat eivät sitä yksin tee suurten riskien takia. Julkista, kärsivällistä kehitysrahoitusta tarvitaan, jotta syntyy lisää sekä hyviä työpaikkoja että hyviä liikekumppanuuksia. Siksi Suomi tekee kehityspolitiikkaa niin, että investointeihin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta ja yrityksiä. Tämä tapahtuu muun muassa finanssisijoitusten avulla, mihin esitetään noin 130 miljoonaa.

Hallitus on laatinut ensimmäistä kertaa koko vaalikauden kattavan laina- ja investointisuunnitelman. Sen mukaisesti määrärahoista ohjataan vähintään 75 prosenttia ilmasto- ja kehitysrahoitukseen ja 60 prosenttia rahoituskohteisiin, jotka kohdistuvat Afrikkaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana salkkuni toisesta puolesta.

Suomi tekee työtä monenvälisen kauppajärjestelmän ylläpitämiseksi, uudistamiseksi ja vahvistamiseksi. Alkavana vuonna erityisen huomion kohteena ovat neuvottelut Australian, Uuden-Seelannin, Indonesian ja Kiinan kanssa. Kauppasopimukset ovat tuoneet myös kestävä kasvua: Japanin, Etelä-Korean ja Kanadan vientimme on kasvanut kaksinumeroisilla luvuilla.

Hallitus tekee sen, mitä hallitusohjelmassa on sovittu: Suomi kiinnittyy entistä tiiviimmin kysyntävetoisesti kansainvälisiin ekosysteemeihin. Viennin ja kansainvälistymisen uudet avaukset tulevat olemaan entistä kokonaisvaltaisempia ja tuloksellisempia ja pitävät mukanaan myös suomalaisten brändien rakentamisen kansainvälisille kentille. Me siis monipuolistamme samalla suomalaista elinkeinorakennetta.

Yhdysvallat-suhteissa haasteena on kauppajännitteiden kärjistyminen nykyisestä, jolloin joudutaan tekemään päivittäin töitä positiivisen kauppagenda eteen.

Vienninedistämistoiminta ja Team Finland -palvelujen tarjoaminen yrityksille on ulkoministeriön ydintoimintaa. [Puhemies koputtaa] Edustustojen päällikköjen johtama Team

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Finland -ulkomaantiimi kattaen myös Business Finlandin vientikeskukset [Puhemies ko-  
puttaa] on siksi erittäin tärkeä. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitokset, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyömi-  
nisteri. Sitten vielä ministeri Blomqvist, myös 5 minuuttia.

**18.15 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa  
herra puhemies, värderade herr talman! Yritän lyhyesti kertoa siitä, mitä hallitus tekee poh-  
joismaisessa yhteistyössä ja myös tasa-arvon alueella.

Jag ska kort försöka sammanfatta allt det som regeringen gör inom det nordiska samarbetet  
och jämställdheten. Det är för övrigt två frågor som jag tycker att passar synnerligen väl  
ihop eftersom jämställdhet är en av grunderna för den nordiska välfärdsstaten.

Pohjoismaisessa ministerineuvostossa yhteistyötä tehdään 11:n eri ministerineuvoston  
toimialueella ja 12 pohjoismaisessa instituutiossa. Pohjoismainen yhteistyö takaa omalta  
osaltaan, että hyvinvointi alueillamme lisääntyy ja liikkuvuus Pohjoismaiden välillä on  
vaivatonta.

Suomi kontribuoi tulevana vuonna pohjoismaisen ministerineuvoston työhön 21 miljo-  
onaa euroa. Lisäksi Suomi maksaa korkeakoulusopimuksen mukaista tasausmaksua, joka  
takaa pohjoismaisille opiskelijoille opiskelupaikkoja muissa Pohjoismaissa. Pohjoismai-  
sesta yhteistyöstä jokainen suomalainen maksaa laskennallisesti ainoastaan noin 4 euroa  
vuodessa.

Genom det nordiska samarbetet med våra likasinnade grannländer kan Finland vara större  
än sin storlek i världen, vilket är regeringens målsättning. De nordiska länderna är viktiga  
för Finland också som handelspartner och dessutom bland de största investerarna i Finland.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Hallitusohjelmassa on ennätysmäärä sukupuolten  
tasa-arvoon liittyviä kirjauksia. Suurimmalle osalle ei kuitenkaan ole budjetoitu erillistä  
määrärahaa, vaan ne sisältyvät eri momentteihin budjetissa. Tasa-arvo- ja samapalkkai-  
suusohjelmiin varataan kuitenkin vuoden 20 talousarviossa 0,5 miljoonaa euroa. Määrära-  
halla toteutetaan ohjelmien puitteissa toimia, joilla yhteiskunnasta halutaan tehdä tasa-ar-  
voisempi. Ohjelmia suunnitellaan parhaillaan, ja niiden arvioidaan valmistuvan ensi vuo-  
den alussa.

Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta ovat keskeisiä tasa-arvo- ja ihmisoi-  
keuskysymyksiä. Tämä näkyy myös talousarvioesityksessä. Turvakotien toimintaan vara-  
taan 21,6 miljoonaa euroa, josta 2 miljoonaa on turvakotipaikkojen lisäämiseksi. Hallitus-  
ohjelman mukaisesti perustetaan naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä. Sii-  
hen on varattu 0,2 miljoonaa euroa. Raportoijan tulee olla itsenäinen ja riippumaton. Teh-  
tävän perustaminen edellyttää lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, ja valmistelussa on tar-  
peen kuulla eri viranomaisia sekä kansalaisyhteiskunnan edustajia.

Valtiovarainministeriön budjetinlaatimismääräykset edellyttävät, että ”talousarvioesi-  
tyksen pääluokkaperusteluihin tulee sisällyttää yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksil-  
taan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta” — tämä oli suora sitaatti.  
Vuoden 20 budjetin laatimisen yhteydessä valtiovarainministeriö täsmensi ohjeistusta

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Tasa-arvoa talousarvioon -hankkeen suositusten mukaisesti. Ministeriöiden talousarvioesitysten tasa-arvoon liittyviä yhteenvetotarkasteluja seurataan vuosittain. Seurannalla pyritään nostamaan esiin budjetin vaikutuksia eri sukupuoliin sekä tasa-arvoon ja siten parantamaan budjetin läpinäkyvyyttä sekä myös laatua ja sillä tavalla edistämään tasa-arvoa. Seurantaa hyödynnetään ministeriöiden toiminnan kehittämisessä.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus laatii myös rasismin ja syrjinnän vastaisen toimintaohjelman, ja hallituskaudella tullaan myös laatimaan laaja-alainen hyvien väestösuhteiden edistämisen toimintaohjelma.

Värderade herr talman! Jag vet att riksdagen och ledamöterna uppskattar ett fungerande nordiskt samarbete och jämställdhet. Inställningen till de här två frågorna som är på mitt bord är grundläggande positiv i riksdagen och det är jag tacksam för. För att vi ändå ska kunna förbättra jämställdheten och utveckla det nordiska samarbetet krävs det ständiga åtgärder, uppföljning och utvärdering och förbättringar. Det här för att vi i framtiden ska vara en ännu bättre integrerad region och för att Finland ska kunna bli ett ledande land i fråga om jämställdhet.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitoksia, tack. Ja nyt ne edustajat, jotka haluavat näistä aihealueista käyttää debattipuheenvuoroja ja lisäkysymyksiä, nouskaa seisomaan ja painakaa V-painiketta. — Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko.

**18.20 Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministereille. Muutaman kysymyksen tässä minuutissa haluaisin esittää:

Tämä edustustoverkoston vahvistaminen neljällä uudella lähetystöllä on erittäin hyvää toimintaa siinä mielessä, että tämä kansainvälisen aseman lujittaminenhan Suomen kannalta on tärkeää ja laajentaa ennen kaikkea saavutettavuutta myös tämän viennin ja vientiyritysten kannalta. Meillä on kuitenkin ongelmana ollut se, että joka neljäs kyselyssä oleva vientiyritys on ollut tyytymätön Business Finlandin palveluihin, ja ongelmahan on se, että ne resurssit eivät ole olleet riittäviä. Nyttén kun me avaamme lisää lähetystöjä, niin haluaisin kysyä: millä tavalla me voimme turvata myös sitä, että meillä olisi resursseja tämän Business Finland ja Team Finland -verkoston vahvistamiseksi samanaikaisesti?

Sitten täytyisi myös tarkasti seurata sitä, että kun me Irakiin avaamme lähetystön, niin kuinka tarkoituksenmukaista se on, koska Afganistanissa meillä on mennyt valtavasti rahaa [Puhemies koputtaa] jo yksistään turvallisuuden ylläpitämiseen, ja kuinka tehokasta varojen käyttöä se on, kun me sidomme miljoonia tällaisiin valtioihin [Puhemies koputtaa] niin ettemme tämän vaalikauden aikana jumittuisi näihin ja että pystyisimme myös liikkumaan toiseen suuntaan, jos se homma ei kannata Suomen kannalta taloudellisesti ja muutoin.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtaja, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Tuomioja.

**18.21 Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Syyrian sota on aikamme suurin humanitääriin katastrofi. Siellä on melkein kaksi kolmasosaa väestöstä pakolaisina sisäisesti ja ulkomailla yli 6 miljoonaa, joista 3,6 miljoonaa Turkissa. Nämä ovat ihmisiä, jotka ovat joutuneet lähtemään sotaa pakoon, joiden kodit on tuhottu ja joidenka

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

lähiomaisia on saanut surmansa näissä taisteluissa ja siviiliväestöön kohdistuneissa iskuissa. Silloin on äärimmäisen pöyristyttävää, että heitä käytetään nyt pelinappuloina ja heitä käytetään uhkakuvina. Tarkoitin nyt tätä Turkin toimintaa. Turkki on kuitenkin EU:n jäsenkandidaatti, ja neuvottelut eivät tietenkään ole edenneet, koska Turkin sisäinen kehitys on mennyt koko ajan huonompaan suuntaan, mutta eikö tämä ole nyt jo sellainen tilanne, jossa Turkille olisi asetettava huomattavasti selkeämmät rajat? Ei siksi, ettemmekö haluaisi eurooppalaisia arvoja noudattavaa Turkia unioniin, vaan siksi, että me saisimme sen aikaiseksi, kun tiedämme myöskin Turkin sisäisen tilanteen.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Myöskin entinen ulkoministeri ja Etyj-edustaja, edustaja Kanerva.

**18.22 Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin komppaan edustaja Tuomiojan äskeistä kysymystä, aika lailla juuri näillä perusteilla. Pitäisin tärkeänä nyt tässä ottaa huomioon myöskin vähän pidemmän aikavälin perspektiivillä olevia asioita EU:n ja Turkin välisissä suhteissa, eikä vain nopeaa ratkaisua varmaan ole mahdollista saavuttaa.

Mutta varsinainen kysymys ministeri Haavistolle on siinä, että te itse monien muiden ohella tässä olette kiinnittänyt huomiota siihen, millä tavoin tätä pitkään Euroopan kehitystä riivaannutta kysymystä läntisen Euroopan ja itäisen Euroopan keskinäisistä suhteista olisi mahdollista lähestyä rakentavilla tavoilla, joissa pidetään EU:n perusperiaatteista kiinni. Tämä on kysymys, josta ei pidä kieltäytyä keskustelemasta, vaan päinvastoin Suomella lienee sellaista ulkopoliittista pääomaa, joka mahdollistaa tässä asiassa dialogin, [Puhemies koputtaa] vuorovaikutuksen kautta tapahtuvan kontaktoinnin. Kysyn teidän vaikutelmaanne tästä kysymyksestä.

**18.24 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Turkin toiminta Syyriassa on vakavaa ja tuomittavaa. Se aiheuttaa suuren katastrofin siviiliväestölle ja niille kurdeille, jotka siellä ovat taistelleet Isis-vastaisessa rintamassa. Tämä Turkin toiminta pahimmillaan vapauttaa Isis-taistelijoita, jotka ovat vaaraksi laajemmastikin koko yhteiskunnalle. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Tämä aiheuttaa paineen vyöryn siitä, että ihmisiä alkaa tulla Eurooppaan, ja niin ikään sisäisen pakolaisvyöryn siellä Syyriassa.

Paljon puhutaan, että Suomi on koko ajan suurempi maailmalla, ja oikeastaan kysyisinkin teiltä, herra ulkoministeri, kun Suomella on ollut ja on hyvät keskusteluyhteydet myöskin Turkkiin: oletteko te EU:n puheenjohtajamaan ulkoministerinä pyrkinyt vaikuttamaan Turkkiin suoraan, ja kuinka me pystymme vaikuttamaan ja kuinka te pystytte vaikuttamaan [Puhemies koputtaa] EU:n kehityksessä ja YK:n kehityksessä siihen, että tämä saataisiin mahdollisimman pian parempaan suuntaan?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ledamot Biaudet.

**18.25 Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myös entinen tasavroministeri. [Naurua — Puhemies: Se unohtui sanoa!] Tiedoksi, teki vain mieli huomauttaa.

Minulla on kysymykset itse budjettiin ja tasa-arvoon liittyen kaikille kolmelle herralle ministerille. Yritän nopeasti, koska on vain minuutti aikaa.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Arvoisa ulkoministeri, haluaisin kysyä, kun puhuitte rauhanvälityksestä. Satsaukset siihen ovat erittäin tervetulleita. Mutta tasa-arvon näkökulmasta kuitenkin näyttää siltä, että ohjelmista riippumatta naisia on todella vähän koulutettu rauhanvälitystoimintaan, ja vieläkin olemme ihan liian alhaisilla luvuilla.

Kehitysyhteistyö ja tietenkin tämä tiekartta 0,7:ään olisi todella, todella tärkeä, ja tässäkin korostetaan tyttöjen ja naisten oikeuksia ja lasten oikeuksia. Haluaisin kysyä, millä tavalla on ajateltu etukäteen: onko mahdollista, että sukupuolivaikutusten arviointia ja lapsivaikutusarviointia voitaisiin tehdä kaikissa kehitysyhteistyöinstrumenteissa? [Puhemies koputtaa]

Ja ihan viimeiseksi pohjoismaisesta yhteistyöstä tasa-arvon kohdalla: onko tarkoitus [Puhemies koputtaa] kerätä tasa-arvoministerit Pohjoismaista erityisesti tänä kautena tekemään jotain — maailmaa mullistavaa?

**18.26 Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen entinen kehitysyhteistyöministeri, kun tätä teemaa nyt on otettu esille. [Välihuutoja]

Niin, arvoisa puhemies, olen iloinen siitä, että Suomen hallituksella on nyt selkeä asenne siinä, että kansainvälisen aktiivisuuden ja oman roolin voimistaminen maailman eri foorumeilla on myös paras tapa ajaa suomalaisten omaakin parempaa tulevaisuutta.

Mutta itse asiassa mietin ihan samaa asiaa kuin edustaja Tuomioja. Silloin, noin 15 vuotta sitten, kun aloitettiin jäsenneuvottelut Turkin kanssa, Turkissa oli meneillään erittäin lupaava, myönteinen kehitys oikeusvaltion suuntaan, sananvapauden suuntaan, niiden perusperiaatteiden suuntaan, joille EU rakentuu. Nyt hyvin pitkään Erdoganin valta-aikana [Puhemies koputtaa] kehitys on mennyt aivan päinvastaiseen suuntaan, ja nyt todella hän on pahentamassa Syyrian humanitääristä kriisiä. [Puhemies koputtaa] Mielestäni meidän olisi syytä tehdä johtopäätöksiä myös EU-jäsenyysneuvottelujen suhteen.

**18.28 Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomi on antanut kehitysapua 90-luvulta, alijäämäisten budjettien aikana, käytännössä velaksi. Eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan, jos tätä ei olisi, teoriassa, annettu, valtionvelka voisi olla kolmanneksen pienempi. Se olisi 35 miljardin summa yhteensä korkoineen, eli 35 miljardia Kankkulan kaivon on sinänsä lähtenyt Suomesta rahaa maailmanparannukseen. Varmasti sillä on saatu hyvääkin aikaiseksi, mutta se, mikä minua tässä eniten huolestuttaa, on se, että samanaikaisesti maailman väkiluku on kasvanut 5 miljardista 8 miljardiin. Sehän ei ole mitenkään ekologisesti kestävä. Se aiheuttaa resurssipulaa, se aiheuttaa saastuttamista ja vaikka mitä nälänhätää ja vedenhätää ja ongelmia. Ei ole olemassa kuitenkaan mitään realistisia pyrkimyksiä [Puhemies koputtaa] väestönkasvun estämiseksi, pysäyttämiseksi. [Puhemies koputtaa] Kysynkin ministeriltä: millaisia realistisia keinoja väestömäärän hillitsemiseksi teiltä löytyisi?

**18.29 Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huomenna perjantaina vietetään kansainvälistä tyttöjen päivää. Tyttöjen päivä on tärkeä vuosittainen muistutus siitä, että maailma ei suinkaan ole vielä valmis. Tänä vuonna tyttöjen päivän teemana on ilmastonmuutos ja ilmastonmuutoksen vaikutukset tyttöjen elämään. Ilmastonmuutos muun muassa lisää koulupudokkuutta ja lapsiavioliittoja, heikentää tyttöjen ravitsemusta ja altistaa muutenkin tytöt erilaiselle hyväksikäytölle. Globaalisti tyttöjen ase-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

man parantaminen vaatii paitsi puuttumista ilmastonmuutokseen myöskin paljon, paljon työtä tasa-arvon eteen.

Kehitysyhteistyöhön tehtävät korotukset ovat tärkeitä ja hyvin kannatettavia mutta myöskin hyvin maltillisia siihen nähden, että hallitusohjelmassa todella tähdätään tähän 0,7:ään, mistä edustaja Biaudet'kin täällä jo puhui. Kysyisin myös: miten hallitus aikoo saavuttaa tämän 0,7:n tason ja koska? [Satu Hassi: Edellinen hallitus vaan leikkasi!]

**18.30 Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole entinen ministeri, silti rohkenen kysyä. [Aki Lindén: Voit olla tuleva!] Kysyn nimenomaan tästä Turkin invaasiosta ja siitä keskustelun sävystä, joka hallitsi tuota kyselytuntia. Ministeriltä haluan siitä kysyä. Aito humanitaarinen kriisi, sotatilanne, ja me keskustelemme siitä, kuinka suojaa kaipaavat ihmiset voidaan pitää meidän rajojemme ulkopuolella. Minulle on käsitämätön se tapa. Eikö Geneven pakolaissopimuksella enää ole mitään merkitystä? Eikö humanitaarisella avulla ole mitään merkitystä tässä kohdassa?

Ja tässä aivan varmasti tarvitaan myöskin rauhanvälitystä. Ironistahan on se, että YK:n rauhanvälityksen kumppanuusryhmää vetävät Turkki ja Suomi. Tämä on ollut nyt sellainen ironinen asetelma. Tähän liittyen ministeri sanoi, että 2 miljoonaa euroa ollaan sijoittamassa rauhanvälitykseen. Norjahan käyttää siihen 45 miljoonaa euroa, Sveitsi on lähes samalla tasolla. Mitä Suomi tällä 2 miljoonalla eurolla aikoo konkreettisesti tehdä rauhanvälityksen suunnalla?

**18.31 Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on tehnyt pitkäjänteistä ja vaikuttavaa työtä seksuaaliterveyden ja -oikeuksien edistämiseksi kehityspoliitikassa. Tätä työtä tarvitaan näinä aikoina enemmän kuin koskaan, kun konservatiivinen naisten oikeuksia ja seksuaalioikeuksia vastustava liike vahvistuu globaalisti ja jopa Euroopassa. Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja niihin liittyvät oikeudet nivoutuvat aivan kiinteästi myös ihmisoikeuksiin ja erityisesti tyttöjen oikeuksiin laajemmin. Seksuaalioikeuksien toteutuminen on edellytys yhteiskuntien kehittymiselle, sillä esimerkiksi koulutusmahdollisuudet jäävät helposti vajaiksi, mikäli tyttöjen seksuaalioikeudet eivät toteudu.

Kaiken lisäksi, kuten edustaja Pelkonen totesi, ilmastonmuutos vaarantaa monien maailmalla jo saavutettujen tyttöjen ja naisten oikeuksien etenemisen ja edes säilyttämisen. Ilmastokriisi osuu monesti pahiten kaikkein köyhimpiin maihin, köyhimpiin yhteisöihin ja haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin.

Tyttöjen ja naisten oikeudet ja ilmasto ovat keskeisiä painopisteitä Suomen kehityspoliitikassa. [Puhemies koputtaa] Kysyisin: miten nämä seikat näkyvät laajemmin myös Suomen ulkopoliitikassa?

**18.32 Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen nosti tässä esille hienosti sen, kuinka ongelmallinen tämä kyselytunnin näkökulma oli. Heti kyselytunnin jälkeen Eduskuntatalon edessä oli toinen mielenosoitus, joka muistutti meitä Irakin tilanteesta ja niistä levottomuuksista, joita siellä on viime aikoina ollut. Siellä mieltä on osoittanut erityisesti nuori sukupolvi, joka on pettynyt korruptioon, korkeaan työttömyyteen ja julkisiin palveluihin. Satojatuhansia on loukkaantunut, ja kuolleita on ollut noin sata.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Ministeri Haavisto, kerroitte nyt, että Irakiin ollaan avaamassa lähetystöä, se on hyvä asia, mutta jos voisitte vielä avata hieman sitä, miten Suomi seuraa tällä hetkellä Irakin tilannetta. Mitä ne toimet ovat, joilla Irakin demokratiakehitystä tällä hetkellä tuetaan?

**18.33 Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä täytyy hämmästellä tätä perussuomalaisten kritiikkiä kehitysyhteistyömäärärahoja kohtaan. [Kimmo Kiljunen: Samat sanat!] Näillä määrärahoilla puututaan nimenomaan muuttoliikkeen juurisyihin. Siihen, mitä edustaja Tavio tuossa äsken totesi: mikäli Suomi ei olisi tehnyt, mikäli maailman valtiot eivät olisi tehneet tätä määrätietoista, jatkuvaa kehitysyhteistyötä, niin en uskalla edes arvioida, paljonko meillä olisi Euroopassa tällä hetkellä turva- paikanhakijoita, joita myöskään perussuomalaiset eivät tänne halua. [Eduskunnasta: Vai haluavatko?] — Vai haluavatko? Niin, se on hyvä kysymys.

Hallitukselle haluan esittää kiitokset tässä vaiheessa erittäin ripeästä puuttumisesta Pohjois-Syyrian kamalaan tilanteeseen ja Turkin tuomitsemisesta. On varmasti meidän kaikkien etu, että vuosien 2015, 2016 tapahtumat eivät koskaan toistu. Olisinkin kysynyt ministereiltä: millaista yhteispohjoismaista ratkaisua Suomi hakee, että sellaista vyöryä, joka silloin 2015 tapahtui, ei tapahdu enää uudelleen?

**18.34 Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! SBONN-verkosto on pohjoismaisten harvinaisten sairauksien kattojärjestöjen muodostama verkosto, jossa jaetaan kokemuksia ja edistetään pohjoismaista yhteistoimintaa liittyen harvinaisiin sairauksiin ja näiden järjestöjen toimintaan. Suomesta verkostoon kuuluvat muun muassa Harvinaiset-verkosto ja HARSO ry. Olisin kysynyt teiltä, ministeri Blomqvist, muun muassa sitä, millä tavalla edistämme yhteistyötä liittyen näihin harvinaisiin sairauksiin, jotta jaamme kokemuksia, ja miten pystymme yhteiskuntina vastaamaan näihin tarpeisiin, muun muassa lääkkeisiin, joita harvinaisissa sairauksissa käytetään, ja sitä kautta pystymme edesauttamaan sitä, että jokainen näihin sairauksiin sairastunut saa apua. Määritelmähän on se, että sairaus on harvinainen, kun sairautta esiintyy korkeintaan 5 ihmisellä 10 000:sta, ja tämän ovat muun muassa Suomi ja Islanti linjanneet.

**18.35 Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että Suomi on Euroopan unionin tavoin ja nyt Euroopan unionin puheenjohtajamaana selkein sanoin tuominut tämän iskun. Kuitenkin tässä taustalla on tietenkin syntymässä iso kriisi, josta on vielä vaikea sanoa, kuinka laajaksi se leviää. Muutama vuosi sitten tapasimme kurdien peshmerga-joukkojen edustajia puolustusvaliokunnan huoneessa, ja silloin aidosti tuntui siltä, että kansainvälinen yhteisö on yhdessä purkamassa sitä Isisin ja toimijoiden pommia, joka Syyriassa kylvi tuhoa. Nyt olemme tilanteessa, jossa me edelleen koulutamme peshmergoja ja samaan aikaan Pohjois-Syyriassa Turkki valtaa alaa. Näettekö, arvoisa ulkoministeri, tässä Yhdysvaltojen vetäytymispäätöksessä jonkunlaisen laukaisuvaikutuksen tämän nykyisen kriisin synnyttämiseen?

**18.37 Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turkin hyökkäys Syyriaan on tehnyt sen, että al-Holin leirillä olevat suomalaiset lapset ovat joutumassa entistä suurempaan vaaraan. Leirillä olevista suomalaisista aikuisista en ole niin huolissani. He ovat itse omalla päätöksellään ja vastoin viranomaisten ohjeita sinne menneet, ja mielestäni aikuisten ihmisten pitää kantaa vastuuta omista ratkaisuistaan.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Neljä kuukautta hallitus on pohtinut, mikä on sen linja al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten suhteen, mutta ei ole pystynyt päätöstyä siitä tekemään. Kyllä minä ihmettelen, ulkoministeri Haavisto, miksi ette ole edes suomalaisia lapsia sieltä auttamassa Suomeen, kun oikeuskanslerikin on tänään todennut, että lapset voidaan pelastaa, vaikka vanhemmat jäisivät.

**18.38 Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan edustaja Tavion täällä aiemmin esittämän huolen kehitysmaiden hallitsemattomasta väestönkasvusta ja sen väistämättömistä vaikutuksista maailman ympäristöongelmiin, ja mielestäni myös hallituksen tulisi ottaa nämä seikat huomioon kehitysapua kohdentaessaan. [Välihuutoja keskustan ryhmästä]

Mutta, arvoisa puhemies, kohdistan kuitenkin varsinaisen kysymykseni ulkomaankauppaministeri Skinnarille, jolla on hyvin tärkeä rooli maamme kauppasuhteiden luomisessa ja vaalimisessa. Nimittäin suomalaisen korkean osaamisen hyödyntäminen ja erityisesti innovaatioiden ja keksintöjen kaupallistaminen kaipaavat edelleen kehittämistä, vaikka suomalaiset innovaatiot itsessään ovatkin usein erittäin laadukkaita. Toisaalta ulkomaisen markkinaehtoisen pääoman houkuttelu Suomeen teollisina ja muinakin investointeina olisi hyvin tärkeää, jotta kotimainen työllisyysasteemme saataisiin nousuun. Näistä molemmista on myönteisiä esimerkkejä viime viikoilta, mutta kysyisin vielä: [Puhemies koputtaa] mitä konkreettisia toimia ministeri aikoo tehdä kauppa- ja investointisuhteiden edistämiseksi?

**18.39 Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustajat Tavio ja Savio kyselivät väestökysymyksen perään ja väestökehityksen perään. On todettu, että koulutushankkeet ja naisten kouluttaminen ovat tehokkaimpia tapoja vastata tähän haasteeseen.

Arvoisa puhemies! Vahvistamme varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoja noin 100 miljoonalla eurolla. Tämä summa ei ole kuitenkaan suuren suuri, sillä olemme jääneet kovasti jälkeen siitä maaryppäystä, johon haluaisimme lukeutua — muista Pohjoismaista muun muassa. Kehitysrahoituksemme arvioidaan jäävän 0,41 prosentin tasoon bruttokansantulosta. Pienellä panoksella käynnistyvät myös niin sanotut kakkoskorin kertaluonteiset hallitusneuvotteluissa sovitut kansainväliseen ilmastotyöhön ja innovatiivisiin koulutushankkeisiin muun muassa suunnattavat varat tänä aikana, jolloin pakolaiskysymys ja ilmastomuutoksen vaikutukset koettelevat maailmaa pahemmin kuin koskaan elinaikamme. Kuinka — tämä kysymys on sekä ministeri Skinnarille että meille muille täällä — me parlamentaarisesti pääsemme [Puhemies koputtaa] tähän 0,7 prosentin polulle?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Annetaan ministereiden kunkin tässä kohtaa vastata. Jokainen on toivonut 5 minuutin puheenvuoroa, ja sen he myös saavat. — Haavisto aloittaa.

**18.40 Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä ja kommentista.

Ensin aloitan ulkoasianvaliokunnan puheenjohtaja Niikon kysymyksestä, liittyen tähän Irakin Bagdadin lähetystöön, että tuleeko mahdollisesti turvallisuustilanne, joka sitten vaikuttaisi siihen, että kulut ovat hyvin suuret tai jouduttaisiin uudestaan sulkemaan. Toivot-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

tavasti ei tule tällaista tilannetta. Meillähän on ollut Irakissa aikanaan hyvin laajaa kaupallista yhteistyötä, ja tietysti tänä päivänä on myöskin paljon inhimillistä kanssakäymistä Irakin suuntaan. Pidämme siinä mielessä tätä lähetystä tärkeänä.

Edustaja Honkasalo kysyi, miten olemme suhtautuneet näihin viime aikojen väkivallantekeihin ja aivan kohtuuttomiin mielenosoittajien ampumisiin ja pidätyksiin. Olemme reagoineet niihin hyvin jyrkästi ja viestittäneet myöskin Irakin pääministerille, että pidämme tällaista väkivallan käyttöä mielenosoittajia kohtaan vahingollisena ja tätä kriisiä entisestään kärjistäväenä. Toivottavasti uudelle sukupolvelle siellä löytyy elinmahdollisuuksia, töitä ja koulutusmahdollisuuksia.

Useat teistä, mukaan lukien edustaja Tuomioja, ovat kysyneet tästä Syyrian sodasta ja niistä mahdollisuuksista, joita Suomella ja EU:lla vielä on tässä tilanteessa vaikuttaa: voidaan Turkkiin vedota, voidaan sitä painostaa? Ensi maanantaina on EU:n ulkoministerien kokous, ja varmasti kaikki miettivät tahoillaan, mitkä olisivat ne keinot saada tämä sotilaallinen toiminta loppumaan ja saada tilanne sellaiseksi, että siellä löytyisi neuvottelutulos.

Itse olen ajatellut Syyrian kurdien tulevaisuutta myöskin siitä näkökulmasta, että kun on sinänsä tapahtunut hyvä edistysaskel, Syyriaan on tullut perustuslakityöryhmä valmistelemaan uutta perustuslakia, mutta siinäkin eivät ole kurdit nyt olleet mukana, ja olisi erittäin tärkeää, että he olisivat rakentava osa Syyrian tulevaisuutta, ja tähänkin pyrimme tietysti kansainvälisesti vaikuttamaan.

Edustaja Kiljunen kysyi oikeastaan vähän jatkoksi tähän, että mitä näillä rauhankäytösrahoilla voidaan saada aikaan ja mitä voidaan tehdä. Tietysti mainitsitte maita, jotka ovat ottaneet vähän nopeamman spurtin tässä rauhankäytöksessä ja hyvin suurilla varoilla tekevät tätä. Meidän vahvuutemme ovat ehkä hyvät neuvottelijat, hyvät järjestöt, hyvät henkilöt, jotka tällä sektorilla toimivat, laaja kontaktiverkko ja sitten Suomen maine sellaisena maana, joka on ratkaisukeskeinen näissä ongelmissa. Tuolla YK:n yleiskokousviikon aikana tuli hyvin paljon sen tyyppisiä yhteydenottoja, joissa kysyttiin, voisiko Suomi sitä tai Suomi tätä. Ja yleensä olemme vastanneet niihin positiivisesti ja etsineet sitten sen tahon, joka voisi Suomesta näihin asioihin vastata.

Tämä liittyy myöskin kysymykseen, joka oli sekä Eva Biaudet'lla että Saara Hyrköillä, että mitä teemme tyttöjen ja naisten eteen eri tavoin ulkoministeriössä. Haluan nyt ensin nostaa esiin tämän naisrauhankäytösjäverkon, jonka luomisessa Suomi on ollut aktiivinen ja josta nyt näyttää tulevan tällainen malli. Afrikan unioni kehittää omaa naisrauhankäytösjäverkostoa ja muuta, ja olemme näiden verkostojen yhteenliittymä ja tukeneet tässä, olemme olleet hyvin näkyviä myöskin YK-työssä ja YK-toiminnassa.

Useimmat edustajat mainitsivat myöskin ilmastomuutokysymyksen — muun muassa Jaana Pelkonen otti tämän esille, myöskin Saara Hyrkö — ja aikamme suuriin haasteisiin vastaamisen. Varmasti ministeri Skinnari vastaa kehitysyhteistyön puolelta. Mutta oli tietysti hyvä huomata tuolla YK:n yleiskokousviikolla, että esimerkiksi YK:n pääsihteeri sanoi, että hän on nyt huomaavinaan tällaisen kilpailun kohti parasta olevan menossa Pohjoismaiden kesken ilmastokysymyksissä. Meillä oli Suomessa ilmastovaalit keväällä. Tanskalla on hyvin kunnianhimoinen ilmastopolitiikka. Ruotsi kirii ilmastoasioissa. Norjalla on oma ilmasto-ohjelmansa. Päinvastoin kuin joskus, että on tämä race to the bottom, niin nyt ollaan menossa ylöspäin ja kiritetään toisiamme, mutta myöskin luodaan semmoinen malli maailmaan yhdestä alueesta, jolla on yhteiset kunnianhimoiset tavoitteet.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Suomen ulkopoliittikaan ja EU-puheenjohtajuuskauteen voisi vielä sanoa, että olemme tietysti myöskin EU:n piirissä pyrkineet edistämään rauhanvälityskysymyksiä ja rauhanvälityksen merkitystä ja toivomme, että Euroopan unioni olisi kokoaan suurempi myös näissä rauhanratkaisuisissa. Ja tietysti tässä Lähi-idän, Syyrian, Irakin kohdalla Euroopan unionilla on nyt todella näytön paikka.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitokset. Seuraavana ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeri Skinnari, myös 5 minuuttia.

**18.45 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari:** Arvoisa puhemies! Kuten avauspuheenvuorossani totesin, kehitys ja kauppa liittyvät toisiinsa, ja voi sanoa, että entistä tiiviimmin. Siinäkin mielessä Suomi on saanut kiitosta siitä, että meillä nämä salkut ovat samalla ministerillä. [Mikko Savola: Se on järkevää niin!] Näin on muun muassa Hollannilla.

Aloitan tasa-arvosta, naisten ja tyttöjen asemasta, sukupuolivaikutusten arvioinnista.

Edustajat Biaudet, Tavio, Hopsu, Pelkonen, kyllä Suomen ehdoton prioriteetti kehityspoliitikassa on naisten ja tyttöjen oikeudet ja heidän asemansa vahvistaminen. Se näkyy aivan kaikessa. Ja tähän voisi lisätä myös vammaisten aseman, sekin näkyy kaikessa tekemisessä. Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet teemana oli oikeastaan meidän pääteema YK-viikolla Yhdysvalloissa. Ja kuten ulkoministeri sanoi, meitä arvostetaan, meidän toimijoita, meidän kansalaisjärjestöjä, meidän yhteistyötä ja myös niitä tuloksia, mitä Suomi on saanut aikaan. Vahvistamalla näitä oikeuksia me vaikutamme perheiden ja koko yhteiskunnan hyvinvointiin ja kestäväan talouskehitykseen. Ja tässä nyt esimerkkejä tuloksista: Suomen tuella YK:n väestörahoitukseen vuosina 2014–2017 yhä useampi nainen on saanut ehkäisyn. Muun muassa palkattiin 47 000 kättilöä 39 maassa ja saatiin noin 40 miljoonaa nuorta seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden piiriin. Nämä ovat mielestäni tuloksia. Tasa-arvosta kaiken kaikkiaan, siitä, miten päästään tavoitteisiin on näitä esimerkkejä, ja voin jakaa niitä mielelläni teidän kanssanne.

Sukupuolivaikutusten arvioinnista toteaisin edustaja Biaudet'lle, että ulkoministeriö on uusimassa ohjeistustaan läpileikkaavista tavoitteista, eli tähänkin on kiinnitetty huomioita. Sukupuolinäkökulman vahvistamiseksi tavoitellaan sitä, että 85 prosenttia rahoituksesta sisältää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita.

Sitten, edustaja Pelkoselle ja myös tietysti edustaja Hopsulle: miten hallitus, miten Suomi tavoittaa YK:n tavoitteet, Agenda 2030 -tavoitteet? Eli 0,7:n tiekartasta on kysymys. Tämä hallitus lähtee tekemään tätä kunnianhimoista polkua. Tämä hallitus on sen tekemiseen sitoutunut, ja olemme myös sitoutuneet tekemään ylivaalikautiset periaatteet kehitysyhteistyölle. Nämä prosessit lähtevät liikkeelle, ja on aivan selvää, että tiivis yhteistyö parlamentin ja sitä kautta kaikkien toimijoiden kanssa, niin kansalaisjärjestöjen kuin muidenkin kanssa, on avainasemassa. Mutta on myös selvää, että kestäväan kehityksen tavoitteiden saavuttaminen puhtaasti ja pelkästään julkisella rahalla näyttää hyvin epätodennäköiseltä, jopa mahdottomalta. Siksi me tarvitsemme sekarahoitusta, erilaisia uusia rahoitusten muotoja ja myös yksityistä sektoria.

Arvoisa puhemies! Sitten kaupan puolelle, kauppapolitiikan puolelle.

Edustaja Niikko kysyi Team Finland -palveluista, niiden resursseista Business Finland -yhteistyössä. Business Finlandhan kuuluu ministeri Kulmunille, mutta korostan sitä, että Team Finland kokonaisuutena on pikkuhiljaa onnistumassa siinä, että me saamme liimat-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

tua näitä palveluita ehjäksi kokonaisuudeksi — se koskee meidän kansainvälistä verkostoa mutta myös kotimaata — jotta se yrittäjä, jotta se yritys on aidosti keskiössä.

Me teemme viennin ja kasvun kansainvälisen strategian, se tulee olemaan hyvin konkreettinen. Olen esimerkiksi itse henkilökohtaisesti ollut yhteydessä 30 avainmarkkinaa ja sitä kysyntävetoisuutta lähtenyt rakentamaan, jotta meidän innovaatiojärjestelmämme, jotta meidän vienninedistäminen, vastaa siihen aitoon kysyntään, mitä siellä kohdemaassa on. [Mika Niikko: Loistavaa!] Ja kuten sanoin, Japanilla, Etelä-Korealla, Kanadalla on kaksi-numeroiset kasvuluvut. Meillä on erinomaisia esimerkkejä siitä, että olemme onnistuneet. Samalla totean sen, että kansainvälinen kauppapolitiikka, Yhdysvaltojen ja Kiinan jännitteet, kauppasota, [Puhemies koputtaa] kaikki tämä vaikuttaa kaikkeen, mutta me teemme parhaamme ja me teemme sen myös suudella tavalla.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ministeri Blomqvist, myöskin 5 minuuttia.

**18.51 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa herra puhemies! Tässä tuli aika monta hyvää sekä kysymystä että myös ehdotusta ja kehoitusta, ja siitä olen kiitollinen.

Mitä tulee pohjoismaiseen yhteistyöhön, niin on tietysti hyvä muistaa aina, että sitä tehdään ministerineuvostossakin 11:llä eri ministerineuvoston toimialueella, joten en nyt pysty ottamaan kantaa sitten ihan näitten sektoriministerien puolesta kaikkiin asioihin, mutta yleisellä tasolla sanon sen, että pohjoismaiset ministerit, myös yhteistyöministerit, tietysti kokoontuvat, vaihtavat kokemuksia siitä, mitä tehdään kotimaassa ja mitä voidaan oppia toisilta, ja sitten meillä on yhteisiä tavoitteita, joita pyritään edistämään. Tässä edustaja Juvonen muun muassa kysyi, mitä me yhdessä voimme tehdä, ja se on minusta sellainen asia, mitä pohjoismaisella tasolla pitäisi ehkä vielä enemmän miettiä, että mitä me voimme ulkomaailmaan päin tehdä enemmän yhdessä, miten saada enemmän vaikuttavuutta. Mitä tulee juuri näihin harvinaisiin sairauksiin ja lääkkeisiin ja niihin spesifisiin asioihin, niin sektoriministerit vastaavat siitä, mutta se ajatus, että tehdään yhteistyötä myös näissä asioissa, on hyvä ja kannatettava.

Sitten edustaja Biaudet kysyi, kokoontuvatko tasa-arvoministerit ja onko meillä — mitä termiä käytit — [Eva Biaudet: Mullistava!] mullistavia avauksia tulossa. No kokoonnuimme Islannissa tässä vähän aikaa sitten, ja vaihdoimme sielläkin kokemuksia, ja meillä oli hyviä keskusteluita, ja sitä yhteistyötä tietysti jatketaan ja kokoonnuimme seuraavan kerran joulukuussa Tukholmassa. Minusta tässä Suomellakin on aika paljon, mitä voimme oppia, ottaa esimerkkiä siitä, mitä muissa Pohjoismaissa on tehty. Muun muassa Islanti ja Ruotsi voivat olla aika hyviä esikuvia myös Suomelle, mitä tulee tasa-arvoon. Sitten tietysti mietimme — aivan kuten tässä vastasin edustaja Juvoselle — mitä me yhdessä voimme tehdä EU:n tasolla ja myös kansainvälisellä tasolla, jotta pystytään edistämään tasa-arvoa.

Sitten tässä sekä edustaja Pelkonen että Hyrkkö painottivat tärkeitä asioita, mitä tulee tyttöjen ja naisten asemaan, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja seksuaalioikeuksiin. Kannatan, olen aivan samaa mieltä, ja hallituskin on, ja pyrimme sitä edistämään. Nyt Suomen puheenjohtajuuskaudella EU:ssa nostamme keskusteluun juuri näitä asioita jatkuvasti, ja pyrimme saamaan tietysti jäsenmaat mukaan näihin parannuksiin, ja jo pieni edistysaskel on hieno asia, vaikkei se olisi maailmaa mullistava sellainen.

Sitten lopuksi, arvoisa herra puhemies: Minusta ehkä meidän suurimpia haasteita on juuri tämä sukupuoliarviointi, se, että se tehdään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja että

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

tasa-arvoa pystytään valtavirtaistamaan, niin että se on kaikessa meidän toiminnassamme läsnä, ja sitä tiedostetaan ja mietitään ja myös arvioidaan ja sitten tulosten perusteella taas uudelleen arvioidaan, mitä voidaan tehdä paremmin ja toisin. Sanoin jo alussa, että pohjoismainen yhteistyö ja tasa-arvo minusta sopivat todella hyvin yhteen, ja Pohjoismaitahan yhdistävät juuri nämä arvoasiat, tasa-arvo, avoimuus, demokratia, yhdenvertaisuus, ja yhdessä voimme tehdä parempaa työtä myös EU:n tasolla. Nostaisin vielä tähän ilmastokysymyksen ja kestävä kehityksen, missä kaikki Pohjoismaat ovat aika eturintamassa, ja siinä pystymme varmaan yhdessä paljon parannuksia saamaan aikaan. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Jatketaan debattia, ja otetaan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko.

**18.56 Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä haluaisin vielä nyttien edustaja Kärnälle kyllä mainita sen, että kannattaa lukea tämä meidän vaihtoehtobudjettimme, minkä me olemme ryhmässä tehneet. Kyllä me olemme nostaneet esille myös kehitysyhteistyön osalta sen, että ennen kaikkea sen pitäisi perustua pohjimmiltaan vapaaehtoisuuteen — mutta me ymmärrämme myös, että sen pitäisi kohdistua tyttöjen ja naisten aseman vahvistamiseen — ja sen lisäksi, että passiivisen rahan antamisen sijaan sitä keskitettäisiin konfliktien ratkaisuun. Nämä lukevat meidän vaihtoehtobudjettissamme. [Mikko Savolan välihuuto]

Toisaalta täytyy muistuttaa myös vihreitä siitä, että tähän lupasitte vaalien alla palauttaa tämän kansalaisjärjestöiltä [Hälinää — Puhemies koputtaa] tehdyn leikkauksen, joka oli yli 40 miljoonaa euroa, lähes 45 miljoonaa euroa. Ja nyt te sitä palautusta ette ole tekemässä, puuttuu edelleen lähes 30 miljoonaa, joten... [Kimmo Kiljunen: Miksi te siitä puhutte, kun leikkasitte itse?] — Itse olen samalla kannalla, siellä se raha menee hyvään kohteeseen.

Mutta se itse kysymys, arvoisa ministeri: Kun te menette neuvottelemaan tämän Turkin ja Syyrian kriisin ratkaisemiseksi, niin siellä varmasti tulee esille myös se, rupeaako Euroopan unioni mahdollisesti asettamaan jotain mahdollisia sanktioita, jos tämä homma jatkuu. [Puhemies koputtaa] Nyt kun Suomesta ja Euroopasta miljoonia turisteja käy Turkissa jatkuvasti [Puhemies: Ja minuutti on täynnä!] ja Turkki elää turismilla, [Puhemies koputtaa] niin voisiko myös jollakin tavalla ainakin arvioida sen, että miten se vaikuttaisi Turkkiin, jos sinne ei enää matkustettaisi, jos se olisi turvaton paikka?

**18.57 Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Savion ja edustaja Niikon tavoin olen tosiaan itekin huolissani tästä hallitsemattomasta väestönkasvusta, mutta näen, että tämä kehitysyhteistyö on paras tapa torjua sitä. Teille voi tulla yllätyksenä, että näitäkin Suomen antamia määrärahoja käytetään nimenomaan seksuaalivalistukseen ja seksuaaliterveyttä edistävään työhön.

Sen sijaan nämä teidän keinonne jäävät kyllä nyt hyvin epäselviksi, ja en nyt tiedä, ymmärsinkö oikein: edustaja Tavio mielestäni oikein niin kuin vaati, että nämä määrärahat tulisi kaikki poistaa. Tämä perussuomalaisen linja ylipäättään — te kritisoitte kiintiöpakolaisia, te kritisoitte turvapaikanhakijoita, tänään te olette kritisoineet työperäistä maahanmuuttoa, te kritisoitte kehitysyhteistyötä. En ymmärrä, minkälaisessa kuplassa te elätte ja minkälainen maailma tällä teidän politiikallanne rakennettaisiin.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Keskusta näkee niin, että paras tapa auttaa ihmisiä paikan päällä ja estää hallitsematonta muuttoliikettä on panostaa kehitysyhteistyöhön. [Mika Niikon välihuuto] Ja te voisitte tukea hallitusta, jos tämä on nyt hyvä linja teidänkin mielestänne.

**18.58 Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole esittänyt mitään kehitysyhteistyörahojen kokonaan poistoja, en edes viitannut sellaiseen puheenvuorossani. Sen sijaan puhuin siitä, minkä mittasuhteen rahoista on ollut kyse, kun Suomi on näitä antanut, käytännössä velaksi, omasta budjetistaan.

Perussuomalaisen linja: [Mikko Savolan välihuuto] Nimenomaan itse kehitysyhteistyön tehokkuudesta puhumme. Meitä kiinnostaa tässä kaksi asiaa, raha ja tehokkuus. Olisi parempi tämmöisen perinteisen suoran budjettituen tai sitten eri kautta kierrätettävän, korruptiota aiheuttavan tuen sijaan nimenomaan panostaa tähän yritysten kautta ja yritysten vientiä ja kauppaa lisääviin toimintatapoihin. Kenties jonkinlainen Kiinan mallia lähestyvä toimintatapa olisi järkevä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Otetaan muitakin mukaan.

**18.59 Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan Suomen käyttämiä rahoja budjetissa, niin varmastikaan ei ole montaa kohdetta, jotka olisivat niin tarkkaan tiedossa kuin kehitysyhteistyö — mikä näiden määrärahojen vaikuttavuus on — ja myös viime kaudella siihen vaikuttavuuteen käytettiin paljon panoksia. Se on tehokasta ja toimivaa, ja Suomi on myös kansainvälisissä yhteyksissä sitoutunut siihen, että näin toimitaan.

Itse asiassa tästä haluaisinkin kysyä vielä ministeri Skinnarilta. Nimittäin hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että Suomi tavoittelee 0,7:n prosenttiosuutta bkt:stä kehitysrahoituksessa, mutta nyt tälläkin lisäyksellä prosenttiosuus pysyy ennallaan. Ymmärtääkseni ulko-ministeriössä pitäisi olla laskelmia, askelmerkkejä siitä, miten tälle polulle päästään. Mitä todella ovat ne suunnitelmat siitä, [Puhemies koputtaa] että tämä kansainvälinen sitoumus täytetään?

**19.00 Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio toi esille sen, että juuri nimenomaan viime hallituskaudella selkeästi panostettiin viennin edistämiseen. Kehitysyhteistyövaroja leikattiin, myös kansainvälisissä vertailuissa todettua laadukkainta apua eli kansalaisjärjestöapua. Sehän lähes puolitettiin.

Kysyisinkin hallitukselta, mitä nyt tehdään siinä, että saavutettaisiin hallitusohjelman mukaisesti tuo 15 prosentin taso kehitysyhteistyörahosta nimenomaan kansalaisjärjestöjen kautta anottavaan apuun, koska se menee kaikkein parhaiten perille [Mika Niikko: Juuri näin!] nimenomaan köyhyyden ongelmien ratkaisuun.

Tässä erityisenä kysymyksenä halusin nostaa esille nämä ulko- ja turvallisuuspolitiikkakentällä toimivat kansalaisjärjestöt ja siinä olevan tuen, joka myöskin viime hallituskaudella vähennettiin lähes puoleen. Nyt nämä kansalaisjärjestöt ovat esittäneet, että sitä apua kaksinkertaistettaisiin. Kysyisin ministeriltä, että ollaanko tähän, nimenomaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan kentällä toimivien kansanjärjestöjen apuun, tukeen — tässä suhteessa on tuesta kysymys — panostamassa.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

19.01 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä 264 miljoonaa lasta ei pääse kouluun ja noin 800 miljoonaa lasta ei opi koulussa perustaitoja.

Näen, että koulutus on kaiken kestäväen yhteiskunnallisen ja taloudellisen kasvun perusta. Lasten asemaa ja tulevaisuutta voi mielestäni parantaa pysyvästi kohdistamalla apu koulutukseen. Siis koulutus kehitysyhteistyön kärkiteemana.

Kysyisin siis arvoisalta ministeri Skinnarilta: miten te näette koulutusviennin osuuden ja ylipäättään koulutuksen osuuden kehitysyhteistyössä tietäen jo sen, että Suomi on yksi maailman johtavia koulutusmaita, joilla varmasti olisi myös kehitysyhteistyössä voimakkaasti annettavaa?

19.03 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Regeringsprogrammet innehåller flera fina skrivningar som har kommit fram här under kvällen. Beredningen av regeringens jämställdhetsprogram har startat och konkreta jämställdhetsåtgärder har inletts. Man ser också spår i budgeten av beviljade anslag.

Arvoisa puhemies! Suomessa sukupuolten tasa-arvo toteutuu paremmin kuin suurimmassa osassa maailmaa, mutta Suomessakin on vielä tehtävää. Naiset esimerkiksi ansaitsevat keskimäärin vähemmän ja tekevät keskimäärin enemmän kotitöitä kuin miehet. Palkkaero naisten ja miesten välillä on Suomessa suurempi kuin monissa EU-maissa ja muissa Pohjoismaissa keskimäärin. Kysyisin ministeri Blomqvistilta, mitkä ovat hallituksen tärkeimmät toimet perustavanlaatuisen ongelman ratkaisemiseksi.

19.04 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten riveistä tulee toden totta varsin ristiriitaisia kannanottoja, ja edustaja Kärnän tavoin en voi kuin ihmetellä, mikä kumma perussuomalaisille oikein kelpaa, kun se ei tämän viikon puheiden perusteella ole turvapaikanhakijat, se ei ole työssäkäyvät maahanmuuttajat, se ei ole kiintiöpakolaiset eikä se ole kehitysyhteistyö. [Välihuutoja]

Olen todella iloinen, että kehitysyhteistyömäärärahat saadaan viime vuosien järkyttävien leikkausten jälkeen kasvuun. Nämä leikkaukset olivat vahingollisia paitsi suomalaisten järjestöjen tekemälle työlle myös Suomen maineelle ja sitä kautta meidän ulkopoliittiselle vaikuttavuudellemme maailmalla. Tulevissa budjeteissa tätä nostamista on syytä jatkaa.

Tervetulleita ovat myös nämä panostukset rauhantien osaamiseen ja rauhanvälitykseen. Suomella voi ja tulisi olla kokoaan suurempi rooli maailman vakauden ja rauhan saavuttamisessa.

Syyskuussa julkaistu uusin kansainvälisen ilmastopaneelin raportti oli jälleen hälyttävä viesti koko maailmalle mutta tällä kertaa erityisesti meille arktisen alueen maille. Se ei ole mitenkään yksinkertainen kysymys [Puhemies koputtaa] arktisessa yhteistyössä, [Puhemies koputtaa] mutta kysyisinkin ulkoministeriltä, voisiko arktinen yhteistyö olla [Puhemies koputtaa] nykyistä vaikuttavampi työkalu kamppailussa ilmastomuutosta vastaan. [Ben Zyskowiec: Niin, missä ovat hallituksen ilmastoteot?]

19.05 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Niin todellakin, me emme siis vastusta kaikkea kehitysapua, mutta se, missä me olemme havainneet eniten ongelmia, on maakohtaiset kehitysapupanostukset sekä monenkeskiset kehitysapu-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

panostukset. Näiltä pitäisi sitä painopistettä liikuttaa toisiin kehitysapukohteisiin, eli täytyisi tehdä siis painopistemuutos.

Ja nyt haluaisin tällä kehitys- ja kauppateemalla jatkaa:

Kyllä kehitysapu ja sen yhdistäminen viennin edistämiseen on se keskeinen asia Business Finlandissa. Siellä täytyy olla sitä vienninedistämisosaaamista ja tavoitteitten asentaa.

Ja nyt mennään kehitysapuyhteistyöhön ja niihin finanssisijoituksiin: Kun täällä budjetissa on 129 miljoonaa laitettu siihen, täällä on laina- ja sijoitusmuotoista kehitysapuyhteistyötä ja tänne ollaan suunnittelemassa sitä investointisuunnitelmaa, niin missä vaiheessa tämä suunnitelma on? Tällä kehitysyhteistyömallilla tässä on palaumaodote, me voimme saada sieltä jotakin joskus takaisinkin [Puhemies koputtaa] ja samaan aikaan edistää vaikkapa meidän hyvää vesiosaamistamme, viedä sitä tuonne maailmalle.

**19.06 Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turkin sotatoimet kurdeja kohtaan ovat erittäin tuomittavia. Turkissa on tällä hetkellä lähes 4 miljoonaa Syyrian pakolaista, jotka presidentti Erdogan on uhannut lähettää kohti Eurooppaa, jos arvostelemme hänen toimiaan.

Tämä ei ole suinkaan ainoa vihamielinen toimi, mitä presidentti Erdogan on kohdistanut Euroopan unionin maita kohtaan. Esimerkiksi Kyproksella, Kyproksen aluevesillä, Turkki on porannut kaasua Kyproksen vastustuksesta huolimatta.

Nyt kurdeihin kohdistettujen sotatoimien tavoitteena on se, että Turkki saisi turvavyöhykkeen Syyrian kurdialueelle tulevia pakolaisia varten. Mutta herää kysymys, riittääkö tämä presidentti Erdoganille. Onko hänellä jokin suurempi tavoite tässä? Minkä viestin hän haluaa lähettää Euroopalle?

Ministeri Haavisto, nyt EU:lta olisi tultava selkeä viesti siitä, että [Puhemies koputtaa] Euroopan unioni ei ota tätä pakolaisvirtaa vastaan. EU:ta ei voi uhkailla. [Puhemies koputtaa] Oletteko samaa mieltä, ministeri Haavisto?

**19.07 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vähämäki, painopisteen muutos: te kuvailitte, miten te vastustatte, mutta se painopisteen muutos jäi ainoastaan niihin sanoihin, ei yhtään konkreettista tekoa. Tämä keskustelu on erikoista siinä mielessä, että kun keskusta haluaa, että tänne ei tarvitsisi maahanmuuttajien tulla turvapaikkaa hakemaan vaan auttaisimme paikan päällä, niin te vastustatte sitä paikan päällä annettavaa apua ja te vastustatte myös heidän tuloaan tänne. Tässä teidän politiikassanne ei ole mitään logiikkaa. Mikä on perussuomalaisten linja? [Mika Niikko: Saanko minä sanoa sinulle?] Mikä on perussuomalaisten linja? [Hälinää — Puhemies koputtaa] Kuinka te estäisitte maahanmuuttoa? Kuinka te estäisitte turvapaikanhakijoiden tuloa, ja kuinka te estäisitte sen, että ihmisten ei ennen kaikkea tarvitsisi lähteä sieltä parempiin oloihin? Me haluamme auttaa paikan päällä siinä, että he oppivat viljelemään maata, tuottavat itse ruokaa, heillä on vesitalous kunnossa, heitä koulutetaan, heille annetaan seksuaaliterveydenhuolto- ja terveydenhuoltopalveluita [Puhemies koputtaa] niin että heidän ei tarvitsisi tänne tulla. Mutta mikä on perussuomalaisten linja?

**19.08 Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Savola, kerro nyt perussuomalaisten linjan. Elikkä me olemme aivan samalla linjalla siinä, että me haluamme ehkäistä kriisejä, me haluamme auttaa katastrofeissa ihmisiä, me haluamme edistää tyttöjen ja naisten asemaa kehitysmaissa. [Mikko Savola: Miten?] Tätä me olemme

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

puhuneet ainakin kaikki ne vaalikaudet, kun minä olen tässä talossa ollut. [Erkki Tuomiojan välihuuto] Se ero, mikä meillä on [Hälinää — Puhemies koputtaa] — kuunnelkaa — teihin vanhoihin puolueisiin, on tämä: me teemme uudistuksia, koska meidän äänestäjämme haluavat sitä. Me haluaisimme sellaisen uudistuksen, että kehitysyhteistyö perustuisi lähtökohtaisesti vapaaehtoisuuteen, elikkä veroedun, kun ihmiset lahjoittavat rahaa. Ja vaikka tämä kuitenkin ei toteudu, me emme silti halua lopettaa niitä välttämättömiä toimenpiteitä.

Mutta vastaavasti esimerkiksi tällainen tilanne, kun Afganistanille annetaan 30 miljoonaa tänäkin vuonna ja ensi vuonna: 10 miljoonaa menee siitä suoraan budjettitukena Afganistanin hallintoon. Vuonna 2012 Afganistan jäi kiinni esimerkiksi siitä — ministeri varmasti tarkistaa tämän — että pankki kavalsi 900 miljoonaa dollaria yhdessä vuodessa niitä kehitysapurahoja, mitä tuli Euroopasta. Afganistan saa miljardin vuodessa eri valtioilta [Puhemies koputtaa] siihen kehittämiseen rahaa. Se, mitä me vastustamme, on tämä kahdenvälinen rahan antaminen niihin hauraisiin valtioihin, missä sitä rahaa [Kimmo Kiljusen välihuuto] ei käytetä oikein. Me haluamme kohdentaa ne rahat [Puhemies: Aika on täynnä!] mieluummin kansalaisjärjestöille, kuten Kepalle, jota te vihreät olette luvanneet tukea [Puhemies koputtaa] huomattavasti suuremmilla summilla.

**19.10 Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kestävän kehityksen ja tuloksellisuuden näkökulmasta Suomen kehitysyhteistyön painopisteen on oltava kasvavassa määrin koulutuksessa ja suomalaisen koulutusosaamisen viennissä kehittyviin maihin. Se vahvistaa tyttöjen ja naisten asemaa sekä tietenkin koulutusta, mikä on Suomen kehityspolitiikan tavoite. Näin kansainvälisen tyttöjen päivän aattona on hyvä nostaa esiin tyttöjen koulutuksen merkitys. Sen on pitkään tiedetty olevan avain köyhyyden torjumisessa, hyvinvoinnin lisäämisessä ja väestönkasvun hillitsemisessä. Siitä huolimatta lähes kaksi kolmasosaa maailman lukutaidottomista on naisia. Suomi voi tukea kehitysmaiden opetustoimen vahvistumista hyödyntämällä suomalaisen koulutusjärjestelmän menestystekijöitä, kuten opettajankoulutusta ja koulutusjärjestelmän laatua. Kysyn: Voitaisiinko kehitysyhteistyössä nykyisestään painottaa koulutusvientiä tyttöjen turvaksi? Se olisi viisasta, kun niukat resurssit on käytettävä mahdollisimman tuloksekkaasti kestävän kehityksen hyväksi.

**19.11 Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksessa on kunnianhimoisesti linjattu, että Suomen koko ulkopolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Kuinka varmistamme tämän linjakkuuden eri politiikkalohkoilla, esim. kauppapolitiikassa, kehityspolitiikassa, puolustuspolitiikassa?

Toinen asia, jonka haluan nostaa, on Afrikan kasvava merkitys tulevaisuudessa. Afrikan väestö tuplaantuu vuoteen 2050 mennessä ja nuorten osuus on nyt jo yli 60 prosenttia väestöstä. Kuinka Suomi ottaa tämän nuoren väestön huomioon? Komppaan tässä Vikmanin ja Kivirannan puheenvuoroja ja kysyn: kuinka tämä hallitusneuvotteluissakin sovittu uusi kärkiteema, koulutus, saadaan näkymään vahvemmin Suomen kehityspolitiikassa? Entä kuinka nämä nuoret otetaan mukaan rauhantyöhön ja omien maidensa oikeusvaltiokehitykseen?

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

19.12 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on kysymys ministeri Skinnarille nimenomaan koskien Kiinan ulkomaankauppaa ja varsinkin Keski-Kiinaa.

Suomellahan on pitkään ollut hyvät suhteet Kiinaan. Suomalaisia yrityksiä on paljon Kiinassa, kolmesataa plus, ja miljardien arvosta on myös sijoituksia pääosin Shanghaiin, Pekingin alueella. Kun itsekin olen asunut Kiinassa aikaisemmin, niin pitkään on hämännyt se, että siellä Keski-Kiinassa, siis Sichuanin provinssissa, missä asuu sata miljoonaa ihmistä ja ylitsekin ja mikä on hyvin tärkeä logistisesti varsinkin tulevaisuudessa ja missä on paljon koulutettua työvoimaa ja oikein tällainen innovaatiobuumi parasta aikaa ja myös kustannustaso on alhainen, ei ole juurikaan näkynyt suomalaisia. Tanskalla on suurlähetystö siellä Chongqingin kaupungissa, ja esimerkiksi ranskalaiset liikkuvat siellä hyvin aktiivisesti ja tuntevat ihan paikalliset startup-yrityksetkin, mutta jostain syystä Suomella tämä alue ei ole ollut kartalla.

Kun teillä oli [Puhemies koputtaa] nämä plus 30 aluetta, niin onko tämä nyt kartalla?

19.13 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuonna on Pekingin julistuksesta 25 vuotta. Siellä itse asiassa ensimmäistä kertaa julistettiin, että tyttöjen oikeudet ja naisten seksuaali- ja terveysoikeudet ovat ihmisoikeuksia. Olemme todella iloisia siitä, että voimme täysin rinnoin nyt sitten maailmalla edistää naisten ja tyttöjen seksuaali- ja terveysoikeuksia.

Tämä liittyy myös opetuksen ja osaamisen lisäämiseen, että tytöt tietäisivät enemmän omista oikeuksistaan. Haluaisin ehkä vähän kysyäkin tästä kehitysyhteistyön sisällöstä, että millä tavalla se on ehkä huomioitu: onko tässä esimerkiksi humanitäärinen avun sisällä pohdittu sitä, miten voisi enemmän kohdentaa varoja opetukseen?

Me tiedämme, että tällä hetkellä humanitäärinen suojelun tarpeessa on 50 miljoonaa lasta maailmassa. Apua koulutuksen järjestämiseen tarvitsee 75 miljoonaa lasta 35 kriisimaassa, ja joka viides lapsi maailmassa [Puhemies koputtaa] elää konfliktialueella. Tuntuu, että tarpeet ovat aivan suunnattomat. Onko humanitäärinen apu [Puhemies koputtaa] tai monenkeskinen apu se tie tässä edetä?

19.14 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Finanssisijoitukset ovat tulleet voimalla yhdeksi instrumentiksi kehitysyhteistyön rahoittamiseen, vaikka sijoitusten pitkäaikaisista kehitysvaikutuksista sekä ylipäättään tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta on toistaiseksi melko vähän tietoa. Nykyiset kehitysrahoitusinstrumentit eivät myöskään mahdollista joustavasti monitoimijayhteistyötä yksityisten yritysten, kansalaisjärjestöjen ja esimerkiksi tutkimuslaitosten välillä.

Nyt kysymys ministeri Skinnarille: millä keinoin ulkoministeriö aikoo edistää kehitysjärjestöjen ja kestävästä kehitystä edistävien yritysten välistä yhteistyötä ja vuoropuhelua ja sitten myös arvioida aikaisempaa paremmin näitä finanssisijoituksia, sitä, minkälaisiin hankkeisiin ne todellisuudessa kohdentuvat? Moni pohtii ihan vakavasti, pitääkö kehitysyhteistyövaroja käyttää yrityksiin.

19.16 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käytin äsken lyhyen välihuudon mutta haluan tämän nyt ihan virallisesti debatissa todeta. Kuuntelin hyvin tarkkaan edustaja Tavion, siis eduskuntaryhmän puheenjohtajan, puheenvuoron, jossa hän esitti laskelman siitä, että 30 vuoden aikana Suomessa on käytetty 30 miljardia kehi-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

tysapuun, kehitysyhteistyöhön. Tarkistan myöhemmin nauhalta, sanoiko hän, että nämä rahat ovat menneet ”Kankkulan kaivoon”, vai mikä oli tämä, mitä hän käytti siinä, [Välihuutoja] mutta olihan se kannanotto siihen, että perussuomalaisten linja on se, että ei pidä yhtään antaa rahaa tähän tarkoitukseen? Tämän huusin välihuutona. [Mika Niikon välihuuto — Puhemies koputtaa]

Sen sijaan arvostan suuresti edustaja Vähämäeltä täällä kuulemiani puheenvuoroja, edustaja Niikonkin puheenvuoro oli hyvä ja erisisältöinen tässä, mutta eduskuntaryhmän puheenvuoro oli juuri tällainen. Arvelinkin etukäteen, että tästä syntyy aika mielenkiintoinen debatti, koska parhaimmillaan me kävimme jo 0,59 [Puhemies koputtaa] prosentissa, sitten se putosi 0,36:een ja nyt se on nousemassa 0,41:een. [Ben Zyskowiec: Eikös se ollut 0,7? — Kimmo Kiljunen: Joo, vahingossa vuonna 1991!]

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Perussuomalaisten eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja, edustaja Juvonen.

**19.17 Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen ulkoministeriöllä on perinnässä väärinkäytösten kohteeksi joutuneita kehitysyhteistyövaroja, näin ainakin muistaakseni vuonna 2017 kerrottiin. Kysyisin teiltä, ministeri: millä tavalla edetään tällaisessa tilanteessa, jos havaitaan väärinkäytöksiä? Täällä on muun muassa tällaisia hankkeita kuin Mosambikin SUNAFOP-metsähanke, Sambian ZCSMBA-hanke. Täällä on tällaisia, ja jopa vuodesta 2014 on yritetty periä takaisin sieltä sitä rahaa.

Minä kysyisin, mitä tämä tarkoittaa. Miten näissä edetään, ja millä tavalla rahoja seurataan? Onhan se tietysti sääli ja äärettömän harmillista, että raha ei mene oikeaan kohteeseen, ja kun kissa on poissa, niin hiiret hyppivät pöydällä. Tämä vanha sananlaskuhan pätee monessa asiassa. Kertokaa hieman meille, pitävätkö nämä paikkansa. Ovatko ne edelleen perinnässä, ja saadaanko ikinä takaisin niitä rahoja, mitkä ovat väärinkäytöksiin menneet kehitysyhteistyössä?

**19.18 Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turkin iskut Syyriassa ovat tuomittavia, ja on ollut oikein, että Suomi oli etunojassa niitä tuomitsemassa. Nyt kerrotaan, että Turkki on iskenyt myös vankiloihin, joissa on Daesh-terroristeja. Ovatko he sieltä vapautuneet iskun myötä, sen aika näyttää, ja nyt al-Holissa kuulemma naiset odottavat jo vapautumistaan ja lähtemistä sieltä sitten liikkeelle.

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti on todennut, että Suomen on mahdollista hakea lapset ilman vanhempien suostumusta. Kysyisin ulkoministeriltä: oletteko te valmistautuneet autamaan näitä pienimpiä lapsia? En puhu nyt 15- enkä 17-vuotiaista vaan sylilapsista ja siitä, että heidät sieltä pois saataisiin. Toisaalta kysyn: ettehan te valmistelee mitään sellaista toimenpidettä, että sieltä haettaisiin aikuisia miehiä tai aikuisia naisia pois, sillä heihinhan meillä ei ole mitään velvoitteita?

**19.19 Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellinen hallitus leikkasi suhteellisesti kaikkein rajuimmin luonnonsuojelusta ja kehitysyhteistyöstä. Tämä hallitus lisää määrärahoja yli 100 miljoonaa luonnonsuojeluun ja 100 miljoonaa kehitysyhteistyöhön. Tämä on mielestäni käänne aivan oikeaan suuntaan.

Ilmestelen monia tässä käytettyjä puheenvuoroja. Yhdessä perussuomalaisten puheenvuorossa sanottiin, että monenkeskisten järjestöjen kautta ei pitäisi antaa rahaa, toisessa sa-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

nottiin, että kahdenvälistä rahaa ei saisi antaa. Toisaalta sitten tiedämme, että koulutukseen sijoittaminen on yhteiskunnan kehityksen kannalta erittäin keskeistä. Niin tärkeää ja hyvää ja kannatettavaa kuin kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö onkin, emme kai me ajattele, että pelkästään sen varassa voisi olla esimerkiksi kehitysmaiden koulutusjärjestelmä.

Olen myös hyvin iloinen siitä, [Puhemies koputtaa] että hallitus painottaa, niin kuin oikein on, naisten ja tyttöjen oikeuksia, [Puhemies koputtaa] koulutusta ja seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksia.

**19.20 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Skinnaria pitää kiittää määrätietoista otteesta tonttinsa hoidossa. On erittäin hyvä, että ensinnäkin kehitysyhteistyötä ja meidän ulkomaankauppamme, vientiämme yhdistetään ja haetaan hyötyjä molemmiin puolin siitä, että suomalaisten yritysten kautta myöskin annetaan apuja kehittymättömimmille maille.

Kysymykseni liittyy oikeastaan siihen, että meidän vientiverkostomme, meidän suurlähetystömme ja henkilöstömme ovat edelleen esimerkiksi naapurimaatamme Ruotsia pienemmät. Kuinka meidän ulkoministerimme varmistaa sen, että meillä on paras osaaminen niissä potentiaalisissa vientimaissa, mitä Suomella on, jotta jokainen henkilö siellä on myös meidän vienninedistäjämme, markkinamies, tuoden suomalaista brändiä ulos voimakkaasti, jotta ulkomaankauppamme voi kehittyä ja erityisesti suomalaiset ruokatuotteet voivat päästä paremmin maailmalle?

**19.21 Ville Kaunisto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tehnyt puolet edellisestä työurastani ulkomailla, ja tärkein oppi oikeastaan, mitä sieltä olen saanut, on ihmisten luottamus Suomeen ja suomalaisuuteen. Tätä arvoa ja mainetta ei missään nimessä saa vaarantaa. Pääministeri Rinteen arvaamattomat lausunnot esimerkiksi brexit- ja Unkarikysymyksissä nakertavat sitä luottamusta, minkä eteen Suomi on tehnyt jo vuosia töitä. Kuten hyvin tiedämme, arvaamattomuus on suurta myrkkyä diplomatialle. Tässä, arvon ministerit, toivon teille erinomaista tsemppiä.

Ystävää ei saa ikinä pettää, kuten nyt on käynyt Syyrian kurdeille. Arvon ministerit, toivoisin vielä selvennystä: mitä kovia keinoja teillä olisi tilanteen ratkaisemiseksi esimerkiksi kauppapolitiikan saralla?

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt annan vielä edustaja Kiljuselle puheenvuoron, ja sen jälkeen ministerit vastaavat.

**19.23 Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä pohdiskeltiin kehitysyhteistyömäärärahojen kehitystä. Huusin välihuutona, että 0,7 prosenttia saavutettiin vahingossa vuonna 1991. Se saavutettiin sikäli vahingossa, että silloin tapahtui meillä bkt:n jyrkkä lasku. Sitä ei ollut budjetoitu, mutta me olimme kertaalleen 0,7:n tasolla, missä kaikki muut Pohjoismaat ovat olleet.

Minäkin ihmettelin — ja tämä oli minulle hyvin paljastava keskustelu tänään — perussuomalaisten kantaa: ei monenkeskiseen apuun eli ei Unicefille, lastenavun järjestölle, ei UNDP:lle, YK:n kehitysohjelmalle, ei bilateraalille avulle eli Suomen kahdenkeskiselle kehitysyhteistyölle. Te tarkoititte, jos minä luin sieltä oikein, että globaaliköyhyyteen tarkoitettuja suomalaisia voimavaroja voidaan käyttää ainoastaan Suomen vienninedistämiseen. Minä sanon arvon ministereille: toivottavasti tämä ei ole Suomen linja.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ja nyt arvon ministerit, 5 minuuttia jokaiselle.

**19.24 Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Nyt vastaan muutamaan aikaisempaankin kysymykseen, joihin täällä jäi vielä vastaamatta:

Edustaja Kari — tämä liittyi Syyrian tilanteeseen ja Irakin tilanteeseen — kysyi, mikä on näiden peshmerga-joukkojen, joita olemme tukeneet, ja nyt sitten näiden Pohjois-Syyrian kurdien välinen yhteys tai lyödäänkö nyt myöskin näitä peshmerga-joukkoja. Irakissa on erilainen tilanne. Irak on hyväksynyt tämän autonomisen kurdialueen ja peshmerga-toiminnan, ja siellähän on suomalaista koulutustakin ollut, ja tämä jatkuu normaalisti. Mutta tietenkin paineet siellä Irakin puolella voivat lisääntyä, jos tulee Syyrian puolelta pakolaisia.

Edustaja Zyskowicz piti erinomaisesti muotoillun puheenvuoron al-Holissa olevien lasten puolesta. Voin vain vakuuttaa edustaja Zyskowiczille, että on sellaisia tietoja, joita ei voi julkisuudessa käyttää, mutta hallitus ei ole ollut aivan toimeton tämän asian ympärillä. Meidän viestimme sille hallinnolle, joka nyt on pitänyt tätä leiriä, on, että ellei ihmisiin kohdistu joitakin oikeudellisia prosesseja, niin suomalaisilla on aina oikeus, ihan perustuslain mukainen oikeus palata kotiin. Tarvittaessa, kuten mainitsittekin, autamme lapsia sieltä palaamaan.

Edustaja Kanerva kysyi aikaisemmassa keskustelussa itä—länsi-suhteesta Euroopassa, että mitä voidaan tehdä. Tunnette itse hyvin Ukrainan. Olisin nostanut tämän Länsi-Balkanin tilanteen esille, koska olemme investoineet paljon Länsi-Balkaniin. Kävin juuri siellä kierroksella: Bosnia ja Hertsegovina on aika heikossa hapessa, ei ole ehkä perspektiiviä eteenpäin. Mutta olisi hyvin tärkeää, että EU tekisi kaikkensa pitääkseen tämän osan Eurooppaa kiinni meissä monella eri tavalla, kaupallisissa kysymyksissä, turvallisuudessa, kansalaisyhteistyössä. Mitä tahansa tapahtuu nyt sitten Pohjois-Makedonian ja Albanian neuvottelujen alulle EU:ssa, niin meidän pitää yhteyksiä sinne pitää aktiivisesti. Suomihan kannattaa sitä, että näiden maiden kanssa aloitettaisiin EU-jäsenyysneuvottelut. [Ilkka Kanerva: Oikein!]

Edustaja Niikko kysyi, onko kaupallisia keinoja — matkailu Turkkiin tai muita — vaikuttaa tähän tilanteeseen, joka nyt on päällä. Minä uskon, että kansalaiset reagoivat varmaan myöskin omalla tavallaan, eli tarvitaan valtiovallan toimia, ja tietysti erilaiset kansalaisten toimenpiteet tässä myöskin vaikuttavat.

Täällä on käyty hyvää keskustelua väestönkasvusta, ongelmien juurisyistä, muuttoliikkeestä, pakolaisuudesta. Edustaja Kärnä, edustaja Tavio ja niin edespäin ovat käyneet tätä keskustelua, ja edustaja Biaudet on omalla tavallaan myöskin osallistunut tähän. Minusta on tärkeä muistaa, ettemme panisi yhtäläisyysmerkkejä muuttoliikkeen ja väestönkasvun välille. Meillä on paljon maita, otan nyt Kiinan ja Intian esimerkkeinä, joissa on ollut suuri väestönkasvu mutta se ei ole merkinnyt muuttoliikettä, koska on voitu omalle väestölle tarjota koulutusta ja työpaikkoja ja rakentaa maata. Kun puhutaan meidän Afrikka-politiikastamme, niin itse toivon, että meidän Afrikka-politiikkamme olisi sellaista, että lähtisimme siitä, että nuori sukupolvi löytää siellä työtä, koulutusta ja myöskin tasa-arvoa niin, että tytöt ovat samassa asemassa kuin pojat sillä alueella.

Edustaja Hyrkkö kysyi arktisesta yhteistyöstä. Ympäristöhankkeet ovat aivan keskiössä nyt meidän arktisessa yhteistyössämme Arktisen neuvoston puitteissa. Pohjoismainen rahoitusyhtiö NEFCO rahoittaa myöskin näitä ympäristöhankkeita, ja pyrimme katsomaan,

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

mitä voisimme enemmän tehdä pohjoisen ulottuvuuden ja arktisen yhteistyön piirissä siellä. Napajäättiköiden sulaminen on erittäin huolestuttavaa.

Täällä edustaja Kauma ja muut kysyivät, kuinka selkeä viesti Turkille voidaan antaa. Suomen kanta eilen oli poikkeuksellisen selkeä, ja myöskin EU:n yhtenäinen kanta — ja oli tärkeää, että se oli yhtenäinen — tuli eilen selvästi korkean edustajan Mogherinin puolelta. Katsotaan maanantain ulkoministerikokouksessa, miten tilanne sitten kehittyy.

Edustaja Kiljunen kysyi näiden UTP-järjestöjen osuutta budjetissa. Nyt piti vähän räkennätä, eri momenteilta näitä tulee, mutta siellä pitäisi olla noin reilu miljoona näille UTP-järjestöille, mutta monet saavat myöskin budjetin eri momenteilta sitten rahaa.

Aivan lopuksi puuttuisin siihen, kun edustaja Kaunisto otti esille tämän kysymyksen, olemmeko me puheenjohtajamaana arvaamattomia tai niin pois päin. En ole saanut kyllä sellaista palautetta kollegoilta Euroopan unionista. Totta kai on paljon julkista keskustelua, Euroopassa tapahtuu arvaamattomia asioita myöskin, koko brexit-prosessi on päivittäin erilainen, mutta Suomi on saanut kyllä johdonmukaisuudestaan ja myöskin meidän eurooppaministerimme Tytti Tuppuraisen erinomaisesta työstä paljon kiitosta.

**19.29 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari:** Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksistä.

Oikeastaan jatkan tästä Suomen roolista EU-puheenjohtajana: eilisenkin Brysselin vierailun perusteella, jossa tapasin niin nykyisiä kuin tulevia komissaareja, kyllä meidän puheenjohtajuuskautta arvostetaan ja sitä työtä, mitä Suomi tekee.

Lähden liikkeelle vastauksissa kehitysyhteistyöstä oikeastaan vähän isommista kokonaisuuksista — tuli aika paljon samantyyllisiä kysymyksiä, ja pahoittelen jo etukäteen, jos johonkin jää vastaamatta — ja menen lopuksi sitten kauppapolitiikkaan ja vientiin.

Oikeastaan tässäkin on tämä eurooppalaisen yhteistyön ja yhteisen näkemyksen tärkeys, on kysymys sitten kauppapolitiikasta tai politiikasta yleensä mutta myös kehityspolitiikasta. Mitä yhtenäisempi EU, sitä vaikuttavampi EU, ja sitä me juuri nyt tarvitsemme, myös kauppa- ja kehityspolitiikassa ja laajemminkin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Kehitysyhteistyön tiekarttatavoitteet kohti 0,7:ää prosenttia, kuten hallitusohjelmassakin on kirjattu: Käyn nyt tietynlaisten esimerkkilaskelmien kautta lyhyesti läpi oikeastaan faktoja, millaisella tasaisella kasvulla mennään kohti 0,7 prosentin ODA/bktl-tavoitetta vuoteen 2030 ja mitä se merkitsisi. Se merkitsisi noin 169 miljoonan euron vuotuista lisäystä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön edellisen vuoden määrärahasoon nähden vuosina 2024—2030. Tässä skenaariossa toki kannattaa sitten muistaa, miten varsinainen budjettirahoitus ja miten nämä erilaiset finanssisijoitus- ja muut instrumentit käyttäytyvät siinä varsinaisessa laskelmassa. Tätä työtä me lähdemme nyt yhdessä tekemään. Tässä vain totesin näitä lukuja, mitä se vaatii meiltä, että sinne pääsemme.

Sitten, arvoisa puhemies, väärinkäytöksistä tuli kysymys: Suomen linja on tiukka, se on erittäin tiukka. Kaikki väärinkäytökset selvitetään. Vain niin voidaan varmistaa, että apu menee perille. Tiukka linja myös samalla ennaltaehkäisee väärinkäytöksiä, ja voin vakuuttaa teille, että tämä hallitus, niin kuin varmasti edellinenkin, on kiinnittänyt siihen huomiota. Siinä on selkeä prosessi, itse asiassa kuusivaiheinen prosessi, jossa sitten viime kädessä ollaan tekemisissä rikosilmoituksen kanssa ja takaisinperintöjen kanssa, mitä kysyittekin. Ilman muuta tässä tehdään paljon kansainvälistä yhteistyötä, ja meillä myös keskusrikospoliisi on se toimija, joka tässä sitten mahdollisesti toimii.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Kaiken kaikkiaan tuloksellisuudesta esimerkiksi Valtiontalouden tarkastusviraston Juho Nurminen sanoi tammikuussa 2019: ”On erinomaista ja kiitoksen arvoista, että rahoittajataho arvioi tuen tuloksia sillä intensiteetillä kuin ulkoministeriö tekee. Ulkoministeriön kehitysyhteistyön raportointi- ja arviointitoiminta esiintyy edukseen erilaisia hankerahoja hallinnoivista ministeriöistä.” Tämä on siis sitaatti.

Edustaja Vähämäki, strateginen fokus: Aivan oikein, tätä työtä tämäkin hallitus on tehnyt ja tekee koko ajan. Haetaan kokonaisuuksia, jotka ovat toiminnallisesti tehokkaita. Toki pitää muistaa, että tämä on pitkäjänteistä työtä. Mutta on aivan selvää, että se on meillä mielessä.

Koulutus, osaaminen, globaali oppimisen kriisi, yksi meidän keskeinen fokusalueemme. Täällä kysyttiin koulutusviennistä, ylipäättään suomalaisen osaamisen viennistä. Varmasti eniten näihin kysymyksiin saan ministerinä vastata, ja positiivisessa mielessä, naisten ja tyttöjen oikeuksien ja ilmasto-osaamisen lisäksi. Tämä on se suomalainen vahvuus, josta viimeksi eilenkin Brysselissä olin puhumassa. On ihan selvää, että nyt olemme päässeet eteenpäin. Olemme päässeet eteenpäin siinä, että suomalainen koulutusvientialkaa näkyä, se alkaa kuulua ja se alkaa muuttua myös liiketoiminnaksi, aivan vientitoiminnaksi.

Kuitenkin humanitäärisen rajapinnan, kuten tässä edustaja kysyi, kehitysyhteistyöraajapinnan ja kauppajapinnan tunnistaminen ja niiden eri tärkeyksien tunnistaminen on tärkeää. Mutta voin sanoa, että esimerkiksi suomalainen neuvolaosaaminen, suomalainen päiväkotiosaaminen ja peruskouluosaaminen ovat kansainvälisesti erittäin huippua ja arvostettua, ja niillä on todella kysyntää. Sen takia se, että näilläkin kiinnitytään kansainvälisiin arvoketjuihin, on tärkeää.

Mutta on myös tärkeää valvoa suomalaista laatua siten, että silloin kun sanotaan, että tehdään jotain suomalaista, niin se aidosti sitten on niin laadukasta kuin mitä me Suomessa edustamme. Meillä on maailman parhaat opettajat, [Puhemies koputtaa] meillä on maailman paras koulutusjärjestelmä... — Arvoisa puhemies, jatkan seuraavalla kerralla. Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Pian se seuraava kerta tuleeikin, ja saatte sitten vastata lisää, mutta vielä ministeri Blomqvist.

**19.34 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa herra puhemies! Haluaisin ehkä vähän täydentää sitä edellistä puheenvuoroani, mitä tulee tähän tasa-arvoasiaan ja tasa-arvotyöhön, mitä hallitus tekee. Hallitusohjelmahan on erittäin, sanoisin, kunnianhimoinen ja hyvä tasa-arvoministerin näkökulmasta katsottuna. Tasa-arvoasiat ovat kuitenkin poikkileikkaavia, poikkihallinnollisia, läpileikkaavia asioita, ja siihen tarvitaan koko hallituksen ja kaikkien ministereiden toimintaa. Sen takia tästä asiasta, tasa-arvosta siis, on keskusteltu iltakoulussa elokuussa, siitä, miten me yhdessä voimme toteuttaa niitä hyviä kirjauksia, mitä meillä on hallitusohjelmassa. Voin vakuuttaa myös eduskunnalle, että meillä hallituksen ministerit ovat sitoutuneita tähän asiaan, haluavat edistää tasa-arvoa ja tekevät sitä käytännön työssään. Ja kuten olemme kuulleet tässä, kun ministerit Haavisto ja Skinnari ovat omissa puheenvuoroissaan kertoneet omasta toiminnastaan, tyttöjen ja naisten asema on keskeisesti mukana kaikessa, mitä tehdään.

Sitten, arvoisa puhemies: edustaja Norrback kysyi siitä, mitä ovat ne tärkeimmät asiat, mitä hallitus aikoo tehdä, jotta tätä palkkaeroa naisten ja miesten välillä voidaan pienentää.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Ledamot Norrback frågade kring löneskillnaderna mellan män och kvinnor, som faktiskt är ett stort problem i Finland och i Europa. Finland klarar sig någorlunda bra i en europeisk jämförelse när det gäller pensionsskillnader, men de är faktiskt ändå större än löneskillnaderna mellan män och kvinnor, också i Finland. Men i löneskillnaderna kan vi inte slå oss för bröstet: vi har 16 procentenheter — alltså kvinnans euro är 84 cent — så där finns mycket att göra.

Jag skulle nämna tre saker: vi ska ha ett likalönsprogram, ett ambitiöst sådant som vi ska genomföra tillsammans med arbetsmarknadsparterna, vi ska ha en ökad lönetransparens och vi ska förverkliga en ambitiös familjeledighetsreform.

Eliikkä kun edustaja Norrback kysyi, mitkä ovat kolme tärkeintä asiaa, mitä voidaan tehdä, jotta samapalkkaisuus toteutuisi:

Hallitus haluaa edistää palkkatasa-arvoa jatkamalla samapalkkaisuusohjelmaa, mutta sen on oltava aiempaa kunnianhimoisempi ja vaikuttavampi, ja keskeisenä tavoitteena on, että työnantajia ja työntekijöitä edustavat järjestöt saadaan sitoutumaan toimenpiteisiin, jotta tämä tavoite voidaan saavuttaa. Nämä neuvottelut ja keskustelut ovat alkamassa tai ovat alkaneet jo, ja niitä jatketaan. Tämä on kuitenkin erittäin haasteellinen asia. Sitä on kyllä edellisinkin hallitukset yrittäneet ja ajaneet.

Toisena asiana on palkka-avoimuus, josta on selkeä kirjaus hallitusohjelmassa. Perusteettomien palkkaerojen ja palkkasyrjinnän poistamista edistetään lisäämällä palkka-avoimuutta lainsäädännön keinoin, ja tässä asiassa esivalmistelu on käynnistetty, ja tämäkin halutaan tehdä työmarkkinaosapuolten kanssa.

Ja kolmantena asiana mainitsisin perhevapaa uudistuksen, joka sekin toteutetaan yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa, mutta meillä on minusta hyviä kirjauksia hallitusohjelmassa, ja niitä lähdetään toteuttamaan. Tämä on ministeri Pekosen vastuulla, mutta tasa-arvoministeri on tiiviisti mukana siinä työssä.

Sitten ehkä haluaisin myös mainita, vähän myös mainostaa sitä, että sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa parhaillaan EU-rahoitteista Sukupuolten eläke-erot -hanketta, ja sen tiimoilta järjestetään eduskunnassa eduskunnan naisverkoston ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kanssa myös seminaari aika pian. En nyt suoralta kädeltä muista sitä tarkkaa päivämäärää, mutta siihen on varmaan hyvä osallistua ja siellä keskustella tästä tärkeästä asiasta. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Otetaan vielä muutama debattipuheenvuoro.

**19.39 Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyydän anteeksi, että jouduin olemaan välillä kotvan pois istuntosalista, ja toivon, että pajatsoa ei ole tyhjennetty.

Tärkeä kysymys Suomen, koko Euroopan kannalta on Ukraina. Tiedämme, että tiettyä liikehdintää ei vain vankienvaihdon vaan myöskin muun kontaktoinnin merkeissä asian ympärillä on tapahtumassa. Kaikkien huulilla on Steinmeierin pyrkimys saada asiassa myönteistä liikehdintää rakentavasti aikaiseksi. Tiedämme Normandian, tiedämme trilateraalien kontaktiryhmän Etyjin, Venäjän ja Ukrainan merkeissä. Kysyisin ministeriltä: Näkeekö hän, että Etyj on tullut tässä asiassa toimineeksi riittävän ponnekkaasti omalta osaltaan edistääkseen Ukrainan kysymyksen ratkaisua niin, että Minskin sopimuksen, tulitau-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

kosopimuksen, eri elementit saataisiin tässä yhtä aikaa toimimaan? Tuskin pala palalta [Puhemies koputtaa] voidaan päästä eteenpäin vaan kokonaisuutta hahmottaen.

**19.40 Hussein al-Taeed** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuret kiitokset ministereille esittelyistä. On ollut hienoa kuulla myös, että Irakiin avataan jälleen suurlähetystö ja että sinne lähetetään paikalle myös suurlähettiläs. Irak on ollut jossain vaiheessa valtava markkina suomalaisille, ja toivon todella, että tämän myötä se tulee myös tulevaisuudessa olemaan sitä. Siellä rakennetaan vähän niin kuin kaikki uusiksi, ja suomalaisilla on luottoa ja arvostusta, ja siksi Suomi on todella hyvä kumppani Irakille tulevaisuudessa. Tämä yhteistyö voi poikia sitten muita asioita toivottavasti myös tulevaisuudessa.

Mutta kysymykseni on ministeri Skinnarille: Britannialle koulutusvienti — tutkintojen myöntäminen — on kuudenneksi suurin tulonlähde [Puhemies koputtaa] tällä hetkellä. Brexitin myötä siinä voisi olla suomalaisille paikka. [Puhemies koputtaa] Mitä me teemme koulutusviennin ja näiden tutkintojen aikaansaamiseksi myös tänne, että me saamme sitä kauppaa tännepäin? — Kiitos.

**19.42 Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit! Kiitoksia nopeasta reagoinnista, siitä miten olette reagoineet Syyrian ja Turkin tilanteeseen. Se on hyvä asia. Jos meitä uhkaa tällainen mahdollinen turvapaikanhakijatilanne, niin itse näkisin, että siinä on vaihtoehtoja. Aikaisemmin on ollut tällainen MAVA-hanke ja sen tiimoilta on ollut kaikenlaista varautumista. Onko tällaista MAVA-hankkeen tyypeistä valmistelua alettu tekemään, tai onko alettu valmisteluja siihen, että länsirajan rajavalvonta alkaisi?

**19.43 Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, tämä kehitysapuyhteistyön ja kaupan rajapinta on varmaan häilyväkin, mutta tietenkin pitää olla tarkkana. Meillä muun muassa on tällaisiaakin tuotantoja, että Suomessa tehdään vesiturbiineja, niihin pistetään Japanissa generaattorit ja ne viedään Burmaan kehitysapuyhteistyönä. Varsinkin tanskalaiset osaavat hyvin hyödyntää sen kanavan. Kysyisinkin tässä: Onko meidän yrityksiä YK:n hankintalistoilta ja hankintayrittäjinä useitakin? Se on mahdollista kanava aukaista näitä.

Vielä tästä suurlähetystön ja Team Finlandin erinomaisesta käynnistyneestä yhteistyöstä. Käytiin tuolla Ranskassa kuuntelemassakin, siellä oli muun muassa juuri tämä Food from Finland ja näitä toimijoita, ja se on lähtenyt erinomaisesti käyntiin. Toivottavasti nämä ohjelmat jatkuvat edelleen.

Sitten tästä pohjoismaisesta yhteistyöstä kysyisin ministeri Blomqvistilta: Onko nyt ollut puhetta tästä NEFCOn ja NDF:n yhdistämisestä tai niitten jatkamisesta edelleen? Ruotsin puheenjohtajakaudella piti asia ratkaista, mutta vielä ei ole varmaan mitään tullut asiassa enempää.

**19.44 Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalainen korkea osaaminen ja koulutus ovat herättäneet suurta kiinnostusta maailmalla, kuten ministeri Skinnari täällä totesi. Edellisen hallituksen aikana laadittiin muun muassa ensimmäinen koulutusviennin tiekartta. Vaikka tämä koulutusviennin kasvu on ollut jo kohtalaisen hyvää ja korkeakoulumme ovat saaneet ensimmäisiä kauppvoja, muun muassa Rauman opettajankoulutuslaitos Namibian suuntaan ja yliopistojen yhteistyöverkoston kautta Gul-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

fin alueelle, niin meillä olisi vielä mahdollisuus paljon suurempaan saavutukseen tuon kautta.

Team Finland -toiminnan kautta on UM:n ja OKM:n yhteistyönä sijoitettu eri edustus-toihin maailmalle osaamisalan asiantuntijoita edistämään koulutusvientiä. Ja kysyisinkin ministeri Skinnarilta, miten näette tämän yhteistyön ja mitä muita toimia olette valmistelemassa ministeriössä koulutusviennin edistämiseksi.

**19.45 Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan parista asiasta vielä:

Kuten ministeri Blomqvist hyvin totesi, tasa-arvo on vahvasti poikkileikkaava tema, jonka tulisi näkyä kaikessa hallituksen tekemisessä. Suomessa työmarkkinat ja koulutusvalinnat ovat erittäin sukupuolittuneita, ja tämä on merkittävä tekijä myöskin muissa epätasa-arvon ilmentymissä. Tähän liittyen kysyisin, onko yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa vireillä jonkinlaista tekemistä, jolla voitaisiin puuttua näihin sukupuolittuneisiin työmarkkinoihin ja koulutusvalintoihin.

Lisäksi vielä tästä kehitysyhteistyömäärärahojen 0,7:n tavoitteesta. Sehän on käsitykseni mukaan tästä vilkkaasta debatista huolimatta jo pitkään ollut puoluerajat laajasti ylittävä, jaettu tavoite, ja näin toivottavasti on myös jatkossa. Meitä kaikkia toden totta tarvitaan, jotta siihen tavoitteeseen voidaan päästä, ja toivon, että mahdollisimman moni tässä salissa on siihen sitoutunut ja että se tiekartan laatiminen yhdessä entisestään vahvistaa tätä sitoutumista.

**19.46 Janne Heikkinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Elinkeinoelämän valtuuskunta, Eva, laski vuonna 2017, että työelämän ulkopuolella on pysyvästi lähes 79 000 parhaassa työiässä olevaa miestä, jotka eivät opiskele, tee töitä tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä. Me-säätiön mukaan nämä ongelmat nuorten miesten osalta ovat alkaneet jo niin aikaisin, että tuettua apua kaivattaisiin jopa varhaiskasvatukseen. Siksi kysynkin, miten ministeri Blomqvist näkee talousarvioesityksen ottavan huomioon nämä kadonneet työmiehet sukupuolten tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Otetaan vielä edustaja Kauma.

**19.47 Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin vielä hetkeksi al-Holin leiriin.

Tässä edustaja Zyskowiec totesi aiemmin, että leirille on mennyt aikuisia miehiä ja naisia ja heitä ei tule hakea varta vasten sieltä takaisin. Kuten täällä on useaan kertaan todettu, heillä on toki oikeus palata Suomeen mutta heitä ei tule varta vasten hakea.

Sen sijaan tilanne voi olla erilainen lasten, varsinkin aivan pienten lasten, osalta. Kysyisin teiltä, ministeri Haavisto: kuinka tarkasti seuraatte muiden maiden käytäntöjä, erityisesti sellaisten maiden, jotka ovat ajattelutavaltaan lähellä meitä? Otan tässä vertailukohdaksi esimerkiksi Norjan, jossa on todettu, että orpolapset on voitu hakea, ja käsitykseni mukaan viime kesään mennessä sieltä oli oltu hakemassa viisi orpolasta, joilla ei siis ole enää äitiä eikä isää siellä leirillä. Itävaltaan taas on haettu enemmänkin niitä lapsia, vaikka heillä onkin vielä vanhemmat tallella. Kuinka tarkasti katsotte sitä, [Puhemies koputtaa] miten muissa maissa on toimittu, kun määrittelette [Puhemies koputtaa] Suomen politiikkaa?

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt, arvoisat edustajat, on pakko siirtyä näihin viimeisiin vastauksiin, että pysytään aikataulussa. 5 minuuttia kukin.

**19.48 Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Tässä on muutamia isompia kysymyksiä, joihin vastaan ensin:

Edustaja Kanerva kysyi Ukrainan tilanteesta. Totta kai Suomen asenne on ollut Ukrainan presidentinvaalien jälkeen ja Radan vaalien jälkeen se, että olemme toivoneet, että edistystä olisi tapahtunut Minskin sopimuksen toteuttamisessa. Tiedämme, että Steinmeierin formula on yksi tapa Minskin sopimuksen toteuttamiseen. Siinä on sidottu kehitys Etyjin hyväksymiin vaaleihin ja joukkojen vetämiseen pois niin, että Ukraina saa Donbassin rajat haltuunsa ja näin poispäin, ja tietenkin toivomme, että tämä aloitteellisuus, joka on ollut myöskin Ukrainan presidentillä, johtaa oikeaan suuntaan ja tärkeään suuntaan. Etyjillä on tässä Steinmeierin formulassa tietysti erittäin tärkeä rooli, ja se on ollut tähän asti aluetta vakauttavana tekijänä. Etyj on tuonut kansainvälisiä silmäpareja sinne alueelle, mikä on, minä luulen ja uskon, estänyt myöskin joitakin ylilyöntejä ja väkivallantekoja, ei valitettavasti kaikkea, mutta sillä on ollut selvästi positiivinen vaikutus siellä alueella. Toivotaan, että tilanne menee eteenpäin. Ennen kaikkea tietysti kysymys on Venäjän roolista ja vastuista, Minskin sopimuksenkin mukaisista vastuista, ja sen täytyy ne toteuttaa, jotta päästään tässä eteenpäin. Vankienvaihto oli positiivinen asia, ei kuitenkaan riittävä tämän koko paketin toteutumiseksi, ja sen vuoksi edelleen tietysti pidetään sanktioista kiinni EU:n puolella.

Edustaja al-Taee mainitsi Bagdadin lähetystön avaamisen. Itse olin siellä syksyllä 1990, jolloin lähetystö oli piirretty hiekkasäkeillä ja oltiin Saddamin vaikeimmissa vaiheissa ja Kuwaitin miehityksessä ja näin poispäin. Siitä on jäänyt hyvin elävä kuva, ja on juuri niin kuin sanoitte, että taloudellinen yhteistyö ennen sitä oli melko vilkasta, ja toivottavasti uudestaan aukeavat nämä taloudellisen yhteistyön mahdollisuudet myöskin Irakin kanssa. Se on erittäin tärkeää.

Sitten viimeiseksi: En oikein tiedä, miten avaisin edustaja Kauman kysymystä. Olemme seuranneet aika tarkasti muiden Pohjoismaiden ja Itävallan ja Norjan ja jopa Kosovon ja Venäjän toimia, millä tavalla kaikki ovat toimineet vähän omia reittejään pitkin ja omilla tavoillaan, mutta vaihdamme aika intensiivisesti tätä tietoa. Ne ovat tietenkin suuria päätöksiä, ne, joissa lapset ja vanhemmat erotetaan toisistaan, ja alueella, jossa ei ole varsinaista toimivaa viranomaista, ehkä ylipäätään sukulaisuussuhteiden selvittäminen ja sitten lapsia koskevat päätökset ovat hyvin herkkä asia. Tähän asti on tietysti myöskin ollut kysymyksenä se, kuinka pitkälle suomalaisen viranomaisen toimivalta tietyissä asioissa ulottuu. Oikeuskanslerin tämänpäiväinen kannanotto, joka lähti sieltä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta ja jostain perustuslain kohdista liikkeelle, oli tietysti tätä keskusteluakin selvittävä, mutta voin sanoa, että kaikesta yhteydenpidosta huolimatta mikään tällainen ratkaisuvaihtoehto siellä alueella ei ole kovin helppo monista syistä johtuen, mutta olemme erittäin aktiivisesti siellä olleet yhteydessä eri toimijoihin ja seuranneet muita toimijoita. Myöskin meille on ollut kovin suuri apu kansainvälisistä järjestöistä. Siellä on noin 30 järjestöä, jotka toimivat alueella, ja me olemme heidän kauttaan paitsi saaneet tietoa myös voineet konkreettisesti toimittaa apua näille lapsiperheille, joiden tilanne on tietysti surkea siellä tällä hetkellä.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Nyt ministeri Skinnari, myös 5 minuuttia.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**19.52 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kanerva kysyi Ukrainasta, ja itsekin olin siellä paikalla keskustelemassa laajemminkin asioista, mutta kehityspolitiikan osalta voin sanoa, että siellä juuri nyt ollaan vaiheessa, missä pitää päästä kehityksestä kauppaan. Toki tarvitaan asiantuntijuutta, lainsäädäntöosaamista, oikeusvaltioperiaatteiden hallitsemista — juuri sitä osaamista, mitä Suomella on tarjota.

Edustajat Puisto, Savio, ensinnäkin pahoittelut, että en päässyt äsken vastaamaan kysymyksiinne. Kysyitte innovaatiotoiminnasta laajemmin mutta myös Kiinasta ja siitä, miten esimerkiksi Tanska ja Ranska ovat siellä ehkä, voiko sanoa, laajemmin ja sellaisilla maantieteellisillä alueilla, millä Suomi ei näy. On varmasti ihan hyvä jatkaa tätä keskustelua. Tiedän, että teillä on Kiina-osaamista, ja voimme käydä sitä dialogia, ja mielelläni teen siitä. On selvää, että Kiina on niin suuri markkina, että pitää tunnistaa ne paikat, missä kannattaa olla ja missä ei kannata olla. Kaiken kaikkiaan — tämä edustaja Saviolle — on ihan selvää, että meidän pitää katsoa innovaatiojärjestelmää kokonaisuutena ja kehittää sitäkin yhteistyössä korkeakoulukentän ja kansallisten toimijoiden kanssa myös täällä kotimaassa, jotta me vastaamme siihen kansainväliseen kysyntään aidosti.

Kansalaisjärjestöjen tuki — aika moni kysyi siitä, muistan ainakin muutamia — on ensi vuodelle 11 miljoonaa euroa ja seuraavalle vuodelle 11 miljoonaa euroa. Tähän olemme sitoutuneet, eli näin lisäämme kansalaisjärjestöjen resursseja ja tiivistämme yhteistyötä. Ja olemme jo nyt tehneet erittäin tiiviisti yhteistyötä niin Suomessa, Euroopassa kuin kansainvälisesti, ja siitä täytyy tietysti olla kiitollinen.

Arvoisa puhemies! Koulutusvienti, kaiken kaikkiaan koulutus — edustaja Marttinen ja muut: Alan asiantuntijat ovat tietysti tehneet hyvää valmistelua jo edellisellä hallituskaudella. Tässä täytyy heti todeta, että minä olen tosi kiitollinen siitä yhteistyöstä, mitä ulkoministeriö on jo nyt tehnyt esimerkiksi opetusministeriön kanssa ja myös -ministereiden kanssa. On ihan selvää, että meillä pitää olla kansallisesti yhteinen näkemys ja myös STM:n rajapintaa, silloin kun me puhumme esimerkiksi neuvolatoiminnasta ja terveydenhuolto-osaamisesta, ja se yhteinen tahtotila ja näkemys on nyt olemassa.

Mutta kuten on todettu potentiaalista — puhuitte Persianlahden alueesta, täällä puhuttiin Irakista, voisimme puhua Vietnamista, voimme puhua monestakin paikasta, ja näemme, miten Britannia on pystynyt tekemään siitä, voisiko sanoa, yhden merkittävän vientitoimialan — niin on selvää, että meidän pitää vielä yhdessä täällä Suomessakin ehkä vielä näitä paketteja, tuotteita, kehittää edelleen, jotta ne ovat, niin kuin ne ovat, maailman parhaita ja jotta me pidämme huolta myös siitä laadusta. Valitettavasti näkee maailmalla, että meiltä myös kopioidaan suomalaisia kouluja. Saattaa olla jonkun talon katolla kyltti, että tämä on suomalainen koulu, mutta se on siinä rakennuksessa oikeastaan kaikki, mikä on suomalaista. Ja tämä on tietysti asia, mihin tietysti täytyy ulkoministeriössäkin kiinnittää huomiota ja laajemmin.

Edustaja Vähämäki kysyi finanssisijoituksista, investointisuunnitelmasta. Voin sanoa, että tämän vuoden loppuun mennessä tullaan laatimaan yksityiskohtainen suunnitelma, ja aivan varmasti voidaan sitä käydä yhdessä läpi, ja se on varmasti sellainen asia, mihin palataan.

Arvoisa puhemies! Täällä olisi vielä paljon kysymyksiä, ja varmasti voin jatkaa niistä, mutta tällä hetkellä toteaisin, että täällä on mielestäni nyt... Anteeksi, edustaja Savola ja edustaja Pirttilahti kysyivät näistä: vientivetoinen toiminta, maabrändi, ruokatuotteet. Meillä on nyt hallitusohjelman mukaisesti lisää resursseja elintarvikevientiin. Esimerkiksi

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Pohjois-Amerikassa olin itse paikalla, New Yorkissa, missä nähdään, että nyt ne suomalaiset ruokainnovaatiot — tulevaisuuden ruoka — lähtevät vetämään ja hyvin kasvavat suomalaiset bränditkin siinä samalla. Ja se on tietysti osa maabrändiä, se on sitä, mitä maailman onnellisin kansa osaa tehdä, ja siinä meitä arvostetaan.

Edustaja Pirttilahti kysyi myös vientiin liittyen, ja sitten kun löydän vielä loput kysymykset... Mutta kaiken kaikkiaan tässä on tämä viennin Team Finlandin — toistan taas sen — BF:n, tämän yhteisen kokonaisuuden, tekeminen [Puhemies koputtaa]. Mutta on myös pohjoismainen yhteistyö: me tulemme tekemään entistä konkreettisemmin Pohjoismaina myös viennin edistämistä, ja myös kehitysyhteistyössä katsomme strategisia yhteistyöaiheita. — Kiitos paljon.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitoksia. — Och ännu minister Blomqvist.

**19.58 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa herra puhemies! Haluan vielä kerran kiittää mielenkiintoisista ja hyvistä kysymyksistä ja myös vinkeistä. Täytyy sanoa, että tuntuu hyvältä toimia tässä hallituksessa tasa-arvoministerinä ja myös pohjoismaisen yhteistyön ministerinä. Hallitus on sitoutunut näihin asioihin, hallitusohjelma on hyvä, ja myös eduskunnassa löytyy sekä kiinnostusta että myös vahva tuki sekä tasa-arvon että pohjoismaisen yhteistyön edistämiseksi.

Edustaja Pirttilahti kysyi kysymyksen, johon en nyt pysty vastaamaan, mutta otan asiaa selvää. En ole ollut mukana tällaisissa keskusteluissa mutta otan selvää, mitä on tapahtunut tämän Ruotsin aloitteen jälkeen ja mitä on käynnissä. Palataan siihen asiaan, voidaan olla yhteydessä.

Edustaja Hyrkkö kysyi työmarkkinoista ja koulutuksesta ja segregatiosta, mikä on iso ongelma. Se on valitettavasti Suomessa sukupuolittunut aika vahvasti, ja se lähtee jo koulusta, ja siihen pitää puuttua. Nyt en ole tietoinen siitä, mitä opetusministeriössä ja mitä opetusministeri Anderssonilla on käynnissä, mutta minun listallani, jossa on aika paljon asioita, mitä pitää tehdä, tämä asia on. Minä olen yhteydessä ministeri Anderssoniin ja juttelen hänen kanssaan siitä, mitä hän ajattelee tästä asiasta ja mitä me yhdessä voisimme tehdä tämän asian eteen, koska tämä on iso ongelma.

Se liittyy myös tähän asiaan, mitä edustaja Heikkinen kysyi, eli kun tehdään tasa-arvotyötä, niin se tietysti koskettaa sekä tyttöjä että poikia. Pojilla on omat ongelmansa ja haasteensa koulussa, ja segregatio koskee tietysti myös poikia kuten tyttöjä. Minusta on todella tärkeä asia myös tämä, mitä me voimme tehdä ”kadotettujen työmiesten” — täällä käytettiin sitä nimitystä — kohtalon eteen. Se, mitä sisältyy budjettiin, on sektoriministerin alalla, mutta tässäkin asiassa olen yhteydessä vastaavaan ministeriin, työ- ja elinkeinoministeriöön, ja keskustellaan tästä asiasta, koska tämäkin on erittäin tärkeä tasa-arvoasia. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** Kiitoksia. — Vielä ministeri Skinnari on pyytänyt vuoroa. 1 minuuttiko riittää? Kunhan asiat tulevat selviksi. Olkaa hyvä.

**20.01 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheen-vuoro): Kyllä, arvoisa puhemies! — Edustaja Pirttilahti, pahoittelut: YK-hankinnat, tätä kysymystä olen odottanut.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Me olemme aivan selvästi esimerkiksi verrattuna Tanskaan todella paljon jäljessä YK-hankinnoissa. Oikeastaan olemme aivan telineissä, jos puhun ihan suoraan. Sen takia ulkoministeriö ja valtioneuvosto kaiken kaikkiaan kiinnittävät tähän huomiota ja resursoivat nyt hankintaosaamista New Yorkiin siten, että me olemme iholla YK-hankinnoissa, me tiedämme, mitä tapahtuu. Me tulemme tekemään sen varsin nopeastikin. Kysymys on enemmänkin uuden toimintamallin rakentamisesta, joka tapahtuu aika notkeasti ja dynaamisesti. Toki myös Suomessa lähellä yrityksiä, elinkeinoelämää, yliopistoja, osaaajia pitää tehdä sitä työtä. Siinä mielessä tämä on nyt työn alla ja me teemme sen, ja tavoite on ottaa Tanska nyt ainakin jossain välissä kiinni, ja miksei kaikki muutkin.

Edustaja Honkasalo, finanssisijoitukset, miten muodostaa yritysten, järjestöjen kanssa yhteistyötä: varmasti meidän pitää ja tulee katsoa, miten me voimme sellaisia alustoja muodostaa, joissa voi olla aitoa public—private- mutta myös kolmannen sektorin yhteistyötä.

Kiitos, arvoisa puhemies.

**Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:** No niin, kiitoksia ministereille. — Tämän pääluokan käsittely nyt sitten keskeytetään ja mennään puhujalistaan.

**20.03 Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies ja hyvät paikalla olevat edustajat ja mahdolliset kuuntelijat muualla! Tässä budjetissa on otettu hyvä suunta. Kuten todettu, kotimaiset ja kansainväliset vertailut osoittavat, että Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on valitettavasti heikentynyt ja koulutustason nousu pysähtynyt, ja tähän kaikkiin tärkeimpään työllisyys- ja taloustoiimeen tartutaan varhaiskasvatuksesta lähtien. Täällä todetaan myös hienosti, että ”tieto, osaaminen ja luovuus ovat Suomen tärkeimpiä kilpailutekijöitä”. On tärkeää varmistaa, että tämä todellakin näkyy jokaisessa valinnassa, jonka teemme. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimi saivat kerrankin sijaa myös hallitusneuvotteluissa, enemmän kuin ennen, mutta on vielä tehtävää sen eteen, että emme sitten tosipaikan tullen unohda näiden yhteiskunnan osa-alueiden merkitystä.

Tiedämme, että rahapelijärjestelmä tulee aiheuttamaan sen, että tulot vähentyvät. Hallitusohjelmassa olemme sitoutuneet siihen, että tämä muutos rahapelijärjestelmässä ei tule aiheuttamaan laskua kulttuuri-, nuoriso- tai liikunta-avustuksissa tai niiden toiminnoissa. On tärkeä huolehtia siitä, että kun siirretään OKM:n budjettiin veikkausvoittovaroin nykyisin rahoitettavaa toimintaa, niin se ei sitten ole pois OKM:n muusta toiminnasta ja muusta budjetista, vaan me otamme yhteiskuntana vastuun siitä, että me todellakin toteutamme tämän hallitusohjelman ja budjetin kirjauksia siitä, että tieto, osaaminen ja luovuus ovat Suomen tärkeimpiä kilpailutekijöitä. Ja kun tämä veikkausvoittovarojen lasku — tämä riski, joka nyt todennäköisesti toteutuu jossain mittakaavassa — hajautetaan koko valtion budjettiin ja otetaan siitä vastuu eikä sysätä sitä vastuuta ainoastaan OKM:n hallinnonalalle, niin silloin tämä muutos ei ole niin iso, ja tähän hallitusohjelmassa olemmekin sitoutuneet.

Täällä vielä valitettavasti joudutaan toteamaan, että ”luovan alan yritysten tarpeet eivät tule riittävästi huomioiduiksi rahoitus- ja tukijärjestelmissä”. On tärkeää satsata esimerkiksi kulttuurimatkailun edellytyksiin, lukemiseen, kirjastoon ja kansallisen kulttuuriperimän digitointiin mainitakseni vain muutamia esimerkkejä.

Me tarvitsemme uusia malleja bruttokansantuotteen uudelleen ohjaamiseen sellaiseen taloudelliseen toimintaan, joka on vähäpäästöistä ja joka lisää luonnon monimuotoisuutta eikä vähennä sitä. Kaikki budjetin valinnat täytyy arvioida tältä pohjalta ja miettiä, missä

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Suomi haluaa olla todella kymmenen vuoden päästä, olemmeko me edelläkävijöitä vai emme. Meillä on kaikki edellytykset siihen. Tarvitaan oikeita valintoja, ja hyvä suunta on otettu tässä ohjelmassa. Se tarkoittaa myös muutoksia, jotka ovat joskus vaikeita, mutta uskon, että olemme oikealla polulla.

Muutamia esimerkkejä täältä budjetista:

On aika poikkeuksellista, että taiteilija-apurahan tasokorotus vihdoinkin tehdään, tämä on hieno juttu, saadaan aikaiseksi se esittävän taiteen valtionosuusuudistus, ja liikunta nähdään yhä enemmän liikunnallisena elämäntapana ja kaikkien oikeutena. Tämähän tulee vähentämään sosiaali- ja terveystoimen, kun saamme ihmiset liikkumaan.

Varhaiskasvatukseen satsataan ihan eri tavalla kuin koskaan ennen. On tärkeää myös huolehtia, että ala on houkutteleva työnantajana. Palkkaus tuntuu olevan kaikkein kriittisin tekijä tällä hetkellä. Alalla on siinä korjattavaa. On myös hyvä, että selvittämme, onko varhaiskasvatus ulkopuolisille sijoittajille tuottavaa toimintaa toisin kuin peruskoulujärjestelmämme. Itse en ole keksinyt syytä ja selitystä, miksi varhaiskasvatuksessa ajattelisimme toisin, kun kaikki ajattelemme yli puoluerajojen, että peruskoulujärjestelmämme on toimiva ja sillä ei tuoteta ulkopuolisille sijoittajille voittoja ja kun me näemme varhaiskasvatuksen yhä enemmän osana oppimisen polkua. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä päästä eteenpäin. Muistetaan se, että faktat osoittavat, että teollisuuden ja alkutuotannon painoarvo taloudessa pienentyy [Puhemies koputtaa] ja tarvitsemme satsauksia palvelualoihin, etenkin liike-elämän palveluihin ja sellaiseen [Puhemies: Aika!] toimintaan, joka jalostusarvoamme kasvattaa. — Kiitoksia.

**20.08 Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! ”Onko keskiluokalle merkityksellistä se, jääkö muutama euro enemmän käyttöön kuussa rahaa?” kysyi sisäministeri Ohisalo. ”3 500 euroa kuukaudessa tienaa varmasti 10 euron veronkorotuksen”, totesi opetusministeri Andersson. Hallituksen linja on valitettavasti tämä. Työtä tekevien suomalaisten euro sinne, satanen tänne — ketä kiinnostaa? Voin kertoa, että suomalaisia kiinnostaa ja meitä kiinnostaa. Meitä kiinnostaa työtä tekevien ja yrittävien suomalaisten tilanne.

Täällä on puhuttu tällä viikolla lapsiperheiden tilanteesta. Tämän hallituksen veroratkaistut kasautuvat valitettavasti voimakkaasti juuri perheellisille keskituloisille, jotka ovat arjessaan riippuvaisia omasta autosta. Lasketaanpa erään uusimaalaisen perheen tilanne: Työn verotus kiristyy keskituloisten vanhempien perheellä 320 euroa. Polttoaineveron kiristykset tuovat tälle kauempana Uudenmaan kehysalueella — kuten Porvoossa, Mäntsälässä, Nurmijärvellä tai Vihdissä — asuvalle ja pääkaupunkiin töihin autollaan pendelöivälle, lapsia harrastuksiin kускаavalle perheelle 300 euron lisälaskun kahden vanhemman osalta. Jos tämä perhe käyttää keskimääräisenkin kotitalousvähennyksen, perhe ottaa takkiin myös kotitalousvähennyksen leikkauksessa 100 euroa. Eli tämän uusimaalaisen perheen käteen jää ensi vuonna vähemmän rahaa yli 700 euroa. [Eduskunnasta: Uskomaton-ta!] Hyvä hallitus, 700 euroa on paljon rahaa. Se on todella paljon rahaa. [Arto Pirttilahti: 70 prosentilla nousee!]

Keskustan edustaja Ovaska kantoi täällä eilen huolta opettajien tilanteesta. Niin minäkin. Kun perheellinen ja asuntovelallinen keskituloinen opettaja haluaa ottaa lisätunteja koulusta saadakseen lisätienestystä, hänelle jää käteen tienaamastaan lisäeurosta alle puolet. Jotta opettaja voisi palkata kahdeksi tunniksi lastenhoitoapua, hänen on tehtävä itse töitä kolme tuntia. Tämä johtuu verokiilasta, jota tämä hallitus aikoo kasvattaa. Onko tämä oikein? [Eduskunnasta: Ei ole!] Ei ole.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Toden totta tämä on hallituksen valinta. Te valitsitte kohdistaa tämän verorasituksen työtä tekeville, toimelialeille, liikkuville, ahkerille suomalaisille sen sijaan, että olisitte lisänneet kannusteita työntekoon, jotta tätä verotaakkaa olisi kantamassa entistä useampi suomalainen.

Me kokoomuksessa puhumme ahkerien työssäkäyvien suomalaisten puolesta tulotasosta riippumatta. Puhumme myös niiden ihmisten puolesta, jotka vielä elättävät itsensä ja perheensä omalla työllään ja yrittämisellään. Kuten me olemme kertoneet täällä, ahkeruus ei ole ominaisuus tai tuloluokka, se on asenne ja arvo. Kyse on siitä, että vain toimeliaisuuteen ja työntekoon kannustamalla suomalainen yhteiskunta kestää.

Tämä hallitus valitettavasti heikentää työnteon kannustimia, korottaa toimeliaisuuden veroja ja lisää tulonsiirtoja. Tämä on työllisyydelle haitallista. Sen sijaan pitäisi verottaa vähemmän sitä, mitä halutaan enemmän, eli työtä. Kannustamalla työntekoon veroeuroja kertyisi enemmän. Tällöin myös ne, jotka eivät pysty tekemään töitä, hyötyvät, koska saamme pidettyä heistä huolta. Kaikki voittavat silloin. Hyvät keskustalaiset, te ymmärsitte tämän viime kaudella. Mitä teille on nyt tapahtunut? [Eduskunnasta: Täyskäänös!] — Kyllä, täyskäänös.

Lopuksi ahkerien ihmisten Uudenmaan puolesta kyselen pääradan kapasiteetin lisäämisestä eli sen Pasila—Riihimäki-yhteyden toisesta vaiheesta. Meillä Keski-Uudellamaalla on se tilanne, että junat ovat pääradalla tupaten täynnä lähiliikenteessä, ihmisiä siirtyy takaisin oman auton käyttöön työmatkaliikenteessä. Pääradan parannuksen toinen vaihe tulee käynnistää välittömästi nyt tämän ensimmäisen vaiheen jatkona. Valmis ratasuunnitelma mahdollistaa hankkeen käynnistämisen heti. Miksi siis hallitus viivyttää? Tämä hankkeen mahdollistaa lähijunaliikenteen vuorotarjonnan kasvattamisen, parantaa häiriönsietokykyä ja hyödyttää laajaa työssäkäyntialuetta niin valtakunnallisesti kuin seudullisestikin ja luo edellytyksiä päästötavoitteen saavuttamiselle. Toimikaa, hyvä hallitus. [Ari Tornainen: Mistä rahat?]

**20.13 Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minä olen huolestunut, ja tätä minun huolestuneisuuttani tukevat useat viestit ympäri Suomen. Eivätkä nämä keskustelut tästä talousarviosta ole helpottaneet minun oloani yhtään. Iso kuva ei ole muuttunut.

Arvoisa hallitus, te käytätte rahaa, jota teillä ei ole. Te käytätte meidän lastemme ja lastenlastemme rahoja vaalilupaustenne lunastukseen, ja silti joudutte pettämään lupauksianne. Te otatte velkaa nousukauden lopulla — siis nousukauden. Kun tämän päivän pienet lapset tulevaisuudessa aloittavat koulutiensä, heillä näyttäisi olevan lisävelkaa selkärepuissaan niin paljon, että pystyssä pysyminen on vaikeaa. Tämä ei ole kestävää tulevaisuuspolitiikkaa.

Hallituksen panostukset ovat monin paikoin erinomaisia, ja tästä ei varmasti ole erimielisyyttä. Kysymys on siitä, että te käytätte rahat ennen kuin teillä on niitä. Te lisäätte pysyviä menoja ennen pysyviä tuloja. Tämä aihe on niin kiusallinen hallitukselle, että täällä talousarviokeskustelussa keskitytään aivan muihin asioihin. Kun pitäisi keskustella siitä, miten kotitalousvähennyksen heikentäminen rankaisee ruuhkavuosissa tykittävän perheen mahdollisuuksia oman arkensa helpottamiseen, tai siitä, miten se vaikeuttaa ikäihmisten kotona asumista tai miten se rankaisee monia yksityisyrittäjiä, etenkin naisvaltaisilla aloilla, niin hallituspuolueet riitelevät enemmän perussuomalaisten kanssa heidän ristiriitaisista kommenteistaan. Kun meidän pitäisi keskustella siitä, miten polttoaineveron korotus kurittaa niitä ihmisiä, jotka tarvitsevat autoaan esimerkiksi töissä käymiseen ja lasten harras-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

tuksiin viemiseen, tai siitä, miten se vaikuttaa erittäin negatiivisesti vaikkapa kuljetusalalla tulevaisuudennäkymiin, hallitus sulkee korvansa ihan kuin maaseutua ei olisi tai Suomessa ei olisi pitkien etäisyyksien kuntia. [Pasi Kivisaari: Mistä ne rahat otetaan?] Tässäkin mielessä oma vaalipiirini, Kaakkois-Suomi, tuntuu olevan unohdettu. Kun meidän pitäisi puhua ilmastonmuutoksen estämisen kunnianhimmittomuudesta, me kuuntelemme hallituksen keskinäistä riitelyä ja konkreettiset toimet puuttuvat täysin. Kun pitäisi keskustella työllisyystoimista, hallitus puhuu ensi keväästä, kun pitäisi puhua tästä päivästä. Kun pitäisi keskustella siitä, miten kannustaa suomalaisia ahkeruuteen, hallitus vain keskittyy ahkera-sanan määrittelyyn.

Kuten aiemmin sanoin, monet hallituksen menokohteet ovat erinomaisia ja siinä mielessä erittäin tuettavia. Toivon todella, että koulutusmäärärahat tuovat positiivisia tuloksia, ja odotan, että hallitus pystyy tukemaan kaikkia suomalaisia liikunnan ilojen pariin. Tässäkin asiassa nuorena opittu tapa tukee ihmistä myös aikuisiässä.

Arvoisa rouva puhemies! Jos sallitte, niin käytän yhden esimerkin urheilusta. Urheilumaailmassa arvostetaan suuresti ihmisen kykyä myöntää virheensä. Virheen myöntäminen kertoo toisille osapuolille, että virheen tehnyt ymmärtää asian ja yrittää ryhdistäytyä ja myös korjata sen. Selittelyllä, muiden ja menneiden syytelyllä on se päinvastainen vaikutus. Arvoisa hallitus, tällä hetkellä te valitettavasti kuulutte tähän jälkimmäiseen porukkaan. Te selittelette, kun pitäisi toimia, te syytätte muita, kun luottamus teihin on alhaalla. On äärimmäisen tärkeää ymmärtää, että se ei ole meidän vikamme, jos te ette meinaa pärjätä.

Te olette nyt vallassa, mutta me kokoomuksessa olemme erittäin mielellämme auttamassa teitä. — Kiitoksia.

**20.19 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Me olemme nyt tämän viikon käyneet tätä talousarviokäsittelyä, ja tuntuu olevan aika normaali käsittely. Oppositio arvostelee kaikkea, mikään ei ole hyvin, ja tietysti hallituspuolueiden edustajat sitten osaltaan myöskin kommentoivat talousarvioesitystä hyväksi.

Jokainen eduskuntakausi, jokainen hallituskausi on omalla tavallaan erilainen mutta tavallaan myöskin samanlainen. Erilaisuutta on, jos verrataan viime kauden: Viime kaudella laitettiin Suomea kuntoon, tehtiin vaikeitakin päätöksiä, erittäin vaikeita päätöksiä. Talous parani, työllisyys parani, mutta silti kaikilla suomalaisilla ei mene vielä hyvin. Nyt tällä hallituskaudella ja ensi vuoden budjetissa on tehty tietoinen valinta, että me haluamme parantaa pienituloisten tilannetta. Me haluamme parantaa perusturvaa. Tavoitteena on parantaa suomalaisten arkea ja vahvistaa uskoa tulevaisuuteen. Me haluamme nimenomaan, kuten sanoin, parantaa perusturvaa mittavien veronalennusten sijaan. Kokoomuksen linja tuntuu olevan tässä erilainen. [Heikki Vestman: Kannustaa työntekoon!]

Keskusta haluaa jatkaa työtä lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi. Me haluamme olla perheiden asialla. Me haluamme nostaa yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisiä. Me haluamme helpottaa opiskelevien vanhempien toimeentuloa ja niin edelleen.

Kiirehdimme myös vanhustenhoidon epäkohtien korjaamista. Me haluamme nostaa pienimpiä eläkkeitä. Jokainen ihminen ansaitsee inhimillisen ja hyvän hoidon ja hoivan, olipa hän sitten laitos-, koti-, perhe- tai omaishoidossa. Me haluamme kantaa huolta lähimmäisest.

Valitettavasti täytyy todeta, että viime kaudella, kun saatiin monia asioita eteenpäin — kuten sanoin, talous parani, työllisyys parani — valitettavasti iso asia, sote-uudistus, jäi to-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

teutumatta, ja se ei johtunut kyllä keskustasta. Keskusta olisi halunnut sen toteuttaa jo viime kaudella. Nyt se on tällä kaudella välttämätöntä toteuttaa yhdessä meidän kaikkien kesken. Uskon, että kunnissa nimenomaan odotetaan, että vihdoinkin saatte myöskin tästä asiasta päätöksiä. Selvityksiä ja toimenpiteitä on tehty jo aivan riittävästi. Sitä pohjatyötä, mitä viime kaudella tehtiin, pitää käyttää nyt hyväksi ja lopettaa asioiden vatvominen ja saada siinä päätöksiä.

Keskusta haluaa kehittää tasapainoisesti koko Suomea. Se näkyy myös tässä budjettiesityksessä hyvinkin paljon, kun sitä vain lukee ja perehtyy siihen. Teiden, ratojen ja muiden väylien kunnostamista tehdään koko Suomessa — nimenomaan koko Suomessa. Perusväylänpitoon tehdään selkeä yli 300 miljoonan euron tasokorotus, ja se 300 miljoonan euron tasokorotus on vuosittainen tasokorotus. Yksityisteiden peruskorjauksiin on ensi vuodelle 20 miljoonaa euroa, ja se on todella tärkeä euromäärä. Sillä saadaan monia korjauksia, välttämättömiä korjauksia, toteutettua.

Suomi on pitkien etäisyyksien maa ja harvaan asuttu maa, ja oman auton käyttäminen on monille, meille kaikille, jatkossakin välttämätöntä, ja se tulee sallia.

Suomea on siis kehitettävä tasa-arvoisesti ja ihmisiä kuunnellen. Me puolustamme keskustassa ihmisen vapautta valita asuinpaikkansa yhtä lailla niin syrjäisen soratien päästä kuin tiiviistä kaupunkikeskustasta. Haluamme kehittää toimivia liikenneyhteyksiä.

Ensi vuoden budjetissa panostetaan myös turvallisuuteen. Se on hyvä asia. Poliisien määrää kentällä lisätään koko Suomessa.

Työllisyys on kuitenkin meille se ykkösasia, jotta saamme myös taloutta kuntoon. Työpaikka tulee saada paremmin jokaiselle ihmiselle. 75 prosentin työllisyysasteen tulee olla selkeä tavoite, ja siihen tulee päästä. Se on meidän kaikkien yhteinen tavoite.

**20.24 Johan Kvarnström sd:** Ärade talman! Budgetförslaget vi diskuterar andas framtid och jämlikhet. Eftersom redan över hundra talturer är avklarade sedan remissdebatten inleddes på tisdagen ska jag inte upprepa sådant som redan har sagts. I stället vill jag belysa bristen på sann dialog i denna debatt och försöka förklara varför den nya politiska linjen enligt mig är moraliskt försvarbar och nödvändig.

Arvoisa puhemies! Talousarvioesitys henkii tulevaisuutta ja tasa-arvoa. Koska yli sata puheenvuoroa on jo pidetty tiistain lähetekeskustelun alkamisen jälkeen, en aio toistaa sitä, mitä on jo sanottu. Sen sijaan haluan korostaa todellisen vuoropuhelun puutetta tässä keskustelussa ja yrittää selittää, miksi uusi poliittinen linja on minun mielestäni moraalisesti puolustettavissa ja tarpeellinen.

Jäin miettimään paria arvoisan edustaja Ben Zyskowiezin tiistaista välihuutoa. Hän sanoi ”leikkaatte lapsilta” ja, pidempänä versiona, ”leikkaatte lapsilta ottamalla velkaa”. Uskon ymmärtäväni tämän ajatuksenjuoksun. Jos olen oikeilla jäljillä, ajatus on, että talous on pidettävä vakaana ja tasapainossa, jotta hyvinvointi voidaan rahoittaa myös tulevaisuudessa. [Kokoomuksen ryhmästä: Oikein ymmärretty!] Uskon, että olemme kaikki samaa mieltä tästä. Uskon, että tavoitteesta vallitsee yksimielisyys, mutta keinoista olemme eri mieltä. Voimme olla eri mieltä leikkausten tarpeesta, verohuojennusten kohdentamisesta, finanssipolitiikan myötäsyklisyydestä tai vastasyklisyydestä sekä siitä, milloin on oikea aika ottaa käyttöön erilaisia poliittisia välineitä.

Edustaja Zyskowiezin huutoon tietysti heti vastattiin salin tältä suunnalta. Hallituspuolueiden ryhmät pitävät tietenkin epäoikeudenmukaisena sitä, että hallitusta syytetään siitä,

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

että se leikkaa lapsilta, vaikka talousarvioehdotukseen sisältyy monia konkreettisia panostuksia lasten hyvinvointiin. Tässä tapauksessa uskon, että puhuimme ristiin ymmärtämättä toisiamme. Se voi johtua siitä, että meillä on erilaiset elämäkokemukset. Ehkä näemme elämässämme saman yhteiskunnan eri osia ja katsomme asioita eri näkökulmista. Minun näkökulmastani lapsilta leikkaamista ja heidän tulevaisuutensa riistämistä olisi se, jos emme takaisi heille turvallisia olosuhteita ja mahdollisimman tasapuolisia edellytyksiä kehittää erilaisia taitoja terveessä yhteisössä. Mielestäni lapsilta leikkaamista olisi se, jos kasvattaisimme tuloeroja sen sijaan, että pienentäisimme niitä. Mielestäni lapsilta leikkaamisesta olisi se, jos emme tekisi kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Mielestäni leikkaaisimme lapsilta, jos emme palauttaisi subjektiivista päivähoito-oikeutta tai jos emme korottaisi joi-takin etuuksia ja tukia nyt keskusteltavana olevan talousarvioletyksen mukaisesti. Mielestäni lapsilta leikkaamista olisi pohjoismaisesta hyvinvointivaltioista luopuminen palveluja yksityistämällä, jos loisisimme yhteiskunnan, jossa jokaista pidetään oman onnensa seppänä ja jossa tavallinen palkka ei riitä elämiseen. Tältä lapsiin kohdistuvat leikkaukset näyt-tävät minun näkökulmastani.

Ärade talman! Jag tror att ärade ledamot Zyskowiczs tanke är försvarbar endast ur ett lång-siktigt och ensidigt ekonomiskt perspektiv. Det är bara det att politik handlar om mer än ekonomi. Det har ett egenvärde för de berörda utsatta människorna att de här och nu får det stöd de behöver. Här tror jag att mitt socialdemokratiska perspektiv och ledamot Zys-kowiczs samlingspartistiska perspektiv skiljer sig. Det senare är mer utilitaristiskt och mis-sar enligt mig en etisk dimension som handlar om att våra liv inte kan reduceras till siffror i en kalkyl. Samtidigt finns det saker vi är helt ense om, som att flitfällor bör avskaffas, så att det alltid lönar sig att ta emot arbete.

Det finns mycket jag oroar mig för, hur människor har det i vardagen, som inte har att göra med statsskulden. Jag oroar mig mycket för hur många fattiga människor har det, men det fina i sammanhanget är att oron dämpas av den riktning som politiken i Finland nu slår in på. Jag tror med stark övertygelse att den är moraliskt nödvändig och ansvarsfull. Jag vågar tro att vi bidrar till mer framtidstro och en stabilare samhällsutveckling. — Tack.

**20.30 Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tänäkin päivänä on käy-tetty jo 230 puheenvuoroa ja listalla taitaa olla viitisenkymmentä ja on ollut erittäin värik-käitäkin ja hyviä keskusteluja. Kiitän tästä raikkaasta keskustelusta keltaisen kirjan osalta.

Arvoisa puhemies! Keskustan tavoitteena on parantaa suomalaisten arkea ja vahvistaa luottamusta tulevaisuuteen. Tämän budjetin pohjalla on vahvana elementtinä 75 prosentin työllisyystavoite, mutta myös keskusta sitoutuu vahvasti tavoitteeseen, että vuonna 23 meillä on talouden tasapainotus. Keskusta on valmis kääntämään kaikki kivet työllisyyden edelleen parantamiseksi. Hallitus päätti budjettiriihessään ensimmäisistä työllistävästä toi-menpideratkaisuista. Niitä taisi olla 25 kappaletta.

Olemme tulevaa silmällä pitäen myös esittäneet seitsemän keskustalaista omaa mielipi-dettä ja toimenpidettä, joista tärkein työllisyyden kannalta on paikallisen sopimisen edis-täminen. Keskusta pitää kiinni hyvinkin vahvasti tästä 75 prosentin työllistamisestä tällä vaalikaudella, vaikkakin talouden näkymät ovat heikentyneet. Se vain vaatii meiltä uusia toimenpiteitä. Aikanaan myös mitataan hallituksen onnistuminen näittenkin asioiden osal-ta.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

On ollut tietoinen valinta tässä budjetissa, että käytämme talouden liikkumavaran esimerkiksi perusturvan parantamiseen mittavien veronalennusten sijaan. Kaikilla suomalaisilla kun ei mene hyvin. Lapsikäyhyys on maamme yksi vakavimpia ongelmia. Nyt nostamme yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisiä, helpotamme opiskelevien vanhempien toimeentuloa, korotamme pienimpiä vanhempain- ja sairauspäivärahoja, eli keskusta jatkaa sitä työtä lapsikäyhyys vähentämiseksi, mitä on aikaisemminkin tehty. Päiväkotien ryhmäkokoja tullaan pienentämään, ja koulussa tuetaan opettajien jaksamista. Huolehditaan opettajien työ- ja oppilaiden oppimisrauhasta ja ennen muuta laitetaan perustaa kuntoon. Keskusta toimii pienten lasten koulun puolesta hyvin vahvasti.

Arvoisa puhemies! Tällä viikolla on Vanhustenviikko, ja teemana on ”varaudu vanhuuteen”. Se on ihan normaalia — varaudutaan tulevaan opiskeluun, perheen perustamiseen, mutta tulee myös varautua vanhuuteen. Meillä on monella eläkeläisellä tiukkaa. Nostamme tässä nyt pienimpiä eläkkeitä, kiirehdimme vanhustenhoidon epäkohtien korjaamista. Mielestäni ja keskustan mielestä jokainen ihminen tarvitsee ihmisarvoisen, inhimillisen hoivan, on kyse sitten koti-, laitos-, perhe- tai omaishoidosta. Tällä viikolla mielestäni on aika vähän keskusteltukin juuri kotihoidosta — sen tasosta, sen toimivuudesta — ja varsinkin omaishoitajista, niin hoidettavana kuin hoitajana olevista rakkaista lähimmäisistämme, jotka jaksamme aktiivisesti, vapaaehtoisesti hoitaa toinen toisiamme.

Veronalennukset kohdennetaan pieni- ja keskituloisille, ja suurituloisten solidaarisuusvero tulee jatkumaan. [Heikki Vestman: Keskituloisten verotus kiristyy!] — VM:n tutkimuksen mukaan yli 70 prosenttia ihmisistä saa paremman tulon kuin aiemmin, eli se kohdentuu kyllä aika tasaisesti.

Nyt on myös pidettävä huoli yrittäjyydestä, ja tässä meidän paketissa on monta hyvää asiaa: tuplapoistoa, innovaatorahoituksen mahdollisuutta, rekrytointikokeilua, ensimmäisen työntekijän palkkauksen sivukulujen alentamista, yrittäjien jaksamiseen panostetaan. Siinä on hyvin monia, mitkä aktivoivat myös pienyrittäjyyteen. Toteaisin myös tässä, että hankintalakiakin on aikaisemmin uudistettu, ja nyt pitäisi myös toimia kunnissa ja hankintayksiköissä niin, että meidän pienet yritykset saisivat niittenkin kautta tuloa.

Maa- ja metsätaloussektorilla on hieno asia, että luonnonhoitokustannukset ja nämä, mitkä ovat jälkeenjääneitä kustannuksia, korjataan. Ottaisin ylös myös täältä yhden asian: Me tarvitsemme maa- ja metsätalouteen vahvaa tutkimusta muun muassa Luken puitteissa. 30 vuotta sitten todettiin tutkimuksellisesti — en tiedä, kuka tutkimuksen teki — että maatalouden tyyppipäästöt ovat kaksinkertaiset, ja tänä vuonna ne on taas pudotettu sille tasolle, mille ne kuuluvat. 30 vuotta on tällä kiusattu meidän maatalouden yrittäjiä. Eli tutkimusta pitää tehdä ja tutkimusta pitää valvoa, eli kovasti näen, että meidän maa- ja metsätalouden tutkimus on hyvällä tolalla ja sitä pitää edelleen tehdä.

Yrittäjyyden edellytyksistä näen vielä, että se koskee myös vientiä, ja näen, että on erittäin hyviä asioita tehty, esimerkiksi Team Finlandin rahoitukseen mutta myös Business Finlandin rahoitukseen, että saamme uutta vientiä ja aktiivitoimintaa yrityskenttään. [Puhemies koputtaa] — Raiteet ja tiet unohtuivat, mutta niiden suhteen hallitus tekee erinomaista työtä, ja myös yksityisteille annetaan 20 miljoonaa.

**20.35 Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Polttoaineveron 250 miljoonan euron korotus osuu kipeästi etenkin niihin kaupunkikeskusten ulkopuolella asuviin ihmisiin, joilla ei ole mahdollisuutta kunnollisiin joukkoliikennepalveluihin.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Vähemmälle huomiolle on jäänyt, että myös joukkoliikenne ja nimenomaan linja-auto-liikenne kallistuu veronkorotusten seurauksena. Suomen liikenteen pakokaasupäästöjen ja energiankulutuksen laskentajärjestelmän Lipaston avulla laskettu arvio on, että valtakunnallisesti linja-autoliikenteen kustannukset nousevat noin 12,4 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannusten nousu aiheuttaa paineen nostaa lippujen hintoja. Hinnankorotukset taas johtavat joukkoliikenteellä tehtyjen matkojen vähenemiseen. Näin polttoaineveron kiristys vaikuttaa joukkoliikenteen käyttöä vähentävästi. [Eduskunnasta: Ilmasto kärsii!]

Esimerkiksi kotikaupunkini Turun isännöimän seudullisen joukkoliikenneviranomaisen, tuttavallisemmin Fölin, toimintaan veronkorotus aiheuttaa noin 450 000 euron lisäkustannuksen. Sen kattaminen edellyttää lippujen hinnankorotuksia niin, että joukkoliikenteen matkamäärän arvioidaan laskevan 250 000 matkalla.

Näyttäisi siltä, että hallituksen ilmastoperusteella korottama polttoainevero osuu liikenteen päästövähennystavoitteita vastaan. Liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi joukkoliikenteen matkamäärän kasvattamista, ei sen vähentämistä. [Kokoomuksen ryhmästä: Ohhoh!] Budjetissa joukkoliikenteen järjestämiseen on osoitettu ilmastoperusteista lisärahoitusta 20 miljoonaa euroa, mutta tämä raha näyttää kohdistuvan ennen kaikkea joukkoliikenteen kehittämiseen. On siis perusteltua kysyä, viekö veronkorotus nyt pohjan pois tältä kehityspanostukselta.

Myös parafiinisen dieselin verotuen poistaminen vaikuttaa linja-autoliikenteen kustannuksia kasvattavasti. Tuki on ollut 5 senttiä litralta, ja tuen määrä on ollut noin 120 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän verotuen poisto voi itse asiassa myös hidastaa siirtymistä biodieselin käyttöön. [Lulu Ranne: Hajoaako hallitus?] Tästä viime mainitusta asiasta minulla ei ole tarkempia laskelmia, mutta tämän verotuen poistamisen vaikutussuunta näyttäisi olevan selvä, ja valitettavasti joukkoliikenteen käytön ja päästövähennystavoitteiden kannalta se on negatiivinen.

Olisi ehdottoman tärkeää, että polttoaineveron korotuksen ja toisaalta veroedun poiston aiheuttamat lisäkustannukset kompensoitaisiin suurten ja keski suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen järjestäjille sekä alueellisille liikenteenharjoittajille siten, että kustannukset eivät siirtyisi joukkoliikenteen käyttäjille. Se olisi mielestäni vähintäänkin, mitä eduskunta voisi tehdä ihmisten liikkumisen kallistumisen estämiseksi, eikä tämän hintalappukaan olisi suuri.

Arvoisa puhemies! Toivonkin, että asianomainen valiokunta käy tämän asian perusteellisesti läpi ja siihen saadaan vielä korjaus. — Kiitoksia. [Eduskunnasta: Hyvä puhe! — Erinomainen puhe!]

**20.39 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa rouva puhemies! Huumetakavarikot Suomen ja Ruotsin välisellä rajanylityspaikalla Torniossa ovat lisääntyneet huomattavasti viime vuosien aikana. Lyhyen ajan sisällä huumeiden takavarikot ovat kaksinkertaistuneet. Tornion rajanylityspaikka on Suomen toiseksi vilkkain heti Helsinki-Vantaan lentoaseman jälkeen. Tornion maaraajan yli saapuu Suomeen lähes 2,5 miljoonaa autoa vuodessa. Sen lisäksi ihmisiä ylittää rajan julkisen liikenteen välineillä ja jalkaisin. Kaikkiaan Suomen ja Ruotsin välisen maaraajan Torniossa ylittää vuodessa noin 20 miljoonaa ihmistä suuntaan tai toiseen.

Ruotsista saapuneiden turvapaikanhakijoiden vyöryn vuoksi Tornion tulli otti käyttöön tehostetun rajavalvonnan syyskuussa 2015. Silloin Tulli tilapäisesti lisäsi henkilökuntaa Torniossa siirtämällä sitä Tornion toimipaikkaan muilta rajanylityspaikoilta. Seuranneen kolmen kuukauden tehostetun valvontavaiheen aikana Tornion tullissa kiinni jääneiden

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

huumeiden salakuljettajien määrä moninkertaistui. Lyhyessä ajassa jäi kiinni myös kymmeniä ihmissalakuljetustapauksia. Tehostetun valvonnan vaihe kesti alkuvuoteen 2016, jolloin Tornion tulli palasi normaaliin, vakiintuneeseen valvontakäytäntöön. Samalla Tornion rajanylityspaikan henkilökunnan määrä palautui tehostetun valvonnan vaihetta edeltäneelle tasolle.

Arvoisa rouva puhemies! Tehostetun valvontavaiheen aikana tapahtunut kiinni jääneiden huumausaineiden salakuljettajien määrän moninkertaistuminen osoittaa selvästi raja-valvonnan tehostamisen tarpeen länsirajalla. Poliisin antaman tiedon mukaan huumeiden salakuljetus länsirajan yli on viime aikoina entisestään lisääntynyt. Tämä huolestuttava tieto ja tehostetun valvontavaiheen aikana saadut kokemukset osoittavat kiistattomasti valvonnan lisäämisen tarpeen länsirajalla ja Tornion rajanylityspaikalla. Ei voida myöskään olettaa, että ihmissalakuljetus olisi päättynyt sillä hetkellä, kun tehostettu valvonta loppui. Tällä hetkellä Tornion tullin toimintaa varjostaa myöskin epätietoisuus toimipaikan tulevaisuudesta. Tulli on vuokralla Senaatti-kiinteistöjen omistamissa tiloissa, jotka rakennuksen omistaja on nyt laittanut myyntiin.

Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset Suomessa ovat lisääntyneet vuosi vuodelta. Samalla niin sanottujen kovien huumeiden määrä takavarikoissa on lisääntynyt. Huumeidenkäytön yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset ovat lisääntyneet todella huolestuttavaa vauhtia. Euroopan vuoden 2019 huumeraportin mukaan Euroopassa, Schengen-alueen sisällä, valmistetaan huumeita Euroopan markkinoille ja myös Lähi-idän ja Kauko-idän vientiin. Raportin mukaan amfetamiinia ja metamfetamiinia valmistetaan monissa Euroopan maissa. Tällaisina maina raportti mainitsee Belgian, Alankomaat, Puolan, Baltian maat, Saksan ja Tšekin. Raportin mukaan Euroopan maissa valmistetaan myös heroiinia ja kokaiinia. Schengen-alueen sisältä lähtevä ja alueen sisälle suuntautuva salakuljetus ei vähene Schengen-alueen ulkorajavalvonnalla. Huumeidenvastainen työ edellyttää salakuljetuksen estämistä ja rajakontrollin kehittämistä alueen sisärajoilla. Se edellyttää myös poliisin resurssien vahvistamista.

Arvoisa rouva puhemies! Poliisin mukaan länsirajan yli kulkee huumeiden salakuljettajien käyttämä merkittävä niin sanottu pohjoinen reitti. Tullin valvonnan tehostaminen Tornion rajanylityspaikalla lisäisi salakuljettajien kiinni saamisen mahdollisuutta, ja näin se omalta osaltaan olisi ehkäisemässä huumeiden salakuljetusta Suomeen. Valvonnan lisääminen kohdistuisi kaiken salakuljetuksen, myös ihmissalakuljetuksen, ehkäisemiseen. Tullin lisäksi myös rajaseudun poliisi tarvitsee lisää resursseja salakuljetuksen vastaiseen työhön.

Suomi ja Ruotsi kuuluvat Schengen-alueeseen. Schengen-sopimuksen jäsenvaltioissa sopimusta sovelletaan käytännössä jonkin verran vaihtelevilla tavoilla. Joissakin sopimusvaltioissa on käytössä myös sisärajatarkastukset. Schengen-sopimuksen lähtökohta on, että rajojen valvonta tapahtuu vain Schengen-alueen ulkorajalla. Schengen-sopimus antaa kuitenkin myös kansallista liikkumavaraa toteuttaa sisärajojen rajanylityspaikoilla [Puhemies koputtaa] tapahtuvaa valvontaa kunkin sopimusvaltion tarpeelliseksi katsomalla tavalla ja kuhunkin tilanteeseen soveltuvalla tavalla.

Suomen lasten ja nuorison suojeleminen huumeilta vaatii lisää toimenpiteitä salakuljetuksen ehkäisemiseksi. Huomautan, että hallitus ei ole talousarvioesityksessään kiinnittänyt mitään huomiota [Puhemies: Aika!] valvonnan lisäämistarpeeseen Tornion rajanylityspaikalla ja Länsi-Lapin maarajalla.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

**20.45 Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinteen hallituksen onnistuneet verolinjaukset ansaitsevat erillisen puheenvuoronsa. Hallitus on veropolitiikassaan valinnut viisaasti yrittäjäystävällisen linjan. Yrittämisen, omistamisen ja omistajanvaihdosten verotusta ei kiristetä. Tämä oli keskustan kynnyskysymys hallitusneuvotteluissa.

Yrittäjävähennys säilyy ennallaan. Perintö- ja lahjaverotuksen hyvin toimiva sukupolvenvaihdoshojennus ei heikkene. Listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotus pysyy verrattain kohtuullisella tasollaan, ja tämä on hyvä kannuste pk-yrittäjille. Pääomatulon veroprosentit eivät nouse.

Pääministeri Sipilän hallituksen vuonna 2016 toteuttama perintö- ja lahjaveron tasokvähennys pysyy, eikä siis palata Kataisen hallituksen kiristetyille verotasolle, vaikka se oli hallitusneuvotteluissa esillä. Kohtalainen lopputulos mielestäni kaiken kaikkiaan yrittäjien näkökulmasta. Ymmärrän tietyn surutyön kokoomuksen piirissä, kun yhteiskunnassa on sellaistaakin harhaluuloa, että kokoomus olisi joku sellainen puolue, joka erityisesti tarvittaisiin yrittäjien asioitten ajamiseen. Aika monta vuosikymmentä näitä asioita hoitaneena ja seuranneena voin sanoa, että varsin monet merkittävät, yrittäjiä laajasti koskevat verouudistukset on tehty keskustan aloitteesta punamultahallituksissa.

Täällä on puhuttu ansiotulon verotuksen kiristymisestä ensi vuonna. Siinä on oivallisesti sekoitettu ansiotulon verotus ja sitten kiky-sopimus, jota kokoomuskin oli tekemässä ja jonka rippeitä edelleen toteutetaan sillä tavalla, että siirretään eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja palkansaajan maksamisen suuntaan. Eli puhutaan nyt mieluummin sitten verotuksesta sellaisenaan. Moni ajattelee kyllä niin, että nuo kiky-sopimuksen eläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen siirrot taidettiin viime kaudella jo kertaalleen palkansaajille ja muille ansiotulon saajille korvata.

Vuonna 2020 ansiotulon valtionverotuksessa on tarkoitus toteuttaa tulorajojen 3,1 prosentin ansioindeksitarkistus kaikilla tulotasolla. Sillä hoidetaan se, etteivät verotuksen progressiivinen tuloveroasteikko ja kohonnut ansiotaso aiheuta millään tulotasolla verotuksen kiristymistä. Hallitus kohdistaa myös pieni- ja keskituloisten verotuksen keventämiseen 200 miljoonaa euroa, mikä toteutetaan sillä tavalla, että työtulovähennystä ja kunnallisverotuksen perusvähennystä korotetaan. Myös valtion- ja kunnallisverotuksen eläkevähennystä kehitetään niin, että verotus lievenee.

Asuntovelan korkojen vähennysoikeudesta luovutaan. Jatketaan sitä jo pitkään jatkunutta linjaa, jonka eri hallitukset ovat valinneet liittyen siihen, että korkotaso on pysynyt alhaisena. Vuodesta 2023 alkaenhan asuntovelkojen korkovähennysoikeus poistuisi kokonaan.

Sitten aika paljon ihmetyttää tämä keskustelu kotitalousvähennyksen supistamisen ongelmallisuudesta. Ilmeisesti se liittyy siihen, että mitään muuta arvosteltavaa ei oikein tästä hallituksen veropolitiikasta löydy. Kysymyshän on siitä, että toteutunut verovelvolliskohtainen kotitalousvähennys oli vuonna 2017 keskimäärin vain 1 043 euroa, joten enimmäismäärän alentaminen 2 400 eurosta 2 250 euroon ei kovin monia ainakaan henkilökohtaisesti kosketa. Täytyy myöntää, että minulla on itsellenikin ollut se ongelma, että vaikka voisin ihan joka vuosi käyttää tämän kotitalousvähennykseni, niin ei oikein muista sitä ihan kokonaan käyttää. Minä luulen, että tässä salissa melkein kaikille muillekin on käynyt niin.

**20.50 Janne Heikkinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Raidehankkeet ovat puhuttaneet ja herättäneet intohimoja kotipuolessani Oulussa. Ennen vaaleja liki kaikki puolueet toi-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

voivat vähäpäästöisen liikkumisen maksimaalista edistämistä. Puheenvuoroissa esitettiin ihan vakavasti, että pohjoisen neljän tunnin juna olisi omalta osaltaan hillitsemässä ilmastoa lämpenemistä. Tuntuu hullunkuriselta, että hallitus on kyllä ehtinyt etukäteen julistautua ilmastohallitukseksi mutta jättää näin konkreettisen ilmastoteon puolen Suomen osalta tekemättä. Poliittisen historian näkökulmasta tässä ei ole tietenkään mitään uutta. Aivan samalla tavalla presidentti Obamalle jaettiin kyllä Nobelin rauhanpalkinto etukäteen, vaikka hänen myöhemmät tekonsa osoittivat, että mitä erikoisimmista selityksistä kiinni jäänyt presidentti olisi ansainnut ennemmin Nobelin kirjallisuuspalkinnon. Pahoin pelkään, että sama kohtalo odottaa Rinteen hallitusta.

Arvoisa puhemies! EU:n komissio on esittänyt pääradan saattamista osaksi TEN-T-ydinverkkokäytävää, mikä mahdollistaisi CEF-rahoituksen hyödyntämisen osana hanketta. Suunnittelumäärärahaa pääradalle ei ole kuitenkaan varattu Tampereen pohjoisemmaksi, ei tässä talousarviossa eikä kesän lisätalousarviossa. EU-rahoitus uhkaa mennä kokonaan sivu suun. On ihan perusteltua kysyä, mihin hallitus on unohtanut Pohjois-Suomen. Haluaisin vilpittömästi tietää, ovatko Pohjois-Suomen hallitusedustajat nukkuneet neuvotteluiden aikana vai ovatko he luovuttaneet hallitusohjelman kirjoittamisen etelän lobbareille, joita Säätytalolla juoksi siihen malliin, että Villissä lännessä kyllä saluunanovet heiluisivat vieläkin.

On sanalla sanottava, että pohjoisen työn ja pohjoisen elämänmuodon puolustamisen kunnianhimo vaikuttaa tuloksista päätellen äärimmäisen laimealta. Hallitus jättää talousarviossa toteuttamatta Oulun satamaan johtavan Poikkimaantien sekä Oritkarin kolmosraiteen rakentamisen, jotka tukisivat vauhdilla kasvavaa pohjoista vientiä, siis sitä vientiä, jota koko Suomi tarvitsee. On täysin hoopoa, että Oulun satamaväylä ruopataan ensiksi priimakuntoon mutta itse satamaan johtava liikenneinfra jätetään sitten retuperälle. Tämä ei ole kokonaista liikenne- ja elinkeinopolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Hyvä politiikan teko on ennustettavaa mutta myös strategista ja kokonaisuuteen panostavaa. Tässä budjetissa on ladottu lukuisia pieniä ja sinänsä ihan hyviäkin määrärahasiipaleita sinne tänne mutta kokonaisvaltaisuus puuttuu.

**20.54 Seppo Eskelinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tässä on tämän kolmen päivän aikana monta kertaa pitänyt kurkistaa tuonne budjettikirjaan, mitä lukuja siellä on, niin ihmeellisiä lukuja oikealta laidalta on tullut.

Valtion talousarvio 2020 rakentaa pohjaa tulevaisuudelle ja kasvulle sekä haluaa pitää suomalaiset osana hyvinvointiyhteiskuntaamme. Panostukset koulutukseen, osaamiseen ja tki-toiminnan lisäpanostukset ovat edellisen hallituksen leikkauskierteen jälkeen suunnanmuutos kasvun ja tulevaisuuden rakentamisen tielle. Osoitamme heti ensimmäisessä talousarviossamme, että on tartuttu vakavasti työhön Suomen koulutus- ja osaamistason nostamiseksi sekä tasa-arvon ja oppimiseröjen kaventamiseksi.

On ollut tärkeää, että olemme palauttaneet myös työrauhan työmarkkinoille. Yhteistyö työmarkkinajärjestöjen, yrittäjäjärjestöjen kanssa luo paremmat mahdollisuudet uuden kasvun ja työllisyyden kehittämiseen. Yhteistyön tavoitteena on työmarkkinoiden vakaus, positiivinen työllisyyskehitys, työelämän tasapaino ja kotitalouksien ostovoiman lisääminen sekä kilpailukykyimme vahvistaminen, jotta saavutamme 60 000 uutta työpaikkaa, niin kuin hallitusohjelmassa on todettu. Yhteistyöstä meillä on jo hyvä esimerkki, ministeri Timo Harakan työllisyysohjelma.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Aluepolitiikan ja aluekehityksen panokset rakennetaan alueiden vahvuuksien pohjalta. Aluekehitysrahoitus, kasvuohjelmien jatkaminen kaupungeissa ja laajentaminen kaupunkiseuduille sekä maakunnan kehittämisrahan palauttaminen ovat tärkeitä työkaluja, joilla huolehditaan elämisen ja yrittämisen edellytyksistä ympäri Suomea. Aluepolitiikkaan liittyvät olennaisesti myös alueiden saavutettavuus, perusväylänpidon rahoituksen nosto, talvihoidon luokituksen nosto sekä ensimmäisessä lisätalousarviossa liikkeelle laitettut yli 600 miljoonan investoinnit, joilla on työllisyysvaikutus useita tuhansia työpaikkoja. Samoin niillä poistetaan monilla alueilla kasvun esteitä.

Marraskuussa työnsä aloittavan parlamentaarisen liikennetyöryhmän tärkeä tehtävä on huolehtia tasaisesti niin itäisen, läntisen kuin pohjoisen Suomen liikenteestä. Tärkeää työssä olisi, että ennen kuin suuret investoinnit saadaan liikkeelle, vietäisiin väylien peruskorjauksia sillä välin mahdollisimman pitkälle. Saavutettavuuden merkitys Suomen tasapuolisessa kehittämisessä ja uuden kasvun rakentamisessa on aivan ratkaisevassa roolissa.

Ensimmäisen talousarvion lisäykset eläkkeisiin, toimeentuloturvaan, lapsiperheiden ja opiskelijoiden arkeen sekä pieni- ja keskituloisten veronkevennys ovat hieno esimerkki politiikan suunnanmuutoksesta tuloerojen kaventuessa. Täällä on tietysti käyty tätä juupas—eipäs-leikkiä, mutta Palkansaajien tutkimuslaitos on laskenut, miten ansiotulojen käy. Keskimäärin yksinhuoltajaperheiden, eläkeläisperheiden sekä lapsiperheiden ostovoima kasvaa 46—85 euroa kuukaudessa, väitetäänpäähän mitä tahansa.

Viimeisenä asiana haluan nostaa esille kuntatalouden. On tärkeää, että kuntatalouden edellisen hallituskauden kiristykset pääosin kompensoidaan. Lomarahojen kiky-vaikutusten palautus kunnille ja indeksien jäädytysten poisto ovat oikeansuuntaisia toimenpiteitä kuntatalouden vahvistamiseksi. Edellisen hallituskauden indeksien jäädytys jätti kuntatalouteen kaiken kaikkiaan noin 400 miljoonan euron aukon, jota nyt kurotaan kunnissa ja kuntayhtymissä monissa paikoin yt-neuvotteluin ja talouden sopeuttamisen keinoin. Kuntatalouden tasapainon saavuttaminen on äärimmäisen tärkeää elinvoiman, koulutuksen, alueiden vetovoiman ja pitovoiman näkökulmasta.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen suunta on muuttumassa leikkausten tieltä kasvun tielle.

**20.59 Noora Koponen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Kun puhumme täällä talousarviosta, meidän tulee muistaa, että kaiken päätöksenteon keskiössä tulee aina olla terve ja turvallinen tulevaisuus sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisuus. Tänäaun tuntuu, että haluan korostaa tätä erityisen paljon.

Haluan tänään puhua siitä, miten ihmisten terveys, elämäntilanne ja hyvinvointi ovat tulleet itselleni tutuksi, sekä siitä, kuinka ne voivat näyttäytyä hyvinä ja huonoina hetkinä. Ennen nykyistä työtäni työskentelin perusterveydenhuollon avokuntoutuksessa. Siellä työskentely on kaunistelematon läpileikkaus ihmisen koko elämänsäkirjosta, ja ennen kaikkea se on varsin realistinen. Työssäni opin, että kohdatessa ihmisen kasvokkain et voi valita, mikä elämänvaihe hänellä on tai miksi hän on siellä. Hän on tullut siksi, että hän tarvitsee apua.

Ihmisellä kipu voi tuntua fyysisenä tai henkisenä. Ne voivat myös ruokkia toinen toisiansa. Jollakin kipu voi aiheuttaa kokonaisvaltaisen elämäntilanteen menetyksen. Päätäjänä me kohtaamme päätöksillämme kaikki nuo ihmiset, vaikka emme tapaisikaan heitä, silloinkin, kun istumme täällä salissa ja puhumme päätöksistä, jotka koskettavat heitä. Ja mielestäni se on tärkeä muistaa.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Ihmisten hyvinvointia, työkykyä, mielenterveyttä, aktiivisuutta ja osallisuutta on mahdollista tukea monin tavoin ja moniammatillisesti, ja siihen tämä hallitus nyt pyrkii. Me haluamme huolehtia siitä, että Suomi on valtio, jossa jokaisen ihmisen oikeusturva toteutuu.

Jokainen meistä voi tipahtaa tyhjän päälle. Silloin yhteiskunnan on kyettävä auttamaan ja tukemaan. Tarvittava tuki voi olla kasvamisen ja kehittymisen ehto, toisaalta se voi olla myös päivittäinen tarve, mutta yhteistä kaikelle on se, että tuo yksilöllinen tarve tulisi aina tunnistaa ajoissa.

Tuen ja avun tarve voi olla vain vaihe elämässä, mutta joskus se voi olla myös voima, joka kannattelee jaksamaan tai auttaa pääsemään työhön kiinni. Ennaltaehkäisyyn panostamalla tämä hallitus tulee pyrkimään juuri siihen. On tärkeää muistaa, että apu ja tuki kuuluvat moneen eri elämänvaiheeseen ja monelle eri hallinnonalalle. Ne tunnistaaksemme meidän täytyy pystyä oikea-aikaisesti kohtaamaan, ymmärtämään ja auttamaan myös heitä, jotka ovat erilaisia kuin sinä tai minä.

**21.02 Iris Suomela vihr:** Arvoisa puhemies! Viime päivinä on käyty runsasta keskustelua siitä, mitkä ovat ne ajat, kun suomalaisten hyvinvointiin kannattaa panostaa, ja minä aikoina pitää sitten vetää vyötä kireämmälle. Jos tätä asiaa tarkastellaan osana pidempää historiallista jatkumoa, nähdään, että juuri vaikeina aikoina hyvinvointivaltiota tarvitaan kaikista eniten. Juuri silloin on pidettävä ihmiset mukana.

Tätä nykymuotoista järjestelmää alettiin rakentaa toden teolla Suomea repineen sisällissodan jälkeen, ja maailmansotien jälkeen tahti entisestään kiihtyi. Huomattiin, että meillä on todellakin tarve tämän maan edistyksen, sivistyksen, tasa-arvon ja rauhan eteen tehdä töitä ja se työ vaatii pitkäjänteisyyttä ja panostusta ihan kaikkien hyvinvointiin, erityisesti niihin, jotka ovat lähellä pohjaa.

Tätä työtä jatkettiin pitkään, kunnes koitti 90-luvun kriisi, kylmän sodan loppu, Neuvostoliiton romahdus ja lama, joka veti kokonaisia ikäpolvia kohti syvyyttä. Siinä tilanteessa olisi pitänyt olla viisautta nimenomaan panostaa siihen, että kukaan ei putoa pohjalta vaan saadaan pidettyä kaikki mukana. Toisin kuitenkin tehtiin. Valitettavasti silloin leikattiin hyvinvoinnista, perheiltä, peruspalveluista, juuri niistä asioista, jotka olisivat voineet pitää useamman pinnalla. Juuri silloin jätettiin moni työtön oman onnensa nojaan ja pikemminkin ajettiin syvempään ahdinkoon kuin autettiin nousemaan sieltä. Selvää on, että tämä jätti suomalaisen yhteiskuntaan ja suomalaisiin syvän jäljen, ja sen jäljen hintaa me maksamme nyt edelleen.

Laman lapsia on tutkittu. He ovat yksi ensimmäisistä ikäluokista, joista on tehty koko elinkaaren mittainen kohorttitutkimus, vuonna 87 syntyneestä ikäluokasta ja sitten sen jälkeen vuoden 97 ikäluokasta. Tämä 87:n ikäluokkahan on nyt sellainen, että meillä alkaa olla eduskunnassa ja ministeriainiossakin merkittävä määrä ihmisiä, jotka tähän ikäluokkaan kuuluvat. Se saattaa kuulostaa siltä, että meidän ei kannattaisi kiinnittää huomiota siihen, mitä on 90-luvulla tapahtunut, mutta kun katsotaan, missä iässä ovat ne ihmiset, jotka olivat silloin aikanaan niitä laman lapsia, ja katsotaan, miltä heidän hyvinvointinsa näyttää, ja katsotaan sitä eriarvoisuutta, niitä mielenterveysongelmia, sitä ylisukupolvista syrjäytyneisyyttä ja työttömyyttä, mitä siinä ikäluokassa piilee, niin tunnistetaan nimenomaan ne aikanaan, vuosikymmeniä sitten, tehdyn politiikan väärät jäljet. Tunnistetaan, että me olemme osan ihmisistä jo silloin tehdyillä valinnoilla ajaneet sellaiseen tilanteeseen, että on kyllä kovan työn takana, jos niistä kaikista pahimmin pohjalle tiputetuista ha-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

lutaan saada jatkossa veronmaksajia, onnellisia kansalaisia, mihin me haluaisimme täällä tietysti kaikki pyrkiä, siihen, että kaikki pääsisivät elämään hyvinvoivaa elämää.

Sen tähden, jos todella halutaan rakentaa Suomen taloutta kestäväälle pohjalle, työ ihmisten työkykyisyyden ja hyvän elämän eteen on aloitettava silloin kun he ovat lapsia. Tiedetään OECD-tutkimuksistakin, että varhaiskasvatukseen laitettu euro maksaa itsensä jopa 6—8 kertaa takaisin ihmisen elinkaaren aikana. Varhaiskasvatukseen satsattu euro ei siis suinkaan ole mitään syömävelkaa tai tyhjänpäiväistä hulisuttelua. Se jos jokin on yksi tuottavimmista investoinneista, mitä tässä maassa voidaan tehdä.

Tiedetään myös, että jos saataisiin yhä useampi nuori pidettyä hyvinvoivana ja saataisiin huolehdittua siitä, että mielenterveysongelmiin saa apua ajoissa, niin meillä olisi ehkä toisenlainen tilanne kuin tämä nykyinen, jossa mielenterveysongelmat ovat suurin syy työkyvyttömyyteen, ja nimenomaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, sellaiseen etuuteen, sellaiseen tilaan, josta harva kyllä enää sitten työelämään takaisin nousee, vaikka tahtoakin löytyisi. Sen tähden nimenomaan hyvinvointiin panostaminen on investointi. Se on investointi kestäväan talouteen, se on investointi siihen, että kun tästä pisteestä katsotaan 32 vuoden päähän — mikä nyt on se aika, mitä on ehtinyt vuodesta 87 kulua — meillä on entistä enemmän niitä 32-vuotiaita, joiden tulevaisuuteen me olemme investoineet tänä aikana. Ei sen tähden, että se tuottaisi hallituskauden aikana hyvää, vaan koska me näemme, että tulevaisuutta pitää rakentaa sinne 32 vuoden päähän.

Toivonkin, että tänä päivänä syntyneistä lapsista yhä useammista tulee sellaisia onnellisia, iloisia veronmaksajia kuin ne vuonna 87 syntyneet, joita me täällä salissa ja ministeriäitiossa tänä päivänä näemme. Siihen pitää kaikilla olla mahdollisuus, ja se vaatii työtä. Se vaatii kovaa työtä ja pitkäjänteisyyttä. Siksi toivon, että suomalaisen hyvinvointivaltion vaaliminen on meidän kaikkien yhteinen asia. — Kiitos.

**21.08 Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On hienoa olla isä. Sen kokemuksen soisi mahdollisimman monelle. Pieni lapsi kiipeää syliin, koululainen ottaa kädestä, murrosikäinen heittää vitokset, aikuiseksi kasvanut kehtaa halata taas. Isänä tietää, miksi lähteä aamulla töihin. Vanhemmuus, läheisistä huolehtiminen ja työ voivat mahtua samaan onnelliseen elämään.

Suomea pidetään yhtenä maailman onnellisimpana maana. Siitä huolimatta syntyvyys on romahtanut. Lapsen saaminen on henkilökohtainen ja herkkä asia. Lapsi on lahja. Poliitiikan keinot vaikuttaa syntyvyyteen ovat rajalliset, mutta käsiä ei kannata nostaa pystyyn. Meidän päättäjien tehtävä on hoitaa maamme asioita kokonaisuutena niin, että perheet voivat hyvin ja lapset on hyvä ottaa vastaan, että lasten on hyvä ja turvallista elää, käydä koulua ja kehittää itseään, tehdä työtä ja kasvaa tämän maan rakentajiksi.

Keskustan ja hallituksen toiveena on rakentaa asenteiltaan ja ilmapiiriltään lapsi- ja perheystävällinen Suomi, jossa jokainen lasta haluava voisi saada lapsen ja perheet voisivat saada niin monta lasta kuin haluavat. Meidän tulee luoda kaikilla toimillamme toivoa ja luottamusta. Lapsiystävällisessä maassa nuoret uskaltavat sitoutua, perustaa perheen ja saada lapsia.

Syntyvyyden laskun taustalta voi löytyä monia syitä. Puolisoa ei välttämättä löydy, ja vaikka löytyykin, lapsettomuus ei ole kaikille tietoinen valinta, vaan jollekin se on kohtalo ja kipeä asia. Kun puoliso löytyy myöhemmin, lapsihaaveet eivät välttämättä toteudu. Lapsettomuushoidot voivat olla pienituloisille liian kalliita. Myös niiden saatavuutta tulisi mahdollisuuksien mukaan parantaa. Meidän tulee auttaa myös lapsettomia perheitä. Per-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

heellistymisen pelko voi kummuta aikamme epävarmuudesta. Työttömyys ja pätkätyöt luovat taloudellista epävarmuutta. Ilmastoahdistus voi nakertaa tulevaisuudenuskoa. Työelämä voi vaatia yhä enemmän ja viedä kaikki voimat. Joku pelkää urakehityksen heikentymistä lasten vuoksi. Lähellä ei välttämättä ole sukulaisten auttavia käsiä. Lapsiperheet voivat jäädä yksin uudella asuinseudulla. Työn ja perheen yhteensovittaminen voi vaikuttaa siihen, kasvaako perhe yhden lapsen jälkeen.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että helpotamme työn, vanhemmuuden ja perhe-elämän joustavaa yhteensovittamista. On tärkeää, että poistamme lapsiperheköyhyyden. On tärkeää, että tuomme yrittäjyyttä, että syntyy uutta työtä ja perheet saavat leipää. On tärkeää, että täsmäkoulutamme jatkuvan oppimisen ajatuksen mukaan, että kaikki saavat osaamisensa mukaisen mielekkään työn.

Vanhemmilla tulee olla tasa-arvoinen mahdollisuus olla läsnä perheen elämässä. Perheen tulee saada kuitenkin itse päättää, miten jakaa perhevapaansa, koska perheiden tilanteet vaihtelevat. Kummalle tahansa vanhemmalle ei välttämättä esimerkiksi harvaan asutulla seudulla löydy työtä. Pelkojen vuoksi suurituloisemman on pakko joskus tiukassa tilanteessa pysyä töissä. Tarvitsemme sellaisen perhevapaiden uudistuksen, joka kannustaa isiä hoitamaan lapsia mutta joka jättää kuitenkin päätösvallan kotiin.

Perheille tulee antaa riittävästi tukea, nimenomaan lastenhoidossa ja kotitöissä. Myös vertaistukea kaivataan.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme Suomeen palveluita, jotka tukevat perheitä esimerkiksi perhekeskuksen muodossa. Raivataan yhdessä tietä lapsille.

**21.13 Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies ja hyvät edustajat! Tuossa hallitusohjelmassa ja kirjassa on paljon hyviä asioita. Se, mikä itseni sai tänne, on tuo ammatillinen koulutus ja siihen osoitettava panostus. Pidän sitä erittäin hyvänä asiana. Se on tärkeä. Se on ollut mielestäni tämän reformin jälkeen aika ikävässä tilanteessa. Siellä on jo vuosikausia jatkunut semmoinen tilanne, että jos joku opettaja on tullut sinne töihin, raha on ollut aina ehkä yhteiskunnan kannalta sama ja samansuuruinen. Sitä mukaa kun opettajien palkat ovat nousseet, heiltä on leikattu tuntimäärää pienemmäksi. Sillä tavalla opettajien palkka on ikään kuin laskenut, ja se on ehkä pitkässä juoksussa aiheuttanut sen, että se opettajien ammattitaito ja ehkä opettajan virka ei ole ollut enää sitä kautta ammatillisella puolella niin haluttu. Tämän panostuksen minä näen hyvänä. Toivon, että sinne saadaan lisää opettajia mutta myös lisätunteja näille opettajille, jotka siellä työskentelevät.

Toinen asia budjetista: jos oikein ymmärsin, niin jonkinlaista valoa on näkyvissä tuohon urheiluun. Elikkä toivon, että sinne rahat kohdentuvat. Vaikka näyttää siltä ja oletettavaa on, että veikkausvoittovarot laskevat, toivoisin nuorten urheilijoiden asemaan parannusta.

Sitten tästä, mitä itse toivoisin. Olen kritisoinutkin sitä, paljonko rahaa käytetään turva- paikanhakijoihin tai näihin pakolaisstatuksen saaneisiin maahantulijoihin. Se raha — nyt todennäköisesti esitämme, että sitä ei ainakaan koroteta, ryhmänä esitämme tätä — tulisi mielestäni käyttää hyvin harkiten. Sillä rahalla ehkä tulisi hankkia opetusta ja viedä semmoista niin kuin opetusvientiä. Koska opetus, kun sitä viedään ulos, on sellaista, mitä kukaan ei voi siellä oikeastaan omia. Elikkä tämä mahdollinen raha, mitä te käytätte tuonne Suomen ulkopuolelle, kannattaisi käyttää opetuksena, suomalaisena työnä, opetusvientinä sinne. Se on sellainen asia, että sitä ei voi mikään taho siellä omia keneltäkään. Silloin se apu menee varmasti perille asti.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Nämä olivat nyt ne, mitä tässä vaiheessa mieleeni tulee. — Kiitoksia.

**21.18 Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen, merkityksellisen elämän ja osallisuuden lisääminen ovat keskeisessä roolissa Rinteen—Kulmunin hallituksen politiikassa. Valtaosa suomalaisista nuorista voi hyvin ja on entistä terveempiä. Heille hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä ovat muun muassa harrastaminen, turvallinen ympäristö koulussa, vapaa-ajalla ja kotona, ystävät sekä vaikuttamismahdollisuudet omaan elämään ja ympäröivään yhteiskuntaan. Ennalta ehkäisevän nuorisotyön ja -toiminnan lisäksi tarvitaan kohdennettua tukea niille nuorille, joille pahoinvointi kasautuu. Muun muassa etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta tukevat erityisesti nuoria, jotka tarvitsevat tukea opintoihin, työhön tai ylipäättään elämään.

Arvoisa puhemies! Suomen Islannin mallin eli lasten ja nuorten koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastustoiminnan suunnittelua jatketaan. Maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen koulupäivän yhteydessä ehdotetaan viiden miljoonan euron rahoitusta vuodelle 2020. Hallitus varautuu lisäämään myös aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitusta sekä koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastamisen rahoitusta 14 miljoonalla eurolla vuodesta 21 alkaen. Hyvä näin.

Lasten ja nuorten kiusaaminen ja pahoinvointi on noussut julkiseen keskusteluun. Äärimmäisen vakavia esimerkkejä on kuultu myös täällä eduskunnassa. Taistelua on siis jatkettava. Meillä on onneksi myös onnistuneita toimintamalleja. Kiusaamisen vastaista toimintaa toteutetaan voimakkaasti esimerkiksi Seinäjoella. Seinäjoen kaupungin Yhdessä yhteistyöllä -toimintamalli sisältyy koulujen suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Toimintamalli ohjaa arvostamaan kohtaamiseen sekä konfliktien rakentavaan ratkaisemiseen. Se rakennetaan siis yhdessä yhteistyöllä. Näin yhteisössä syntyy hyväksyvä ja myönteinen ilmapiiri, missä valtaepätasapainoa ei pääse syntymään. Keinoina ovat muun muassa tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittaminen ja jatkuva ryhmäytyminen. Konfliktitilanteita ratkaistaessa virheet käännetään voimavaraksi ja riidat rakentaviksi ratkaisuuksi. Opitaan, että konflikti ei riko, vaan se rakentaa. Ei ole kiusaajaa, ei kiusattua. On pahaa oloa, on syitä ja seurauksia. On ratkaisuja, kun on tahtoa ja yhteistyötä. Ei rakenneta rooleja, vaan etsitään yhdessä ratkaisuja tukemalla jokaisen vahvuuksia ja hyviä ominaisuuksia. Toimintamalli perustuu moniammatillisen osaamisen hyödyntämiseen, oppilaiden osallistamiseen sekä kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Yhdessä yhteistyöllä vahvistetaan luottamuksen kulttuuria ja lisätään sosiaalista yhdenvertaisuutta.

Puhemies! Toimivia malleja on siis jo olemassa. Siellä, missä on tahtoa, siellä on tie. Opetushallitus laatii parhaillaan kiusaamisen vastaisen työn opasta, joka kattaa myös nettikiusaamisen ilmiöt. Tämä on äärimmäisen hyvä asia. Kouluissa pitää olla nyt ja aina nollatoleranssi kiusaamiselle. Koulujen ohella myös vanhemmillä on vastuu kiusaamisen vastaisessa toiminnassa. Kasvatusvastuuta ei kukaan voi ulkoistaa.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointi, ihmisen tie on ainutkertainen, siksi myös politiikalla on väliä.

**21.23 Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutos alkoi huhtikuun 14. päivänä. Tuona päivänä käytiin vaalit, jotka jäävät historiaan. Viime hallituskauden leikkauspäätösten politiikka käännettiin pääläelleen, ja kilpailukyvyyn ja leikkausten sijaan huomio palautettiin takaisin ihmisiin, hyvinvointiin, tasa-arvoiseen oikeuteen oppia ja päästä osak-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

si työelämää ja yhteiskuntaa. Kyse on oikeudenmukaisuudesta, kansalaisten kunnioittamisesta, tasa-arvoisesta kohtelusta ja ihmisarvosta.

Pidetään kaikki mukana. Se on uuden hallituksen ja ensi vuoden talousarvion keskiössä. Antti Rinteen johtama hallitus tekee erilaista talouspolitiikkaa kuin edellinen. Uuden talouspolitiikan tavoitteena on, että ihmisten hyvinvointi lisääntyy, osaaminen vahvistuu sekä työllisyys näinä heikkenevinäkin aikoina paranee ja mahdollistuu yhä useammalle ihmiselle. Työ on nähtävä perusoikeutena jokaiselle, myös osatyökykyisille ja vammaisille ihmisille. Jokaisella ihmisellä on oikeus elättää itsensä ja perheensä omalla työllään ja tuloillaan.

Vaikeimmissakin työllistymistilanteissa yhteiskunnan on tultava vahvemmin mukaan tukemaan osaamisen kerryttämistä ja työllistymistä. Nyt tähän on puututtu ja työvoimahalinnon palveluja vahvistetaan lisäämällä henkilöstöä palveluihin. Näin kaikille tarvitsijoille mutta myös nuorille, osatyökykyisille ja maahanmuuttajille voidaan tarjota räätälöityä koulutus- ja työllisyyspalveluja tavoitteena työllistyminen.

Tämän lisäksi koulutusta lisätään työvoimapula-aloilla, työvoiman liikkuvuutta helpotetaan verohelpotuksilla, palkkatukea lisätään ja monipuolistetaan sekä palkkatukiprosessia yksinkertaistetaan vähentämällä byrokratiaa. Hallitus kannustaa yksinyrittäjiä ja mikroyrityksiä työntekijän palkkaamiseen. Hallitus laatii yrittäjyysstrategian, jonka tavoitteena on monipuolistaa ja uudistaa elinkeinorakennetta. Toisin kuin oppositio väittää, paljon on tehty ja paljon vielä tehdään tämän hallituskauden aikana. Tavoitteena on työllisyysasteen määrätietoinen nostaminen 75 prosenttiin.

Arvoisa puhemies! Maamme menestys ja kilpailukyky perustuu osaamiseen ja kykyyn uusiutua ja olla edelläkävijä maailmalla. Kuten tasavaltamme presidentti Sauli Niinistö toteaa, tavoitteena on olla kokoaan suurempi maailmalla. Tämä edellyttää pitkäjänteistä ja määrätietoista politiikkaa, joka näkee päätösten vaikutukset pitkälle tulevaisuuteen. Hallituksen satsaukset varhaiskasvatukseen, peruskouluun ja toiseen asteeseen luovat pohjan tulevaisuuden osaajille ja rakentajille. Myös korkeakouluihin on panostettu aivan uudella tavalla ja kunnianpalautus tieteelle on saatu aikaiseksi.

Tasa-arvoinen oikeus varhaiskasvatukseen, oppimiseen ja koulutukseen luo hyvinvointia, työtä ja tulevaisuutta. Olen todella iloinen politiikan muutoksesta juuri näissä asioissa. Lapsen tasa-arvoinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen palautetaan. Kyse on ihmisoikeudesta, oikeudenmukaisuudesta ja tämän lapsen omasta elämästä ja tulevaisuudesta. Sitä oikeutta ei häneltä viedä pois sen takia, että hänen vanhempansa ovat työttömiä tai hänelle syntyy pikkusisko tai -veli.

Tämän lisäksi hallitus panostaa esi- ja perusopetukseen, jotta jokaisella nuorella, joka siirtyy myöhemmin toiselle asteelle ja korkeakouluun, olisi paremmat edellytykset oppia ja näin suorittaa itselleen toisen asteen tutkinto, korkeakoulututkinto ja siten rakentaa itselleen parempaa elämää ja työelämää. Hyvä, laadukas opetus ja koulutus tuovat myös valmiuksia vastaanottaa tulevaisuuden työelämän murrokset, joita tämän päivän nuoret tulevat tulevaisuudessa kohtaamaan. Rinteen hallitus katsoo tulevaisuuteen ja näin luo ihmisille parempaa ja turvallisempaa tulevaisuutta.

**21.28 Matias Marttinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen budjettiesitys sisältää paljon hyvää kotimaakuntani Satakunnan kannalta. Näistä keskeisin on Laivue 2020 -hankkeen toteutuminen, kun Merivoimien uudet sotalaivat tullaan rakentamaan Rauman telakalla. Tänä jo aikaisemmin kiitin puolustusministeriä ja kiitän edelleenkin hallitus-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

puolueita siitä, että tämä pitkään valmisteltu hanke on viety nyt tämän hallituksen aikana maaliin, ja siitä annan syvät ja suuret kiitokseni hallitukselle. Hanke on erittäin merkittävä koko länsirannikon meriklusterin kannalta, se tuo valtavasti työtä ja toimeentuloa Rauman seudulle ja turvaa sen, että telakka pystyy myös tulevaisuudessa saamaan isoja, keskeisiä hankkeita Suomeen toteutettavaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Budjetissa esitetään myös 300 miljoonan euron lisäystä perusväylänpidon rahoitukseen. Päätöksen taustalla on kaikkien eduskuntaryhmien yhteinen näkemys siitä, että tienpitoon on pitänyt panostaa enemmän. Kiitos liikenneministerille, että tämä asia tulee nyt kuntoon. Liikenneväylissämme on lähes kahden ja puolen miljardin euron korjausvelka ja monessa paikassa, kuten omassa kotimaakunnassani Satakunnassa, tiestön kunto on paikoitellen erittäin heikko. Tämän lisäksi Lounais-Suomessa on merkittävä määrä huonokuntoisia siltoja, jotka vaativat välitöntä korjaamista. Perusväylänpidon rahoituksen nostaminen on siten meille erinomainen uutinen.

Teollisuuden kuljetukset rautateitse ovat olleet vahvassa kasvussa Satakuntaan. Maakuntamme on yksi teollistuneimmista maakunnista Suomessa, ja toimivien liikenneyhteyksien merkitys on meille erittäin suuri. Tavaroiden ja ihmisten sujuva liikkuminen on maakunnallemme elinehto. Pori—Tampere-radon kunnostaminen aloitettiin vuosi sitten, kun Pori—Mäntyluoto-rata sai rahoituksen radan loppuosan sähköistämiseen. Nyt budjetissa radan parantamiseen ohjataan yhteensä 60 miljoonaa euroa, jolla poistetaan tasoristeyskohtia ja peruskorjataan radan huonokuntoisia kohtia. Näiden toimien johdosta junamatka Porista Tampereelle lyhenee kymmenellä minuutilla.

Arvoisa puhemies! Nämä toimet ovat hyvä alku, mutta eivät tietenkään riittäviä. Seuraavana tavoitteenamme on käynnistää henkilöjunaliikenne uudelleen Raumalta Kokemäen kautta Tampereelle. Asian eteen on tehty töitä jo pitkään, ja nyt asia on liikahtanut askeleen eteenpäin. Väylävirasto nimittäin tekee parhaillaan tarkempia selvityksiä radan käyttämisestä henkilöjunaliikenteen osalta. Hallitus on lisäämässä budjetissaan varoja joukkoaliikenteen ostoihin ja rahoittamiseen, ja Rauman henkilöjunaliikenne sopii tähän tarkoitukseen erinomaisesti. Koko Rauman seutu toivoo, että liikenneministeri kuulee toiveemme ja tukee liikenteen käynnistämistä uudelleen Raumalta Kokemäen kautta Tampereelle. Se olisi erittäin tärkeä toimi Rauman seudun saavutettavuuden parantamisessa.

Arvoisa rouva puhemies! Totesinkin jo kollegoille aikaisemmin, että tässä salissa on käyty hyvin kipakkaakin debattia välillä opposition ja teidän hallituspuolueiden edustajien kanssa. Mutta minusta on kuitenkin hyvä todeta myös se, että budjetissa on paljon hyvää, ja erikseen nöyrästi ja lämpimästi kiittää hallitusta myös niistä oikeansuuntaisista toimista, mitä te budjetissa olette nyt tekemässä. [Kimmo Kiljunen: Rakentava puheenvuoro!]

**21.32 Ano Turtiainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on pidetty budjettiin liittyen monenlaisia puheenvuoroja. Hyvien ja rakentavien puheenvuorojen lisäksi on paljon syyllistytty kaivelemaan vanhoja. Väittely siitä, mikä puolue on eniten leikannut, mistä leikannut ja millä kaudella, ei johda mihinkään hyvään. Ihmetyttää myös väittely siitä, että sinne, tänne ja tuonne tarvitaan lisää rahaa, ja samaan hengenvetoon puhutaan, että mistä rahat, ja hallitus yrittää taikoa lisää rahaa verottamalla kaikkea mahdollista.

Arvoisa rouva puhemies! Minä toivon, että aletaan keskustelemaan siitä, kuka luo tähän maahan työpaikat eli kuka pitää hyvinvointiamme yllä. Jokainen tässä salissa varmaan tajuaa, että kaikki maksaa, mutta ymmärtävätkö täällä kaikki sen, että pk-yrittäjät ovat tämän maan isoin työllistäjä? Eli pk-yrittäjät ovat niitä, jotka luovat meille hyvinvoinnin. He

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

kustantavat myös ne julkiset työpaikat. Mitä paremmin pk-yrittäjillä menee, sitä paremmin menee meillä kaikilla. Pk-yrittäjät ja heidän työvoimansa ovat meille niitä elintärkeitä nettomaksajia.

Arvoisa rouva puhemies! Emmekö voi sopia, että aletaan yli puoluerajojen puolustamaan edellä mainittuja nettomaksajia? Se on ainut keino puolustaa myös hyvinvointiamme. On suurta typeryyttä ajaa kaikenlaisilla veronlisäyksillä nettomaksajat entistä enemmän ahdinkoon ja samaan aikaan yrittää luoda hyvinvointia velkarahalla — puhumattaan siitä, että velkarahaa jaetaan kehitysapuna ulkomaille. — Kiitos.

**21.35 Kim Berg sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2020 koostuu sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä talouskasvusta, työllisyyden parantamisesta sekä kestävästä julkisesta taloudesta. Talousarvioesitys osoittaa selkeästi, että tämä hallitus panostaa nyt koulutukseen, hoivaan ja huolenpitoon sekä työn ja kasvun edellytyksiin ja että hallituksen päämääränä on tavallisten ihmisten hyvinvoinnin lisääminen.

Haluan kiittää hallitusta tästä sosiaalisen kestävyys tavoitteita edistävästä talousarvioesityksestä. Tämä talousarvioesitys vahvistaa sosiaaliturvan kokonaisuutta, joka rakentuu palveluista sekä riittävän toimeentulon turvasta. Täysimääräiset tarkistukset kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin, aktiivimallin purkaminen sekä pienituloisiin kohdistuvat etuuksien korotukset vähentävät eriarvoisuutta ja viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Hallituksen päätöksissä korostuu selkeästi sosiaalinen oikeudenmukaisuus, mikä kertoo siitä, että tämä hallitus on päättänyt investoida ihmisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Vanhustenhoidon kriisi iski jokaisen suomalaisen tajuntaan viimeistään keväällä, ja hätähuutoja oli kuulunut jo kauan ennen sitä. On siis selvää, että lakiin tarvitaan viimeistään nyt sitova hoitajamitoitus. Jokaiselle ikäihmiselle on taattava ihmisarvoinen hoiva ja huolenpito, ja henkilökunnalle on taattava inhimilliset työolot. Pidän todella tärkeänä hallituksen esitystä parantaa sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta, saavutettavuutta, vaikuttavuutta ja laatua sekä siitä, että hallitus sitoutuu vihdoin parantamaan vanhuspalveluita merkittävästi tällä hallituskaudella kirjaamalla lakiin henkilöstön sitovan vähimmäismitoituksen tehostetussa palveluasumisessa. Myös hallituksen esitys toteuttaa hoitotakuu, jonka tavoitteena on, että kiireettömässä tapauksessa ihminen pääsee hoitoon seitsemän päivän sisällä hoidontarpeen arvioinnista, sekä hallituksen esitys parantaa mielenterveyspalveluiden saatavuutta ja laatua vastaavat kansalaisten syviin tarpeisiin.

Haluan kiittää hallitusta myös siitä, että se esittää terveydenhuoltolakiin muutosta, jolla Vaasan keskussairaala muutettaisiin laajan ympärivuorokautisen päivystyksen sairaalaksi. Tällä muutoksella turvataan Vaasan sairaanhoitopiirin suomen- ja ruotsinkielisen väestön palvelujen saatavuus ja kielellisten oikeuksien toteutuminen nykyistä paremmin.

Arvoisa rouva puhemies! Panostukset koulutukseen ja harrastusmahdollisuuksiin ovat kriittisen tärkeitä nuorison tasa-arvon ja hyvinvoinnin kannalta. Suomen tulevaisuus riippuu nuorista, ja syrjäytymisen ehkäiseminen on parasta politiikkaa myös sisäisen turvallisuuden kannalta. Olenkin hyvin tyytyväinen, että tässä hallituksen budjetissa toteutuu nyt koulutuksen ja tieteen kunnianpalautus. Hallitus panostaa talousarvioesityksessään osamiseen ja koulutukseen kaikille koulutusasteille ulottuvalla noin 350 miljoonan euron kokonaisuudella. Talousarvioesityksessä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta korotetaan heti ensi vuonna yhteensä 60 miljoonalla eurolla, tämän lisäksi yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksi palautetaan, mikä lisää edelleen korkeakoulujen rahoitusta 67 miljoonalla eurolla. Myös ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaami-

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

seen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin esitetään kaivattua 80 miljoonan euron lisämäärärahaa.

Syrjäytymisen ehkäisemisen ja tasa-arvon kannalta on myös tärkeää, että oppivelvollisuuden laajentaminen ja Suomen Islannin mallin rakentaminen käynnistyy ja että subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistetaan ja ryhmäkokoja pienennetään. Näillä investoinneilla nostetaan suomalaisten osaamistasoa, parannetaan koulutuksen laatua ja tasa-arvoa sekä panostetaan lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää hallitusta myös siitä, että kuntien leikkauspolitiikka vihdoinkin päättyy ja indeksikorotukset palautetaan ensi vuonna. On myös hyvin tärkeää, että kuntia tuetaan ensi vuonna kaikkiaan 1,1 miljardilla eurolla enemmän kuin vuonna 2019 ja että kuntien uudet tehtävät rahoitetaan täysimääräisenä.

**21.40 Mikko Ollikainen r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Regeringens budgetförslag för 2020 har debatterats de senaste dagarna här och långt över 200 inlägg, talturer har hållits. Den här budgeten andas framtidstro på många olika sätt och det är glädjande att det även från oppositionshåll har hörts positiva utlåtanden till den här budgeten, senast för en liten stund sedan.

Jag väljer att lyfta fram några aspekter i min taltur. Bland annat ökar ju anslagen ganska märkbart inom utbildningen, från småbarnspedagogiken till universiteten, och det här är mycket, mycket bra. Vi vet att just utbildningen är den allra bästa konkurrensfördelen för oss och det är det bästa sättet för att trygga ett jämlikt samhälle. Det är väldigt fint att vi också satsar i början av utbildningsstigen. Till exempel begränsningen av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik slopas och gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken minskas från 1 augusti. Dimensioneringen blir nu en anställd per sju barn över tre år. Alla andra utbildningsstadierna får också mera pengar. Det här ger också på ett sätt bättre arbetsro.

Men det som jag vill lyfta fram är kanske mest att det ges pengar för andra stadierna utbildning och kring studiehandledningen. Det är oftast där som det finns risk för att unga framtidsförmågor hamnar på fel spår inför framtiden, risk för marginalisering. Det har pratats mycket om välmående och mobbning här tidigare i dag.

En annan fin grej är att det beviljas mera medel på ungefär 5 miljoner euro för mera hobbymöjligheter i samband med skoldagen, den så kallade Islandsmodellen. Alla har vi rätt att ha en hobby, men tyvärr är det för många dyrt att ha en hobby, och denna satsning är synnerligen viktig för att den är kostnadsfri. Även satsningar på morris- och eftisverksamhet är väldigt bra.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus panostaa merkittävästi liikennehankkeisiin. Perusväyläverkko on päässyt rapistumaan vuosikymmenten aikana, ja tämä panostus, 300 miljoonaa perusväyläverkkoon, on nyt todella hyvä asia. Tässä juuri kuultiin, että moni tie on todella huonossa kunnossa. Tähän summaan kuuluu myös 20 miljoonaa talvikunnossapitoon, ja se on todella hyvä asia myös. Tulee myös lisäpanostuksia muun muassa yksityisteihin ja sitten myös pyöräteihin, ja monessa suhteessa tämä on panostus liikenneturvallisuuteen.

Yksittäisistä hankkeista haluan nostaa esille valtatie 8:n osuuden Vassor—Kärklax, joka on todella tärkeä vientirannikolle, ja tässä tulee ottaa huomioon myös se tosiseikka, että meillä ei ole rautatietä siinä rannikolla. Eli tämä on todella hieno panostus. Haluan myös kiittää muita hallituspuolueita tästä yhteistyöstä, joka meillä on ollut tässä.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun tulee nyt panostaa, ja tämä on todella tärkeää myös alueellisen tasa-arvon kannalta katsottuna.

Ärade fru talman! Då det gäller enskilda trafikprojekt så vill jag lyfta fram riksväg 8 och framförallt sträckan mellan Vassor och Kärklax och omkörningsfilerna där. Det här är synnerligen viktigt med tanke på Kust-Österbottens fina exportindustri och för trafiksäkerheten på våra vägar. Det här är en jättebra satsning som vi ska satsa på.

Och en annan sak som sedan är otroligt viktig är förstås också att vi har fått mera pengar för Vasa centralsjukhus och att man har fått fulljour kring det här — väldigt viktig åtgärd för att trygga den språkliga servicen på kusten. På samma sätt är det väldigt fint att Folktinget får mera budgetanslag.

Budgetförslaget ger också mera pengar för de allra fattigaste i samhället, och det här är väldigt bra till exempel för att stävja barnfattigdom och stöda pensionärerna. Att kommunerna får mera statsbidrag är väldigt fint, över 1 miljard.

Budgeten bygger på att vi ska lyckas nå en 75-procentig sysselsättning eller 60 000 fler arbetsplatser. Det ska inte vara helt omöjligt. Vi i Österbotten har över 75 procents sysselsättning redan i dag och jag vill tro att också övriga Finland klarar av det.

Talousarvio rakentuu sille, että työllisyysaste nousee 75 prosenttiin eli luodaan 60 000 uutta työpaikkaa. Se on haasteellista, mutta meillä Pohjanmaalla on jo työllisyysaste yli 75 prosenttia, ja haluan kuitenkin uskoa, että koko Suomi pystyy tähän.

**21.45 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Talouden näkymät ovat vähintäänkin haasteelliset, ja siksi on hyvä käydä pitkää keskustelua tästä ensi vuoden talousarviosta ja myöskin tulevien vuosien näkymistä. Kun katsotaan tulevaisuuteen, niin työllisyys ja työllisyyden parantaminen on kaiken keskiössä. Se, että hallitus on asettanut tavoitteeksi 75 prosentin työllisyysasteen, on iso haaste, mutta se on myöskin iso mahdollisuus.

Samalla kun puhutaan työllisyydestä, on puhuttava myös yrittäjyydestä. Tosiasia on, että pk-yrittäjät työllistävät Suomessa nyt ja tulevaisuudessa erittäin paljon ihmisiä, kun vain yrittäjyyden edellytykset ovat hyvät ja paremmat kuin nyten. Yksi iso asia on työvoiman ja avoimien työpaikkojen kohtaanto-ongelma, joka meillä on tällä hetkellä, ja jos me saamme sen ongelman korjattua, sillä saadaan myöskin paljon työllisyyttä paremmaksi. Isossa osassa Suomea on tällä hetkellä sellaisia avoimia työpaikkoja, joihin ei saada työväkeä tällä hetkellä, ja työttömiä on taas todella paljon. Tämä kohtaanto-ongelma tulee saada paremmaksi, ja se on iso asia, jolla työllisyysastetta saadaan nostettua, kunhan vain siihen paneudumme.

Iso asia on myöskin koulutuksen ja työpaikkojen kohtaanto. Suomi on erilainen eri puolilla maattamme, ja tarpeet ovat erilaiset eri osissa Suomea. Siksi toivon, että koulutuksessa koulutuksen järjestäjät pystyvät mukautumaan ja voivat mukautua myöskin kysynnän tarpeiden mukaan.

Keskusta on myös esittänyt seitsemän toimenpidettä työllisyyden parantamiseksi, ja niistä ehkä tärkein on paikallisen sopimisen edistäminen. On myöskin välttämätöntä, ettei nyt murenneta sitä kustannuskilpailukykyä, mikä viime kaudella vaivalla rakennettiin.

On myös tärkeää, että tuetaan osatyökykyisten työllistymistä räätälöidyllä tuella.

Panostetaan koulutukseen, tuotekehitykseen ja tutkimukseen sekä puretaan investointien esteitä. Tähän myöskin nyt tässä budjettiesityksessä on resursseja.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Nuorten työllistämiseksi tarvitaan oma ohjelma.

Itse katsoisin myöskin sen hyväksi asiaksi, että jatketaan sitä viime kaudella ohjelmassa ollutta byrokratian ja myöskin turhien normien purkamista. Emme tarvitse, tai oikeastaan yritykset eivät tarvitse, esimerkiksi sitä valtavaa määrää erilaisia lupakortteja, jotka joudutaan myöskin aivan liian usein uusimaan ja joista aiheutuu yrittäjille, etenkin pienille ja keskisuurille yrittäjille, aivan turhia kuluja. Itse toivon, että lupakorttiviidakkoa voidaan keventää.

Arvoisa puhemies! Haluan sanoa muutaman asian myöskin asumisesta ja rakentamisesta: MAL-sopimusten kehittäminen ja laajentaminen on avainasemassa siinä, että koko Suomea voidaan viedä eteenpäin. MAL-sopimuksilla voimme saada kohtuuhintaista asunTOTUOTANTOA lisää. Puurakentamista tulee edistää — puurakentaminen on sinällään jo ilmastoteko. Sitten tärkeä asia, mihin hallitus on kiinnittänyt huomiota, on se, että tavoitteena on asunnottomuuden puolittaminen vaalikauden aikana. Aivan liian moni suomalainen on tälläkin hetkellä vailla asuntoa.

Vahvistamme myös luonnon monimuotoisuutta, ja vapaaehtoisen metsiensuojeluohjelman Metson rahoitusta lisätään. Nämä ovat hyviä panostuksia tulevaisuuteen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan sanoa, että kun puhutaan koko Suomesta ja asumisen edellytyksistä koko Suomessa, niin silloin liikenneväylien on oltava kunnossa, [Puhemies koputtaa] ja siihen kuuluvat myös toimivat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet. Toivon, että näihin panostetaan jatkossakin.

**21.51 Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Jäi vielä äsken pari verokommenttia esittämättä.

Vuoden 2020 budjetin verolakeihin kuuluu myös liikennepolttoaineiden valmisteveron korotus. Sen on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden elokuun alusta. Tätä esitystä ei kylläkään ole vielä annettu eduskunnalle, vaikka tässä salissa moni on puhunut ikään kuin se jo olisi annettu.

Liikennepolttoaineiden valmisteveron korotusta on arvosteltu ilmeisen vähäisellä tietopohjalla. Valmisteveron korotus 250 miljoonalla eurolla vastaa kuluttajahintaindeksin kehitystä. Ennusteen mukaan ansiotaso nousee selvästi — siis ansiotaso nousee selvästi — kuluttajahintoja rivakammin. Valmisteveron korotus olisikin ollut 450 miljoonaa euroa, jos se olisi toteutettu ansiotasoindeksin nousun mukaisena. Ansiot siis nousevat enemmän kuin polttoaineverot. Koska muita liikennepolttoaineiden valmisteveron korotuksia ei ole tulossa, korotus merkitsee neljän vuoden aikana yhteensä runsaan 6 sentin suuruista bensiinin ja dieselöljyn valmisteveron korotusta litralta arvonlisäveroineen — siis neljän vuoden aikana yhteensä runsaat 6 senttiä. Se vastaa polttoaineen hinnan melko tavanomaista viikonvaihdenvaihtelua tankkauspaikalla.

Perinteisiä koeteltuja veroja tupakkaveroa ja virvoitusjuomaveroa esitetään korotettaviksi. Sen sijaan alkoholiveroa ei tällä kertaa korotettaisi, kun seurataan Viron veroratkaisujen vaikutusta kuluttajakäyttäytymiseen. Virvoitusjuomavero on ongelmallinen siltä osin kun se koskee luonnonmehuja, marja- ja hedelmämehuja. Hallitusohjelman mukaan selvitetään, voitaisiinko marja- ja hedelmämehut luonnonmehuina kokonaan vapauttaa virvoitusjuomaveroista. Valtiovarainministeriön vero-osaston virkamiehet eivät ole tästä kovinkaan innostuneita ja ovat kohottaneet myös EU:n valtiontukimenettelyyn joutumisen perinteisen uhkakortin. Asiasta kehkeytynee eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostossa mielenkiintoinen käsittely ottaen huomioon, että hallitusneuvotteluissa nykyiset

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

hallituspuolueet olivat kovin yksimielisiä siitä, että nämä luonnonmehut, marja- ja hedelmämehut, pitäisi vapauttaa virvoitusjuomaverosta.

**21.54 Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Kuvitellaan, että jalkani murtuu. Murtuma on ensin niin pieni, että en ehkä edes huomaa sitä. Lopulta ehkä läheisten kannustamana hakeudun lääkärin vastaanotolle. Lääkäri diagnosoi vaivan, määrää hoidon: leikkaus, kipsaus, kuntoutus. Kuvitellaan, että tästä alkaisi temppurata: leikkaavan kirurgin etsiminen ja kilpailutus, erilaisten kipsimallien loputtomalta tuntuva sovittelu erilaisine sivuvaikutuksineen. Näin ei onneksi tapahdu. Suomalainen terveydenhoitojärjestelmä tunnistaa murtuneen jalan, ja tyypillisesti hoitopolku on melko mutkaton. Apua saa nopeasti, murtunut jalka hoidetaan kuntoon. Niin sen pitääkin mennä. Tilanne on kuitenkin toinen, jos jalan sijaan murtuuakin mieli. Sairastunut voi joutua kamppailemaan saadakseen apua ja odottamaan jonossa, että hoidon ovet ylipäättään aukeavat. Hankala tukiviidakko lannistaa, ja rahapula voi ajaa kokonaan pois hoidon ääreltä.

Arvoisa puhemies! Joka toinen suomalainen kohtaa elämässään mielenterveyden häiriön. Opiskelijoilla yleisin lääkäriin hakeutumisen syy on mielenterveyteen liittyvät ongelmat. Kymmenkunta ihmistä jää työkyvyttömyyseläkkeelle masennuksen takia joka ikinen päivä. Mielenterveyden häiriöistä on tullut uusi suomalainen kansantauti. Siksi niihin tulee suhtautua samalla vakavuudella ja samalla häpeilemättömyydellä kuin vaikkapa diabetekseen.

Mielenterveyspalveluita on siis parannettava, mutta se ei vielä riitä. Toisin kuin murtuneen jalan kanssa, suuressa osassa mielenterveysongelmia raskaampia palveluita ei välttämättä tarvittaisi, jos kevyempää apua olisi saatavilla ajoissa. Aivan olennaista onkin tunnistaa orastavat merkit mielenterveyden ongelmista. Me seuraamme lasten ja nuorten pituutta, painoa ja yleistä terveydentilaa säännöllisesti. Pitäisikö terveystarkastusten rinnalla puhua myös mielenterveystarkastuksista? Tarvitsemme uuden suunnan mielenterveyteen liittyvien ongelmien ratkomiseen ja ennaltaehkäisyyn. Mielenterveyden edistämisestä on tehtävä arkipäivää kouluissa, päiväkodeissa, neuvolassa ja työpaikoilla.

Tässä onnistuminen on paitsi inhimillistä myös välttämätöntä työllisyystavoitteidemme saavuttamisessa. Tekeillä oleva mielenterveysstrategia viitoittaa tätä tietä.

Arvoisa puhemies! Tänään vietetään maailman mielenterveyspäivää, ja sen kunniaksi kysyn: mistä tunnistaa mielenterveyskuntoutujan? Vastaus on tietenkin: ei välttämättä mistään. Masennus ei näy naamasta. Kenen tahansa mieli voi murtua. Silti joskus saattaa unohtua, että mielenterveysongelmat koskettavat jokaista suomalaista tavalla tai toisella, että elämänsä aikana noin puolet suomalaisista kärsii mielenterveyden häiriöistä, mutta vain noin puolet apua tarvitsevista saa asianmukaista tukea ja hoitoa.

Tämä asia on saatava kuntoon. Se on taloudellisesti järkevää, mutta ennen kaikkea se on oikein, ja olen iloinen, että hallitus on tähän tarttunut.

**21.58 Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Olemme todella käyneet tällä viikolla kovin reipasta keskustelua hallitus- ja oppositiopuolueiden välillä hallituksen ensi vuoden talousarvioesityksestä. Me oppositiossa olemme ilmaisseet syvän huolestumisen siitä, että hallitus on nyt käyttämässä rahaa, jota ei ole vielä tienattu. Todella ensi vuonna 2 000 miljoonaa euroa lisää velkaa ollaan ottamassa. Me olemme sanoneet, että tämä on kestävä tie, palvelut pitäisi rahoittaa lisäämällä työllisyyttä. Kyse ei ole siis siitä, etteivätkö jotkin hallituksen lisäpanostukset olisi hyviä. Kyse on siitä, miten ne tulisi rahoittaa.

## Punkt i protokollet PR 48/2019 rd

Yhtä kaikki, minä haluan nostaa esille näistä hyvistä panostuksista perusopetuksen tasa-arvorahan. Toivon todella, että sitä käytetään vastuullisesti ja vaikuttavasti.

Arvoisa puhemies! Noin joka kymmenes peruskoulun päättänyt, yleensä poika, ei osaa lukea ja kirjoittaa kunnolla. Peruskoulun päättäneiden tyttöjen keskiarvo on keskimäärin puoli arvosanaa korkeampi kuin poikien. Alkuvuonna syntyneiden tyttöjen ja loppuvuonna syntyneiden poikien välillä ero keskiarvossa on vielä suurempi. Peruskoulu ei siis toimi kaikille lapsille.

Arkijärjellä tiedämme, että vaikka kaksi lasta olisi yhtä vanhoja, kehityksessä ja kypsyysdessä saattaa olla suuria eroja. Tiukasti ikävuosiin sidottu alku- ja perusopetus ei ota riittävästi huomioon näitä jo varhain ilmeneviä yksilöllisiä eroja. Tutkimusten mukaan loppuvuonna syntyneet pojat ovat heikossa asemassa paitsi koulussa myös vapaa-ajalla, kuten urheiluharrastuksissa. Terve järkikin sanoo, ettei lapsia pitäisi ryhmitellä ikävuosien vaan kehitystason perusteella. Tutkimusnäyttö tukee koulun aloituksen lykkäämisen myönteisiä vaikutuksia. Esimerkiksi tanskalaisissa tutkimuksissa havaittiin koulun aloituksen lykkäämisen vuodella vähentävän dramaattisesti tarkkaamattomuuden ja hyperaktiivisuuden esiintyvyyttä 7-vuotiaana. Suomessa ADHD-diagnosoituja lapsia on huomattavasti enemmän kuin Tanskassa.

Mallia voisi ottaa juurikin Tanskasta, jossa opetus sovitetaan paremmin lapsen kehitykseen ja kypsytyteen eikä niinkään ikävuosiin. Tanskassa noin viidennes pojista ja kymmenesosa tytöistä viivästyttää koulunaloitustaan. Valtaosa heistä on loppuvuonna syntyneitä lapsia. Se, mikä tässä koulun aloituksen lykkäämisessä lykkääntyy, voitetaan takaisin lapsen vahvempana itseluottamuksena ja motivaationa.

Joustava koulunaloitus on onneksi kirjattu hallitusohjelmaan, ja toivonkin, että nyt tätä perusopetuksen tasa-arvorahaa käytetään tämän joustavan koulunaloituksen kehittämiseksi. Miten tämä voitaisiin toteuttaa, jotta koulunaloituksen lykkäämiseen Suomessa liittyvästä häpeästä päästäisiin eroon ja jotta opetuksen joustoon riittäisi rahaa? Lapsen tulisi voida edetä joustavasti esiopetuksessa ja ensimmäisinä peruskouluvuosina kykyjensä ja valmiuksiensa mukaan vanhempien ja opettajien arvion perusteella. Nykyisin Suomessa koulunaloituksen lykkääminen vaatii erillisen viranomaisratkaisun ja on prosessina turhan raskas. Vuosiluokkarajat siis tulisi kaataa ensimmäisinä vuosina ja opetusryhmät tulisi muodostaa nykyistä joustavammin. Kolmannelle luokalle siirryttäisiin siinä vaiheessa, kun lapsen kyvyt, taidot ja henkinen kypsyys ovat riittävällä tasolla. Tällaisesta joustavuudesta hyötyisivät sekä hitaammin että nopeammin oppivat lapset. Näin jokainen lapsi saisi onnistumisen kokemuksia, joita uuden oppiminen oman kehitystason mukaan voi tarjota. Tässä luotaisiin vahvaa perustaa hyvälle itsetunnolle ja oppimishalulle. — Kiitos.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.